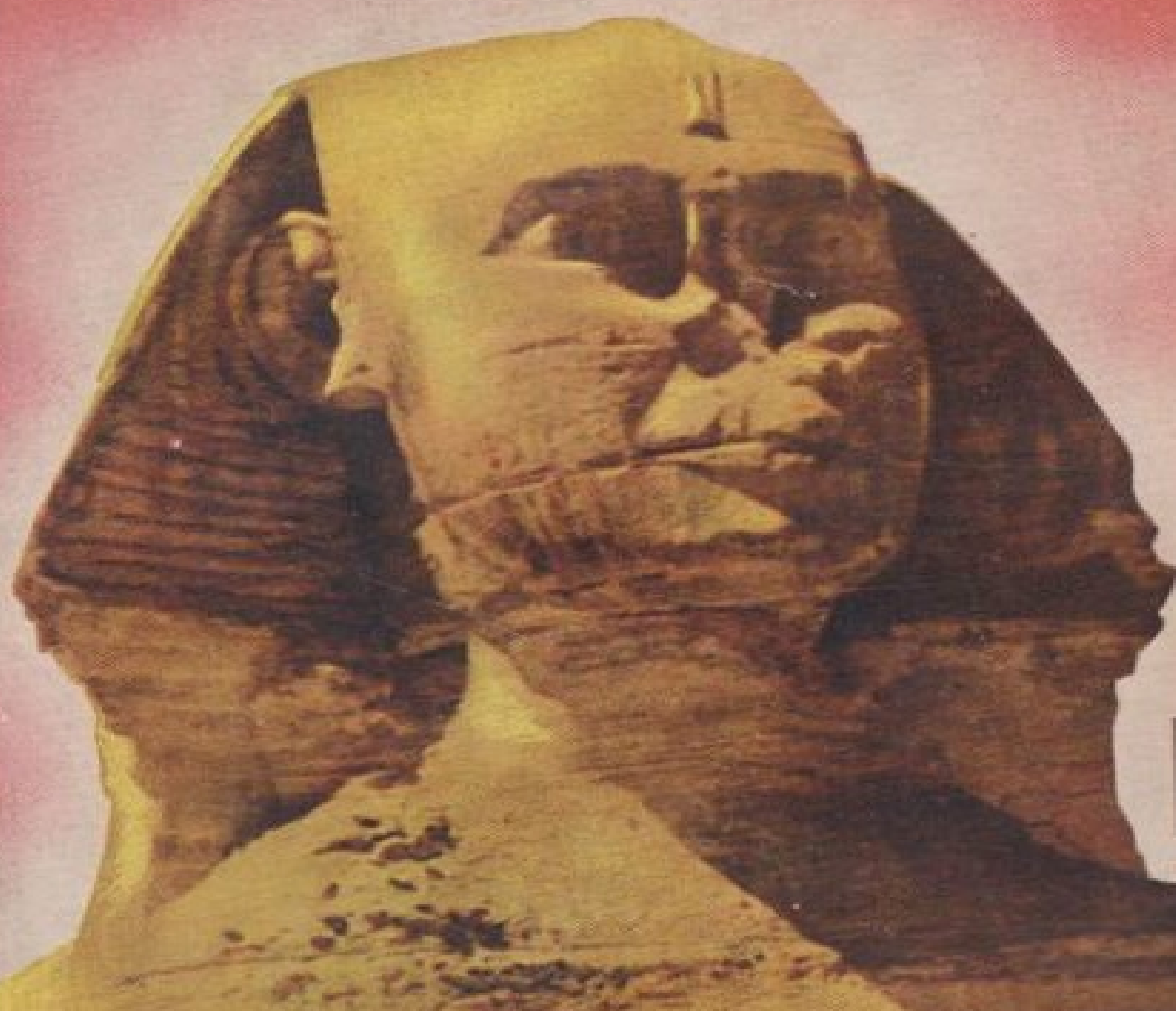
BRUNTON

EGYIPTOM TITKAI

PAUL BRUNTON

EGYIPTOM TITKAI

Fordította: Gál Andor

Rózsavölgyi és Társa, Budapest

1. fejezet * Egy éjszaka a szfinx társaságában

Az utolsó éhes turista is hazament; az utolsó fekete ruhás idegenvezető is már ezredszer eldarálta ugyanazt a felszínes fecsegést az ősi föld idegen látogatói előtt; a fáradt szamarak, kimerült vicsorgó tevék is hazaszállították aznap már utolsó utasaikat.

Felejthetetlen, földöntúli szépségű pillanat, amikor az alkony leszáll az egyiptomi tájra. Minden színné változik át és a legélesebb ellentétek bontakoznak ki az égbolt és a föld között.

Magányosan ültem a puha, sárga homokon, az ugrásra készülő szfinx hatalmas, királyi alakja előtt, kissé oldalvást, és lenyűgözött tekintettel bámultam az éteri színek csodálatos játékát, amint gyorsan felcsillannak és ugyanolyan gyorsan el is tűnnek, amikor a lenyugvó nap már nem borítja be Egyiptomot aranyos varázslatával. Ki ne érezné magát a Paradicsomban, amikor megérinti az afrikai napnyugta gyönyörű, rejtelmes izzása? Amíg az emberek egészen el nem durvulnak és szellemük teljesen el nem tompul, mindaddig szeretni fogják az Élet Atyját, a Napot, amely mindezt lehetővé teszi kivételes varázslatával. Nem voltak bolondok azok a régiek, akik Rat, a Nagy Világosságot tisztelték, majd istenként szívükbe fogadták.

Először csak alacsonyan áll az égen, valami csodálatos lángolással izzó vörösre festve az egész eget - ez a vörösség olyan, mint az izzó parázsé. Aztán a szín elhalványul és valami lágy, rózsaszínű koralltónus terjeszkedik szét a látóhatár fölött. Majd még halványabbá válik, míg végre - akárcsak a szivárvány színei - rózsaszíntől zöldig és vörösig mindenféle árnyalatban játszva búcsúzik e földi világtól. Legvégül pedig szürkés opálszerűvé válik, amint az alkonyát gyorsan leereszkedik a tájra. A lélegzetelállító színek eltűnnek a kihunyó, nagy kerek fényforrással egyetemben.

És ebben az opálszínű háttérben láttam a szfinxet, amint magára kezdte ölteni az éjszaka színeit - az utolsó vörös sugarak visszfénye már nem tükröződött többé vonások nélküli arcán.

Ott emelkedett a mindenütt jelenvaló homokból ez a hatalmas arc, a lomha testtel, amely a babonás beduinokban olyan félelmet ébreszt, hogy A Rémület Atyjának nevezték el és oly bámulattal tölti el a kétkedő utazókat, hogy hatalmas alakja minden korokban kérdéseket csalt azoknak ajkára, akik elképedve és első ízben pillantották meg. Ez a rejtélyes, természetellenes kombináció - oroszlán, emberi fejjel - ősidőktől fogva

csapatostól vonzza a látogatókat. Rejtély ez az egyiptomiak számára is, és talány az egész világnak. Senki sem tudja, ki faragta és mikor - a legszakértőbb egyiptológusok is csak vaktában találgatják jelentését és történetét.

A tűnő világosságban utolsó pillantásom megpihent a szfinx kőszemein, amelyek mozdulatlanul és nyugodtan bámulták, amint egymás után embermilliárdok jöttek, fürkészve figyelték, majd zavarodottan távoztak el; - amelyek rebbenés nélkül nézték végig, amint Atlantisz, az azóta elveszett világ, sötét embereit elborította a vizek mérhetetlen árja; - amelyek mosolygósan figyelték, hogy Mena, az első fáraó eltérítette útjából és új mederbe kényszerítette a Nílust, Egyiptom szeretett folyóját; -

amelyek néma sajnálkozással figyelték Mózes komoly, tiszteletet parancsoló arcát, mikor a férfi végső búcsuzásul meghajolt előtte; - amelyek mozdulatlanul, bánatosan nézték az elpusztított és feldúlt ország szenvedését, amikor a vad Kambüszesz Perzsiából rátört Egyiptomra; amelyek elbűvölten, de némi megvetéssel nézték, ahogy a gőgös, selymekbe burkolt Kleopátra partra szállott aranyozott orrú, bíborvitorlás és ezüstevezős gályájáról; - amelyek örömmel üdvözölték vándorútján az ifjú Jézust, aki itt kereste a keleti bölcsességet és előkészült arra az órára, amikor Atyja isteni üzenetével, a szeretet és az irgalom küldetésével a nyilvánosság elé léphet; - amelyek csendes jóindulattal figyelték a Szaladin nevű vitéz, nagylelkű és tudós fiatal nemest, aki félholdas, zöld lobogós lándzsáját előreszegve vágtatott el, hogy egy napon Egyiptom szultánjává legyen; - amelyek figyelmeztetően fogadták Napóleont, Európa sorsának eszközét, kiteljesítőjét annak a sorsnak, amely nevét magasabbra helyezi majd minden más névnél, de amelynek előírása szerint végül majd magába roskadva fog ott állni a Bellerophon sima deszkáin; - amelyek kissé melankolikusan nézték, hogy az egész világ figyelme e felé az ország felé fordul, amikor feltárják a büszke fáraók egyikének sírját s a múmiává vált holttest, meg a királyi ékítmények a modern kíváncsiság prédájává válnak.

A szfinx kőszemei mindezt látták és még sok minden egyebet is.

Most aztán - megvetve az embereket, köznapi és múló tevékenységükkel, közömbösen Egyiptom völgyén végtelen menetben átvonuló emberi öröm és szenvedés iránt, bölcsen tudva, hogy minden időbeli nagy esemény előre meg vagyon írva és elkerülhetetlen - hatalmas üregükből egyenesen az örökkévalóságba merednek bele. De az ember lelke mélyén érzi, hogy bár

ezek a szemek mozdulatlanok, mégis áthatolnak az idő minden rétegén, egészen a világ kezdeteibe, az ismeretlen homályba.

A szfinx most koromfeketévé vált és az ég is elveszítette ezüstszürke, opálos villódzását, amint a tökéletes és mindent elnyelő sötétség hatalmába kerítette a sivatagot.

A szfinx azonban még mindig hatalmában tartott és valami rejtelmes magnetikus erővel kötötte le figyelmemet. Mert most megéreztem, hogy az éjszaka közeledtével végre saját birodalmába került. A sötét háttér a megfelelő környezet számára és a rejtelmes afrikai éjszakában tud csak igazán lélegezni. Ra és Hórusz, ízisz és Ozirisz és Egyiptom valamennyi eltűnt istene is éjszakánként szokott visszatérni. Elhatároztam tehát, hogy várok addig, míg a hold meg a csillagok megmutatják majd nekem az igazi szfinxet. Magányosan ültem és mégis, a sivatag mélységes egyedüllétében sem éreztem magamat elhagyatottnak és társtalannak.

Az egyiptomi éjszakák furcsa módon különböznek az európai éjszakáktól. Itt az éj halkan száll le és valahogy rejtelmes módon láthatatlan szellemek nyüzsögnek benne, s mindent elborít valami mélységes kékség, amely varázslatosan hat a fogékony lélekre - míg az európai éj keményebb, brutálisabb, tényszerűbb és határozottabban sötét.

Vagy századszor figyeltem meg ezt, amikor vidáman felbukkantak az első esti csillagok oly közelről és oly fényesen, ahogy Európában sohasem látjuk őket - amikor megjelent az égen a Hold egy keskeny szelete és maga az ég sötétkék bársonymennyezetté változott.

És most úgy kezdtem látni a szfinxet, ahogy a turisták ritkán láthatják: először csak hatalmas sötét körvonalait, amelyeket élő

sziklából faragtak ki, óriási méretekben - akkora, mint egy négyemeletes londoni ház -, amint mozdulatlanul fekszik a sivatagba vájt gödörben; majd ahogy egyik sugár a másik után megvilágította egyes részleteit, megláttam a régi ismerős figura ezüstös arcát és kinyújtott mancsait. Hirtelen Egyiptom megdöbbentő szimbólumává vált szememben, amelynek rejtelmes eredete a ködburkolta múltba vész. Ott hasal, mint egy magányos terelőkutya, őrködve a történelem előtti titkokon, elmerengve az atlantiszi világon, amelynek már neve is kitörlődött az emberiség laza emlékezetéből. Ez a hatalmas kőalkotás túl fog élni minden civilizációt, amit az emberi faj mostanáig felépített és mégis meg fogja őrizni legbelső lényegét. Ez a komoly és grandiózus arc semmit sem árul el, ezeket a hallgatag kőajkakat

az örök Csend pecsételi, és ha van valami titkos üzenete a szfinxnek az emberiség számára, és ha a századok folyamán néhány kiválasztott keresőnek továbbította is ezt az üzenetet, csak halkan suttogta, mint ahogy a szabadkőműves jelszót suttogják a beavatott fülébe.

Nem csoda, hogy a római Plinius azt írta a szfinxről, hogy "csodálatos műtárgy ez, amelynek legfőbb jellegzetessége a hallgatás, és ezért istenségnek tekintik a vidék népei."

A szfinx számára az éjszaka adja meg a tökéletes keretet. Mögötte és kétoldalt az úgynevezett Holtak Városa terül el - olyan vidék, amelyen a szó szoros értelmében egymás hegyén-hátán vannak a sírok. Azon a sziklás fennsíkon, amely a szfinxtől délre, nyugatra és északra emelkedik ki a homokból, körös-körül sír sír mellé van vájva, hogy magába fogadja a királyi testeket, bebalzsamozott arisztokratákat és papi méltóságokat tartalmazó szarkofágokat.

A napnyugati úttörők ösztönzését követve, hat esztendőn keresztül maguk az egyiptomiak is alapos és rendszeres kutatómunkát végeztek, hogy ennek a hatalmas nekropolisnak központi részét teljesen kiássák. Ezerszámra lapátolták a homoktömegek tonnáit, amelyek mindent elborítottak és így sikerült feltárniuk keskeny folyosókat, amelyeket valaha úgy vágtak a sziklákba, mint a lövészárkokat és amelyek keresztül-kasul vezetnek egyik sírbolttól a másikig. S fölfedeztek kövezett utakat, amelyek a piramisokat kötötték össze a hozzájuk tartozó templomokkal.

Szegről-végre felkutatták az egész területet, belátogattak sírkamrákba, magánkriptákba, papi temetkezőhelyekre és tömegsírokba, amelyek méhkasszerűen állnak egymás hegyén-hátán.

Valóban megérdemli a Halottak Városa nevet, mert alig néhány méternyi távolságban, de mintegy háromezer esztendőnyi időkülönbséggel két hatalmas temető keletkezett egymás fölött ezen a területen. A régi egyiptomiak mélyre ástak le a földbe, amikor el akarták rejteni halottaikat - az egyik sírbolt nem kevesebb, mint százkilencven lábnyira fekszik az ösvény szintje alatt. Jártam a IV. Dinasztia temetkezési termeiben, ahol ötezer éves kőszobrok - a halottak tökéletes másai - még mindig állnak, minden vonásuk még tiszta és fölismerhető.

De alig lehet találni olyan sírboltot, ahol a súlyos szarkofágfedél már félre ne lett volna tolva és ahonnan el nem tűnt volna minden értéktárgy, minden darab drágaköves kincs, amikor az ásatások során rábukkantak a

sírra. Csak a födeles korsókat - amelyek a mumifikált testek belső szerveit tartalmazzák - meg a kőszobrokat hagyták a helyükön. Már a régi Egyiptomban is voltak sírrablók és amikor a nép fellázadt a hanyatló és degenerált uralkodó kasztok ellen, zsákmányt és bosszút lihegve, elsősorban ezt a hatalmas temetkezőhelyet túrták fel, ahol magas méltóságok abban a megtiszteltetésben részesültek, hogy azoknak a királyoknak a múmiái mellett fekhettek, akiket életükben szolgáltak.

Az a néhány múmia, amely saját fajtájának rabló dühe elől megmenekült, békében pihent egy ideig, amíg aztán görögök, rómaiak és arabok fel nem ébresztették őket. Akik fölött pedig ennek az újabb veszedelemnek a vihara is elvonult, megint sokáig pihenhettek, egészen a múlt század első feléig, amikor azután a modern archeológusok kezdték feltúrni Egyiptom földjének mélyét, hogy megkeressék azt, amit a rablók otthagytak. Sajnálni kell ezeket a bebalzsamozott fáraókat és szegény királyi hercegeket, amiért sírjaikat megszentségtelenítették és kincseiket elorozták.

Ha azután az ékszerek harácsolása és kutatása közben a rablók nem vagdalták darabokra magukat a múmiákat is, akkor se sokkal jobb sors jutott osztályrészül a múzeumokban, ahol most a tömeg bámulja őket és megjegyzéseket tesz rájuk.

Ezen a szomorú vidéken - amely valamikor tele volt régen eltemetett holttestekkel - áll a magányos szfinx. Elnézte, ahogy a Halottak Városa közeli sírboltjait kirabolták a lázadó egyiptomiak és kifosztották a betörő arabok. Nem lehet csodálni, hogy Wallis Budge, a British Museum egyiptomi gyűjteményének hírneves őre végül is arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy “a szfinxnek az volt a rendeltetése, hogy távol tartsa a körös-körül fekvő síroktól a gonosz szellemeket”. És azon sem lehet csodálkozni, hogy IV. Thothmesz fáraó arra a tizennégy láb magas kőtömbre, amelyet a szfinx szügye alatt emeltetett, háromezer-négyszáz esztendővel ezelőtt a következő szavakat vésette: “Rejtélyes varázslat uralkodott ezen a környéken az idő kezdete óta, mert a szfinx jelképe Kheperának, a halhatatlanság istenének, a szellemek legnagyobbikának, annak a tiszteletre méltó lénynek, aki itt nyugszik. Memphis és az egész kerület lakói fölemelik kezüket, hogy imádkozzanak színe előtt”.

Az sem csodálatos, hogy a közeli Gizeh falucskában lakó beduinok sok legendát tudnak szellemekről és kísértetekről, amelyek éjszakán ként ott bolyongnak a szfinx körül, azon a területen, amelyet a földkerekség

legkisértetiesebb helyének tartanak. Mert ez a régi temetkezési hely nem hasonlít a világ semmiféle modern temetőjére és az egyiptomiak azáltal, hogy kiváló embereik testét bebalzsamozták, szándékosan idézték elő azt, hogy ezeknek szelleme megszámlálhatatlan esztendőkön keresztül érintkezésben maradjon a mi világunkkal.

Igen, az éjszaka a legalkalmasabb idő arra, hogy szemügyre vegyük a szfinxet, mert még a legeltompultabb ember számára is közelebb fekvőnek tűnik a világ szelleme és érzékenyebbé válik az elme az eddig észre sem vett benyomások számára, amikor a mindenütt uralkodó sötétségben még a környező materiális világ kemény formái is kísérteties körvonalakká szelídülnek. Az éjszakai ég most bíborlilává változott és ez a rejtelmes szín éppen megfelelt célomnak.

A csillagok egyre sokasodtak, míg végre egész rajokban lepték el az eget az elsötétült világ fölött. A hold is körös-körül megvilágította fényével a néma, kísérteties vidéket.

Az elnyúló, hasaló oroszlántest még láthatóbbá vált a téglalap alakú sziklatalapzaton. Rejtélyes feje kissé tisztábban kivehetőbbé vált. Túl rajta és mögötte is, a kis fennsík észrevétlenül belefolyt a pusztaságba, amely körös-körül terpeszkedett a távolba, amíg csak el nem nyelte a sötétség.

Megbámultam a széles, parókaszerű fejdísz kecses lebenyeit, amelyeknek körvonalai most halványan láthatókká váltak. Ez a királyi fejdísz adja a szfinxnek nagyszerű fenségét és különös ismertetőjelét - az uralkodásnak és a hatalomnak ez az uraeus-szimbóluma változatlanul maradt minden korokon keresztül. A szfinx alakja gyakran jelenik meg hieroglifa-írásokban, ahol is az Ország Urát, a hatalmas fáraót jelenti; egy régi legenda pedig éppenséggel az állítja, hogy ez a kőszobor egy Armais nevű uralkodó sírját rejti magában. Mariette, a kairói Egyiptomi Múzeum francia archeológusa és igazgatója annyira komolyan vette ezt a mondást, hogy elhatározta: át fogja kutatni a szfinx alatt a sziklatalapzatot.

- Nem lehetetlen - mondotta egy tudós társaság ülésén -, hogy a szörny testének belsejében van valahol valami kripta vagy barlang, vagy föld alatti kápolna, ami sírkamra lehetett.

De alighogy a terv megfogamzott benne, a halál az ő ajtaján is bekopogtatott és jómaga is sírba került. Azóta aztán senki sem kísérelte meg, hogy feltúrja a szfinxet körülvevő kőfennsikot vagy azt a sziklatalapzatot, amelyen a szörny nyugszik. Amikor ezt a dolgot

meghánytam-vetettem Szelim Hasszán professzorral, akit az egyiptomi hatóságok a Holtak Városának ásatásaival bíztak meg, és megkérdeztem tőle, vajon lehetségesnek tartja-e, hogy a szfinx alatt még felfedezetlen kamrák lehetnének, ezzel a nyomatékos és végleges válasszal hárított el minden további kételyt:

- A szfinx maga is tömör sziklából van kifaragva. Alatta sem lehet semmi más, mint tömör szikla!

Azzal a tisztelettel hallgattam, amit a professzor teljes mértékben kiérdemelt - de sem elfogadni, sem megcáfolni nem tudtam tételét, így tehát továbbra is eldöntetlen maradt számomra a probléma. Az Armais név erősen hasonlít Harmachiszra, a Napisten nevére, akit - megint egy másik legenda szerint - a szfinx megszemélyesít. Nagyon könnyen lehetséges, hogy csakugyan nincs alatta semmiféle temetkezőhely és az idők végtelen folyamán ez a két legenda csak valahogy összekeveredett. De sziklakamrákat más célokból is lehet vágni és a korai egyiptomiak különböző alkalmakkor ezt meg is tették. Hiszen csak meg kell nézni azokat a föld alatti helyiségeket, amelyekben titkos és csak beavatottak számára hozzáférhető vallásos szertartásokat végeztek. És vannak régi és csökönyös kaldeus, görög, római, sőt arab forrású legendák is, amelyek tudnak bizonyos föld alatti folyosóról és teremről, amelyen keresztül a papok a Nagy Piramis és a szfinx között közlekedtek. Lehetséges, hogy ezek a legendák lényegükben alaptalanok bár a haraszt általában nem zörög, ha nem fúj a szél - de tekintve, hogy az olyan nép, mint a korai egyiptomiak, akik annyira szerettek folyosót folyosóra halmozni tömör sziklákon keresztül és akik aztán előszeretettel elrejtették ezeknek a folyosóknak a bejáratát - nincs olyan egyiptomi, aki nyugodt lelkiismerettel mutathatna le a földre, mondván, hogy itt emberi vakondok még nem fúrták magukat keresztül. Azok az ősi művészek, akik a mellső lábak közé illesztett Thothmesz-féle gránitlapot kifaragták, úgy mutatják be szfinxet, hogy az egy kocka alakú talapzaton pihen, amely maga egy épület, középen hatalmas bejárattal és mindenféle belső díszít téssel. Talán valami ősi és azóta már elfelejtett legendára alapították tudásukat, amikor ezt a képet adták? Vagy csakugyan volt valami kocka alakú templom belevágva a sziklaodombba és a szfinx mint valami óriás - ennek a sziklatemplomnak a tetején kuporgott? Egyszer majd megtudjuk.

Azonfelül pedig az igazság az, hogy a szfinxet nem is tömör sziklából faragták ki. A szobrászok a rendelkezésükre álló szikladarab nyilván nem találták elég nagynak ahhoz, hogy a nekik adott tervrajz alapján a teljes alakot elkészíthessék, kénytelenek voltak kiegészíteni a domború hát egy részét, meg a negyvenöt láb hossz mancsokat valami különlegesen égetett téglával meg kifaragott kövekkel, hogy végre befejezhessék szörnyű munkájukat. Ez az utólagos toldás azután részben meglazult az emberek és az idő támadásai folytán, úgy, hogy néhány tégla kimozdult a helyéből és több kődarab végleg el is tűnt.

Ekkor, száz esztendővel ezelőtt, érkezett meg Howard Vyse ezredes, aki katonai szolgálatából éppen hazatérőben volt India felől. Szueznél el kellett hagynia a hajót, hogy postakocsira szálljon, amelyet a régi Kelet-indiai Társaság tartott fenn abból a célból, hogy a tisztviselőit Kairóba, majd onnan a Földközi-tengerhez szállítsa, ahol újra hajóra szállhatnak. Egy ideig Kairóban lebzselt, miközben érdeklődését lekötötték a piramisok meg a szfinx, amelyeket többször meglátogatott. Majd tudomást szerezve az ősrégi legendákról, elhatározta, hogy megbizonyosodik felőlük. E célból beszerzett hosszú, vasból készült fúrórudakat, amelyek valamilyen vésőfélében végződtek és ezekkel átfúratta a szfinx vállát, hogy megbizonyosodjék, vajon belül üreges-e vagy sem. Az eredmény azonban kiábrándító volt. Huszonhét láb mélységre jutott a tömör sziklában és a munka nyomán támadt lyukak még ma is megvannak. Sajnos, Vyse idejében még csak az arc és a fej volt látható, magát a szörny testét azonban elképzelhetetlen mennyiségű homokréteg borította. A munka tehát csak a szobor negyedére terjedt ki, míg magáról a talapzatról természetesen szó sem lehetett.

Az éjszaka lopva terpeszkedett - némán és nesztelenül, mint egy párduc - és csak néhány sivatagi sakál kísérteties, félig emberi vinnyogása jelezte az órák múlását. Ott ültünk mi ketten - a szfinx meg én - az afrikai csillagok tiszta fényében és az a láthatatlan kapcsolat, amely összehozott bennünket, egyre erősbödött. Ismeretségünk barátsággá vált, sőt mondhatnám, valami egészen különleges megértés támadt kettőnk között.

Amikor először jöttem el hozzá, sok évvel ezelőtt, csöndes megvetéssel nézett el a fejem fölött. Ez óriás számára én is csak egy törpe halandó voltam, egyike azoknak a sürgölődő parányoknak, akik két lábonjárnak és önelégülten, furcsa vágyakkal és még furcsább gondolatokkal eltelve

szaladgálnak a világban. Ő meg számomra úgy tűnt, mint valami komor jelképe annak az Igazságnak, amelyet az ember sohasem tud megtalálni - valami óriási halványnak, amelyet valami Ismeretlen tiszteletére emeltek és aki előtt leborulnak a hívők a sárga homokba anélkül, hogy feleletet kapnának, és kérdéseik válasz nélkül hangzanak el a semmiben.

Világfájdalmasan és keserűen fordítottam hátat neki - s még cinikusabb és kétkedőbb maradtam, mint valaha.

De az évek nem teltek el hiába. Az élet csak egy másik elnevezése a szellemi nevelésnek és a Láthatatlan Mester azóta egy-két fontos dologra megtanított.

Megtanultam, hogy forgó földgömbünk nem minden ok nélkül száguld az űrben.

Most már felszabadultabban tértem vissza a szfinxhez. És ahogy egymás mellett kuporogtunk a sötétben - ő hasalva a Líbiai-sivatag peremébe vágott mélyedésben, én magam alá húzott lábakkal, a homokon -, ismét eltöprengtem e kolosszus jelentőségének rejtélyén.

Az egész világ ismeri a szfinx fényképét és mindenki számára ismerős megcsonkított arca. Csak azt nem tudja a világ, hogy miért és mikor faragták ki abból a tömör mészkőből, amely itt terpeszkedik a homok alatt, meg azt, hogy kinek a keze változtatta az iromba sziklát ilyen hatalmas méretű szoborrá.

A régészeti tudomány mélyen hallgat és szégyenkezve fordítja el tekintetét, mert bizony sorjában vissza kellett vonnia mindazokat az elméleteket, amelyeket még néhány esztendő előtt is oly fennen hangoztatott. Most már nem mer megjelölni sem határozott nevet, sem pontos dátumot. Most már nem tulajdonítja többé a szfinxet sem Kephrén, se Kheopsz fáraóknak, mert tisztában van azzal, hogy a napvilágra került feliratok csak annyit bizonyítanak, hogy ez a szobor e királyok uralkodása idején is már létezett.

A XVIII. Dinasztián túl a felfedezett papiruszokban semmiféle említés nem történik a szfinx létezéséről, a IV. Dinasztia előtt pedig semmiféle kőfelirat nem említi. Az őskori zsákmányra éhes ásatók találtak egy feliratot, amely a szfinxet mint olyan műemléket említi, amelynek eredete a végtelen időkbe vész és amelyet csak véletlenül találtak meg, miután a sivatag homokja teljesen elfedte és az emberek tökéletesen megfeledkeztek róla.

Ez a felirat a IV Dinasztia korából való, tehát olyan fáraók idejéből, akik közel hatezer esztendővel ezelőtt uralkodtak Egyiptomban. És a szfinx már ezeknek az ősrégi királyoknak az idejében is elképzelhetetlenül öreg volt.

Az éjszaka magával hozza az álmot - én azonban szilárd akarattal újra meg újra elhessegettem magamtól. Mégis, amikor az éjszakai töprengésben idáig jutottam, szemhéjaim akarom ellenére le-lecsukódtak és az agyam is kissé kábulttá vált. Két ellentétes erő küzdött most bennem. Az egyik az égő vágy, hogy folytassam az éjszakai virrasztást és tovább fürkésszem a világot és a szfinxet - a másik, hogy megadjam magam a test és a szellem fáradtságának és elpihenjek a körülölelő sötétség puha karjaiban. Végül is békét kötöttem velük azon az alapon, hogy szememet kissé nyitva tartottam - csak éppen alig láthatóan hunyorogva, míg agyam is éppen csak hogy ébren volt és gondolataim szabadjára eresztettem valami különös, színes álmodozásban.

Egy ideig abban a félálomszerű kábultságban pihentem, amely olyankor lepi meg az embert, mikor a gondolkodást felfüggeszti.

Nem tudom meddig maradtam így, de aztán elérkezett egy pillanat, amikor a színek eltűntek a szemem elől és helyüket egy nagy, nyílt síkság képe foglalta el. A tájat kísértetiesen világította meg valami ezüstös ragyogás, amely olyan volt, mint a telihold fénye.

És körös-körül sötét alakok tolongtak, ide-oda sietve, egyesek fejükre helyezett kosarakban terhet cipeltek, mások föl-meg lemásztak valami törékenynek tűnő állványzaton, amely egy hatalmas sziklának támaszkodott. Felügyelők is voltak közöttük, akik parancsokat adtak a munkásoknak, vagy figyelmesen nézték azokat az embereket, akik kalapáccsal és vésővel dolgoztak a sziklán és faragták az előre megállapított tervrajz szerint. A szakadatlan kopácsolás lármája betöltötte a levegőt.

Ezeknek az embereknek az arca hosszúkás és kemény volt, bőrük vörösesbarna vagy szürkéssárga, a felső ajkuk pedig feltűnően megnyúlt.

S mikor a munkájuk befejeződött, a kiugró sziklafal, íme, átváltozott egy hatalmas oroszlán testén nyugvó óriási emberi fejjé és az egész alak a fennsíkba vágott nagy mesterséges üreg mélyén pihent. Széles, nagyszerű lépcsőzet vezetett le az üregbe.

És az alak különös fejdíszének tetején - amelynek széles lebenyei hátul a füleknél kétfelé elálltak - tömör aranyból vert korong nyugodott.

A szfinx!

Aztán az emberek eltűntek és a táj úgy elcsendesedett, mint egy elhagyatott sír. És ekkor megpillantottam a hatalmas tengert, amelynek vize bal kéz felé szegélyezte az egész partot, nem egészen egy mérföldnyire tőlem. Volt valami fenyegető ebben a csendben, amit nem értettem mindaddig, amíg az óceán közepéről valami mennydörgő hang nem ütötte meg a fülemet és akkor a föld megmozdult és megrengett alattam, fülsiketítő robajtól kísérve hatalmas szökőár emelkedett a levegőbe és zúdult egyenesen felénk - felém, meg a szfinx felé -, és elborított mindkettőnket.

Az özönvíz!

Aztán szünet következett - nem tudom, egy percig, vagy ezer esztendeig tartott-e -, s utána megint csak ott ültem a hatalmas szobor lábánál. Körülnéztem és nem láttam többé a tengert. A helyén csak félig kiszáradt, hatalmas mocsárvidéket láttam, amelyből itt-ott fehérlő mészdarabkák dugták ki a fejüket, ahogy a nap kiszárította a mocsarat. A nap pedig egyre égetőbben tűzött a vidék fölött, míg ezek a fehérlő foltok nagyobbodtak és sokasodtak. S a nap könyörtelenül zúdította égető sugarait, a nedvesség utolsó cseppjét is kiszárította a mocsarakból és mindent puha, száraz földdé változtatott, amely azután szép lassan halványsárgává égett.

A sivatag!

A szfinx még mindig elnézett a táj fölött - vastag, duzzadt és még megcsonkítatlan ajkának olyan formája volt, mintha éppen mosolyogni akarna nagy önelégültségében. Milyen tökéletesen beleillett ez a magányos alak az elhagyatott környezetbe! Mintha csak maga az Egyedülvalóság szelleme találta volna meg méltó megtestesülését ebben a nyugalmas kolosszusban.

Így várakozott, amíg azután egy napon szélsodorta bárkák állapodtak meg a folyó torkolatánál. A bárkákból emberek léptek partra, akik aztán lassan közelebb merészkedtek, majd hő imádsággal leborultak előtte.

Ettől a naptól kezdve a csend varázslata megtört, a közeli síkon lakóhelyek épültek és királyok jöttek papjaik kíséretében, hogy hódoljanak a sivatag magányos királya előtt.

S amint megérkeztek - a látomásom megszakadt, mint ahogy a láng kialszik, amikor a kanócnak nincsen már olaja többé.

2. fejezet * A sivatag őre

Az égbolt még tele volt csillaggal, a növekvő hold még fényesen sütött le ránk, és a szfinx átszellemülten és méltóságteljesen fürdött az ezüstös sugarakban, amikor bal felé fordultam, arra, ahol a látomásomban a tengert láttam, amely dühös szörnyetegként támadt fel és felfalta a szárazföldet.

Egy denevér, amely mozdulatlanságomtól megtévesztve az hitte, hogy magam is a táj egy része vagyok, szárnyával súrolta a fejemet, majd tovarepült, borzongó utálkozást keltve bennem.

Nyilván valami feltárt föld alatti múmiasír mélyéről röppenhetett fel.

Én pedig arra a nagy homoktengerre gondoltam, amely a Szahara sivatagon hullámzik, hárommillió négyzetmérföld területen és árad szakadatlanul, amíg el nem éri a hosszú, kopár mészkő hegyláncot, amely úgy emelkedik fel a talajból, mint valami rózsaszínű fal.

Ezek a hegyek oltalmazzák Egyiptomot és védik a Nílus völgyét. A természet látszólag szántszándékkal emelte a líbiai hegyeket, hogy megmentsék Egyiptomot attól, hogy a sivatag homokja elborítsa.

A veszély nagyon is fenyegető. Minden évben, úgy tavasz felé, szörnyű erejű ciklonok, a félelmetes Khamseenek üzennek hadat Afrika északi részének és vadul vágtatnak végig a kontinensen az atlanti partok irányából. És ahogy rohannak előre - mint zsákmányra és dicsőségre szomjas hadsereg -, sűrű porfelhőt sodornak magukkal. A száguldó porszemcsék céltudatos csapatai mindent megszállnak és az egész országot beborítják. Ahol nincs ellenállás terjeszkedésükkel szemben, ott teljessé válik a pusztulás az évek során - a sír tökéletes pusztulása -, mert maguk alá temetnek kunyhókat, házakat, emlékműveket, templomokat, sőt egész városokat. A sárga homok ilyenformán zsamokian és ellenállást nem tűrve uralkodik az ország fölött. Ezeknek a Khamseeneknek akkora erejük van, hogy az eget is elsötétítik, annyira, hogy még a nap is eltűnik a szem elől. A kavargó porfelhő - amely gyakran annyira átláthatatlan, mint az igazi londoni köd - sebesen száguld előre és közben egy része lerakódik mindenre, ami útjában áll, míg szép lassan teljesen belepi ezeket a tárgyakat. Láttam falusi embereket, akik a Líbiai-sivatag szélén az oázisok közelében laknak, hogy kénytelenek voltak elhagyni kunyhóikat és újra felépíteni őket valahol magasabban, a falakat ostromló ellenállhatatlan porhullámok miatt. Láttam egy magas, ősi

templomot Felső-Egyiptomban, amelyet csak a minap ástak ki és amelyet addig a por egészen a tetejéig befödött.

Visszapillantottam a szfinxre, hét lát széles szájának félig szenvedő, félig szomorú kifejezésére, amely még halványan kivehető volt a csillagok fényénél és amely most helyébe lépett annak a halvány mosolynak, amelyet a látomásban szereplő atlantiszi szfinx ajka körül láttam játszadozni. A félelmetes erejű pusztai szelek megviselték már az arcát, amelyet ezenfelül elfajzott emberek is eltorzítottak.

A repülő homok időről időre nekiverődött - néha csak észrevétlenül, néha azonban viharos tombolással -, és csaknem teljesen eltemette. Eszembe jutott az a rejtélyes álom, amelyet IV. Thothmesz fáraó örökített meg elragadó hieroglifaírással azon a vörösgránit lapon, amely a szörny mancsai között emelkedik. Szóról szóra feltámadt emlékezetemben az a szenvedélyes panasz, amelyet az álomban eltemetett és elhagyatott szfinx hangoztat, amelyet nyakáig elborított a könyörtelen homok.

“A sivatag homokja támadt reám - siránkozott a Szellem - és én teljesen belemerültem. Siess! Hordasd el felőlem a homokot, hogy megtudjam: csakugyan fiam vagy és segítőm!”

Majd mikor felébredt Thothmesz, ezt mondta magában: “A város és a templom lakói idejönnek, hogy tiszteljék ezt az istent, de senki sem gondol arra, hogy képmását kiszabadítsa a homokból.”

A kőlap tetején lévő reliefszerű rajzok bemutatják a királyt, amint tömjént áldoz a szfinxnek, majd következik a történelem egyik legcsodálatosabb álmának és ugyancsak csodálatos következményeinek teljes leírása. A fiatal Thothmesz még hercegkorában barátai társaságában Gizeh közelében, a sivatag szélén vadászgatott.

“Ott mulatott a déli úton - mondják a hieroglifák -, lövöldözve réz céltáblájára, vadászva oroszlánokra és a sivatag vadállataira, hajtva kocsiját, amelynek lovai gyorsabbak, mint a szél.

Aztán déltájban fáradtan, a sporttól kimerülten leszállt lováról.

Majd megebédelt és pihenni vágyott. Elküldte kíséretét, hogy nyugton alhasson. Előbb még az oltárnál elmondott egy imát az istenekhez, majd sátrába ment, hogy lepihenjen.

Az álom súlya elnyomta a herceget abban az órában, amikor Ra fejére felteszik a koronát. És akkor meghallotta ennek a hatalmas istenségnek a tulajdon hangját, úgy, amint az Atya beszél fiához, mondván:

“Valóban nézlek és látlak téged, fiam. Thothmesz, én vagyok a te atyád, Heru-Khut, aki neked szándékozom adni ezt a királyságot.

Te fogod magasra emelni vörös koronáját és az ország teljes egészében a tiéd lészen. Az istenek diadémja fog csillogni a fejeden és neked adják majd Egyiptom eleségét és az idegen országok drága ajándékait!”

Az álom azzal a sürgető felszólítással végződött, hogy az ifjú herceg ássa ki a szfinxet porsírjából, ha a megígért koronát el akarja nyerni.

Thothmesz hűségesen teljesítette az álmában kapott parancsot, embereket állított munkába, hogy elhordják a homokot, amely teljesen megtöltötte a földmélyedést és szügyéig eltakarta a szfinxet.

Heru-Khut, a “Felkelő Nap”, a szfinx istensége vagy szelleme viszont a maga részéről hűségesen beváltotta ígéretét. Az ifjú herceg, előzve, IV. Thothmesz néven elnyerte a fáraók koronáját és seregeket vezényelt Egyiptomból, amelyek mindenütt győzelmet arattak, amerre csak jártak. Birodalma keleten Mezopotámiáig, délen a Nílus második núbiai vízeséséig terjedt, nyugaton leigázta Líbia beduinjait és szakállas etiópiaiak hozták neki a megjósolt drága ajándékokat. Uralkodása alatt Egyiptom rendkívül gazdag lett, a dolgozó paraszt és a lustálkodó herceg egyaránt sütkérezett a jómódban, a civilizáció és kultúra pedig úgy kivirágzott, ahogy még soha. Minden megjósolt dicsőség szó szerint valóra vált.

És mindez nem mendemonda, hanem történelem, nem legenda, hanem valóságos tény, mert az egyiptomiak sokkal gondosabb feljegyzéseket készítettek, mint az ókor bármely más nemzete, főleg pedig feljegyzéseiket kemény kőbe vésték, ami tovább fog élni minden papírnál és pergamennél.

De nem ez volt az egyetlen emberi próbálkozás a szfinx kiszabadítására.

Az örökmozgó homok hétszer temette el a szfinxet - és hétszer ásták ki alóla.

Hétszer csupán a történelmi időkben, mert hiszen már a történelem előtti korok embere is mélységes tiszteletben részesítette ezt a szobrot és nyilván áhítatos hódolattal védelmezte.

Első ízben több mint ötezer esztendővel ezelőtt ásatta ki a IV.

Dinasztia egyik fáraója, Kephrén, aki a Második Piramist temetkezőhellyé alakíttatta, hogy ott helyezzék el gránitszarkofágját… Nem egészen kétezer esztendővel később történt azután újabb erőfeszítés a szfinx kiszabadítására - IV.

Thothmesz, akinek emlékezetes álma parancsolta a feladat elvégzését. Ő még tovább ment és hogy megvédelmezze a homok későbbi támadásaitól, durva égetetlen téglafalat húzatott köréje védelemül.

Még ma is láthatók egyes ilyen téglák, amelyek közül egyik-másik a király nevének bélyegzőjét viseli. De a homok megint csak beszivárgott és hatalmába kerítette a kőóriást és ezúttal egy idegen uralkodó Marcus Aurelius, a filozófus római császár volt az, aki rábukkant a nyakig eltemetett szfinxre és újra kiásatta.

A mancsok meg a szügy alatti rész téglatoldása - miután ez nem kifaragott szikla volt, mint a test, meg a fej többi része - megrongálódott; a császár ezt is gondosan kijavíttatta, s a téglafalnak az a része, amit újra felépíttetett, még mindig kiugrik sötét színével a szürke háttérből.

Az arabok alatt természetesen a szfinxet megint tökéletesen elhanyagolták, s ez így maradt mindaddig, amíg a fáradt, szürkéssárga arcú emberek uralkodtak az aranyhomok felett.

Egészen a múlt század elejéig senki sem könyörült meg rajta, míg végre Caviglia kapitány, a lelkes olasz archeológus és a természetfölötti misztériumok kutatója, megpróbálta kiásatni a test felső részét, de a homok oly rohamosan növekedett, hogy a már kiásott részeket is újra meg újra az eltemetés veszedelme fenyegette. 1869-ben August Mariette, az Egyiptomi Múzeum megalapítója a Szuezi-csatorna megnyitásának tiszteletére részleges kísérletet tett - e nemben az ötödiket -, hogy eltávolítsa az egyre növekvő homoktömeget, de nem sokáig bírta kitartással. Harminchárom esztendővel később Maspéro, utóda a múzeumnál, nagy összeget szedett össze Franciaországban nyilvános gyűjtés révén ugyanerre a célra. Az anyagi eszközök birtokában aztán sikerült is a szfinx nagy részét ismét napvilágra hoznia.

Maspéro azt remélte, hogy a szfinx talapzatában majd talál valami nyílást, amely esetleg egy belső terembe vezet. Nem bírt belenyugodni abba a tudatba, hogy ennek az egészen rendkívüli szobornak ne legyen valami felfedezetlen titka. De semmiféle nyílást vagy bejáratot nem talált. Aztán elkezdett azon töprengeni, hogy a szfinx esetleg valami talapzaton pihenhet, és lehet, hogy ez alatt rejtőzik az a titkos helyiség, amelyet keres. A szűkre szabott anyagi eszközökből azonban nem futotta arra a hatalmas munkára, hogy teljesen kiássák a talapzatot is, s miután az amerikai milliomosok

akkor még nem sok érdeklődést mutattak az egyiptológia iránt, kénytelen volt ezt a nagy feladatot az utókorra hagyni.

A hetedik és legutolsó kísérlet néhány esztendővel ezelőtt történt, amikor is az egyiptomi kormány elhatározta, hogy véglegesen eltakaríttatja a homokot és így került napvilágra az eddig láthatatlan talapzat, a tégla alakú mélyedés alján. Az ásatások tökéletesen feltárták a nagy kőtömb alsó részét, amely oly régen el volt temetve, és teljesen napvilágra hozták azt a kődarabokkal kirakott, hosszúkás sziklatalapzatot, amelyen az egész tömb nyugszik. Megtisztították a homoktól az egész környezetet és főleg a szobor előtti részt. így került napvilágra az a negyvenöt láb széles lépcsőzet, amely a talapzathoz vezet. A szfinx végre teljes méltóságában láthatóvá vált. Ekkor azután meredek, tömör betonfalat építettek fel körös-körül, hogy megvédjék a szfinxet és végre megfékezzék az ellenséges homokot.

Reméljük, hogy a gyorsan növő porréteg sárgás szemcséi soha többé nem lephetik be a szfinx oldalát, hogy ennek a legutóbbi ásatásnak az eredményeit is semmivé tegyék.

De azért nem szabad túl szigorúan elítélni ezt az ellenséget sem.

Mert ha a homok eltemeti is Egyiptom szobrait és templomait, egyben jótékony konzerváló feladatot is végez: mintegy bebalzsamozza és megvédi őket a pusztulástól. Talán nincs is jobb védelem az ember alkotta kőemlékek számára, mint a meleg, száraz, afrikai homok.

Csendben pislákolva hunytak ki egymás után a csillagok s tudtam, hogy hosszú virrasztásom idestova végére jár. Elhatároztam, hogy addig maradok, amíg majd nem lehet látni többé a csillagképek titokzatos vándorútját a mélykék égen és amikor a hajnal rózsaszínű fénye villódzik a táj fölött.

A levegő hűvös volt és a torkom mégis tökéletesen kiszáradt.

Még egyszer figyelmesen elnéztem a régi titkoknak ezt a komoly, kőbe faragott őrét, akinek alakja a csillagok gyönge fényénél mintha csak világunk titokzatos Néma Őrzőjének jelképe lett volna. Sikerült volna olyan lapra fordítanom Egyiptom őstörténetében, amelyet eddig emberi kéz nemigen forgatott? Ki merészelné megmérni a szfinx korát? Ha elfogadjuk valóságnak atlantiszi eredetét, akkor ki tudna ehhez még pontosan dátumot hozzáfűzni?

Márpedig semmi okot nem láttam rá, hogy ezt az eredetet - amely villanásszerűen megelevenedett előttem, a csillagok alatt - miért ne

fogadnánk el. Atlantisz már nem a görög filozófusok, egyiptomi papok és amerikai indián törzsek képzeletének szüleménye többé: egyes tudósok száz meg száz bizonyítékot gyűjtöttek létezésére.

Magam is megbizonyosodtam róla, hogy amikor a szfinxet kifaragták a sziklából, a körülötte elterülő síkságot még nem borította homok, mert hiszen akkor az a sziklás mellvéd, amely annak a dombnak a lábánál áll, amelynek tetején a piramis emelkedik, szintén homok alá került volna - márpedig ez lehetetlenné tette volna a munka elvégzését. Nem, sokkal valószínűbbnek látszik, hogy a szobrot még azelőtt faragták, mielőtt a homok megjelent volna a színtéren, amikor a Szahara még maga is hatalmas tenger volt, amelyen túl Atlantisz óriási és tragikus sorsú szigete terült el.

Azok az emberek, akik a történelem előtti Egyiptomot lakták, akik a szfinxet kifaragták, s megalapították a világ legrégibb civilizációját, eredetileg Atlantiszból vándoroltak ki, hogy letelepedjenek a Nílus két oldalán elterülő földdarabon. (Minden tény - véli Sir J. G. Wilkinson, az angol tudomány legkiválóbb egyiptológusainak egyike - arra enged következtetni, hogy az egyiptomiak igen nagy haladást tettek a civilizációban már Menés, az első fáraó kora előtt, sőt valószínűleg még azelőtt is, mielőtt bevándoroltak volna a Nílus völgyébe.) Közvetlen az előtt hagyták el halálra ítélt földrészüket, mielőtt az az Atlanti-óceán mélyére süllyedt. Ez a katasztrófa szárította ki és változtatta sivataggá a Szaharát. Azok a kagylók, amelyek egyes helyeken ma is borítják a Szahara földjét, meg a homokban található őskori halmaradványok azt bizonyítják, hogy ezt a helyet egykor valamely hatalmas óceán vizei borították.

Megrázó és elképesztő gondolat, hogy a szfinx az egyetlen valóságos, látható és időálló kapcsolat a mai kor emberei és az elveszett világ, az ismeretlen Atlantisz népe között.

És ez a nagy szimbólum elvesztette jelentőségét a modern világ számára, amely nem lát benne egyebet helyi nevezetességnél. De mit jelentett Atlantisz lakói számára?

A feleletet abban a néhány leletben kellett keresnünk, amely azoknál a népeknél maradt meg, amelyek saját történeti múltjukat atlantiszi eredetűnek tartják. Az inkák és a maják elfajzott vallási szertartási között kell kutatnunk, amelyek őseik tiszrultabb vallási rítusában gyökereznek, s akkor azt találjuk, hogy vallási tiszteletük legfőbb tárgya a Világosság volt,

amelyet a Nap jelképezett. Ezért építették fel piramis alakú Nap Templomaikat mindenütt az egész ősi Amerikában. Ezek a templomok részben másolatai, részben kissé eltorzított megismétlődései voltak az atlantiszi templomoknak.

Mikor Platón Egyiptomban járt és egy időre megállapodott az ősrégi Heliopoliszi Iskolában, ahol tizenhárom esztendőn keresztül tanult és kutatott, a pap-tanárok - akik pedig rendszerint igen tartózkodóak voltak az idegenekkel szemben - sok mindent elárultak az ifjú görög tudósnak gondosan megőrzött, ősrégi, titkos feljegyzéseikből. Többek között beszéltek neki egy nagy, lapos tetejű piramisról, amely Atlantisz szigetének közepén állott és ezen a lapos tetőn emelkedett a kontinens legfőbb temploma - a Nap Templom.

A kivándorlók, akik Egyiptomba vitorláztak, magukkal vitték az ősi vallást és természetesen ők is hasonló templomokat emeltek. A hatalmas meredek pilonok, meg az egyiptomi piramis alakú sírhelyek valamennyien erre az atlantiszi eredetre mutatnak. Maga a Nap pedig mindig is az első helyet foglalta el Egyiptom istenségeinek sorában.

Még valamit vittek magukkal ezek a kivándorlók a tengereken keresztül: előszeretetüket a hatalmas méretű szobrászat, a kőóriások faragása iránt. Éppúgy, mint Mexikó, Peru és Yukatan romba dőlt, atlantiszi eredetű, óriási, művészien összeillesztett kövekből álló templomaiban meg lehet állapítani az építészeti rokonságot az egyiptomival, ugyanúgy fel lehet fedezni ugyanazokat a jellegzetességeket azokban a hatalmas alakzatokban, amelyek e templomok udvaraiban és bejáratainál találhatók.

Azok a kőből faragott emberalakok, amelyeket Cook kapitány a Húsvét-szigeteken - egy elsüllyedt világrész e magányos, elhagyatott maradványán - talált, csak huszonhét láb magasak, tehát nem egészen a harmadrészét teszik a szfinx magasságának - mégis ezeket is ősi láncszemek kapcsolják Egyiptomhoz.

A szfinx jelentése ezzel kissé megvilágosodott: az Egyiptomba kivándorolt atlantiszbeliek építették, mint leghatalmasabb szobrukat, mint legfontosabb emlékművüket és mint ilyet, világosság-istenüknek, a Napnak ajánlották fel. És valahol bizonyára felépítették a szfinx templomát is - hasonlóképpen valószínűleg legnagyobb, legfenségesebb templomukat.

A szfinx kőben megörökített jelképe annak a fajtának, amely a Világosságot tartotta Istenhez legközelebb esőnek ebben a sötét, anyagias

világban. A fény a legfinomabb, a legmegfoghatatlanabb minden jelenség közül, amit csak az ember öt érzékszerve valamelyikével érzékelhet. Az anyagnak minden ismeretes formája közül ez a legéteribb. Egyben a legéteribb azok közül a jelenségek közül is, amelyekkel a tudomány foglalkozik és a láthatatlan sugarak sem mások, mint a fény bizonyos változatai, amelyeknek rezgését azonban szemünk már felfogni nem képes. Már a Genezis könyvében is a fény szerepel, mint az első megteremtett elem, amely nélkül minden másnak megteremtése lehetetlen lett volna. “Isten szelleme lebegett a vizek felett - írta az egyiptomi műveltségű Mózes. - És Isten mondta: legyen világosság - és lőn világosság.” De ezenfelül a fény a tökéletes szimbóluma annak az égi világosságnak, amely megvilágítja az ember lelkének legmélyét, amikor szívét és agyát Isten felé fordítja - csodálatos megjelenési formája annak az isteni megvilágosodásnak, amely titkon osztályrészéül jut a legsötétebb kétségbeesésben is.

Az ember, amikor ösztönszerűen arccal a Nap felé fordul, tulajdonképpen Teremtője felé fordul.

És a Napból születik a fény - a Napból árad szét világunk fölött.

A Nap nélkül mindörökre szörnyű sötétségben senyvednénk, nem érne meg a vetés; az emberiség éhen veszne s tökéletesen eltűnne ennek a bolygónak a színéről.

Ha tehát a fény és annak forrása, a Nap, volt az atlantiszi vallás központi magva - ugyanaz a központi magva az ősi egyiptomi vallásnak is. Ra, a Napisten volt az első, minden más istenek apja és teremtője, a dolgok alkotója, az egyetlen, aki önmagából született.

“Dicsőség neked, aki az Ég ura vagy - mondja a régi szép Himnusz Rához, amikor feltűnik a keleti égen. - Örömteli szívvel haladsz keresztül az Égbolton. Sugaraid mindenki arcára hullnak. Dicsőség neked, Uram, aki áthaladsz az Örökkévalóságon és akinek lénye Örökkévaló.”

Ha tehát a szfinx a fénynek ezzel a vallásával volt összefüggésben, akkor valószínűleg kellett valamilyen kapcsolatban állnia a Nappal is. És így is volt!

Mert amikor megfordultam, szembe a derengéssel, amely most áthatolt a sötétségen és tisztán kivehető volt a sík látóhatár alján, eszembe villant a látomásomban megfigyelt aranykorong - és abban a szempillantásban felismertem ezt a kapcsolatot. Hogy megbizonyosodjam, lehajoltam és

szemügyre vettem a bal csuklómra erősített rádiumvilágítású iránytűt, régi, megbízható barátomat és kísérőmet.

És megállapítottam, hogy a szfinx pontosan kelet felé fordul arcával, s kihamvadt fényű szemei egyenesen arra a pontra irányulnak, ahol a Nap elkezdi útját, amikor megjelenik a látóhatáron!

A szfinx kelet felé fordul, hogy jelképezze az újjászülető

Életet, éppúgy, mint ahogy Egyiptom királyi sírjai a Nílus nyugati partján állanak, hogy a lenyugvó nap analógiája révén az eltűnő életet jelképezzék. S ugyanúgy, mint ahogy a felkelő nap lassan halad a zenit felé, az ember is - feltámadása után - felfelé hatol a szellemi világban - s mint ahogy a nap az ég legmagasabb pontján lassan áthaladva siklik lefelé a látóhatár szélén, úgy halad az ember mind a két világon keresztül.

Visszafordultam és folytattam a virrasztást. Ahogy az éjszaka tünedezett, a szfinx arca egyre tisztábban kivehetővé vált, míg a tömör kerítés fala, amely körülötte emelkedett, mind élesebben sötétlett ki a homokból.

Valami rózsaszínű fényesség támadt az ég alján, hosszú vonalakban, mintha egy láthatatlan kéz színes irónnal rajzolta volna fel. És egyszerre megjelent a felkelő nap, mind élesebben megvilágítva az ismerős egyiptomi tájat és halvány rózsaszínre festve a távoli hegyeket.

Hétmérföldnyire innen Kairó müezzinjei most kapaszkodnak fel a mosék magas minaretjeibe, hogy megálljanak a kör alakú folyosón és felserkentsék álmából a próféta követőit, mivel elérkezett az első imádság órája.

Itt pedig a szfinx kiáltott - de némán.

Ahogy elnéztem félprofilját, elálmélkodtam azoknak az embereknek a vakmerőségén, akiknek szentségtörő ágyúi ellőtték a fél orrát.

Milyen gondolatok futhattak keresztül a szfinx agyán, amikor ezek a barbárok tüzelni kezdtek? Előbb elképedt, majd megdöbbent, végül nyilván visszanyerte régi, filozofikus nyugalmát. Az egyiptomiak ezért a csonkításért Napóleon katonáit teszik felelőssé - a francia archeológusok viszont a XVIII. századbeli mameluk katonákat vádolják vele, mondván, hogy azok használták az orrot célpontnak tüzérségi lőgyakorlataik számára. Annyi bizonyos, hogy Napóleon sohasem engedte volna meg a világ legrégibb szobrának ilyetén megszentségtelenítését. A kis korzikai sokkal nagyobb ember volt, sokkal jobban szerette a műtárgyakat, sokkal inkább bámulta az ősi kor kiváló műalkotásait és sokkal több érzéke volt hozzájuk, semhogy tisztán ne tudta és kellőképpen ne értékelte volna a sivatag

kijálmodójának jelentőségét. A mamelukok feltétlenül kevesebb lelkiismeret-furdalást érezhettek, mert - mint minden mohamedán - ők is mélységesen megvetették a bálványokat. Valamelyik arab történetíró meg is emlékezik egy fanatikus sejkről, aki Allah iránti hitbuzgalmában 1379-ben megpróbálta letörni a szfinx orrát. A való igazság azonban az, hogy a rongálás sokkal régebbi időben keletkezett, semhogy akár franciák, akár mamelukok okozhatták volna, és a későbbi századok során legfeljebb ennek a rongálásnak a tetőzéséről lehetett szó. Mert azalatt a hosszú időszak alatt, amely a fáraók bukása és a XIX. század között eltelt, babonás utazók előszeretettel fegyverkeztek fel kalapáccsal és vésővel, hogy a szfinx rovására talizmánokat és úti emlékeket szerezzenek maguknak. A szájnak egy részét így töredezték le az időről időre felbukkanó látogatók, s ezt lehetővé tette az a kormányzat, amely semmire sem értékelte az ország műemlékeit és régiségeit - nem úgy mint ma, amikor a turisták nem garázdálkodhatnak többé kényük-kedvük szerint és amikor a hatóságok éber gonddal őrzik Egyiptom első számú műemlékét.

De nem minden turista bizonyult ilyen barbárnak. Néhányan - akik még a görög és római uralkodók idején jöttek - nem tudtak ellenállni annak a kísértésnek, hogy bevéssék nevüket a szfinx oldalába vagy a kerítésfalba, amely körülveszi azt a mély medencét, amelyben a szobor áll. A kíváncsi szem ma is láthatja és betűzheti ezeket a neveket. És a bal mellső láb második ujján nyilván kevesen vették észre a mai látogatók tömegéből azt az elragadó eredeti szonettet, amely - oly finoman belekaparva, hogy szinte alig olvasható - a szfinxhez van intézve és maga is hírességtől: Arriantól, Nagy Sándor történetírójától származik. A szép görög versek megérdemlik, hogy nyomtatásban napvilágot lássanak.

“Az örök istenek formázták ki csodálatos testedet - hangzik a verssorok durva prózai fordítása -, gondoskodásukban e forróság tikkasztotta vidék iránt, ahol te veted jóságos árnyékodat.

Elhelyeztek téged, miként sziklaszigetet egy hatalmas fennsík közepén, hogy feltartóztasd annak homokját. Ez a szomszéd, amelyet istenek adtak a piramisoknak, nem olyan, mint Oidiposz embergyilkos szfinxe Thébában - hanem megszentelt híve Latona istennőnek, őrzője a jóakaratú Ozirisznek, aki felséges uralkodója Egyiptom földjének, királya az Ég lakóinak, hasonlatos a Naphoz és egyenlő Vulcannal.”

Talán a legnagyobb kár, amit ezek a nyomorult csonkítok a szfinxnek okoztak az, hogy elvesztette híres mosolyát; azt a szelíd, megmagyarázhatatlan és kifürkészhetetlen mosolyt, amely nemzedékről nemzedékre csodálatba ejtette a régieket. Ez a rombolás még hétszáz esztendővel ezelőtt sem lehetett teljes, mert Abdul Latif, a bagdadi orvos-filozófus és utazó pontos és figyelmes feljegyzéseiben még a következőket írta arról a hatalmas fejről, amelyet a piramisoktól nyíllövésnyire talált: “Ez az arc igen szép és a szájnak valami kellemes, mosolygó kifejezése van.” Érdemes idézni ezt a dicséretet attól az embertől, akinek Az emberi testről szóló munkája századokon keresztül klasszikus műnek számított az arab népek között. “Egy értelmes ember megkérdezte tőlem, hogy mindabból, amit Egyiptomban láttam, mi fogott meg legjobban és mi keltette fel leginkább csodálatomat” - folytatta Abdul Latif, aki egyiptomi útját kevéssel 1200 előtt kezdte meg és feleletként kénytelen a szfinxet megjelölni. Sajnos, ma már aligha lenne ilyen bőkezű elismerésével! Az orrot ellőtték, a sima négyszögletes szakáll letörött, a száj sajnálatosan megrongálódott, s még a fejek is észrevehető károkat szenvedett. Az egykor jóindulatot kifejező száj most kissé kesernyésen mosolyog és az egész arcnak félig szomorú, félig gúnyos kifejezést ad. Az öreg szfinx azonban - ha nem is mosolyog többé - változatlanul hasal a helyén, nem törődve sajnálatos megcsonkításaival és forradásaival, s rendületlen megvetéssel mered tovább az Időbe.

Ez a különös teremtmény, amely egy testbe foglalja az oroszlán erejét, az ember értelmességét és az isten szellemi harmóniáját, a legszembeszökőbben példázza azt az igazságot, hogy önuralom útján az emberi lény kivetkőzhetik az állatsorból és megszelídítheti az önmagában rejlő állatot. Aki rápillant erre a hatalmas kőtestre, amelynek lábaihoz és ragadozó karmaihoz egy nemes emberi lény feje és arca csatlakozik, le kell hogy vonja ezt az elemi tanulságot. Aki tisztában van a fejdísz fölé emelkedő kámzsás kígyó szimbólumával, a fáraói uralom uraeus-jelképével, az megérzi a szfinx hivatását, amely nem csupán abban áll, hogy uralkodjék mások felett, hanem elsősorban, hogy uralkodjék önmaga felett. Kőbe faragott néma szónoklat ez, beszéd hangok nélkül, amelyet mégis megérthetnek, akiknek füleik vannak, hogy hallják.

Egyébként hogy a szfinx valóban valami isteni eredetű dolgot, vagy személyt jelképez, arra mutatnak különböző hieroglifa-felírások Felső-

Egyiptom templomainak falain, mint például Edfuban is, ahol isten képmása szerepel, amint átváltozik egy emberfejű oroszlánná, hogy legyőzhesse Széthet, az egyiptomi sátánt. Másrészt, hogy a szfinx valami építészeti titkot, valami kőbe faragott rejtélyt is takar, azt viszont egy másik különös tény sejteti. Egyiptom minden más részén ugyanis a szfinx apró másolatai állnak saját templomaik előtt, mint a küszöb őrzői és védelmezői, vagy ennek híján oroszlánképmások vigyáznak a templomok bejárataira. Sőt, a templomok kulcsainak is oroszlánalakja van. Egyedül csak a gizehi szfinxnek nincs látszólag saját temploma. Az úgynevezett Szfinx Temploma, ez a durván kifaragott kőoszlopokból és sima, tömör falakból összerótt, erődítményszerű épület egyáltalán nem tartozik a szfinxhez, amint azt Szelim Hasszán professzor legutóbbi ásatásai véglegesen és tökéletesen beigazolták. Ez az épület - mint most kitűnt - valójában a Kephrén-piramis, a Második Piramis temploma, amellyel egyébként lejtős, kövezett ösvény is kötötte össze. Ezt az ösvényt most legutóbb sikerült teljesen kiásni. De ettől függetlenül, ez a furcsa építésű szentély a szfinx előtt áll, nem pedig mögötte.

Az a kis nyitott templom, amelyet Caviglia ásott ki a szfinx szügye és a mellső lábak közötti térségen és amely ma már csaknem teljesen romba dőlt, a szobor keletkezési idejéhez mérve sokkal későbbi időben épült. Falait - amelyeket tető nem fed - három, egyenként tizennégy láb magas kőlap alkotja, amelyek közül az idők során mohó kezek kettőt lebontottak és elvittek. Az az áldozati oltár viszont, amely valamikor ennek a szentélynek a bejáratával szemben állott, most pedig a két mellső láb közötti bejárat felé fordul, római munka, ámbár abból a vörös gránitból készült, amelyet a szomszédos és sokkal régibb Kephrén-templomból zsákmányoltak.

Hol van tehát a szfinx igazi temploma?

Kissé felemeltem a fejem és a szobor mögé pillantottam. És akkor ebből a látószögből elém bukkant a kora hajnali világosságban csúcsával az égbe fúródva a világ legnagyobb épülete, a világ megoldhatatlan kőrejtélye, amelyet éppúgy, mint a görögök, mi is a világ első csodájának tekintünk, ez az ősi rejtély, amely éppúgy izgatja a modern embert, mint a régieket, a szfinx méltó társa:

A Nagy Piramis!

Mindkettő az atlantiszi időkben épült és ma is ennek a titokzatos földrésznek kézzel fogható emlékei, szinte néma üzenetei annak az emberfajtának, amely éppoly rejtélyesen tűnt el, mint földje.

Mind a kettő ennek az elsüllyedt civilizációnak a dicsőségére emlékezteti Atlantisz népének utódait.

És ekkor a Nap és a szfinx ismét találkozott, mint ahogy naponta találkozik, megszámlálhatatlan esztendők óta. Az égen gyors egymásutánban játszódott le az a változás, amely a hajnalt követi Egyiptomban: a látóhatár előbb rózsaszínből liláskékbe, liláskékből ibolyakékbe, ibolyakékből vörösbe ment át, míg végül felvette azt a felhőtlen átható, kékesfehér árnyalatot, amely úgy feszül Egyiptom fölött, mint valami örök mennyezet. És most már tudtam, hogy a szfinx, a sivatag őre, csak jelképe ama Szent Négyeknek, a világ Néma Őreinek, a Négy Istenségnek, akik végrehajtják az Isteni Szellem parancsait, az emberiség és sorsa titokzatos Vigyázóinak. Azok az emberek, akik a szfinx figuráját faragták, még ismerték ezeket a magasrendű Lényeket, csak mi, szegény modern emberek felejtettük el őket tökéletesen.

A hosszú éjszakai virrasztástól kissé fáradtan búcsúzni készültem a homok fölött emelkedő titáni fejtől. Öntudatos, fölényes nyugalma, szellemi harmóniájának kisugárzása valahogyan erősen hatott rám és olyan természetfölötti hangulatot kavart fel bennem, amelyre alig találok szavakat. A szfinx, amely oly öreg, hogy már látta a világ gyermekkorát, belemerült szakadatlan töprengésébe. Látott civilizációkat dicsőségesen felemelkedni, aztán száradt virágként lehullani, látott zajos hódítókat jönni és menni, jönni és elhaladni, jönni és ottmaradni. Ő maga meg csak maradt a helyén, végtelen nyugalomban és végtelenül távol minden emberi indulattól. Az éjszaka sötétjében mintha az én szívembe is beférkőzött volna valami megkövesedett közömbösség a sors változásaival szemben. A szfinx az, aki megszabadítja az embert a jövőt illető minden gondtól, a szívére nehezedő minden súlytól és úgy tünteti fel a múltat, mintha csak valami mozgófénykép volna, amelyet az ember távolról, személytelenül szemlél.

Az átlátszóan tiszta, zafírkék ég alatt még egy utolsó pillantást vetettem a széles homlokra, a mélyen ülő szemekre, a kerek, duzzadt arcra, a tömör és elálló fejdíszre, amely a valóságos, hajtogatott gyolcs fejdíszt utánozza, vízszintesen futó szalagokkal két-két keskenyebb vonal között. Újra

elnéztem az arcon azokat a vörös csíkokat, amelyek úgy idézték fel képzeletemben a szfinxet, amilyennek a régiek láthatták, amikor az egész alak még puha mészréteggel volt bevonva és az egész fakóvörösre volt festve.

Ha az oroszlán ereje és az ember értelme szimbolizálódik is ebben a hasonló testben - mégis van benne valami, ami sem állati, sem emberi; valami, ami ezeken fölül és túl van: valami az istenségből! Noha egyetlen szó sem esett közöttünk, szinte gyógyító szellemiség áradt felém a szfinxből. És ámbár még csak suttogni sem mertem ezekbe a nagy fülekbe, amelyek süketek a világ nyüzsgő zajával szemben, tudtam, hogy tökéletesen megért engem. Igen, volt valami természetfölötti elem ebben a kőlényben, amely úgy csöppent a XX. századba, mint valami ismeretlen világnak egy teremtménye. De ezek a duzzadt, néma ajkak gondosan őrzik atlantiszi titkukat. És noha a szfinx a napfényben most teljesen láthatóvá lett, ezáltal csak még titokzatosabbá vált.

Meggémberedett lábamat kinyújtóztattam a homokon, majd lassan feltápászkodtam és búcsúszóval fordultam az érzéketlen arc felé.

És ahogy ő csak tovább bámult keletnek, mintha mindig a Nap első sugarait figyelné, megvilágosodott előttem biztos feltámadásunk reménybeli jelképe, azé a feltámadásé, amely oly kétségtelen és oly elkerülhetetlen, mint maga a hajnalhasadás.

“Te annak része vagy, aki Halhatatlan és nemcsak az Időben él - szólalt meg végre a szfinx néma ajka. - Örökkévaló vagy és nem csupán múló test. Az ember lelkét nem lehet megölni, az nem halhat meg. Csak várakozik, szorosan beburkolva a szívben, mint ahogy én várakoztam homokba burkolva a te világodban. Ismerd meg önmagadat, ó halandó! Mert van Valaki benned, mint minden emberben, aki majd eljő és megáll a törvényszék előtt és tanúságot tesz róla, hogy van Isten!”

3. fejezet * A piramis

A fáraók maguk már csak az emlékezetben élnek; nem egyebek, mint elmosódott légies szellemek, akik Amentiben, a Rejtett Országban lakoznak - a piramisok azonban ránk maradtak, mint tömör, hatalmas emlékművek, amelyek elválaszthatatlan részét teszik annak a sziklás kőfennsíknak, amelyen épültek. Az ősi Egyiptom változatlanul leköti a modern világ érdeklődését, főleg azért, mert létének oly elképesztő bizonyítékait hagyta hátra, amelyek kézzelfoghatóbbak és tömörebbek, mint bármi más, ami a Kelet többi, ma már halott birodalmából megmaradt.

A római Plinius írta valahol, hogy a három piramis betöltötte az egész Földet dicsőségével és most - kétezer évvel azután, hogy leírta ezt a megállapítását - habozás nélkül elmondhatjuk, hogy az idő semmit sem mállasztott el ebből a dicsőségből. Nem sokkal ezelőtt írtam néhány barátomnak, akik úgyszólván teljes elzárkózottságban élnek a dél-indiai félsziget távoli belsejében - tehát olyan embereknek, akik nemigen lépték át még a szomszédos hegyláncot sem, akik nemigen zavarják a világot és a világ se zavarja őket - és beszámoltam nekik a Nagy Piramist illető egynémely kutatásomról. Szükségtelennek bizonyult bővebben kifejtenem és tudtam, hogy ők is pontosan tudják miről van szó, amikor azután a válasz megérkezett, kiderült, hogy az egyszerű indusokat illető feltevésem helyes volt. A piramisok híre még messzebbre hatolt, mint Plinius idejében. Valóban annyira közismertek, hogy valószínűleg nagyon sok nagy turista vállalkozó vágyakozva nézheti ezeket a hatalmas háromszögű oldalfelületeket, s nyilván sajnálja, hogy ilyen nagyszerű hirdetési lehetőség kiaknázatlanul marad. Lehet, hogy nincs már messze az idő, amikor valamilyen vállalkozó szellemű gyáros felajánl majd évi százezer piasztert az egyiptomi kormánynak azért a kizárólagos jogért, hogy felállíthasson egy hatalmas hirdetőtáblát a Nagy Piramis északi oldalán, amikor is abban a kétes gyönyörűségben lesz részük, hogy angolul, franciául és arabul elolvashatjuk, hogy arcunkat olyan szappannal mossuk, amelynek dicsősége ma alig csekélyebb a piramisokénál!

Ezek az ősi, minden időkkel dacoló emlékművek izgatják a tudós érdeklődését és felkeltik a laikusok kíváncsiságát, részben mert a századok szakadékából emelkednek ki, részben mert hatalmas tömegük még ezt a mai nemzedéket is elképeszti, amely pedig már meglehetősen hozzászokott a

nagyarányú építkezésekhez. Amikor először pillantjuk meg a piramisokat, úgy tűnik, mintha elérkeztünk volna valami különös őskorszakba, amelynek korát éppen ezek az idegenszerű körvonalak fejezik ki pontosan.

Elbámulunk, ha arra gondolunk, hogy primitív emberek keze munkája hogyan állíthatta fel ezeket az óriás, mesterséges hegyeket egy sivatagi fennsíkon, maguknak a természet alkotta hegyeknek méltó vetélytársaiul.

Amikor a görög hódítók behatoltak Egyiptomba és meglátták ezeket a hegyes csúcsukkal a sivatagi ég felé nyúló hihetetlen építményeket, némán elbámultak és visszafojtották a lélegzetüket - amikor pedig Nagy Sándor idejében a görög bölcsek összeírták a Világ Hét Csodáját, a piramisokat helyezték a lista élére. Ma már csupán ez maradt meg a hét közül.

De pusztán a régiség és a kiterjedés - bármekkora legyen is - egymagában nem indokolja ezt a dicsőséget. Viszont vannak jól ismert és kevésbé tudott tények az első és legnagyobbik piramisról, amelyek nem kevésbé ejtenek csodálatba bennünket ma, mint annak idején a görögöket.

Amikor azok a tudósok és szakértők, akiket Napóleon magával vitt egyiptomi expedíciójára, azt a megbízást kapták, hogy mérjék fel az országot, a Nagy Piramison áthaladóan vették fel a központi délkört, hogy ettől kiindulva számítsák ki a hosszúsági fokokat.

Amikor azután elvégezték Alsó-Egyiptom térképezését, meglepődtek azon a látszólagos véletlenen, hogy ez a délkör pontosan kettévágta a Nílus torkolata alkotta deltavidéket, és ezáltal úgyszólván két pontosan egyforma részre osztotta egész Alsó- Egyiptomot. Aztán még inkább meglepődtek, amikor úgy találták, hogy a piramistól meghúzott, két, egymást derékszögben metsző vonal tökéletesen magában foglalja az egész deltavidéket. Majd csodálkozásuk mélységessé vált, amikor számítások alapján rájöttek, hogy a Nagy Piramis helyzeténél fogva nemcsak Egyiptom, hanem az egész földgömb számára alkalmas kezdő, délköri vonalat jelent, miután a Nagy Piramis pontosan a világ középponti elválasztó vonalán fekszik.

Ezt a meglepő tényt a Nagy Piramis elhelyezése okozza. Ha függőleges vonalat húzunk rajta keresztül, a tőle keletre eső földterület pontosan egyenlő lesz a vonaltól nyugatra eső földterülettel. A Nagy Piramis délköre tehát a természetes 0 hosszúsági foka az egész földgömbnek. Földgömbünk területén tehát helyzete úgyszólván egyedülálló. És ezzel a helyzettel

tökéletes összhangban, négy lejtős oldala pontosan megfelel az iránytű négy irányának.

Ez a rendkívüli földrajzi helyzet egy ember alkotta emlékműnél lehet jelentőség nélküli véletlen, de lehet szándékos teljesítmény is - Egyiptom őslakóinak okos és értelmes faját ismerve, az utóbbi feltevést kell elfogadnunk. Hogy a világ legnagyobb kőépítménye éppen a világ középponti vonalán épült - ellenállhatatlan erővel hat képzeletünkre! És hogy ugyanakkor e földgömb felületén emelt legmagasabb építmények éppen ezen a ponton keletkeztek, az valóban olyan tény, amin érdemes elgondolkozni.

Az idegenvezetők, meg az útikönyvek fecsegéséből megtudjuk, hogy a Nagy Piramist egy IV. dinasztiabeli fáraó, Khufu - akit a görögök Kheopsznak kereszteltek el - építtette, miután különleges és királyhoz méltó egyéni sírhelyet akart építtetni magának és ennyi az egész. Ez az elmélet - amely szerint a piramis nem más, mint holmi hatalmas sírhely - kétségtelenül a legalkalmasabb a közkézen fekvő kényelmes és konvencionális teória számára. Ezt vallják az egyiptológia, a régészet és az őstörténelem összes nagyságai, tehát hajtsd meg fejedet tiszteletteljesen ez ortodox tekintélyek előtt és fogadd el igazságnak szavaikat.

De vannak kevésbé ortodox teóriák is. Azok az elméletek - márpedig akad jó egynéhány -, amelyek ez ősi építmény körül keletkeztek, teljes sort alkotnak a tökéletesen valószínűtlentől a tudományosan valószínűig, miután maguk a piramisok is elég nagyok és fontosak ahhoz, hogy a legvadabb elméletek vadászterületeivé lehessenek.

Egy ausztráliai vasút főmérnöke például tömérdek időt és fáradságot áldozva, összehordott egy csomó méretet és számadatot annak igazolására, hogy a piramisok földmérési célokra szolgáltak! Párizsban rábukkantak egy francia professzor és két neves egyiptológus izgatott levelezésére, amelyben a professzor azt próbálta kimutatni, hogy a piramisok valódi célja az volt, hogy szimbolikusan megörökítsék a Nílus folyó valamely őskorszakban történt keletkezését! Vannak ötletes történészek, akik a piramisokban felfedezni vélik azokat a hatalmas magtárakat, amelyekben József, Jákob fia, raktározta el a gabonát abból a célból, hogy a hét szűk esztendő alatt élelmezze a népet!

Ha ezek a történettudósok csak egyszer is jártak volna a piramisok belsejében, rájöhettek volna, hogy a rendelkezésre álló űrtartalom

körülbelül annyi gabona felhalmozására elegendő, amennyi egy átlagos nagyságú utca lakosságának élelmezéséhez szükséges.

Ötven évvel ezelőtt Proctor, a csillagász, érdekesen indokolta meg azt az elméletét, hogy a piramisok csillagászati megfigyelések számára épültek, miután igen alkalmas helyek voltak a csillagok és bolygók helyzetének és mozgásának megfigyelésére és feljegyzésére. Ilyen költséges obszervatóriumokat azonban még sohasem építettek és sohasem fognak építeni!

Ötletesek és egyben mulatságosak azok az érvelések is, amelyek szerint a Király Termében álló kőszarkofág nem más, mint egy keresztelőmedence, amely a használatban, annak idején, vízzel volt tele. Egy másik csoport azonban kijelenti, hogy ez a szarkofág nem vízzel volt töltve, hanem gabonával, mert ez szolgált űrmértékegységül a világ összes népei számára.

Ugyanilyen elképzelhetetlen, hogy hatalmas aranykincseket és drágaköveket rejtettek volna el a piramisok mélyén, mert hiszen az építkezés hatalmas költsége legalább annyit tett volna ki, mint annak a kincsnek az értéke, aminek őrzésére hivatva lettek volna!

Más elméletek tudni vélik, hogy a piramisok eredetileg óriási világítótornyok voltak, amelyek a Nílus hajóforgalmának érdekében létesültek! Míg Monsieur de Persignynek azon az elméletén, hogy a piramisok nem voltak egyebek tömör mellvédeknél a házak, sírok és templomok védelmére a homok ellen - a modern egyiptomiak csak mosolyogni tudnak.

Akadnak azonban serény propagálói más elméleteknek is, amelyek már kézzelfoghatóbbaknak tűnnek és amelyeket valóban meglehetős széles körben helytállóan is fogadnak el Anglia és Amerika bizonyos köreiben. Ezek az elméletek érdekesek, sőt lenyűgözőek és rendkívül ügyesen kidolgozottak - csak az a kérdés, mennyire felelnek meg a valóságnak?

Népszerűsítőik különös jelentőséget olvasnak ki a Nagy Piramis belső méreteiből - termeiben, összekötő és külső folyosóiban jelképes kézírást és a mai nemzedéknek szóló prófétai kinyilatkoztatást látnak és azt állítják, hogy birtokukban van a pontos kulcs ez üzenet megfejtésére. A folyosók, termek és bejáratok hosszúságából, szélességéből és magasságából egy újabb félelmetes világösszeomlás néma jóslatát olvassák ki. Hihetetlen számtömeggel dolgoznak és a legfurcsább keverékbe gyúrják össze az

angolszász fajt, Izrael elvesztett törzseit, a Bibliát és a régi egyiptomiak könyveit.

“Ha megmérjük a járatokat és a belső Nagy Csarnokot, akkor hüvelykben kifejezve megkapjuk a pontos számát azoknak az esztendőknek, amelyek elteltek addig a korig, amelyben most élünk - jelentik ki. - A Nagy Csarnok hosszúsága 1883 hüvelyk, ha ehhez hozzáadunk 31-et, az Úr működésének a Piramis által meghatározott évét - megkapjuk 1914-et, vagyis azt az évet, amikor a világháború kitört.”

Elméleteik körülbelül ehhez hasonló számításokon épülnek.

Meg vannak győződve arról, hogy a piramist tervezői nem önmaguk, hanem rendkívül önzetlen módon az eljövendő korok érdekében építtették és ennélfogva különös jelentősége van az úgynevezett millennium eljövetele szempontjából. Bizalommal várják tehát a piramis próféciája alapján eljövendő valakit, a Messiást.

Bárcsak magam is hinni tudnék ezekben a dolgokban! Bárcsak az én szívemet is meg tudnák világítani az ő nagy reményeik! A logika azonban, amelyhez mindig ragaszkodom és a józan ész, amelyet kincsként őrzök, elzárják a feléjük vezető utat.

Piazzi Smyth, egykori skóciai csillagász volt az az ember, akinek fáradhatatlan erőfeszítései és konok kutatásai mindenki másénál hatékonyabban hozzájárultak az elméletek keletkezéséhez. Smyth különösjellem volt: félig-meddig megszállott lángész, akinek kemény skót dogmatizmusa állandóan megzavarta és eltorzította a gondolatokat, amelyek ösztönös módon fakadtak értelméből. Smyth elutazott és egy egész telet töltött a piramisnál, szegről-végre lemérve mindent, kiszámítva a szögnyílásokat és megvizsgálva a szerkezet minden egyes részletét. Ő azonban már kész elméletet hozott magával és ezeknek a méreteknek és számoknak bele kellett illeniük ebbe az elméletbe. Az elmélet - mint maga a piramis - rendíthetetlen volt, úgyhogy a számokat és méreteket kellett átgyúrni addig, míg bizonyításra alkalmasakká váltak. Smyth természetesen egész becsületesen dolgozott, éppen csak hogy elfogultsága elvakította. Csak annyit tudok, hogy a néhai Sir Ernest Wallis Budge, a British Museum egyiptomi régészeti osztályának egykori őre, nem tudta elfogadni ezeket a számadatokat. Azt is tudom, hogy Sir Flinders Petrie, az egyiptomi angol régészek doyenje, miután egy egész télen át gondos mérési munkákat végzett a piramisoknál, arra az eredményre jutott, hogy az építmény

legfontosabb méretei tekintetében 71 hüvelyk eltérés mutatkozik a saját és Piazzi Smyth számításai között. Végül tudom, hogy még másvalaki, egy gyakorlott mérnök, aki legutóbb újra átszámította a Nagy Piramis valamennyi külső és belső méretét, nemcsak Piazzi Smyth, hanem legfőbb modern követőinek adatai alapján, arra az eredményre jutott, hogy az említett urak számításainak legtöbbje megbízhatatlan. Petrie mulatságosan számolt be arról, hogy találkozott Smyth egyik kétségbeesett követőjével, akit rajtacsípett, amint éppen le akarta reszelni az egyik gránitkiszögellést a Király Terme előszobájában, hogy a méret megfeleljen az elméletének!

De maga a számítások gyöngesége még nem az egyetlen ok, amiért az ember kissé habozik, hogy e lelkes úttörők nyomába szegődjön.

Néhány évvel ezelőtt általában Kr.e. 2170-ben jelölték meg a piramis keletkezésének dátumát, mert ebben az esztendőben egy bizonyos Sarkcsillag egy vonalba esett a bejárati folyosó tengelyével és úgy vélték, hogy ez a hosszú, sötét folyosó olyan szögben fekszik, ahonnan a szóban forgó Sarkcsillag fényét éppen látni lehetett. De annak a nagyarányú égi helyváltoztatásnak a következtében, amelyet a napéjegyenlőség haladásának neveznek, a csillagok maguk is változtatják a földgömbünkhöz viszonyított eredeti helyzetüket és csak minden 25827. évben kerülnek vissza ismét eredeti helyükre. Ennélfogva ugyanilyen következtetés útján azt is lehetne mondani, hogy a Nagy Piramis 25827 évvel épült Kr.e. 2170-et megelőzően, amikor is ama bizonyos Sarkcsillag ugyanúgy látható kellett hogy legyen a bejárati folyosó tengelyéből.

A valóság az, hogy a bejárati folyosó olyan szögben van elhelyezve, amelynek szára az égnek oly pontjára mutat, ahol néhány évszázadon át sorban minden csillag megfordult a Sarkcsillagot megelőzően. Amellett bizonykodni, hogy a szóban forgó égitest éppen a Sárkány csillagkép Alpha csillaga lett volna, keveset jelent, mert ugyanúgy szerepeltek ott más csillagok is.

A korábbi évszámot persze azért nem fogadták el, mert az annyit jelentett volna, hogy az emberi faj lényegesen öregebb annál az 5-6000 évnél, amelyre ezek a teoretikusok a Biblia alapján az emberiség korát becsülik, így tehát ragaszkodtak a közelebbi évszámhoz. Viszont minden egyiptológus joggal vetette el ezt a közelebbi dátumot, jól tudván a felfedezett históriai feliratok és feljegyzések alapján, hogy a Nagy Piramis nem épülhetett fel ilyen későn.

A Biblia sokkal bonyolultabb és sokkal mély-értelműbb könyvgyűjtemény, mint amilyennek a felületes szemlélő látja. Az első öt könyvet - különösen pedig a Genezis könyvét - nem lehet helyesen olvasni kulcs nélkül - ez a kulcs azonban, sajnos, sok évszázaddal ezelőtt elveszett.

Az emberek hibásan olvassák a bibliai feljegyzéseket és erőszakot tesznek logikájukon, hogy végül eljussanak olyan eredményekhez, amiket ezek a feljegyzések sohasem tanítottak. Így jutottunk el többek között a múlt században ahhoz a kellemes helyzethez, amikor a geológusok felfedezték, hogy az őslények a földben fosszíliák formájában lelhető maradványai megcáfolják a világ 6000 esztendős korát, amire azután ugyanolyan kiváló teológusok komolyan kijelentették, hogy Isten szándékosan helyezte el ezeket a fosszíliákat, csak azért, hogy próbára tegye a hívőket!

Ha a piramisok elméletszerkesztői nem olvasták volna maguk is helytelenül a Bibliát, talán elfogadták volna a régebbi dátumot és ezáltal jóval közelebb juthattak volna az igazsághoz, mert hiszen a piramis tömör kőteste könnyen ellenállhatott akár háromszáz évszázadnyi idő megpróbáltatásainak is - szerkesztése és építése olyan, hogy állni fog még akkor is, amikor a világnak minden más épülete már régen romba dőlt.

Hogy ezek az elméletek mégis ilyen széles körben elterjedhettek, annak okát elsősorban a bennük foglalt jóslatoknak kell tulajdonítani. A héber próféták kijelentései különös egységet alkotnak a Nagy Piramis méreteivel abból a célból, hogy megjósolják háborúk kitörését és kormányzatok bukását, a keresztény egyház újjáépítését és Krisztus visszatérését, a világ gazdasági bajait és az angol nyelvű népek isteni küldetését, a föld és a tenger okozta világösszeomlást és így tovább.

De ne felejtsük el, hogy maga Piazzi Smyth 1881-et jelölte meg, mint a millennium évét. És az is eszünkbe jut, hogy ez az iskola megállapította, hogy 1928 májusa lesz a legvégzetesebb hónap a világ történetében - ám ez az időpont eseménytelenül múlott el és mi még mindig élünk. így aztán a legvégzetesebb hónapot eltolták 1936 szeptemberére, mint amely dátumot - szerintük - a piramis csodálatos méreteiből előre ki lehet számítani.

Ez az elmélet - amely szerint ez a tömör építmény, amelyet példátlan költséggel és munkával építettek, nem az akkor létező, sem a következő generáció, de még csak nem is az egyiptomi utókor számára készült, hanem olyan emberek érdekében, akik majd csaknem ötezer esztendővel később

egy más kontinensen fognak élni - természetesen nem könnyen fogadható el racionálisan gondolkozó ember számára. Még ha feltételezzük is, hogy ezek a teoretikusok pontosan jegyezték fel a Nagy Piramis matematikai méreteit és belső építési adatait, még akkor is úgy látszik, kissé elvetették a sulykot és olyan valószínűtlen jóslatokba bocsátkoztak, amelyeknek vajmi kevés összefüggésük lehet ezekkel a mérési adatokkal. Elméletük lényege az, hogy Isten rábeszélte az ősi egyiptomiakat, hogy kőbe írják üzenetüket a mi korunk számára, ámbátor Isten legalább olyan könnyen eljuttathatta volna ezt az üzenetét ma, közvetlenül, egyszerűen és sokkal eredményesebben valami emberi próféta száján keresztül, semmint hogy azt a kockázatot vállalja, hogy kőbe írt rejtélyes üzenetét talán el sem tudják majd olvasni - aminthogy csakugyan nem tudták elolvasni mind e sok évszázadon keresztül - vagy félreértik, mint ahogy valóban félre is értették.

Ha nem is tudjuk elfogadni ezeket a különös elméleteket, mégis elismeréssel kell adózni terjesztőik becsületes szándéka iránt, mert hiszen még hálásak is lehetünk nekik azért az érdeklődésért, amelyet az egyedülálló építmény szellemi jelentősége iránt támasztottak.

A piramis igazi célja és a szfinx szimbolikus jelentése a két leglenyűgözőbb és legérdekesebb rejtvény, amelyet Egyiptom mind a saját lakói, mind pedig az idegenek számára szerkesztett - és mind a kettő a legnehezebben megoldhatók közé tartozik.

Csakugyan pusztán azért emelték volna ezt az egyiptomi felhőkarcolót, hogy valamelyik fáraó múmiává aszalódott holttestét rejtse magába, mint ahogy a kézikönyvek mondják és mint a fekete ruhás arab dragománok mesélik a turistáknak? Csak azért csákányoztak volna ki ilyen hatalmas kőtömeget a közeli Tourah mészkőbányáiból és a távoli Sziene gránitbányáiból, hogy egyetlen, gyolcsba göngyölt testet rejtsenek el alatta? Vajon azért cipeltek és faragtak volna ki fáradságosan nyolcvanmillió köblábnyi követ az égető afrikai nap alatt, hogy egyetlen király szeszélyét teljesítsék? Vajon kétmillió-háromszázezer darab kőtömböt, amelyek mindegyike körülbelül két és fél tonnát nyom, csak azért tapasztottak volna össze, hogy befedjen valamit, amit néhány darab kőtömb ugyanoly jól befödhetett volna? És végül, vajon csakugyan Josephusnak, a héber történetírónak lett volna igaza, amikor kijelentette, hogy a piramisok nem mások, mint “hatalmas és haszontalan emlékművek”?

Annak alapján, amit a fáraók hatalmáról és az egyiptomiak túlvilági hitéről tudunk, ez a dolog teljesen lehetséges, bár nem nagyon valószínű. Amennyire a gondos történelmi kutatás megállapíthatta, eddig soha sem koporsót, sem holttestet, sem temetési kellékeket nem találtak a Nagy Piramis belsejében: bár van olyan hagyomány, amely szerint a kalifák egyikének palotája előtt egy fából készült díszes múmiakoporsó állott és ez a koporsó állítólag a piramisból származott volna. Viszont a piramis egyetlen belső falán sincs sehol hieroglifa-felírás, nincsenek vésett domborművek, vagy a halott életére vonatkozó magyarázó festmények, mint ahogy minden más egyiptomi sírbolt falain kivétel nélkül találhatók. A belső felület mindenütt teljesen kopár és sehol semmi díszítmény, amit pedig a fáraók bőségesen alkalmaztak temetkezési helyeiken, és nincsenek olyan díszítmények, amelyeket ésszerűen el lehetne várni a régi Egyiptomnak e legfontosabb sírhelyén.

Hogy itt mégis valami pogány uralkodónak a temetkezési helye volt, annak legmeggyőzőbb bizonyítékául talán azt a fedél nélküli, üres vörösgránit ládát szokták tekinteni, amely a Király Termének padlóján áll. Nyilvánvalóan ez volt a király szarkofágja - mondja az átlagos egyiptológus, aki ezzel a megállapítással azután elintézettnek is tekinti a kérdést.

De miért nincsenek ennek a “szarkofágnak” az oldalán a szokásos konvencionális szövegek és vallásos ábrázolatok? Miért nincs rajta egyetlen szó vagy bármifajta képírásos felírás? Valamennyi más szarkofágon rendszerint olvasható valami írott vagy rajzolt megemlékezés - miért éppen erről hiányzik, amely pedig ezek szerint Egyiptom egyik legnevezetesebb királyának holttestét tartalmazta volna?

Miért építettek több mint kétszáz láb hosszú szellőztetőcsöveket, hogy összekössék ennek az állítólagos szarkofágnak a sírboltját a külvilággal? Múmiáknak nincs szükségük friss levegőre, a munkásoknak pedig nem volt okuk többé visszatérni a sírboltba, miután azt egyszer befalazták. Sehol Egyiptomban nem láttam királyi halottak eltemetésére szolgáló még egy sírboltot, amelynek szellőztetőjáratai lettek volna.

És miért helyezték ezt az állítólagos koporsót egy olyan terembe, amely százötven lábnyi magasságban áll a föld felszínefölött, amikor pedig mindenütt másutt Egyiptomban az volt a szokás, hogy mélyen kivájták a sziklát a föld felszíne alatt a sírboltok céljára? Egyébként világszerte az volt

és ma is az a gyakorlat, hogy a halottat vagy a föld felszínén, vagy még inkább a föld alá temetik el. Porból jöttél és a porba térsz vissza - mondotta mindenkor a Természet az embernek.

Miért építették a Király Termének megközelítésére szolgáló Nagy Csarnoknak nevezett tágas helyiséget több mint harminc láb magasra, amikor a mindössze négy láb magas, úgynevezett emelkedő feljárat egyszerű meghosszabbítása ugyanoly célravezető lett volna, egyúttal pedig sokkal kevesebb munkát és bonyodalmat jelentett volna magának a Nagy Csarnoknak a megszerkesztése szempontjából is?

Miért építették a Királyné Termének nevezett második szobát az első közelében? A fáraókat sohasem temették feleségük mellé, viszont egy múmiának nincsen szüksége két sírboltra. Ha a Királyné Termében felfedezhetők lennének az egyiptomi sírokban szokásos falfestmények és feliratok, akkor létezése - mint afféle előteremé - igazolva volna. De ez is ugyanolyan kopár és díszítmény nélküli, mint a Király Terme. És aztán miért szerelték fel ezt is szellőztetőcsövekkel, viszont miért találták a járatokat eldugaszolva, amikor a termet felfedezték? Mi okuk lehetett az építőknek arra, hogy ennek a két sírkamrának a szellőztetéséről gondoskodjanak? Mert ismételjük: a halottak nem lélegeznek.

Nem! Az ember értelme, amikor ennek a rengeteg pénz-, idő-, munka-és anyagpocsékolásnak a valódi okát keresi, kénytelen elvetni ezt a sírelméletet is és helyébe valami más magyarázatot keresni.

Újra meg újra eltöprengtem a piramisok rejtélyes célján; sok órát töltöttem botorkálva a sziklatörmelékek között, amelyek körülveszik, és kóboroltam a homályos folyosókon és sötét szobákon keresztül, amelyek bennük fekszenek. Gyakran üldögéltem a Nagy Piramis tövében, a fehér mészkőtömbökön, a délutáni Nap tűző fényében, vagy a keletre elnyúló puha homokon és újra meg újra meghánytam-vetettem magamban a problémát. Az építmény egyik szintjéről a másikra kapaszkodtam fel, gondosan kutatva a nyomokat, megvizsgálva a hasadékokat és tanulmányozva a három építmény általános szerkezetét. Nagy gyíkokat és óriási futóbogarakat zavartam fel a Második és Harmadik Piramis sötét, ritkán látogatott alagútjaiban. Egyszóval oly serényen kutattam, hogy végül annyira kiismertem magam e régi építmények, Egyiptom legősibb fajtájának kőemlékei között, mint akár a kairói új lakásom szobáiban.

És minél jobban megismertem a részleteket, annál inkább kénytelen voltam megcsodálni őket, és minél alaposabban megértettem különös építési tervüket, annál inkább elképesztett a technikai tökéletességük.

Valóban csodálatra méltó is volt az a technikai ügyesség, amire szükség volt ez óriási kőtömbök kibányászására, szállítására és összeillesztésére, e gúla alakú ősi üzenet felépítésére egy olyan korban, amikor a gőz és az elektromosság segítségét még nem lehetett igénybe venni. Nem volt mozgatható gőzdarujuk, amelynek acélkarjai helyükre emelhették volna ezeket a hatalmas kőtömböket, azon egyszerű oknál fogva, mert a gőz ereje meg az acél egyaránt ismeretlenek voltak még abban a korszakban.

Kétségtelen, ha bármely fáraónak az volt a szándéka, hogy olyan sírhelyet emeltessen magának, amely fennmarad az utókorra, akkor nem is választhatott volna időállóbb építészeti formát a gúlánál.

A hatalmas alapzat, a lejtős oldalak és a keskeny csúcs hatékonyabb védelmet nyújt ennek a sírhelynek a szél, a homok és az idő ellen, mint bármilyen más forma, míg a tömör belső építkezés az elérhető legnagyobb biztonságot jelentette a szentségtörő emberi kéz elleni védekezés szempontjából.

Noha New York elképesztő felhőkarcoló tornyai ma már felülmúlták a piramist, tény az, hogy a világ ismeretes történelme során és egészen a legutóbbi időkig a piramis volt az emberkéz alkotta legmagasabb építmény, amely mellett minden más eltörpült és ami megmaradt csodának a régiek, rejtélynek a modern emberiség szemében.

Magam is - mint valamennyi más kutató előttem - hamarosan rájöttem arra, hogy az Első Piramis belső szerkezete sokkal bonyolultabb a másik kettőénél és ennélfogva jelentékenyen érdekesebb is, míg aránylag lényegesen nagyobb terjedelme nagyobb fontosságot is látszik kihangsúlyozni. Rövidesen tehát minden további kutatásomat erre az egyre összpontosítottam, mert úgy véltem, hogy ennek kell magában rejtenie a piramisok közös titkát.

Lassanként megismertem a Nagy Piramist, Egyiptom csodálatosan váltakozó megvilágításainak mindegyikében. Hajnalban az első napsugarak ezüstszürkére festik, a lenyugvó napban viszont halványlilának látszik, míg a telihold rejtelmes fényében tövétől csúcsáig valami ezüstössel kevert foszforeszkáló kék színben látszik fürdeni.

Az a Nagy Piramis azonban, amelyet ma ismerünk, már nem ugyanaz a piramis, amit a régiek láttak. Az övékét finom, fehér, sima, fényes mészkőborítás takarta mind a négy oldalán és ez olyan szikrázó fénnyel verte vissza a nap sugarait, hogy fizikai értelemben is igazolta az építmény régi egyiptomi nevét: “A Világosság”-ot. Ezeknek a kőtömböknek az ágya és az oldala oly tökéletes felületű volt és olyan mozaikszerű pontossággal illett össze, hogy az összetapasztott érintkezési vonalakat úgyszólván nem is lehetett észrevenni. Maga az egész kőháromszög - váratlanul és lenyűgözően felbukkanva a sivatag sárga homokján - úgy verte vissza a fényt, mint valami óriási tükör és ennélfogva mérhetetlen távolságra látható volt az erős, keleti napsütésben.

Ezek a fehér kövek még a XII. század végén is a helyükön álltak és felületüket hieroglifák borították, amelyekről Abdul Latif tolla a következő különös leírást adja: “A kövekre ősi, ma már érthetetlen betűk voltak írva. Sohasem találkoztam Egyiptomban olyan emberrel, aki megértette volna őket. Olyan sok a felirat, hogy csak a két piramison található írások másolata több mint hatezer oldalt tenne ki.

Az egykor sima oldalak helyén ma a teraszszerű lépcsőfokok vannak, amelyeken egyetlen felírás sem található többé és a sok-sok ezer borítókőből ma már csak néhány kopár tömb maradt a helyén. Ezekből a nyomokból is megállapítható, hogy a borítóanyagot a Kairótól délkeletre fekvő Mokattam-hegyekből vették. Két esztendővel Abdul Latif látogatása után azonban Egyiptomot földrengés rázta meg, amely azután romba döntötte Kairó városát. Ekkor az arabok rácsaptak a Nagy Piramisra és onnan vették az építőanyagot a romba dúlt város újjáépítésére éppúgy, mint ahogy egykor a törökök és a görögök kőbányának használták a nagy múltú Parthenont és onnan szállították el a köveket házaik felépítésére. Az arabok is mohón lefejtették a fényes, szép, fehér borítóköveket és elvitték Kairóba. Vajon az egyiptomi fővárosban hány régi ház, mosé és erődítmény rejti ma vastag falai között azokat a hieroglifa-feliratokat, amelyek valamikor a Nagy Piramis négy oldalát borították? Hasszán szultán kecses moséja - amelyet elismerten a legszebbnek tartanak Kairó háromszáz moséja között - ezekből a borítókövekből épült.

A piramisokban elég kőmennyiség van arra, hogy akár egy jókora terjedelmű várost felépíthessenek belőlük - olyan tömérdek mennyiségű anyagot tartalmaznak. És az arabok valószínűleg lehordták volna az egész

piramist is, de úgy találták, hogy az építményt alkotó mérhetetlen nagyságú kőtömbök egyetlen darabjának kimozdítása is egyrészt sokkal több időbe és fáradságba kerül, mint amennyit megérne, másrészt olyan szörnyű feladat lenne, hogy végül is az egész elgondolást, mint keresztülvihetetlent feladták. Sajnos, ezt a leckét csak akkor tanulták már meg, amikor nagy fáradsággal lebontották az építmény legfelsőbb szintjét, és ezáltal megfosztották csúcsától a piramist.

Az a bejárat, amelyen keresztül ma a látogatók közlekednek, ugyancsak nem az eredeti bejárat, amelyet maguk a régi egyiptomiak használtak. Ez az eredeti bejárat rejtély maradt, amelynek titkát a piramis gondosan őrizte sok századon keresztül, amíg végre fel nem fedezte egy elszánt arab uralkodó, aki egész vagyont költött el valóságos munkáshadsereget állított munkába, hogy kicsikarja ezt a féltve őrzött titkot. A Nagy Piramis belső járatai és szobái megközelithetetlenek maradtak görög és római uralkodók számára egyaránt éppúgy, mint ahogy megközelíthetetlenek maradtak a beavatatlan egyiptomiak számára is és miután a római hódítók elvonultak, fennmaradt ugyan ennek a legendás bejáratnak az emléke, de magának a bejáratnak a helyét senki sem ismerte.

Attól az időtől kezdve, hogy bezárták és elfalazták, századok múltak el békésen a piramis érintetlen belseje fölött, míg végre emberek hatoltak be, akik legendás kincseit keresték, és ezzel megzavarták hosszú álmát. De csak a mi időszámításunk szerint a 820-ik évben sikerült felfedezni ezt a bejáratot, amikor is Al Mamun kalifa összegyűjtötte a gizehi kis fennsíkon legjobb mérnökeit, építészeit, pallérait és munkásait és parancsot adott, hogy nyissák ki a piramist.

- Ó király - mondotta a vezetőjük -, ez lehetetlen.

- Márpedig én azt akarom, hogy meglegyen - válaszolta a kalifa.

Mindenféle rajz és terv nélkül kellett munkához fogniuk és az egyetlen vezérfonaluk a régi hagyomány volt, amely szerint a bejáratnak valahol az északi oldalon kellett lennie. Nagy próbálkozásukat természetesen ennek az oldalnak a közepén kezdték meg, a kalifa állandó felügyelete alatt; a kalifa ugyanis személyesen akart meggyőződni annak a régi legendának a valóságáról, hogy a piramis belsejében hatalmas kincseket rejtettek el az azóta elfelejtett fáraók. Jómaga véletlenül annak a Harun al Rasid kalifának a fia volt, aki a híres Ezeregy éj szaka révén vált nevezetessé.

Al Mamun kalifa nem volt közönséges kalifa. Meghagyta tudósainak, hogy fordítsák le a görög bölcsek írásait arab nyelvre, állandóan buzdította alattvalóit a tanulás erényére és jómaga is legfőbb élvezetét az országának bölcs embereivel folytatott vitákban találta.

Uralkodói székhelye Bagdadban volt és ebből a híres városból jött el Egyiptomba. Majd nem sokkal a piramis feltárására irányuló kísérlete után visszatért Bagdadba és ott is fejezte be életét.

A Nagy Piramis építői azonban - mintha csak előre látták volna, hogy egy napon az emberi kapzsiság meg akarja majd szentségteleníteni építményüket - a bejáratot a középtől számítva több lábnyira oldalt helyezték és hozzá még jóval magasabbra, mint ahogy valaki is ajtó elhelyezését képzelné. Ennek eredményeként Al Mamun emberei több hónapon keresztül igyekeztek behatolni a piramis belsejébe, anélkül, hogy bármilyen folyosónak vagy helyiségnek akár a leghalványabb nyomát is sikerült volna felfedezniük - csak tömör terméskő tömböket találtak és semmi mást. S ha mindvégig csupán kalapácsaikra és vésőikre bízták volna magukat, munkájuk legalább addig tartott volna, amíg a királyuk él, vagy talán még tovább. De elég ötletesek voltak, hogy kis rőzsetüzeket gyújtsanak a kövek alatt és amikor ezek aztán izzó vörössé váltak, hideg ecetet öntöttek rájuk, amíg csak a kövek meg nem repedeztek. Még ma is látni a tömbök égéstől megfeketedett felületét, ahol a vésők több mint ezer esztendővel ezelőtt kibontották a kockákat. Két kovács álló nap dolgozott és élesítette a vésőket, amelyek gyorsan tompultak a tömör köveken, míg mások fagépezeteket állítottak fel, hogy segítsenek a fáradt embereknek utat törni befelé. A valódi bejáratnak, a folyosóknak és a belső helyiségeknek azonban nem tudtak nyomára jutni.

A szűk alagútban végzett fúrási munka során az emberek fulladoztak a portól és a melegtől; az a feladat, hogy a világ legtömörebb építményének kemény testén az akkori primitív eszközökkel rést törjenek, elviselhetetlen fáradságot jelentett és végül, miután minden erőfeszítésüket csak teljes kudarc kísérte, kétségbeeséssel határos csüggedés vett erőt rajtuk. Már több mint száz lábnyira fúrták be magukat és éppen azon a ponton voltak, hogy földhöz vágják szerszámaikat, nyíltan fellázadjanak, s megtagadják a céltalan munka folytatását, amikor egy helyéből kimozdult kődarab zuhanásának zaja ütötte meg a fülüket - a hang belülről jött, kis távolságnyira attól a helytől, ameddig éppen eljutottak.

Úgy látszik, a sors vette kezébe a dolgot. Most már aztán megújult erővel és buzgalommal dolgoztak és végül be is hatoltak a eredeti bejárati folyosóra. A Nagy Piramis ismét feltárult.

Most már aránylag könnyű volt felfelé hatolni ezen a folyosón és megtalálni a titkos kaput: ezt a kaput, amely oly ügyesen volt elrejtve, hogy kívülről sohasem lehetett volna felfedezni. Annyi száz év eltelte után a titkos kapu már nem működött többé - helyrehozhatatlanul bezárult. Magának a kapunak ma már végleg nyoma veszett - elkallódott abban az általános fosztogatásban, amely a kairói földrengést követte. Olyan kapu volt ez, amilyet valóban csak a régi egyiptomiak eszelhettek ki a legtitokzatosabb épület bejáratának védelmére. Lényegében egy mozgatható és saját magától a helyére zuhanó kőtömb volt, amelyet kívülről oly tökéletesen dolgoztak ki, hogy teljesen beleolvadt a környezetének borítókövei közé. Tökéletesen beleillett a nyílásba és maga is az építmény egyik tömör tömbjét alkotta. Bezárt állapotban lehetetlen volt megkülönböztetni a külső felület többi részétől. Ha kinyitották, akkor saját tengelye körül megfordult és egy nyílást tárt fel. Gondosan egyensúlyozva egy forgó tengely segítségével működött, mégpedig úgy, hogy súlypontja a tengely alá esett és belülről nehezékek voltak ráakasztva, hogy egyensúlyban tartsák. Csak úgy lehetett kinyitni, ha egyik oldalon erősen belökték, míg a másik végén ugyanakkor erőteljesen kifelé húzták. Így juthatott be a látogató négykézláb mászva a kőtömb mögötti folyosóba. A forgó kő azután visszafordult a tengelyen és ismét tökéletesen elrejtette a bejáratot.

De még ez sem volt minden. Mert azután meg egy nehéz, bezárt faajtó zárta el a továbbvezető utat. És ezt az akadályt leküzdve, további tíz ajtón kellett keresztüljutni, hogy valaki elérje a Király Termét. Az ajtók legtöbbje fából készült, egyikük azonban egy újabb ilyen rejtett, forduló kőlap volt. De azóta valamennyi ajtó nyomtalanul eltűnt.

Al Mamun kalifa emberei, miután bejutottak az eredeti bejárat folyosójára, rájöttek, hogy munkájuk még távolról sem fejeződött be. Kiderült ugyanis, hogy a folyosó egy hatalmas gránittömb előtt váratlanul véget ér. Nem látszott valószínűnek, hogy a bejáratot és a folyosót csak azért szerkesztették volna meg, hogy azután zsákutcába fusson, ennélfogva megpróbáltak utat törni ezen a félelmetes gránittorlaszon keresztül - de hiába. A rendelkezésükre álló szerszámokkal nem tudták áttörni a gránitot;

a piramis építői nyilván egész Egyiptomot átkutatták megfelelő kőért, amíg ezt a különleges fajtát kiválasztották.

Az úttörők szerencséjére a fekete gránittömb környéke fehér mészkőből állott, ami sokkal lágyabb kőzet és ennélfogva sokkal könnyebben keresztül lehet rajta bányászni magát az embernek.

Erre fordították tehát most figyelmüket és vájtak is egy alagutat párhuzamosan a gránittömbbel. Néhány lábnyi vájás után megkerülték a kőtömböt és egy újabb folyosóra jutottak. Ekkor vált nyilvánvalóvá, hogy ennek a második folyosónak a bejáratát valamikor szándékosan zárták le ezzel a kúp alakú és több tonna súlyú gigantikus gránitékkel, amely légmentesen zárta el a közlekedést.

Ez a második folyosó már fölfelé haladt, mégpedig olyan szögben, amely pontosan megfelelt az első folyosó irányának, vagyis egy huszonhat fokos emelkedésnek. Al Mamun tisztjei és emberei fölkapaszkodtak ezen a meredek korridoron, amely nem egészen négy láb magas és valamivel több mint három láb széles volt. Fáklyáik fénye csak kopár falakat világított meg, míg végre elértek egy pontra, ahonnan azután vízszintesen haladhattak tovább. Ez a hely tulajdonképpen egy elágazási pont volt, ahol a folyosó találkozott egy tágas és ugyancsak felfelé haladó, de hétszer magasabb folyosóval, meg egy lefelé nyíló, keskeny, csatornaszerű járattal, amely valahol a piramis mélyében végződött.

A vízszintes folyosón meggörnyedten, lehajtott fővel haladva végül is egy nagy szobában találták magukat, amely azonban - legnagyobb csodálkozásunkra - tökéletesen üres volt. Ennek a falai is teljesen kopárok voltak, sehol egyetlen felírás és csak a keleti oldalon egy nagyobb bemélyedés kecsegtetett valamelyes kincsjutalommal fáradozásaikért. Hogy azonban odáig érjenek, fel kellett kapaszkodniuk egy emelvényszerű magaslatra, majd kígyók módjára, hason csúszva továbbhaladniuk egy kiképzetlen folyosón, amely azonban - sajnos - tényleg zsákutcában végződött a piramis tömör belsejében és noha a későbbi napok folyamán meglehetősen kiszélesítették ezt a helyet, minden kincs, amit ott találtak, néhány mészkőtömbből állott.

Most visszatérve az elágazási ponthoz, elkezdték átkutatni azt a magas és tágas korridort, amely a későbbi idők során a Nagy Csarnok nevet kapta. Ennek különleges lejtős mennyezete volt, amely hét egymásra helyezett kőrétegből állott. A padlózata is felfelé haladt, pontosan abban a szögben,

mint az a folyosó, amely idáig vezetett. Az emberek elkezdtek felkapaszkodni ezen a sima, csúszós kőpadlón és a felfelé vezető, csiszolt márványfalak között 150 lábnyi távolságon át szakadatlanul másztak feljebb és feljebb a falak mentén, amelyek két oldalán hosszú, rovátkás kőpadok sorakoztak, egymás mellett. A Nagy Csarnok végén hirtelen egy magas lépcsőfokban végződött az út. Erre is felkapaszkodtak és áthaladtak egy most már vízszintes úton, egy további keskeny folyosóig, amely egy előszobába vezetett. Még néhány lépés - aztán meghajoltak egy tömör kőrácsozat alatt -, majd beléptek egy nagy terembe, amely pontosan a piramis szívében fekszik, amennyiben annak mind a négy oldalától egyenlő távolságban van.

Ez volt az a terem, amelyet később a Király Termének neveztek el éppúgy, mint ahogy az elsőnek felfedezett szoba a Királyné Terme nevet kapta. Természetesen ezeket a neveket maguk a régi egyiptomiak sohasem használták.

A Király Termét óriási méretű, négyszögletes, sötét gránittömbökből összerótt falak alkották. Mennyezete kilenc hatalmas kőgerendából állott, ugyanebből az anyagból, s - mint ma már kiderült - ezek a leghatalmasabb kődarabok az egész piramisban. Mindegyik kőgerenda egymagában hetven tonnát nyom.

Hogy az építőknek hogyan sikerült ezeket ide felhozniuk, kétszáz lábnyira a talaj szintje fölé, a mai modern daruk és elektromos emelőszerkezetek segítsége nélkül, ez olyan probléma, amelyen a mai építészek is csak törhetik a fejüket, de megoldani képtelenek a rejtélyt.

Al Mamun kalifára és embereire azonban újabb nagy csalódás várt.

Egy nyitott kőkoporsót leszámítva ugyanis a terem tökéletesen üres volt. És a koporsóban sem volt semmi egyéb, csak por.

Hihetetlennek tűnt, hogy a régi egyiptomiak ekkora csodálatos, üres sírboltot építettek volna, mint a piramis, hogy azután semmi hasznát ne vegyék - gondolták magukban az emberek -, tehát lázasan felszaggatták a kőpadlózat egy részét, felásták a terem egyik sarkát és kalapáltak a tömör falakon, hogy végre rábukkanjanak az elrejtett kincsre - de hiába. Az ősi építők még ötletesebbek lehettek, mint ők - végül tehát zavarodottan, bosszúsan és kedvüket vesztve kénytelenek voltak visszavonulni.

Még két hely maradt, ahol a kutatást folytatni lehetett: az eredeti bejárati nyílás föld alatti folytatása, továbbá a mély, szűk csatornanyílás. Az előbbi

egy keskeny alagútba vezette őket, amelyen sietve kellett haladniuk és ahol nem sok támasztéka akadt a lábnak, mert erősen lej tett a tömör sziklába vágott út, nem kevesebb, mint háromszázötven láb távolságnyira. Ez a folyosó egy durván összeeszkábált helyiségben végződött, amelynek mennyezete oly alacsony volt, hogy kézzel el lehetett érni, kidolgozatlan sziklapadlózata pedig oly göröngyös volt, hogy csak bukdácsolva lehetett haladni rajta. Ezt elnevezték Gödörnek. Ebben sem volt más, mint szemét és por. A túlsó oldalon egy újabb keskeny folyosó volt belevájva a sziklába - megint kígyók módjára, hason csúszva, arcukkal néhány hüvelyknyire a padlótól tudtak csak haladni benne. De ezzel a föld alatti alagúttal sem jutottak semmire, mert az is váratlanul véget ért a tömör sziklafalban.

Maradt a csatorna. Ez csaknem függőlegesen haladt lefelé, tehát csak úgy lehetett átkutatni, hogy egyesével engedték le az embereket, kötélre függesztve, a feneketlen mélységbe. Hatvan lábnyira a mélyben egy kis szobára bukkantak, amely azonban csak a csatorna kiépítetlen kiszélesedésének bizonyult. A csatorna maga továbbhaladt ennek a szobának a padlóján keresztül, látszólag a végtelenségig, lefelé. Olyan volt, mint valami mély kút és az emberek végül is eldöntötték, hogy nem is lehet egyéb.

Sohasem fejezték be az átkutatását.

Mindenesetre azonban azok a hatalmas kincsek, amelyekkel képzeletük megtöltötte a piramisokat - sehol sem voltak.

Így végződött Al Mamun kalifa nagy kalandja, a Nagy Piramis feltárása. A mai tudós arab történetírók sokféle változatát tudják ennek a történetnek, de ezek a valóban hiteles tények.

Megint századok gomolyognak el a piramis letört csúcsa fölött, miután Harun al Rasid fia lyukat vágatott az északi oldalfalba. A legenda lassanként babonával burkolta körül az épületet és oly kísérteties borzalmakat költött köréje, hogy maguk az arabok sem merészkedtek többé a belsejébe és úgy elkerülték, mint valami leprafészket. Csak néhány elszánt ember akadt, aki ismét keresztül-kasul átkutatta. Sötét folyosói és üres szobái legnagyobbrészt zavartalanul pihentek a méltóságteljes csendben.

És egészen a XVIII. század második feléig - amikor keménykötésű, tárgyilagos, babonáktól mentes európaiak kezdték taposni körös-körül a

homokot - nem is visszhangzott újra a kalapács és a véső csengése az ősi építményben.

Nathaniel Davison, az angol király őfelségének vállalkozó szellemű algíri konzulja, az 1760-as években hosszú szabadságra ment és eljött Egyiptomba, ahol is töprengve kezdte bámulni a Nagy Piramist. Tudta, hogy a régi egyiptomiak általában nagy mennyiségű ékszert szoktak eltemetni nevezetesebb halottaikkal együtt. És azt is tudta - miután mindenki mondta -, hogy a piramisok nem mások, mint gigantikus sírboltok.

Ő azután felfedezett a Király Termének nyitott ajtajában valami furcsa visszhangot, amely mindig tapasztalható volt, valahányszor hangosat kiáltott. Azt következtette tehát - és igen helyesen -, hogy ennek a hatalmas teremnek a gránitfalai mögött valahol még egy másik szobának is kell lennie. Lehetségesnek, sőt valószínűnek tűnt, hogy abban a második szobában fekszik egy gyolcsba burkolt múmia, a hozzá tartozó ékszerekkel együtt.

Összetoborzott néhány munkásembert és azonnal munkához is látott.

A Király Termének padlózatát Al Mamun emberei már évszázadokkal ezelőtt egyszer eredménytelenül ásták fel, de különben is: Davison hangjának visszhangja valahonnan felülről hallatszott - figyelmét tehát a mennyezet felé fordította. A terem és a szomszédos járatok helyzetének gondos tanulmányozása azt mutatta, hogy legkönnyebben úgy lehetne utat vágni felfelé, ha nyílást vájnának a Nagy Csarnok végződésének keleti falánál és így oldalról próbálnák megközelíteni a feltételezett szobát, ha ugyan valóban ott van. Hosszú létrát szerzett, hogy megvizsgálja a szóba jöhető pontot és ekkor meglepetésére felfedezte, hogy az a nyílás, amit vájatni akart - már ott is van. Tehát csak be kellett rajta mászni.

Találtak is egy húsz láb hosszú szobát, amely pontosan a Király Terme fölött feküdt. Ennek mennyezete oly alacsony volt, hogy Davisonnak négykézláb kellett kutatnia a kincsek után, amelyek odavonzották. A szoba azonban tökéletesen üres volt.

Davison ezután visszatért Algírba, miután semmi más eredményt nem ért el, mint azt a problematikus dicsőséget, hogy az újonnan felfedezett szoba révén megörökíthette nevét a nyomába lépő későbbi archeológusok számára.

A piramisnál azután a XIX. század korai éveiben egy különös ásató jelent meg, aki álmodozó, misztikus és régész volt egy személyben. Ez egy olasz ember volt, név szerint Caviglia kapitány, aki annyi időt töltött el ebben az ősi építményben, hogy - mint saját maga mondotta - tout a fait pyramidale lett.

Lord Lindsay egyiptomi látogatása során találkozott vele és ekkor ezt írta róla haza Angliába: “Caviglia kifejtette előttem, hogy mágikus és állati magnetizmussal összefüggő tanulmányokat folytat oly mértékben, hogy az csaknem életébe került - közvetlenül a küszöbén jár annak, mondotta, amit már tilos tudnia az embernek, és csak szándékai tisztaságának tulajdonítja, hogy élve menekült…

Furcsa, földöntúli gondolatai vannak. Azt mondja, hogy rendkívül veszélyes volna ezeket közölnie.”

Caviglia régészeti tevékenysége során egy ideig valóban ott is élt “Davison Szobájában” és lakosztályává avatta ezt a barátságtalan helyiséget.

Caviglia azonban nem korlátozta tevékenységét kizárólag a Nagy Piramisra. Különböző felfedezéseket tett a Második és Harmadik Piramisban is, majd átkutatta a köztük és a szfinx között elterülő vidék sírboltjait, s néhány érdekes szarkofágot, meg az ősi Egyiptom néhány kisebb emlékét ásatta ki.

Körülbelül abban az időben, amikor egy szép, fiatal lány arra ébredt, hogy Viktória néven Anglia királynőjévé koronázták, a sors Egyiptomba vezérelt Howard Vyse ezredes személyében egy vitéz angol tisztet, aki emellett a tökéletes angol gentleman, továbbá a British Museum gazdag pártfogójának tulajdonságait egyesítette magában. Az ezredes több száz munkást foglalkoztatott a legszélesebb körű ásatásoknál, amelyeket a három piramis és a környező vidék ezer esztendő leforgása, más szóval Al Mamun kalifa ideje óta látott. Egy ideig igénybe vette Caviglia szolgálatait is, a lobogó temperamentumú olasz és a csontja velejéig konvencionális angol azonban nem fértek meg egymással és útjaik csakhamar el is váltak.

Vyse ezredes tízezer fontot költött el bőkezűen a saját pénzéből ezekre az egyiptomi ásatásokra, míg azoknak minden kézzelfogható eredményét a British Museumnak ajándékozta. Érdekes relikviákkal telt ládák keltek útra a tengeren át - de a legérdekesebb felfedezés még csak ezután következett. Rábukkant ugyanis négy újabb szobára, magasan fenn a Nagy Piramisban,

közvetlenül a Davisonról elnevezett szoba fölött. A vállalkozás nem csekély nehézséggel és veszéllyel járt, munkásai állandóan abban a veszedelemben forogtak, hogy harminc láb magasságból lezuhannak, amíg keskeny folyosót vájtak fölfelé a tömör kőzetben. Ezek a most feltárt szobák ugyanolyan alacsonyak, ugyanolyan szűk területüek voltak, mint a legelső. És - a port leszámítva - ugyanolyan üresek is voltak.

Ezzel a felfedezéssel és a legfelsőbb szoba lejtősen összerakott, mészkőgerendákból álló, villás mennyezetének tanulmányozása után nyilvánvalóvá vált ennek az öt alacsony, egymás fölé helyezett szobának a rendeltetése: arra szolgáltak, hogy tehermentesítsék a Király Termének mennyezetét attól az irtózatos nyomástól, amely a sok ezer tonnányi tömör felépítmény révén elkerülhetetlenül reá nehezedett - más szóval párnázó üregek voltak. De ezenfelül megvédték a Király Termét attól is, hogy az egész kőtömeg rázuhanjon abban a nem valószínű, de mégis lehetséges esetben, ha földrengés rázná meg a piramis hatalmas testét; ebben az esetben a párnázó üregek csodálatos rendszere fogná fel a földrengés okozta kőomlást és ezáltal megakadályozná, hogy a felülről lezúduló irtózatos sziklatömeg összelapítsa a Király Termét. A piramis fölött elhaladó évezredek bizonyságot szolgáltattak ez építészeti terv kitűnő és ötletes volta tekintetében.

Még egy különös dolgot fedezett fel Vyse, mégpedig az első és egyetlen hieroglifákat, amelyeket valaha is találtak a piramis belsejében azóta, hogy a feliratokat tartalmazó külső burkolóköveket lebontották. Megtalálta ugyanis a kőbányák, vagy az építészek pecsétjét az öt védőszoba köveinek csiszolatlan felületén. Ezek között a pecsétek között voltak úgynevezett cartouche-ok, vagyis ovális keretű képírások, amelyek három király nevét - a Khufu, Khnem Khufu és Khnem neveket - tüntették fel. Mégpedig nem kézírással, hanem vörös festékkel festve, mint ahogy az ezeken a kőművespecséteken általában szokásos volt az ősi Egyiptomban.

Khnem nevének jelentését illetően az egyiptológusok legfeljebb csak találgatásokba bocsátkozhattak, mert sohasem hallottak egyiptomi uralkodóról, aki ezt a nevet viselte volna. Arra nézve sem tudtak kielégítő magyarázatot adni, hogyan kerülhetett oda ez a név. Khufuról azonban már pontosan tudták, hogy kicsoda: a IV. dinasztiához tartozó fáraó, akit a későbbi görög történetírók elég szerencsétlen módon Kheopsznak neveztek

el. Vyse-nek ez a felfedezése véglegesen eldöntötte számunkra a piramis keletkezésének időpontját: ezek szerint Kheopsz építtette és senki más.

Kheopsz múmiáját azonban sehol nem találták soha a piramisban.

4. fejezet * Egy éjszaka a Nagy Piramisban

Kairó szundikáló macskái felnyitották zöld szemüket, nagyot ásítottak, majd puha mancsaikat kecsesen kinyújtóztatták, ameddig csak bírták. Leszállt az alkony és ezzel együtt megkezdődött számukra az a tevékenység, ami létük lényegét alkotta - barátságos dorombolás, torkoskodás, egérvadászat, verekedés és udvarlás. Az alkonyat megérkeztével én is megkezdtem életem egyik legkülönösebb - bár néma - tevékenységét.

Az az elhatározás született meg bennem, hogy egy egész éjszakát fogok eltölteni a Nagy Piramisban; ott ülök majd ébren és várakozva, vagy tizenkét órán keresztül, a Király Termében, míg odakinn lassan beburkolja a sötétség az afrikai világot. És végre csakugyan itt voltam, s elhelyezkedtem a legfurcsább fedél alatt, amelyet valaha planétánkon építettek.

Nem volt könnyű feladat idejutni, annyi bizonyos. Kiderült ugyanis, hogy a Nagy Piramis - bár a nagyközönség szabadon és bármikor megközelítheti - egyáltalán nem köztulajdon. Az egyiptomi kormány tulajdona. Tehát éppoly kevéssé lehet besétálni és egy ártatlan éjszakát eltölteni bármelyik helyiségben, mint ahogy az ember nem sétálhat be idegen felebarátja házába és nem töltheti éjszakáját annak valamelyik vendégszobájában.

Ha valaki meg akarja látogatni a piramis belsejét, öt piaszterért egy jegyet kell váltania a Régiségek Ügyosztályában. Ennélfogva elsétáltam a Régiségek Ügyosztályába és optimista létemre engedélyt kértem, hogy egy éjszakát a Nagy Piramis belsejében tölthessek. Ha arra kértem volna engedélyt, hogy a Holdra repülhessek, akkor sem árulhatott volna el mélységesebb elképedést annak a hivatalnoknak az arca, aki végighallgatta kérésemet.

Elkezdtem röviden és bocsánatkérően megindokolni szándékomat. A meglepetést most jókedv váltotta fel - a hivatalnok elmosolyodott. Éreztem, hogy egészen megfelelő jelöltnek tart ama bizonyos közintézmény számára, ahol általában nem szeret az ember bentlakó lenni. Végül is kijelentette: - Soha még ilyen kérés nem fordult elő nálunk. Nem hiszem, hogy módomban állna ilyesmire engedélyt adni.

Az ügyosztály egy másik, magasabb rangú tisztviselőjéhez utasított. Az előző szobában lejátszódott komikus jelenet most szóról szóra

megismétlődött. Optimizmusom kezdett szép lassan elpárologni.

- Lehetetlen! - jelentette ki a második tisztviselő is barátságosan, de határozottan, abban a szilárd meggyőződésben, hogy valami szelíd őrülttel van dolga. - Ilyesmiről még sohasem hallottam. Végtelenül sajnálom…

Nem fejezte be a mondatot és vállat vont, majd felkelt a helyéről, hogy udvariasan kitessékeljen a szobából.

Most aztán feltámadt bennem a sok esztendeje tetszhalottként pihenő újságírószellem. Elkezdtem vitatkozni vele, új meg új formában csökönyösen megismételtem kérésemet és kijelentettem, hogy egy tapodtat sem mozdulok a szobából, amíg az engedélyt meg nem kapom. Végül is úgy rázott le a nyakáról, hogy kijelentette: ez az ügy egyáltalán nem tartozik a Régiségek Ügyosztályának hatáskörébe.

- Hát akkor kinek a hatáskörébe tartozik? - kérdeztem. Maga sem tudta bizonyosan, de azt tanácsolta, hogy legjobb lesz, ha a rendőrséghez fordulok.

Már magam is kezdtem érezni, hogy kérésem legalábbis excentrikus és könnyen odavezethet, hogy kényszerzubbonyba bújtatnak. Mégsem tudtam rászánni magamat, hogy lemondjak róla. Valóságos fixa ideává vált az az elhatározásom, hogy szándékomat mindenáron keresztülviszem.

A rendőrfőnökségen felfedeztem egy “Engedélyosztályt”. Ott aztán - ezúttal már harmadízben - előadtam: engedélyt kérek arra, hogy egy éjszakát töltsek a Nagy Piramis belsejében. Miután a rendőrtisztviselő nem tudta, mit kezdjen velem, főnökéhez utasított. Ez az úriember viszont kijelentette, hogy némi időre van szüksége, mert előbb meg kell fontolnia a dolgot. Amikor másnap újra felkerestem, a Régiségek Ügyosztályához utasított!

Pillanatnyilag letörve mentem haza, és azt hittem, hogy célomat soha az életben nem érhetem el.

De a nehézségek igen gyakran csak arra valók, hogy legyen mit leküzdeni, tartja egy régi mondás, amelynek lapos cinizmusa sem halványíthatja el a benne rejtőző igazságot. Legközelebbi lépésem arra irányult, hogy kihallgatást kapjak El Lewa Russzell pasától, a kairói városi rendőrség főparancsnokától. Miután kisétáltam irodájából, kezemben volt az írásos végzés, amelyben felszólítják annak a kerületnek a rendőrfőnökét, akinek hatáskörébe a piramis tartozik, hogy minden lehető támogatást adjon meg nekem szándékom keresztülviteléhez.

Így aztán egyik este, alkonyattájban, megjelentem a menai rendőrállomáson Mackersey őrnagy, az ottani rendőrfőnök előtt.

Elém tettek egy könyvet, amelyet alá kellett írnom és ezzel az aktussal a rendőrség felelősséget vállalt biztonságomért egészen másnapig. Az őrszoba egyik rendőre megbízást kapott, hogy kísérjen el egészen a piramisig és ott adjon át megfelelő utasítás kíséretében annak a fegyveres rendőrőrszemnek, aki éjszakára a bejárat előtt szolgálatot teljesít.

- Nagy kockázatot vállalunk, hogy éjszakára magára hagyjuk önt odabenn - mondotta Mackersey őrnagy humorizálva, mialatt búcsúzóul kezet fogtunk. - Remélem, nem fogja felrobbantani a Nagy Piramist?

- Megígérem, hogy semmi ilyesmit nem teszek, sőt, még csak el sem fogom lopni!

- Sajnos, be kell, hogy zárjuk - tette hozzá. - Mindig is bezárjuk éjszakára a piramis bejáratát egy lelakatolt vasráccsal.

Így hát ön tizenkét óra hosszat fogoly lesz.

- Kitűnő! E pillanatban nincs kívánatosabb hely számomra, mint ez a börtön!

A piramisok felé lebbek-fák árnyékában vezet az út. Kétoldalt csak nagy közökben látszik egy-egy ház. Az út végül fokozatosan emelkedve kanyarodik fel arra a fennsíkra, amelyen a piramisok épültek, és ott egy meredek emelkedésbe torkollik. Mialatt felfelé hajtottunk ezen az útvonalon, arra gondoltam, hogy mindazok közül az utasok közül, akik sok évszázadon át ugyanebben az irányban haladtak, csak kevesen vállalkoztak - ha ugyan egyáltalán vállalkoztak - olyan furcsa feladatra, mint most én.

Felkapaszkodtam arra az alacsony dombra a Nílus nyugati partján, ahol a Nagy Piramis és hűséges társa, a szfinx őrködik némán Észak-Afrika fölött.

A hatalmas emlékmű ott tornyosult a fejem fölött, mialatt átbotorkáltam a homokon és a kövek között. Megint csodálattal néztem lejtős, háromszögletű oldalait, amelyek a világ ma ismert legrégibb építményét határolják, meg a hatalmas kőtömbökre, amelyek alapjától a csúcsáig sorakoznak egymás fölé mind kisebbedő távlatban. Az, hogy ez az épület ilyen tökéletesen egyszerű, hogy sehol, semmi nyoma bármiféle díszítménynek, hogy egyetlen görbület nem enyhíti az egyenes vonalak szigorúságát - mit sem von le az egész alkotás tömör nagyszerűségéből.

Beléptem a néma piramisba azon a tátongó üregen keresztül, amelyet még Al Mamun kalifa vágatott az oldalába és máris nekiláttam a titáni

építmény átkutatásának. Igaz, nem első ízben történt - de mindenesetre ez volt az első eset, hogy ilyen furcsa cél hozott vissza megint Egyiptomba. Miután egy darab úton előrehaladtam, elértem ennek a vízszintes alagútnak a végére és itt az utam a piramis eredeti bejárati folyosójába torkollott.

Most aztán a zseblámpámmal a kezemben, fejemet csaknem egészen a térdemig lehajtva, haladtam lefelé ennek a folyosónak hosszú, alacsony, meredek, keskeny és csúszós folytatólagos részén. A görnyedt helyzet rendkívül kényelmetlen volt, annál is inkább, mert a kőpadlózat erős lejtése következtében akaratlanul is egyre gyorsabban kellett lefelé haladnom.

Az volt a szándékom, hogy mielőtt letáboroznék a Király Termében, megvizsgálom a piramis föld alatti részét, amelyhez a bejáratot az utóbbi időben vasráccsal zárták el, nehogy a látogató közönség eltévedjen és ott fulladjon meg valahol a sötétségben. Hirtelen emlékezetembe villant a régi latin idézet: Facilis descensus Averni, de ezúttal valami keserű humort éreztem ki ezekből a szavakból. A zseblámpa sárgás fényében nem láttam mást, mint a faragatlan sziklát, amelyen keresztül ezt a folyosót vágták.

Amikor végre elértem jobb kéz felé egy kis beugrót, felhasználtam az alkalmat és megállapodtam, hogy néhány percre kinyújtóztassam tagjaimat. Rájöttem, hogy ez a beugró nem más, mint egyik végpontja annak a csaknem függőleges, kéményszerű nyílásnak - az úgynevezett Kútnak -, amely a fölfelé haladó folyosó és a Nagy Csarnok találkozási pontjától eredve halad lefelé. Ez a régi elnevezés még mindig rajta ragadt ezen a kéményen, mert csaknem kétezer esztendőn keresztül azt tartották, hogy víz van a mélyén.

Csak miután Caviglia eltakarította az alján összegyűlt portörmeléket, derült ki, hogy tökéletesen száraz.

Még az imént elhagyott folyosónál is szűkebb volt ez a barátságtalan, durván vágott csatornaszerű nyílás, amely a tömör sziklából ásított felém. Oldalán kis rovátkákat fedeztem fel - ezek párhuzamosak voltak egymással úgy, hogy legalább lábamat megvethettem és kezemmel megfogózkodhattam a némileg veszélyes kapaszkodás folyamán.

Az út most szabálytalanul és kanyarogva vezetett jó darabon, míg végre elértem egy nagy, belsőleg kiképzetlen, holmi levesestálhoz hasonló alakú szobát, amelyet ma Barlangnak neveznek és ekkor egy szintre kerültem azzal a sziklás fennsíkkal, amelyen a piramis épült. A Barlang a szikla egy megnagyobbított természetes repedésében keletkezett, míg rajta túl a Kutat

nyilván csak belevágták a sziklába és nem kőtömbökből építették, mint a többi föld alatti folyosót kivétel nélkül. A Kút innen kezdve kiszélesedett és így sokkal nehezebb volt felfelé kapaszkodni benne, mint a Barlang alatti szűkebb részen.

Végül is kibújtam a kémény száját alkotó szabálytalan nyíláson és a Nagy Csarnok északnyugati sarkában találtam magam.

Miért és mikor vághatták ezt a csatornát a piramis testén keresztül? A kérdés szinte önmagától támadt fel bennem és ahogy eltöprengtem rajta, hirtelen jöttem rá a megoldásra. A régi egyiptomiak - akik a piramis történetének egyik korszakát végezték be, amikor három hatalmas gránittömbbel elzárták a felső termekhez és a Nagy Csarnokhoz vezető bejáratot - utat kellett hogy csináljanak maguknak kifelé, mert különben soha életükben ki nem juthattak volna többé a piramisból.

Saját kutatásaim révén már tudtam, hogy a csatorna is, meg a Barlang is ugyanabban az időben készült, amikor a piramis épült, de a Kút akkor még csak a Barlangig ért le. Sok ezer éven keresztül tehát nem volt közvetlen összeköttetés a felső helyiségek meg a föld alatti járatok között.

Amikor a Nagy Piramis betöltötte rejtélyes célját, azok, akik dolgoztak rajta, lezárták. A befalazást nyilván tervbe vették már az eredeti építők is, akik otthagyták a helyszínen az ehhez szükséges anyagokat, sőt, az alsó végén össze is szűkítették a felfelé vezető folyosót, hogy ott lehessen elhelyezni a három gránit záróéket.

Az utolsó emberek, akik benne tartózkodtak, munkájuk folyamán fúrták a Kút szakaszát a tömör sziklán keresztül, hogy így egérutat biztosítsanak maguknak. Amikor aztán a munka befejeződött és ők is eltávozhattak, csak ennek az újonnan fúrt szakasznak a bejáratát kellett gondosan eltorlaszolniuk, azon a ponton, ahol a lefelé vezető folyosóba torkollik, majd kényelmesen végighaladhattak az eredeti bejárathoz vezető háromszáz lábnyi lejtős úton. Ilyenformán a Kút - amely eredetileg a Barlang megközelítésének céljára készült - végül is arra szolgált, hogy a munkások elhagyhassák a lezárt piramist.

Megint visszatértem a járhatóbb útra, a hosszú lejtős alagúthoz, amely a piramis belsejéből a külvilághoz vezet és innen folytattam megint a gizehi sziklás fennsík mélyébe vezető utamat.

Az egyik szögletnél hirtelen akkora árnyék bukkant fel előttem, hogy ijedten visszahőköltem, amíg rá nem jöttem, hogy az a saját árnyékom.

Ezen a kísérteties helyen az ember mindenre el van készülve és semmi-sem elég valószínűtlen ahhoz, hogy meg ne történhessen. Miután átkúsztam és átvergődtem a még hátralévő aránylag rövid úton, nagy megkönnyebbülésemre a lejtő alján, vízszintes talajon találtam magamat, de egy még szűkebb alagút belsejében. Még vagy tíz méternyit kúsztam előre és akkor elértem a világéletemben látott legkülönösebb helyiség - az úgynevezett Gödör - bejáratát. Az egész szoba leghosszabb oldalán egyik falától a másikig nem egészen ötven lábnyi hosszúságú volt.

Ez a homályos verem, amely a piramis pontos középvonalának legmélyén fekszik, azt az impressziót kelti az emberben, mintha valami hirtelen félbemaradt munka eredménye volna. Látszólag elkezdtek itt valami szobát bele váj ni a kemény sziklába, de aztán hirtelen abbahagyták. A mennyezet már annak rendje és módja szerint ki volt képezve, de a padló olyan göröngyös volt, mint valami lövészárok, amelybe éppen belecsapott egy bomba. A régi egyiptomi kőművesek ugyanis, amikor az ilyen sziklavermeket kivájták, rendszerint lefelé haladva dolgoztak és ennélfogva mindig a padlót fejezték be utoljára. De hogy éppen ezt a padlót miért nem fejezték be soha, amikor pedig legalább egy emberöltőn keresztül dolgoztak a fölötte fekvő részeken, ez megint olyan kemény régészeti dió, amelyet ez ideig még senkinek sem sikerült feltörnie. Bár, ami azt illeti, maga az egész piramis is tulajdonképpen ugyanilyen dió.

Zseblámpámmal bevilágítottam az üreg gomolygó homályába és a fénysugarat a padló közepére vetítettem. Majd közelebb nyomultam és lenéztem egy mély, ásító lyuk peremén, amely néma bizonysága annak, hogy egykor kincskeresők jártak itt, akik hasztalan és nagy fáradsággal vájtak gödröt a Gödörbe. Egy denevérszárny kellemetlen érintését éreztem, ahogy felröppenve elzúgott a fejem mellett és ott csapongott körös-körül a levegőtlen szobában.

Lenn, a mélyben láttam, hogy a fénynyaláb felzavar álmából másik három denevért, amelyek addig fejjel lefelé lógva aludtak a durva sziklakiszögellésekbe kapaszkodva. Majd ahogy továbbmentem, még két denevért riasztottam fel, amelyek viszont a mennyezetről lógtak lefelé. Ahogy könyörtelenül rájuk esett a fény, felébredtek és megriadva, visongva röpködtek ide-oda, majd eltűntek a bejárati folyosó homályában.

Átbotorkáltam a hepehupás padlón és eljutottam a szoba túlsó végébe, ahol egy kis vízszintes járat volt fúrva a falba. Ez a járat olyan szűk volt,

hogy az ember éppen csak elfért benne és hason csúszva mászhatott tovább. Sűrűn belepte sok évezred pora és a közlekedés benne minden egyébnek volt nevezhető, csak kellemesnek nem. De mégis elviseltem, annak érdekében, hogy megállapíthassam ennek a járatnak a végpontját. Miután csaknem húsz méternyire furakodtam így be a sziklafalba, rájöttem, hogy a járat hirtelen véget ér - ezt nem fejezték be soha.

Fuldokolva kúsztam most hátrafelé és visszatértem az ugyancsak levegőtlen Gödörbe, majd végső pillantást vetve a helyiségre, elkezdtem felfelé kapaszkodni a piramis felsőbb vidékei felé.

Amikor elértem az elejére annak az alacsony folyosónak, amely tökéletesen egyenes vonalban, százötven lábnyira halad felfelé a tömör sziklában, míg kiépített folyosóban folytatódik és átvágja az építményt, lehasaltam és a kijárati nyíláson keresztül - mint valami lencse nélküli óriási teleszkópon át - felnéztem az elsötétült égboltozatra. Az indigókék felületen egy hunyorgó, ezüstösen csillogó pontot pillantottam meg - ez volt a Sarkcsillag. Ellenőriztem az irányt karkötő-iránytűmön, amelynek nyelve pontosan észak felé mutatott. Azok a régi mérnökök nemcsak nagyszabású, hanem pontos munkát is végeztek!

Visszakúsztam a lejtős folyosón és végre elértem azt a vízszintes járatot, amely a Királyné Termébe vezet. Néhány lépést tettem, majd ott álltam a szögben összefutó villástető alatt.

Megvizsgáltam a két szellőztetőcsatornát, amelyek rézsút haladnak felfelé az északi, illetőleg a déli faltól kiindulva. Itt volt a világos bizonysága annak, hogy ez a terem sohasem volt sírbolt, hanem igenis arra szolgált, hogy használják. Már sok kutatót zavarba ejtett ez a körülmény, amikor 1872-ben felfedezték ezeket a csatornákat és kiderült, hogy magától a szobától öt hüvelyknyire hirtelen véget érnek és látszólag eredetileg nem is voltak a falba vájva. Abban az állapotban tehát, ahogy felfedezték őket, nem voltak alkalmasak levegő átbocsátására - a kutatóknak tehát valami más és ismeretlen célra kellett gondolniuk. A legkézenfekvőbb magyarázat azonban az, hogy elkövetkezett egyszer az az idő, amikor betöltötték céljukat és éppúgy, mint a piramis egyéb felső járatait, ezeknek a nyílását is elzárták újabb kőtömbökkel.

Ezeket a szellőztetőcsöveket Wayman Dyxon, a piramis környékén valami munka elvégzésével megbízott mérnök fedezte fel, amikor kíváncsiságból megvizsgálta a Királynő Termének falait. Ő vette észre,

hogy az egyik fal - amely egy bizonyos ponton üresen kongott - kissé repedezettnek látszik. Betörette ezt a helyet és a falfelülettől öthüvelyknyire rábukkant egy keskeny csőre, majd ugyanilyen eljárással felfedezte ennek párját is a terem szemközti falán. Mindkét cső teljes szélességében átvágja a piramistetőt, amint ezt körülbelül kétszáz láb hosszú rudak segítségével be is igazolták.

Most visszafordultam a vízszintes folyosón és végighaladtam rajta addig a pontig, ahol beletorkollik a Nagy Csarnokba. Majd lassan elkezdtem felfelé haladni - 150 lábnyira - ezen a meredek, rovátkás szélű feljárón. Mialatt felfelé kapaszkodtam, múló gyöngeség vett rajtam erőt amit háromnapos böjtölésem okozott.

Végül is néhány percig megpihentem azon a három láb magas lépcsőfokon, amely a kapaszkodó végét jelzi és amely úgy van elhelyezve, hogy pontosan a piramis függőleges tengelyébe essék.

Néhány lépést tettem azután az Előszobán keresztül, majd meghajoltam az alatt a gránittömb alatt, amely kivájt mennyezetéből függ alá és elzárja ennek a vízszintesjáratnak a végét - s bejutottam a piramis legfontosabb helyiségébe, a híres Király Termébe.

Itt is két egyforma, egyenként körülbelül kilenc hüvelyk átmérőjű szellőztetőcső jelenléte cáfolja meg végérvényesen a sírboltelméletet. A Királyné Termében lévő csövekével ellentétben, ezeknek a nyílását sohasem tapasztották be, csak teljesen megrakták laza kövekkel, amelyeket Vyse ezredes kénytelen volt kihordatni onnan, hogy megállapíthassa ezeknek a csöveknek a rendeltetését. Rendkívül valószínű, hogy ez a kővel való megtöltés ugyanakkor történt, amikor a többi kísérlet arra, hogy elrejtsék a piramis föld fölötti részének belső járatait.

Zseblámpámmal körülvilágítottam a kopár falakat, meg a lapos mennyezetet és újra megállapítottam, hogy a hatalmas, csiszolt gránittömbök milyen csodálatos pontossággal illeszkednek egymáshoz, majd elkezdtem lassan körüljárni a falakat, pontosan megvizsgálva közben minden egyes követ. A távoli Sziene rózsaszínű szikláit kellett annak idején széthasogatni, hogy ezek a tömbök létrejöjjenek. Itt-ott a padlót, meg a falat megrongálták a kincskeresők, hasztalan kutatásaik közben. A padlózat keleti oldalán néhány borítókő teljesen eltűnt és helyét ledöngölt föld foglalta el, míg az északnyugati oldalon egy mély, négyszögletes lyuk kitöltetlen maradt. Az a hatalmas, durva kőkocka, amely ennek a lyuknak a

helyén állott és a padló egy részét alkotta, most oldalt, a fal mellett áll, ahová nyilván még az arabok helyezték. Vele párhuzamosan, csak néhány hüvelyknyivel távolabb áll a lapos, koporsószerű szarkofág: egy födél nélküli magányos tárgy, az egyetlen, amit ebben az egyébként kopár szobában találtak. A szarkofág pontosan észak-déli irányban fekszik.

A helyéből kimozdított kőkocka kényelmes ülésnek kínálkozott, tehát letelepedtem, hogy ott töltsem az éjszaka hátralévő részét.

Jobb kéz felől elhelyeztem a kabátomat, kalapomat és cipőimet, bal kéz felé meg letettem a még mindig égő zseblámpát, a forró teát tartalmazó termoszpalackot, néhány üveg jeges vizet, a jegyzőkönyvemet és Parker tollamat. Még utoljára körülnéztem a szobában, végső pillantást vetettem a mellettem álló márványkoporsóra, majd kioltottam a világítást.

Az erős fényű villanylámpát azonban ott tartottam a kezem ügyében, hogy bármelyik pillanatban felkattinthassam.

Abban a percben, amikor hirtelen belemerültem a teljes sötétségbe, feltámadt bennem a csodálkozó kérdés, hogy vajon mit fog hozni számomra ez az éjszaka. Különös helyzetemben azonban csak egyetlen dolgot tehettem: várni… várni… és várni…

Ólomlábakon vánszorogtak a percek, míg lassanként éreztem, hogy a Király Termének valami különösen erős légköre van, olyan, amelyet csak lelki jelzővel jellemezhetek. Én úgyis szándékosan fogékonnyá tettem agyamat, passzívvá érzéseimet és negatívvá egész magatartásomat, hogy pontosan érzékelni tudjam, ha bármilyen természetfölötti esemény játszódnék le körülöttem. Nem akartam, hogy bármilyen személyes előítélet vagy elfogultság zavarjon meg abban, hogy felfoghassam, ami következik, bármely forrásból, ami az ember öt fizikai érzéke számára felfoghatatlan.

Fokozatosan elnyomtam a gondolataimat is, amíg végre agyam csaknem teljesen üressé vált.

És az agyamra ráereszkedő csöndben élesen tudatossá vált az a némaság, amely most egész életemre leereszkedett. A világ minden zajával és nyüzsgés-mozgásával oly végtelen távolban volt tőlem, mintha nem is létezne. Egyetlen hang, egy suttogás nem jött felém a sötétből . A csönd a piramis királyságának valódi uralkodója, ez a csönd, amely még a történelem előtti őskorban kezdődött és amelyet a látogató turisták fecsegése sem tud valójában megtörni, mert minden éjszaka újabb félelmetes tökéletességgel foglalja el birodalmát.

Fokozatosan tudatossá vált bennem a szoba különös atmoszférája.

Érzékeny emberek számára teljesen normális és úgyszólván hétköznapi tapasztalat, hogy megérzik bizonyos régi házak furcsa atmoszféráját - és ez az én tapasztalatom is ilyesfélével kezdődött. Az idő múltával ez az érzés mind jobban erősödött és valami megmérhetetlen kor tudatát keltette fel bennem, úgyhogy azt kezdtem érezni, mintha a huszadik század egyszerűen kicsúsznék a lábam alól. Előre feltett szándékomnak megfelelően nem álltam ellent az érzésnek, sőt, hagytam, hogy megerősödjék.

Most lassan kezdett elhatalmasodni rajtam az a különös benyomás, hogy nem vagyok egyedül. A tökéletes sötétség takarója alatt olyasvalamit éreztem, mintha valami élő és lélegző valóság lüktetne a térben. Homályos, de mégis valóságos érzés volt ez, amely - a visszatérő Múlt egyre erősödő tudatával egyetemben - felkeltette eszméletemben azt a valamit, amit lelkinek nevezek.

A sötétségben lüktető különös életmegnyilvánulásnak ebből a bizonytalan és általános érzéséből azonban semmi pontosabban meghatározható nem fejlődött ki. Egymás után múltak az órák és - várakozásom ellenére - az éjszaka egyre növekvő hűvösséget hozott magával. Még jobban éreztem a hideget a háromnapos böjt következtében, amelyet azért tartottam, hogy felfogóképességem érzékenységét fokozzam. A Király Termének szűk szellőztetőcsövein keresztül hideg levegő áramlott be és megdideregtetett vékony ruhám alatt. Testem libabőrös lett a vékony ingben. Felkeltem és megint felvettem a kabátom, amelyet csak néhány órával azelőtt dobtam le a szörnyű hőség miatt. Ilyen a keleti élet az év bizonyos időszakaiban - nappal trópusi forróság, éjszaka pedig hirtelen zuhanó hőmérséklet.

A mai napig senki sem fedezte még fel ezeknek a szellőztetőcsöveknek a nyílását a piramis külső oldalán, bár fekvésüket körülbelül ismerik. Néhány egyiptológus kétségbe is vonta, hogy ezek a csatornák valóban átengedik a levegőt - de ez a beáramló hideg, amelyet vállalkozásom során tapasztaltam, véglegesen eldönti a kérdésnek ezt a részét.

Másodszor is letelepedtem kő ülőhelyemre és újra átengedtem magam a nyomasztó, halálos csendnek és a szoba egyre növekvő, áthatolhatatlan sötétjének. Kitárt lélekkel várakoztam és virrasztottam. Minden ok nélkül hirtelen eszembe jutott, hogy valamerre kelet felé a Szuezi-csatorna vág át a

homokon és a mocsarakon keresztül, és hogy a méltóságteljes Nílus mintegy hátgerincét alkotja ennek az egész országnak.

A terem furcsa, sírszerű csöndje, a mellettem álló üres kőkoporsó, csupa olyan dolog volt, ami nem éppen erősíti az ember idegeit, míg másrészt virrasztásom megszakítása mintha csak valami más varázslatot is megtört volna, mert most már kisvártatva megéreztem, hogy a körülöttem lévő láthatatlan élet tudata rohamosan, tökéletes bizonyossággal növekszik. Igenis volt valami lüktető és élő közvetlen szomszédságomban, noha még mindig semmit sem láttam. Hirtelen - ezzel a felfedezéssel egyidejűleg - erőt vett rajtam elhagyatott és hátborzongató helyzetem tudata.

Itt ültem egyedül, egy kísérteties szobában, több mint kétszáz lábnyira a talaj szintjétől, magasan Kairó milliónyi népe fölött, tökéletes sötétséggel körülvéve, bezárva és bebörtönözve egy különös építményben, egy sivatag szélén, amely mérföldek százaira nyúlik el, míg az építmény körül - amely valószínűleg a legrégibbek egyike a világon - egy hajdankori főváros temetőjének méhkasszerű sírboltjai tátongnak.

Számomra - aki már mélyre hatoltam a Kelet lelkiségébe, okkult misztériumaiba, varázslataiba és boszorkányosságaiba - a Király Termének hatalmas térsége csakhamar benépesedett láthatatlan lényekkel és szellemekkel, amelyek ezt az őskori építményt őrizték. A mindent beburkoló sötétség úgy nehezedett agyamra, mint valami vassúly. És hirtelen meglegyintett a félelem szárnycsapása. Persze azonnal elhessegettem magamtól. Nem kellett fizikai bátorság ahhoz, hogy az ember ott üljön e sivatagi építmény szívében - de kellett hozzá bizonyos morális erő. Hiszen nem volt valószínű, hogy kígyók bújjanak elő a lyukakból meg a repedésekből, s még kevésbé volt valószínű, hogy gonosz szándékú vándorok másszák meg az építmény oldalát és behatoljanak éjszakának idején. Valóban, a testi élet egyetlen nyoma, amit fel tudtam fedezni, egy rémült egérkétől származott, amellyel már az est folyamán találkoztam egyszer a vízszintes folyosón és amely azóta ide-oda cikázott az áthatolhatatlan gránitfalak között, rémült igyekezettel próbálva kimenekülni zseblámpám félelmetes fényköréből - meg két hihetetlenül öregnek látszó sárgászöld gyíkot vettem észre annak a keskeny bemélyedésnek a tetején, amely a Királyné Termének beszögelléséből nyílik - és végül azt a néhány denevért, amelyet felriasztottam a föld alatti üregben.

Igaz, néhány tücsök is kiadósan cirpelt, amikor beléptem a Nagy Csarnokba, de azok is csakhamar elhallgattak. Mindez már elmúlt és az egész piramist áttörhetetlen csönd fogta körül. Semmiféle fizikai jellegű dolog nem fenyegette tehát az embert és mégis - most másodszor is éreztem valami homályos bizonytalanságot, olyasfajta érzést, mintha láthatatlan szemek figyelnének. Az egész teret valami álomszerű titokzatosság, valami kísérteties valószínűtlenség töltötte be…

Vannak az erőnek, a hangnak és a fénynek rezgései, amelyek kívül esnek normális felfogóképességünk határain. Hiszen vidám zene és komoly szó cikázik állandóan a világűrön keresztül a várakozó rádióhallgatók számára, de azok sem tudják felfogni őket, amíg kellőképpen be nem állították készülékeiket. A puszta várakozó állapotból kilendülve, most olyan koncentrált szellemi erőfeszítés állapotába kerültem, amelynek minden felfogóképessége arra irányult, hogy áttörje a körül-körül súlyosodó fekete némaságot. S miután ennek eredményeként egy átható belső koncentráció segítségével felfogóképességem időlegesen egészen természetfölötti fokra emelkedett, ki állíthatja, hogy csakugyan nem kezdtem lassanként megérezni ezeknek a láthatatlan erőknek a jelenlétét?

Csak annyit tudok, hogy teljesen “bekapcsolódtam” annak a befelé fordított figyelésnek a módszerével, amelyet jóval második egyiptomi látogatásom előtt sajátítottam el és ugyanakkor tudatossá vált bennem, hogy ellenséges erők hatoltak be a szobába. Volt valami, amit gonosznak és veszedelmesnek éreztem.

Valami megnevezhetetlen félelem remegett szívembe, és újra meg újra visszatért, valahányszor csak sikerült elhessegetnem.

Árnyékok kezdtek ingadozni ide-oda az árnyék nélküli szobában - ezek fokozatosan mind határozottabb alakot öltöttek és hirtelen arcomhoz egész közel éreztem rosszakaratú gomolygásukat.

Baljóslatú alakok tűntek fel egész tisztán lelki szemeim előtt.

Majd kivált közülük egy sötét jelenség, átható rosszindulatú tekintetét rám szegezve és kezét fenyegető mozdulattal felemelve, mintha félelmet akarna bennem kelteni. Mintha csak ősrégi szellemek kúsztak volna elő a halottak szomszédos városából - ebből a temetőből, amely oly öreg, hogy már a múmiák is elporladtak kőszarkofágjaik mélyén - és a hozzájuk tapadó árnyak jöttek kéretlenül most őrhelyemre. A piramis környékén kísértő gonosz szellemek minden legendája emlékezetembe villant, valamennyi

hátborzongató részletével együtt, úgy, ahogy azt a közeli falu arabjai elmesélték. Amikor elmondtam egy fiatal arab barátomnak azt a szándékomat, hogy egy éjszakát az ősi építményben szeretnék tölteni, igyekezett lebeszélni a tervemről.

- Ott minden talpalatnyi helyet varázslat őriz - figyelmeztetett.

- Szellemek és kísértetek tanyája az a hely…

Most beláttam, hogy figyelmeztetése nem volt alaptalan. A sötét szobában, ahol üldögéltem, kísérteties alakok kúsztak ide s tova és most teljesen indokolttá vált az a meghatározhatatlan, kényelmetlen érzés, amely az imént hatalmába kerített. Éreztem a szívem kemény dobogását mozdulatlan testem belsejében. Megint elfogott az a természetfölöttitől való félelem, amely ott kísért minden emberi szív legmélyén. Sorjában bukkant fel előttem gonosz arcával a félelem, az irtózás és a borzalom. Kezeim önkéntelenül szorosan összekulcsolódtak. De elhatároztam, hogy nem tágítok. És noha a szobában lebegő fantomszerű jelenségek eleinte megdöbbenést kavartak fel bennem, végül is arra kényszerítettek, hogy minden bátorságomat és ellenálló erőmet latba vessem.

Szemem zárva volt, de ezeket a szürke, suhanó felhőszerű alakokat mégis láttam. És mindannyiszor megnyilvánult bennük valami könyörtelen ellenségesség, valami gonosz elszántság arra, hogy visszariasszanak szándékomtól.

Ellenséges légkör vett körül. Könnyű lett volna véget vetni az egésznek úgy, hogy egyszerűen felkattintom zseblámpámat vagy felugróm és kirohanok a szobából s visszaszaladok néhány száz lábnyira, az elzárt vasrácsos bejáratig, ahol már a fegyveres őrszem véd. De valami belső érzés ugyanoly könyörtelenül azt diktálta, hogy ezen most túl kell esnem.

A feszültség tetőpontját érte el. Óriás, földöntúli teremtmények, az alvilág gonosz borzalmai groteszk, vad, őrült és ellenséges jelenségek gyülekeztek körém és valami elképzelhetetlen undorral töltöttek el. Néhány pillanat alatt átéltem valamit, ami örökre eltörölhetetlen nyomot hagy az emberben. Emlékezetemben pontosan lefotografálódott ez az egész hihetetlen jelenet. Soha többé nem ismételném meg a kísérletet - soha többé nem ütném fel tanyámat éjszakára a Nagy Piramisban!

Aztán meglepő hirtelenséggel vége szakadt az egésznek. A rosszindulatú szellemek eltűntek a homályban, ahonnan előgomolyogtak - vissza a holtak árnybirodalmába -, s magukkal vitték nyomasztó, borzalmas hatásukat is.

Fölborzolt idegeimet hirtelen valami nagy nyugalom öntötte el, mint amilyet a katona érezhet, amikor a heves pergőtűz hirtelen megszűnik.

Nem tudom, milyen hosszú idő telt el, mire tudatossá vált bennem, hogy valami újabb jelenség lépett a szobába, valami jóindulatú és barátságos jelenség, amely megállt a bejáratnál és jóakarata tekintettel nézett le rám. Megjelenésével az egész légkör teljesen megváltozott - szinte kitisztult. Lényéből valami tiszta és egészséges hatás áradt, amely megnyugtatta és lecsillapította felkavart lelkemet. Közelebb lépett kőülésem felé és ekkor láttam, hogy egy másik alak is áll mögötte. Mindketten megállottak mellettem, komoly tekintettel nézve le rám és tekintetüknek valami átható, profetikus jelentősége volt.

Éreztem, hogy életemnek egy rendkívül jelentőségteljes órája érkezett el.

A két lény megjelenése ugyancsak felejthetetlen nyomot hagyott emlékezetemben. Lelki szemeimmel mindig látom fehér ruhájukat, szandálba bújtatott lábukat, tiszteletet parancsoló külsejüket, magas alakjukat. Mindketten az ősi egyiptomi kultusz főpapjainak félreismerhetetlen jelvényeit viselték. Valami halvány villódzás vette körül őket és ez különös módon megvilágította a szoba egy részletét is. Többnek látszottak egyszerű földi halandóknál, inkább félisteneknek tűntek, mert arcukat valami egész rendkívüli, átszellemült nyugalom világította meg.

Mozdulatlanul álltak, mint a szobrok és néztek engem, karjukat keresztbefonva mellükön, tökéletes némaságban.

Vajon hirtelen a negyedik dimenzióba kerültem és most ébren és tiszta tudattal szemlélem a múlt valamilyen távoli korszakát?

Szellemem talán Egyiptom ősidejébe tért vissza? Nem, ez lehetetlen, hiszen tisztán láttam, hogy mindketten engem néznek, sőt, most már szólni is akarnak hozzám.

Magas alakjuk előrehajolt; az egyik szellem ajka mintha megmozdult volna. Arca egészen közel volt az enyémhez, szeméből földöntúli fény szikrázott és fülem tisztán felfogta hangját.

- Miért jöttél erre a helyre és miért akartad felébreszteni a titkos erőket? Nem elég számodra a halandók útja? - kérdezte.

(Az író és talán az olvasó számára is kellemesebb lenne talán, ha ezt a régies stílust modern formában adnám vissza, de inkább változatlanul hagyom, még annak a kockázatnak az árán is, hogy esetleg félreértést, vagy gúnyt vált ki. Hiszen csakugyan mindenki teljes joggal kételkedhetik abban,

hogy egy egyiptomi szellem angolul szólalt meg, mint ahogy nyilván magam is kételkedném benne, ha nem saját fülemmel hallottam volna a szavakat. Mindenesetre - bár nekem és azoknak, akik hisznek nekem, semmi okunk sincs kételkedni e látomás valóságában - meg tudom érteni azokat is, akik ezt nem fogadják el ugyanilyen könnyen, mert csakugyan hihetetlen, hogy effajta dolgok megtörténhessenek és ilyen szellemek létezhessenek a prózai XX. században.)

A hangokat természetesen nem fizikai módon, a fülemmel hallottam, mert a szoba csendjét a valóságban semmiféle hangrezgés nem zavarta meg. Mégis olyasféleképpen hallottam, mint ahogy elektromos hallócsővel felszerelt süket ember hallhatja azokat a szavakat, amelyek mesterséges dobhártyájához ütődnek. Csak az volt a különbség, hogy ezek a szavak most - belülről ostromolták a dobhártyámat. A hangokat, amelyek hozzám szóltak, csakugyan legtalálóbban belső hangoknak nevezhetném, mert valóban belülről hallottam őket, de mégis zavart okoznék, ha azt mondanám, hogy csupán gondolatok voltak. Szó sincs róla. Amit hallottam, az valóban hang volt.

És feleltem is:

- Nem elég!

- A városok nyüzsgő sokasága - szólalt meg újra - megvigasztalja az emberek remegő szívét. Eredj vissza, vegyülj el embertársaid közé és nemsokára el fogod felejteni azt a szeszélyedet, amely idehozott.

- Nem, ez lehetetlen - feleltem.

- A Látomások útja messzire eltérít az ész kitaposott ösvényétől - kezdte újra. - Néhányan jártak már rajta és megzavarodtak, amire visszatértek. Fordulj meg hát most, amíg van idő és kövesd azt az utat, amely a halandók lába számára van kijelölve.

Én azonban megráztam a fejemet és halkan feleltem: - Ezt az utat kell követnem. Nincs más számomra többé.

A papi alak most közelebb lépett és fölém hajolt.

A környező sötétben tisztán láttam ősi arcát. És megint fülembe súgta:

- Aki velünk érintkezésbe kerül, elveszíti kapcsolatát a világgal. Képes vagy arra, hogy egyedül járjál?

- Nem tudom - feleltem.

- Gyere velem - suttogta újra -, aztán ha majd láttál, felelhetsz megint.

S mint távoli látomás, hirtelen feltűnt előttem egy hatalmas város, utcák tömkelegével. A kép egyre és mind gyorsabban közeledett, míg egyszerre csak közvetlen közelemben megláttam egy régi házat, amely egy bekerített térség közelében állott. Aztán tisztán kivettem egy homályos lépcsőházat, amely a legfelső emeleten egy kis toronyba vezetett. A toronyszobában váratlanul megjelent a beszélő szellem - most ott ült egy aggastyán ágya szélén. Az aggastyán csapzott haja és kuszált szürke szakálla éppen megfelelő keret volt viharverte arca számára. Látszott rajta, hogy túl van élete alkonyán, mert fakó bőre lazán lógott a csontjain. Ráncos, kimerült arca szánalmat keltett bennem, de ahogy alaposabban megnéztem, hideg futott végig a hátamon, mert tisztán láttam, hogy szelleme erőlködve igyekszik elhagyni testét és ebben a kísérteties küzdelemben már eleve csak egy győztes lehetett.

Vezetőm is szánakozó szemmel nézte az ágyban fekvő alakot.

Fölemelte kezét és megszólalt.

- Még néhány perc, testvérem és akkor elnyered a békét. Nézd, elhoztam magammal valakit, aki a titkos erőket kutatja. Utolsó üzeneted legyen néhány szó az ő számára.

Hirtelen tehát nemcsak szemtanúja, de szereplője is lettem ennek a különös jelenetnek.

Valami recsegő mozdulattal, amit félelmetes volt hallani, a haldokló megfordította a fejét és belenézett az arcomba. És ha a világ végére megyek, sem fogom soha elfelejteni azt a töprengő és hátborzongató kifejezést, amelyet szemében láttam.

- Te fiatalabb vagy, mint én - mondotta halkan. - De én megjártam ezt a világot egyszer, kétszer, háromszor. Én is kerestem őket…

Ó, mennyire kerestem!

Egy percre elhallgatott és feje visszahanyatlott a párnán, mintha emlékezetének lapjai között keresgélne, majd felkönyökölt és kinyújtotta hosszú, sovány karját. Keze a csontos ujjakkal és vaskapocsszerű szorításával olybá tűnt, mint egy csontváz keze.

Megfogta a csuklómat, majd belenézett a szemembe és éreztem, hogy pillantása egyenesen a lelkem legmélyéig hatol.

- Ostoba! Ostoba! - károgta. - Az egyetlen erő, amit találtam, a test és az ördög ereje volt. Nincs más. Hazudnak! Hallasz engem?

- ismételte meg most már szinte kiáltva. - Hazudnak!

Az erőlködés azonban túlhaladta erőit. Visszahanyatlott a párnára - és halott volt.

Vezetőm még egy hosszú percre szótlanul állt az ágy mellett.

Aztán az egész látomás eltűnt és megint a piramisban voltunk.

Némán nézett rám és én is ugyanolyan szótlanul fordítottam feléje tekintetemet. Tisztán olvasott a gondolataimban.

A sötétből még hallottam utolsó szavait: - Ám legyen. Választottál. Maradj meg választásod mellett, mert most már amúgy sincs visszatérés. Ég veled!

És azzal eltűnt.

Magamra maradtam a másik szellemmel, aki eddig a néma néző szerepére szorítkozott.

Közelebb lépett, úgy, hogy most ott állott éppen a márványkoporsó előtt. Arca egy nagyon-nagyon öreg ember arcának látszott. Nem is mertem találgatni, milyen idős lehet.

- Fiam, a titkos erők hatalmas urai vettek téged kezükbe. Ma éjszaka be fognak vezetni a Tudás csarnokába - mondotta egyenletes hangon. - Nyújtózz végig ezen a kövön! Réges-régen ez amott történt volna, papiruszsás ágyon - folytatta a koporsószerű szarkofágra mutatva.

Minden ellenkezés nélkül engedelmeskedtem titokzatos látogatómnak. Hanyatt feküdtem a kövön.

Ami közvetlenül ezután történt, az még ma sem egészen világos előttem. Olybá tűnt, mint hogyha hirtelen valami furcsa, lassú hatású érzéstelenítőt adott volna, mert hirtelen minden izmom megmerevedett és minden tagomat valami bénító letargia nyűgözte le. Testem ólomsúlyúvá és magatehetetlenné vált. Először azt éreztem, hogy lábam mind hidegebbé és hidegebbé válik. Ez az érzés addig fokozódott, míg egészen jeges hidegséget éreztem, amely alig észrevehetően, de fokozatosan kúszott végig lábszáramon, majd elérte térdemet és onnan is haladt egyre tovább, felfelé. Mintha hegymászás közben derékig hóba zuhantam volna. Egész alsótestem tökéletesen érzéstelenné vált.

Azután úgy tűnt, mintha félálomszerű állapotba kerültem volna és agyamba lassan belekúszott a közeledő halálnak valami rejtélyes előérzése. De ez nem aggasztott, mert már régen megszabadultam a halált övező ősi félelemtől és elérkeztem odáig, hogy filozofikusan fogadjam az elkerülhetetlent.

A furcsa fagyási érzés azonban egyre jobban elhatalmasodott rajtam; előbb felkúszott remegő hátgerincemen, majd hatalmába kerítette egész testemet és úgy éreztem, hogy ezzel egyidejűleg egész tudatom mind szűkebb és szűkebb körre szorul vissza, valahová az agyban lévő központ felé, míg lélegzetvételem mind gyöngébb lett.

Amikor a jeges hidegség elérte mellemet és testem is tökéletesen megbénult, olyan érzésem támadt, mintha valami hirtelen szívrohamot kaptam volna. Ez gyorsan elmúlt, de tudtam, hogy a végső krízis már nem lehet messze.

Ha még mozgatni tudtam volna megmerevedett ajkaimat, nevetnem kellett volna azon a gondolaton, amely most keresztülvillant agyamon. Ezt gondoltam:

- Holnap meg fogják találni holttestemet a Nagy Piramis belsejében - és ezzel vége számomra az egésznek.

Bizonyos voltam benne, hogy minden érzésem annak tulajdonítható, hogy szellemem most lépi át a határvonalat a fizikai élet és a halálon túli vidék között.

Noha pontosan tudtam, hogy ezekben a pillanatokban élem végig a meghalás minden érzését, semmiféle ellenkezést nem tanúsítottam.

Végül minden összpontosított tudatom már csak a fejemben kavargott és ekkor hirtelen egy végső, vad örvénylés támadt agyamban. Az volt az érzésem, mintha valami tropikus forgószél kapott volna fel és sodort volna magával fölfelé, valami keskeny tölcsérnyílás felé - majd egy félelmetes pillanat következett, amikor azt éreztem, hogy kiröppenek a végtelen térbe, beleugrom az ismeretlenbe -, és szabad voltam!

Semmi más szó nincs a felszabadulásnak arra a kéjes érzésére, amely most osztályrészemül jutott. Szellemmé váltam, olyan lénnyé, amely kizárólag gondolatból és érzésből tevődik össze, anélkül, hogy magával kellene cipelnie a test földi súlyát, amelybe eddig be volt zárva. Szellemszerűen léptem ki földi testemből, mint ahogy a halott kilép a sírjából, de ez nem járt együtt semmiféle öntudatlansággal. Sőt, ellenkezőleg, létezésem tudata sokkal élesebb volt, mint valaha. És főleg e magasabb régiókba való emelkedés által szabadnak, kéjesen szabadnak éreztem magam abban a negyedik dimenzióban, ahová beléptem.

Először is úgy éreztem, hogy háton fekve - ugyanolyan vízszintesen, mint a test, amelyet az imént elhagytam - lebegek a kőtömb fölött. Majd

mintha egy láthatatlan kéz fordított volna meg, kissé előretolt és ezáltal rendesen talpra állított. Végül is az a különös kettős érzésem támadt, mintha állnék és ugyanakkor lebegnék is.

Lenéztem csontból és húsból álló, elhagyott testemre, amely mozdulatlanul, elnyúlva feküdt a kőtömbön. A kifejezéstelen arc felfelé fordult, a szemek alig voltak nyitva, de a pupillák csillogása elárulta, hogy a szemhéjak nem zárultak le teljesen. A két kar keresztben feküdt mellemen - holott nem emlékeztem rá, hogy ilyen mozdulatot tettem volna. Talán valaki keresztbe rakta karjaimat, anélkül, hogy észrevettem volna? A kezek és a lábak elnyúlva egymáshoz simultak. Ott feküdt, látszólag holtan, testem - porhüvely, amelyből kiröppentem.

Megfigyeltem, hogy valami halvány ezüstös fénycsóva sugárzik belőlem - az új magamból arra a kataleptikus alakra, amely a kövön feküdt. Ez meglepő volt, de még meglepőbb volt az a felfedezésem, hogy ez a rejtelmes pszichikai köldökzsinór még inkább megvilágította a Király Termének azt a sarkát, amelyben lebegtem és a sápadt holdsugárhoz hasonlóan tükröződött a kőfalakon.

Nem voltam más, mint egy fantom, egy testtelen lény az űrben.

Végre megértettem, hogy azok a régi, bölcs egyiptomiak miért ábrázolták hieroglifáikban egy madár festett szimbólumával az ember lelki alakját. Úgy éreztem, mintha magasságban és szélességben megnövekedtem volna és kiterjeszkedném, mintha csak szárnyaim volnának. Felemelkedtem a levegőbe és ott lebegtem elhagyott testem fölött ugyanúgy, mint a madár, amely felszáll a légbe és egy pont körül kering. Tökéletesen érzékeltem, hogyan vesz körül a végtelen tér. Igen, a madárszimbólum teljesen helytálló volt.

Igen, felemelkedtem az űrbe, lelkem elhagyta földi porhüvelyét, egyéniségem ezáltal két ikerrészére bomlott és elhagytam a világot, amelyet olyan régen ismertem. Az az érzésem támadt, mintha rendkívüli, szinte éteri könnyűségűvé váltam volna abban a kettős testben, amelyben most lakoztam. Lepillantottam a hideg kőtömbre, amelyen földi maradványom feküdt és akkor egyetlen gondolat töltötte be agyamat, egyetlen eszmélés hatalmasodott el egész lényemen. Ez az eszmélés ezekben a rövid, néma szavakban fejeződött ki:

Ez a halál állapota. Most már tudom, hogy lélek vagyok, amely a testtől különállóan is létezni tud. Ezentúl hinni fogok benne, mert saját magamon

próbáltam ki.

Ez az elgondolás vasmarokkal tartott fogva, miközben könnyedén lebegtem üres porhüvelyem fölött. Kétségtelen bizonyítékom volt a túlvilági életre - hiszen valóban meghaltam és mégis élek! Tovább néztem azt az elnyúlt testet, amelyet elhagytam. Olybá tűnt, mint hogyha látása teljesen lenyűgözött volna. Ez a céltalan porhüvely volt hát az, amelyet annyi éven keresztül tisztán láttam, és nem más, mint értelmetlen, öntudatlan hústömeg. És amikor elnéztem a vak és üresen tükröző szemeket, hirtelen átéreztem az egész helyzet kényszerű iróniáját. Földi testem valójában csak börtönöm volt - mármint igazi lényem börtöne -, most azonban kiszabadultam belőle. Eddig ide-oda cipelt magával a földi térségeken egy szervrendszer, amelyet hosszú ideig összetévesztettem valódi énemmel.

Mintha teljesen megszűnt volna számomra a nehézkedés törvénye, a szó szoros értelmében libegtem a levegőben. Hirtelen megjelent oldalamon az öreg pap, komolyan és méltóságteljesen. Fölfelé forduló szemmel - ami arcát még nemesebbé tette -, áhítatosan ezt imádkozta.

- Ó, Amon, ó Amon, aki vagy az Egekben, fordítsd arcodat fiadnak holtteste felé és lásd őt szívesen a szellemvilágban.

Bevégeztetett.

Majd felém fordult:

- Most megtanultad a nagy leckét: az ember, akinek lelke a Halhatatlanságból keletkezett, sohasem halhat meg a valóságban.

Foglald ezt az igazságot olyan szavakba, amelyet megértenek az emberek. És nézd!

A térben most hirtelen megjelent félig elfelejtett arcával egy asszony, akinek temetésén több mint húsz esztendővel ezelőtt részt vettem, majd jól ismert alakjával egy férfi, aki több mint barát volt számomra és akit utoljára tizenkét évvel ezelőtt láttam koporsóban és végül egy édesen mosolygó kisgyermek, akiről tudtam, hogy véletlen baleset áldozata lett.

- Ezek is élnek, mint ahogy te éltél és mint ahogy él ez a piramis is, amely már a világ felének halálát látta - mondotta a főpap. - Tudd meg, fiam, hogy ebben az ősi szentélyben rejtőzik az emberiség legősibb fajtáinak elveszett emléke és az az Egyezség, amelyet Teremtőjükkel kötöttek első nagy prófétájuk útján. Tudd meg továbbá, hogy a kiválasztottakat ősidőktől fogva ide hozzák, hogy részesei legyenek ennek

az Egyezségnek és aztán visszatérjenek embertársaik közé, hogy bennük éljen tovább a nagy titok. Vidd vissza magaddal azt a figyelmeztetést, hogy amikor az emberek elhagyják Teremtőjüket és gyűlölséggel tekintenek embertársaikra, mint ahogy Atlantisz urai tették, akiknek idejében ez a piramis épült, akkor elpusztítja őket saját egyenetlenségük súlya ugyanúgy, mint Atlantisz népe elpusztult.

Nem a Teremtő volt az, aki a tenger mélyére süllyesztette Atlantiszt, hanem e halálra ítélt szigeten lakó emberek önzése, kegyetlensége és szellemi vaksága. A Teremtő mindenkit szeret, de az emberek életét azok a láthatatlan törvények kormányozzák, amelyeket Ő helyezett föléjük. Vidd tehát vissza magaddal ezt a figyelmeztetést!

Hatalmas erővel támadt föl bennem a vágy, hogy megláthassam azt a titokzatos Egyezményt, és a szellem úgy látszik gondolataimban olvasott, mert gyorsan így szólt:

- Minden dolognak megvan a maga órája. Most még nem, fiam, még nem.

Csalódott voltam.

Néhány másodpercig figyelmesen nézett rám.

- Népedből még egyetlen ember sem láthatta ezt a titkot, de miután te járatos vagy ezekben és úgy jöttél közénk, hogy jóakaratot és megértést hoztál szívedben, mégis lesz részed valamelyes jutalomban. Gyere-velem!

És akkor különös dolog történt. Mintha félálomba merültem volna, öntudatom pillanatokra teljesen eltűnt és mire ismét magamhoz tértem, úgy éreztem, hogy más helyre kerültem. Ott találtam magam egy hosszú folyosón, amely gyéren volt megvilágítva, bár sem lámpának, sem ablaknak nyoma sem volt - úgy képzeltem, hogy a fényforrás nem lehetett más, mint társam glóriaszerű kisugárzása, meg az a csillogó fényrezgés, amely mögöttem húzódott -, bár az volt az érzésem, hogy ez sem elegendő magyarázat. A falakat ragyogó rózsaszínű és terrakotta árnyalatú kövek alkották, amelyek csaknem rés nélkül, tökéletesen illeszkedtek egymáshoz. A padló fölfelé emelkedett, ugyanabban a szögben, mint ahogy a piramis bejárati folyosója lejt. A folyosó belülről négyszögletes és meglehetősen alacsony volt, de azért nem annyira, hogy kényelmetlen legyen. Sehogy sem tudtam felfedezni a titokzatos fény forrását, pedig most már olyan világos volt körös-körül, mintha valami lámpa világított volna.

(Dr. Abbate pasa, az Egyiptomi Intézet alelnöke, Mr. William Groff, az Intézet egyik tagja társaságában egy éjszakát a sivatagban töltött, a piramis közelében. Mr. Groff a tapasztalataikról beszámoló hivatalos jelentésben a következőket írja: "Este nyolc óra tájban valami fényt figyeltem meg, amely látszólag lassan körbejárt a Harmadik Piramis körül, körülbelül a csúcs közelében. Olyan volt, mint valami kis lángnyelv. A fény három kört írt le a piramis körül, majd eltűnt. Az éjszaka jó részén keresztül gondosan figyeltem ezt a piramist - körülbelül tizenegy óra tájban ismét észrevettem ugyanezt a fényt, de most már kékes színe volt. Lassan, szinte egyenes vonalban mozgott, elérte a piramisnak csaknem a csúcsát, aztán eltűnt." Mr. Groff a beduinok között beszerzett értesülések alapján megállapította, hogy azt a titokzatos fényt elég gyakran megfigyelték már a múltban is, sőt a hagyomány szerint megjelenése sok évszázadra nyúlik vissza. Az arabok a fényt a piramis védőszellemeinek tulajdonítják, Groff azonban természettudományos magyarázatot keresett rá, de sikertelenül.)

A főpap intett, hogy kövessem, majd megindult lefelé a folyosón.

- Ne nézz hátra - figyelmeztetett -, és ne fordítsd vissza fejedet.

Kis távolságra haladtunk a lejtős úton és akkor láttam, hogy a folyosó túlsó végéről egy tágas, templomszerű terem nyílik. Jól tudtam, hogy a piramisban vagy a piramis alatt járunk, de ezelőtt sohasem láttam sem ezt a folyosót, sem pedig ezt a termet.

Nyilván titokban maradt és mind a mai napig elkerülte a felfedezést. Önkéntelenül is heves izgalom fogott el a meglepő

lelet folytán, és ugyanolyan nagy kíváncsiság kerített hatalmába, hogy megállapítsam a bejárat fekvését és természetét. Végül is meg kellett fordítanom a fejemet, hogy gyorsan hátrapillantsak, remélve, hogy így felfedezem a titkos ajtót. Közben már benn voltam a teremben, aminek nem volt látható bejárata, csak túlsó végén vettem észre valami nyílásszerű rést, amelyet azonban négyszögletes és látszólag összetapasztott tömbök zártak el.

Mereven bámultam a kopár falat, ugyanakkor azonban valami ellenállhatatlan erő örvénylése ragadott meg, az egész jelenet eltűnt szemem elől és ismét kirepültem az űrbe. Megint hallottam ugyanazokat a szavakat: "Még nem, még nem" megismétlődni, mintha csak egy visszhang ismételné, majd néhány perccel később megpillantottam a kőtömbön fekvő merev és mozdulatlan testemet.

- Fiam - hallatszott halkan a főpap hangja -, nem fontos, vajon felfedezed-e az ajtót, vagy sem. Igyekezz megtalálni azt a titkos folyosót, amely saját lelked titkos kamrájába vezet és akkor rá fogsz bukkanni arra, amit érdemes kutatni. A Nagy Piramis rejtélye: a saját magad lényének rejtélye. A titkos szobák és az ősi feljegyzések mind megvannak a te saját természetes énedben. A piramis tanulsága az, hogy az embernek befelé kell fordulnia, lényének ismeretlen középpontja felé, hogy megtalálja lelkét, mint ahogy e szentély ismeretlen mélységeibe kell leszállnia, hogy megtalálhassa annak legmélyebb titkát. Ég veled!

Tudatomat megint valami örvénylő forgás kapta el és ennek az örvénynek a tölcsére egyre lejjebb és lejjebb húzott. Mélységes öntudatlanság lepett el és olybá tűnt, mintha fokozatosan visszaolvadnék földi testembe - megfeszítettem akaratomat, hogy beférkőzzem merev izmai közé, de hasztalan, s végül is valami ájultság lepett meg…

Hirtelen felnyitottam a szemem: tömör sötétség fogott körül.

Dermedtségemből felocsúdva, zseblámpám után nyúltam és felkattintottam a fényt. Ismét ott voltam a Király Termében. Oly szörnyű izgalom vett rajtam erőt, hogy felugrottam és kiáltozni kezdtem. Hangomat elfojtottan visszhangozták a kövek. De nem éreztem talajt a lábam alatt, sőt, mintha tovább zuhantam volna az űrön keresztül. Csak az mentett meg, hogy mindkét kezemet kinyújtva megkapaszkodtam a kőtömb oldalában. És akkor jöttem rá, hogy mi történt. Miközben feltápászkodtam - anélkül, hogy tudtam volna róla -, a tömb túlsó végére kerültem és lábam most ott lebegett a fölött a nyílás fölött, amely a padló északnyugati sarkában tátong.

Felkeltem, felvettem a földről az elejtett lámpát és világosságánál megnéztem órámat. Az üvege két helyen megrepedt, amikor felugrás közben csuklómat és kezemet beleütöttem a falba, de a szerkezet vidáman ketyegett tovább. És amikor egy pillantást vetettem a számlapra, a környezet minden komolysága ellenére csaknem hangosan felkacagtam.

Mert az óra pontosan az éjfél melodrámái perceit mutatta - mindkét mutató éppen a tizenkettes számon állott.

Amikor a fegyveres rendőrőrszem hajnaltájban leszedte a lakatot a külső vasrácsról, egy poros, fáradt, álmos-szemű alak jelent meg a Nagy Piramis sötét kijáratánál. Lefelé haladt a nagy, négyszögletes kőkockákon a kora reggeli napsütésben és hunyorgó szemmel nézte az ismerős sík tájat. Első dolga volt, hogy egymás után több mély lélegzetet vegyen. Majd arcát

ösztönösen felfelé fordította - Ra, a Nap felé - és némán köszönetet mondott neki az emberiség áldásáért - a fényért.

5. fejezet * Egy kairói varázsló

Kairóban az élet két különálló szinten mozog. Az egyik az ősi arab világ, amely ott kezdődik, amint az ember megindul kelet felé a központban fekvő nagy térről, az Ataba el Khadráról, a másik viszont a modern európai világ, amelyhez mind közelebb jut az ember, amint nyugati irányban sétál. Különös élet ez, amelyben a Kelet és Nyugat, egy szíriai keresztény ősöktől származó fiatal egyiptomi, aki szilárdan meg volt győződve róla, hogy ő Illés próféta reinkarnációja és aki úgy is élt, mint az ilyen világmegvető prófétához illik. Volt az európai negyedben egy francia nő, aki könnyűszerrel tudta elolvasni az írást bekötött szemmel is, ha hipnotikus transzba került, volt egy furcsa öregember, aki híveivel egyetemben egy hatalmas mosé szomszédságában álló nagy házban lakott és aki annyira más világban élt, hogy csaknem minden idejét a szellemekkel folytatott társalgással töltötte, volt egy derék és merész hölgy, aki fittyet hányt Ibn Szaud király tilalmának és titkon mozgófényképeket készített a szent Mekkáról, aki azonban ez idő szerint tanító angyalok vezetésével tanulmányozta a titkos tudományokat, volt egy híres fakír, Tahra bey, akinek meg sem kottyant egy tőrrel átszúrni saját torkát, vagy pontosan szíve fölött kést döfni a mellébe, anélkül, hogy e kellemetlen műveletek a legcsekélyebb kárt okozták volna benne, vagy akár csak egy csepp vér is mutatkozott volna utánuk - és még jó egynéhány más, aki lekötötte érdeklődésemet és figyelmemet. Bár nem áll rendelkezésemre hely, hogy valamennyiükről írhassak, azért ebben a fejezetben legalább néhányról futó képet szeretnék nyújtani.

Aztán van a kairói életnek még egy részlete, ami régen érdekelt és ez a vallási oldala, miután több mint ezer esztendeje itt van a gyújtópontja a mohamedán kultúrának. Az átlagos idegen oly keveset tud az iszlám nagy vallásáról, annyira helytelenek a róla alkotott fogalmai, hogy érdemesnek találtam egy teljes fejezetben leírni, ahogyan a középkor és modernség, a keleti szín és piszok, s a nyugati higiénikus szürkeség találkozik és néz farkasszemet egymással.

Itt ebben a Kairóban találtam azután tömegesen médiumokat és varázslókat, vajákosokat és csillagjósokat, csodatévőket és jövendőmondókat, fakírokat és szent embereket. Ott voltak valamennyien, mind a hetvenötféle változatban, a kormányzat minden neheztelése és

korlátozása ellenére, amely több ízben is tanújelét adta rosszallásának azáltal, hogy legtöbbjük tevékenységét törvénnyel tiltotta el és amely ez idő szerint is elég gyakran szerez érvényt ennek a törvénynek. Be kell vallanom - az érdekeltek egyik-másikával szemben érzett rokonszenvem ellenére is -, hogy a kormánynak minden oka megvolt rá, hogy ezeket a korlátozásokat életbe léptessék. Kuruzslók sarcolták a hiszékeny embereket, a felelőtlen fecsegők köré tömegesen sereglettek a hívők, és az öncsaló látnokok minden szavát készpénz gyanánt fogadták. Talán sohasem fogjuk megtudni teljes egészében, mekkora kárt okoztak azok a jövendőmondók, akiknek jóslatai irányították az embereket, de a kormány éppen eleget tudott róluk ahhoz, hogy végre intézkedéseket tegyen. Viszont volt néhány ember, akinek egyénisége - mesterségétől függetlenül - érdekelt. Volt például egy varázsló, aki saját szemem láttára pusztán imával és varázslattal megölt egy tyúkot, volt egy szudáni néger vajákos asszony, aki pontosan megmondta, hogy India az az ország, amely nagy szerencsét jelent számomra, igaz, hogy azután néhány jóslatot is mondott, amely teljességgel nem vált be.

A varázslót, aki a tyúkkal kapcsolatban azt a különös dolgot művelte, nem fogom az alábbiak során megnevezni, mert egy magas rangú egyiptomi kormánytisztviselőnek megígértem, hogy nem csinálok reklámot neki. Ennek a kérésnek a kulisszák mögötti okaival szükségtelen foglalkoznom, de mindenesetre figyelembe veszem és így megőrzőm inkognitóját, s lemondok azokról a kitűnő

fényképekről is, amelyeket a varázslóról, házáról és mutatványáról készítettem. Sok kérdezősködés és alapos cserkészés után sikerült végre egy napon rábukkannom. Áthaladtam egy főútvonalon, amelyet régi kövek borítanak, befordultam egy zajos forgalomtól nyüzsgő, keskeny és festői külsejű régi negyedbe, amely az El Azhar mosé és a szomorú Bab el Vazir temető között fekszik. Azután sokáig kóboroltam gyalogszerrel és magányosan, sötét sikátorokon keresztül, keresve a varázsló házát.

Zegzugos mellékutcákon botorkáltam át, amelyek olyan keskenyek voltak, hogy fölöttük az ég csak valami szabálytalan vonalnak látszott a háztetők között. Végül is egy kanyargó utcában rábukkantam a házára, amely nagy kiterjedésű, még a középkorból származó épület volt. Homlokzata nagy, négyszögletes kőtömbökből épült, amelyek felületét vidám színek tarkították. A felső emeleten lezárt ablakok sorakoztak.

Két súlyos, faragott és hajlított szárnyas ajtón keresztül egy kicsiny, de magas előcsarnokba jutottam, ahol néhány széket és egy alacsony kávézóasztalkát találtam, de egyébként nyoma sem volt sehol élő léleknek. Egy másik ajtón keresztül bekukucskáltam egy szomszédos szobába, de ott sem volt senki. Erre azután egy kis kövekkel kirakott ösvényen átsétáltam a belső udvarba, amelyben halomban álltak mindenféle papírok és terjedelmes okmányok, amelyeket olyan hatalmas porréteg borított, mintha ez lett volna a varázslók évszázados irattára. Vagy öt percen keresztül bolyongtam vigasztalanul körös-körül és azon töprengtem, hogy vajon mikor fogok végre látni valakit, de miután egy lélek sem került a szemem elé, újra kimentem az utcára és kerestem egy barátságos szomszédot, aki maga felmerészkedett a ház felsőbb régióiba. Néhány perccel később visszatért egy körülbelül tizenhét évesnek látszó fiatalember társaságában.

Az utóbbi lágy, vontatott hangon megkérdezte tőlem: - Mit óhajt kérem?

Mikor megemlítettem a varázsló nevét, meglepetten hőkölt vissza.

Az európaiak nyilvánvalóan nem tartoznak az ügyfelei körébe.

- Atyám? - kiáltotta. - Miért óhajtja őt látni?

Újságírói mesterségemre hivatkoztam és elővettem egy ceruzával írott ajánlólevelet. Amikor kibetűzte a levél aláírását, szeme barátságosan csillant fel.

- Jöjjön! Foglaljon helyet!

Bevitt az előcsarnok melletti szobába és vendéglátó mozdulattal mutatott egy tiszta, fehér vászonnal áthúzott pamlagra.

Felsietett az emeletre, ahonnan kisvártatva újra visszatért.

Aztán lassú, csoszogó lépéseket hallottam, és a következő percben megjelent a szobában egy hatvan év körülinek látszó, tagbaszakadt férfi, aki az üdvözlés jeléül megérintette homlokát, amikor megjelent az ajtónyílásban.

Fejét és vállát fehér kendő borította, amely alól egy hollófekete haj fürt kandikált ki. Erős arcvonásai jóindulatot árultak el.

Nagy bajusza és kis szakálla volt. Szeme valószínűleg nagy lehetett, de állandóan a földre sütötte és a szemöldökét nyilvánvalóan szándékosan összehúzta mindig, úgy, hogy a szeme egész keskenynek látszott. Erősködött, hogy csak maradjak a helyemen és jómaga is elhelyezkedett egy öblös karosszékben.

Körülnéztem a magas és szellős szobában, amelyben tarkabarka holmik tömege volt felhalmozva. A falakat négyszögletes táblák díszítették, amelyekre sárga alapon szép, vörös írású Korán-idézetek voltak festve. A fal egyik bemélyedésében két kitömött barna vidra állott. Az ablakpárkányokat írások halmaza borította és a fedő porréteg után ítélve nyilván esztendők óta senki sem nyúlt ujjával hozzájuk, mellettem egy párnán egy nyomtatott arab almanach feküdt, míg a szobában elszórtan, több helyen üres tintásüvegeket lehetett felfedezni.

A varázsló néhány rövid szóval kifejtette, mennyire megtisztelőnek tartja látogatásomat, és kért, hogy fogadjak el némi könnyű frissítőt, mielőtt a továbbiakra rátérnénk.

Köszönetet mondtam neki, de ismerve az egyiptomi vendéglátók szokásait, kértem, hogy ne fáradjon a kávékészítéssel, mert én azt sohasem iszom. Erre perzsiai teát ajánlott és ezt a kitűnő italt köszönettel elfogadtam. Mialatt egy serény szolga elszaladt a legközelebbi bazárba, igyekeztem az öregembert belevonni valami társalgásba. Igyekezetem azonban csődöt mondott, mert az egyiptomi etikett által előírt néhány általános szón kívül semmit sem volt hajlandó mondani magáról. Ehelyett ő ragadta meg a kezdeményezést és ravasz keresztkérdések alá vetett. Őszintén és egyenesen válaszoltam a kérdéseire, úgy, hogy mire a szolga behozta a tipikus egyiptomi édességeket, mézzel kevert búzalisztből sütött nagy süteményeket, banánt, kétszersültet és kis poharakban a perzsa teát, a házigazda tartózkodása egy árnyalattal felengedett. Sőt, amikor megbizonyosodott felőle, hogy kíváncsiságomnak nem az a célja, hogy módszereit nevetségessé tegyem, vagy esetleges kuruzslásait leleplezzem, egészen barátságossá vált. De a barátságos magatartás mögött is egész idő alatt éreztem valami állandó elővigyázatot, mintha mégsem akarna teljesen betekintést engedni életébe egy külországból jövő idegennek.

Mégis felajánlotta, hogy megrajzolja a horoszkópomat, ha közlöm vele nevemet, apám nevét, születésem helyét, idejét. Igyekeztem megértetni vele, hogy nem ebből a célból kerestem fel és különben is annyi ellentmondó jóslatot kaptam már, hogy inkább választom a tudatlanságot, mint hogy ezeknek az ellentmondó jóslatoknak az összeegyeztetésével vesződjem. Az öregember azonban nem hagyta ilyen könnyen lerázni magát és kijelentette, hogy akár akarom, akár nem, őt annyira érdekli személyem, hogy szeretné kiszámítani születésem égi konstellációját és

megírni hozzá a magyarázatot, amely majd kielégíti a kíváncsiságát és - reméli - az enyémet is.

Annyira unszolt, hogy végül is megadtam neki a kívánt adatokat.

Aztán felkért, hogy tegyem a kezemet egy papírlapra, majd azon ceruzával kirajzolta tenyerem körvonalát. Ebbe a rajzba néhány arab szót írt bele. De hogy ez mire szolgált, azt sohasem sikerült megtudnom.

Most a mágiára tereltem a szót, de csak kitérő feleleteket kaptam. Azt hallottam róla, hogy talán ő a legnagyobb varázsló Kairóban, bár nem vagyok teljesen tisztában ennek a megjelölésnek az értékével.

Ügyesen más irányba terelte a beszélgetést, úgyhogy az idő legnagyobb része azzal telt el, hogy én voltam kénytelen mesélni az európai életről.

- Jöjjön vissza öt nap múlva - mondta végül felemelkedve helyéről.

Pontosan vissza is tértem és miután megint végére jutottunk a bevezető megvendégelésnek, elővett néhány merítettpapír-ívet, amelyeken arab betűk állottak és közölte velem, hogy ez versformában megírt horoszkópom. Így kénytelen voltam elfogadni valamit, amit sohasem kértem és ugyancsak kénytelen voltam felajánlani némi honoráriumot is, amelyet viszont - rövid vonakodás után - ő fogadott el.

Most hirtelen tökéletesen megváltozott a viselkedése.

Felajánlotta, hogy bemutat egyet-mást varázsló tudományából.

- Adja ide a zsebkendőjét - mondotta, majd alighogy kézbe vette, rögtön vissza is adta.

- Helyes! Most szakítsa ketté!

Megtettem. Elvette tőlem az egyik darabot és ráírt valamit egy tollal, amelyet az asztalon álló tintásüvegbe mártott. Amikor végzett az írással, összehajtotta a vászondarabot, visszanyújtotta nekem és felszólított, hogy helyezzem a pamlagon mellettem fekvő réz hamutálcára.

Némileg felcsigázott kíváncsisággal vártam a soronkövetkező műveletet. Az öregember elővett egy darab papírt, és egy nagy háromszöget rajzolt rá. A háromszögbe néhány titokzatos jelet és egy-két arab betűt írt bele. Aztán odanyújtotta felém a papírost és kért, hogy helyezzem rá az összehajtott zsebkendődarabot.

Engedelmeskedtem. Egy-két perc telt el, közben érthetetlen zsargonban néhány mondatot mormogott és szorosan lezárta szemhéjait, majd hirtelen tágra nyitotta a szemét.

Abban a pillanatban a kettészakított zsebkendődarab meggyulladt és hatalmas lánggal égett a mellettem fekvő hamutálcán.

Meghökkenve néztem a magasra csapó lángnyelvet, amely olyan sűrű füstöt fejlesztett, hogy az egész szoba tele lett vele. Alig tudtam lélegzetet venni, a füst csípte a szememet. Felugrottam és az ajtó felé siettem. De a mágus megelőzött, behívta szolgáját, kinyittatta az összes ablakokat, és kiszellőztette a szobát.

Nem nagyon izgatott a kérdés, hogy a látott mutatvány valódi mágia volt-e, vagy csak valami ügyes bűvésztrükk, amely könnyen gyúló vegyszerek alkalmazásán alapult, annál kevésbé, mert nem tulajdonítottam valami nagy fontosságot magának az egész mutatványnak. Az öregember azonban láthatólag igen büszke volt rá.

- Hogy gyújtotta meg a zsebkendőt? - kérdeztem.

- Szellemeim segítségével - magyarázta; ami persze egyáltalán nem volt magyarázat. De hát annyiban hagytam. Egyiptomban általában ez a szokásos válasz mindarra, ami akár csak a legcsekélyebb mértékben is természetfölötti.

- Jöjjön vissza három nap múlva - mondotta -, de ne felejtsen el magával hozni egy fehér tyúkot. Látok ugyanis önben valamit, ami tetszik nekem és ezért teljesen ingyen szolgálatot kívánok tenni önnek. Hozza el nekem a fehér tyúkot és azzal majd csinálok valami varázslatot, ami egy dzsinn-szellemet állít szolgálatába.

Ne felejtse el, a tyúk nem lehet sem fiatal, sem öreg és nem lehet semmilyen más színű.

Eszembe jutottak azok az afrikai vajákosok, akik elvágják a fehér kakasok torkát és aztán vért fröcskölnek a hívők fejére, tehát visszautasítottam a nagylelkű ajánlatot. De hiába, mert ő csak erősködött és bizalmasan elárulta, hogy a küszöbön álló varázslatos művelet révén egy hatalmas szellem segítségét nyerhetem el, akinek nagy hasznát vehetem munkámban. Én azonban továbbra is elhárítottam magamtól a dolgot. Végre, mikor sarokba szorított, kijelentettem, hogy az ilyesfajta ceremóniák utálatot keltenek bennem és inkább lemondok a várható előnyökről. Erre sürgősen megígérte, hogy vérontásról szó sem lesz, amire végül mégiscsak beleegyeztem a dologba.

Megint ott botorkáltam a szűk, poros sikátorban, amely az öreg varázsló rozoga, ódon házához vezetett. Ezúttal egyenesen a baromfibazárból

érkeztem, amely az Ataba el Khadra tér mögött fekszik. Egy kis, kövér és fehér tyúkot szorongattam jobb hónom alatt. Éreztem meleg lüktetését és azon töprengtem, hogy vajon milyen sorsot szán majd neki az öregember.

Amikor megérkeztem, a varázsló rendszerint komoly arca mosolyra derült. Örömét fejezte ki, hogy mégis teljesítettem kérését.

Felszólított, hogy tegyem le a tyúkot a padló szőnyegének közepére és azután lépjek el háromszor az egyik sarokban álló tömjénfüstölő fölött. Miután a tyúkot elhelyeztem, majd megtettem az előírt lépéseket az illatos füstben, letelepedtem a pamlagra és néztem, mi lesz az emberrel és a madárral. Az ember előszedett egy darab papírt, kis négyszöget rajzolt rá, amelyet azután kilenc még kisebb négyszögre osztott. Ezek mindegyikébe egy-egy kabalisztikus jelet, illetőleg arab betűt írt. Majd alig hallhatóan éneklő, misztikus dünnyögésbe fogott, tekintetét mereven a tyúkra szegezve. Közben amíg dünnyögött, jobb kezének mutatóujját időnként olyan mozdulattal nyújtotta ki, mintha éppen valami parancsot adna. A szegény tyúk végül is megrémült és elszaladt a szoba sarkába, ahol is egy szék alatt keresett menedéket. A mágus erre felszólított, hogy fogjam meg és hozzam vissza a szoba közepére. Én azonban kijelentettem, hogy semmi kedvem még egyszer hozzányúlni. Erre a fia jött be, megfogta a madarat és visszahelyezte arra a helyre, ahonnan elmenekült.

Csakhamar megint felrebbent és másodszor is a sarokba akart menekülni, amikor a varázsló kemény hangon ráparancsolt, hogy maradjon a helyén.

És a tyúk abban a pillanatban mozdulatlanná vált.

Majd észrevettem, hogy elkezdett egész testében remegni, de annyira, hogy csak úgy zizegtek a tollai.

A varázsló felkért, hogy - ugyanúgy, mint az imént - ismét lépjek el háromszor a tömjénfüstölő fölött. Amikor visszatértem a pamlaghoz, észrevettem, hogy a tyúk már nem a varázslóra néz többé, hanem felém fordítja kidülledt szemét. Merev tekintetét aztán nem is vette le többé rólam.

Ekkor különös dolgot figyeltem meg. A kis állat pihegése egyre nehezebbé és kínlódóbbá lett. Szinte sípolva kapkodta a lélegzetet és közben egyszer sem csukta be a csőrét, mintha csak állandóan levegőhiányt érezne.

A varázsló most letette kabalisztikus papírját a közelben a padlóra, majd lassan hátrálni kezdett, egészen addig, amíg csak a nyitott ajtó küszöbére

nem ért, ahol is - egész idő alatt mereven a tyúkra nézve - elkezdte mormogni különös fohászkodásait. Ezek a félig énekszerű, érthetetlen szavak, amelyeknek volt mégis bizonyos parancsoló aláfestésük, egyre hangosabbá váltak és a madarat valami félöntudatlan állapotba ringatták.

A tyúk végül annyira elerőtlenedett, hogy a lábai nem bírták többé a terhét, úgyhogy leroskadt a padlóra, de testét még képes volt egyenesen tartani. Két perccel később már ez is megszűnt.

Oldalára fordult és végignyúlt a padlón. De szelleme fellázadt a végzet ellen, szörnyű erőfeszítéssel igyekezett az állat megint lábra kapni, de kimerülten újra visszaroskadt. Még néhány perc telt el és ekkor teste görcsösen rángani kezdett, tollai pedig szánalmasan remegtek. Majd ez a mozgás is mindjobban lassult, míg végre teljesen abbamaradt. A test mozdulatlanná vált, a fej megmerevedett és láttam, hogy az a meleg kis élőlény, amelyet fél órával ezelőtt hoztam a bazárból, kiadta páráját. A megdöbbentő látványtól szavamat vesztve álltam fel és a szívemet valami rossz érzés szorította össze.

Az öregember felszólított, hogy takarjam le zsebkendőmmel a madár testét. Majd nyomatékos hangsúllyal jelentette ki: - A varázslat sikerült. Mostantól kezdve az a szellem, aki annak jeléül, hogy hajlandó önt szolgálni, elpusztította ezt a tyúkot, most már az ön érdekében fog dolgozni. Néha előfordult az effajta varázslat közben, hogy a tyúk nem múlt ki és az annak a jele volt, hogy a szellem nem volt hajlandó a szóban forgó egyén szolgálatába szegődni.

Különös házigazdám még most is állandóan a földre sütötte szemét, amit egyébként az egész ceremónia alatt is megfigyeltem. Ennek a viselkedésnek furcsa magyarázatát adta a most következő megjegyzésében:

- Amikor elmondom a varázsimáimat, hogy felébresszem a szellemet és amikor megidézve őt, parancsot adok neki, sohasem nézek rá. Ez azok közé a szabályok közé tartozik, amelyeket feltétlenül be kell tartani. Az állatáldozat azonban még nem fejeződött be.

Figyeljen rám! Be kell csomagolnia a tyúkot, haza kell vinnie magával és úgy becsomagolva tartani másnap estig. Aztán ha az éjfél órája elérkezik, akkor a Kaszr-el-Nil hídról a testet a Nílus vizébe kell dobnia. Amikor oldalvást belehajítja a vízbe, ne felejtsen el kívánni valamit és a szellem egy napon majd teljesíteni fogja ezt a kívánságát.

Zsebkendőm nem volt elegendő a tyúk tökéletes becsomagolására, tehát körülnéztem a szobában, és rábukkantam az El Ahram (A Piramis), a népszerű kairói lap egyik példányára és még ezt is a félig zsebkendőbe csavart test köré burkoltam. Amikor hazaértem, átadtam az egész csomagot fiatal arab szolgámnak, azzal az utasítással, hogy eszébe ne jusson kibontani a csomagot, sőt holnap estig hozzá se merjen nyúlni. De a figyelmeztető tilalomra nem volt szükség. Utólag megemlítettem ugyanis, hogy a csomagban egy áldozati tyúk van, amelyet egy varázsló ölt meg, tehát semmi esetre sem lehet megenni. A szolga rémülten húzódott vissza tőle és amennyire csak lehetséges volt, még a szomszédságát is kerülte.

Aznap este egy vendéglőben vacsoráztam egy amerikai, meg egy egyiptomi barátommal és ott elmeséltem nekik az egész történetet a tyúkról és annak feláldozásáról. Mindketten határozottan azt állították, hogy a tyúkot nem mágia, hanem valami más ölhette meg - én azonban tartózkodtam az állásfoglalástól, s közben későbbre halasztottam magamban a döntést. Miközben részletesen előadtam a történteket, harsogó derültséggel fogadták szavaimat és az est folyamán beszélgetésünkben gyakran felbukkant a szerencsétlen tyúk. Be kell vallanom, hogy sokszor magam is mosolyogni voltam kénytelen csípős tréfáikon, a távol lévő varázsló rovására, aki gúnyolódásuk célpontja lett. Hirtelen - éppen akkor, amikor vacsoráink közepén jártunk - a vendéglőben minden lámpa egyszerre kialudt. A tulajdonos minden erőfeszítése dacára sem tudta többé rendbe hozni a világítást, végül kénytelen volt gyertyákat hozatni, úgyhogy a vacsorát leverő félhomályban kellett végigennünk.

Egyiptomi barátom - egyébként meggyőződéses szeptikus, aki a Sorbonne-on nevelkedett - egy pillanatra elvesztette jókedvét és sziporkázó humorát.

- Ez az ön varázslójának a műve! - zsémbeskedett, de a tréfának szánt megjegyzésből is kicsengett a félelem rezzenése.

Természetesen lehetséges, hogy az egész dolog nem volt egyéb, mint egyszerű, véletlen okozta rövidzárlat - de a körülmények, amelyek közt lezajlott, két másik hasonló jellegű eset emlékét ébresztettek életre bennem. Az egyik eset saját, személyes tapasztalatom, a másikat Róbert Hitchenstől, a híres regényírótól hallottam, aki személyesen ismerte az abban szereplő személyeket.

Az első eset több évvel ezelőtt történt, amikor különböző vallási kultuszokat tanulmányoztam, amelyek akkoriban Európában és Amerikában mindenfelé elburjánzottak. Az egyik ilyen szektának a vezetője egy kétes karakterű ex-lelkész volt, akit az egyház kiközösített, de aki jelentékeny képzettségű és szuggesztív egyéniség volt. Kutatásom során kiderült, hogy ez az ember erős hipnotizáló képességgel rendelkezik, ezt az adottságát azonban méltatlan célokra használja fel, s a tetejébe még vagyonukból is kiforgatja a hiszékeny embereket. Felfedezésemet azonban magamban tartottam, csak éppen figyelmeztettem azokat az áldozatait, akiket személyesen ismertem - de egyébként megmaradtam régi meggyőződésem mellett, hogy végül is minden gazembert utolér a végzete. A dolog teteje azonban az volt, amikor látszólag véletlenül egy este tíz óra tájban találkoztam az utcán egy hölggyel, akinek férjével nagyon jó viszonyban voltam. A hölgy oly zavarosan viselkedett, hogy már abba akartam hagyni a beszélgetést, amikor legnagyobb meglepetésemre azt hallottam tőle, hogy éppen útban van a kiugrott pap lakása felé és - mint nyugodtan kijelentette - ott akarja vele tölteni az éjszakát.

Odavezettem a legközelebbi utcai lámpához, fejét a világosság felé fordítottam és megvizsgáltam szeme fehérjét és pupilláit.

Egy pillantás elegendő volt annak megállapítására, hogy teljesen hipnotizált állapotban van - tehát kötelességemnek tartottam, hogy azonnal dehipnotizáljam és rábeszéljem, hogy térjen haza.

Másnap felkerestem egy barátomat, hogy kikérjem tanácsát ebben az ügyben. Az illető egy indus volt - igazság szerint senki más mint az a barátom, akiről India titkai című könyvem második fejezete szól. Elmondottam neki minden részletet, amit eddig a volt pap garázdálkodásával kapcsolatban megállapítani sikerült és annak a meggyőződésemnek adtam kifejezést, nem volna szabad megengedni, hogy az ilyen veszedelmes ember zavartalanul folytathassa kártékony tevékenységét. Indus barátom egyetértett velem, sőt rendkívül haragos lett és felajánlotta, hogy ő majd súlyos átok alá helyezi ezt a gonosz embert. Tudtam, hogy ez az indus ismeri szülőföldje jógájának és a keleti fakírok művészetének minden csínját-bínját, tehát az ő ajkairól elhangzott átok nem lekicsinylendő dolog. Miután az volt az érzésem, hogy ezzel már túllőnénk a célon, azt mondtam: tegyen úgy, ahogy jónak látja, de én csak valami szelídebb eljárásra gondoltam, mégpedig arra, hogy talán parancsoljuk meg

ennek a fickónak: hordja el az irháját, és soha többé ne mutatkozzék. Indus barátom azonban kijelentette, hogy én ezt megtehetem, de ő a maga részéről kimondja az átkot - és ki is mondotta.

E szertartás végeztével elhatároztam, hogy én is végrehajtom szándékomat és ezért felkerestem az ex-papot. Tanítványai körében találtam az álprófétát, egy kis előcsarnokban, ahol éppen leírhatatlan zavar uralkodott.

A szoba ugyanis hirtelen tökéletes sötétségbe borult.

Az emberek egymáson keresztül taposva igyekeztek az ajtóhoz jutni; a letaposottak nyögtek és jajgattak, s a zűrzavaros lármában hirtelen felharsant mesterük remegő és kétségbeesett hangja:

- Az ördög van itt - kiáltotta. - Ez az ördög műve!

Néhány gyufát gyújtottam és ezek világosságánál ott találtam fekve az emelvényen, látszólag egészen hisztérikus állapotban.

Végül is gyertyákat hoztak és akkor tanítványai elvitték lakására a közeli szállóba, ahol igyekeztek őt kedvenc italával, whiskyvel magához téríteni. A többiektől pedig közben sikerült megtudnom, hogy mi történt.

Békésen ültek valamennyien helyükön és figyelték mesterük előadását, amikor egyszerre csak valamennyi villanylámpa - mintha megannyi bomba lett volna - felrobbant és minden irányban üvegzáport árasztott. A terem abban a pillanatban elsötétedett. A sötétségben és a káoszban egyszerre csak azt hallották, hogy mesterük tompa puffanással végigzuhant az előadói emelvényen és rémületében hangosan jajveszékel.

Magam is elmentem a szállodába, ahol az előcsarnokban néhány sort vetettem papírra és ezzel az írást lezárt borítékba helyeztem. A levelet átadtam a hívek egyikének azzal a kéréssel, hogy továbbítsa majd mesteréhez, amikor az már olyan állapotban lesz, hogy a levelet elolvashatja.

Az írás ultimátum volt. Felszólítottam emberemet, hogy huszonnégy órán belül hagyja el a várost és soha többé vissza ne térjen, mert különben a rendőrséggel gyűlik meg a baja.

El is utazott. És tizenkét hónappal később megtudtam, hogy egy isten háta mögötti kis falucskában meghalt.

És most következik az egész történet legkülönösebb része: Az előadóteremre pontosan abban a pillanatban borult teljes sötétség, amikor indus barátom elátkozási szertartása csúcspontjára ért.

A második történet a végzet sújtotta Lord Carnarvon nevéhez fűződik, aki finanszírozta azokat az ásatásokat, amelyek Tutanhamon sírjának feltárásához vezettek. Az egész világ ismeri ennek a csodálatos felfedezésnek a történetét és azt is, hogy ez a szerencsétlen arisztokrata röviddel a sír feltárása után vérmérgezésben pusztult el. Egyesek azonban azt is tudják, hogy a régi egyiptomiak átkot mondtak arra, aki ezt a sírt meg fogja szentségteleníteni.

A vérmérgezés oly gyorsan terjedt szervezetében, hogy sürgősen elvitték Kairóba, és ott a lehető leggondosabb orvosi ápolásban részesítették. A páciens a Continental-Savoyban, Kairó legnagyobb szállóinak egyikében feküdt. Egy este, nem sokkal megérkezése után, az elektromos áramszolgáltatásban valami zavar állott be és a szálló valamennyi lámpája kialudt. Csaknem egy teljes órán keresztül tartott ez a sötétség. És amikor a világosság ismét kigyúlt, az ápolónő holtan találta ágyában Lord Carnarvont!

De visszatérek a tyúkra.

Másnap éjfélkor egy gyanús alak kóválygott a Kaszr-el-Nil hídon, várva a kedvező alkalmat, hogy egy bizonyos áldozati baromfitól megszabaduljon. A feladat kivitele sokkal nehezebb volt, mint ahogy első pillantásra látszik. A híd ugyanis Kairó európai negyedének kellős közepén fekszik: egyik oldalon egy nagy angol kaszárnya néz vele szembe, míg a híd másik végén a brit főbiztos rezidenciájának frontja áll, amelynek környékén állandóan rendőrőrszemek cirkálnak. Márpedig, ha meglátnak egy embert, aki egy titokzatos, papírba burkolt csomagot hajít éjszakának idején a sötét vízbe, abból csak egy következtetést lehet levonni, nevezetesen azt, hogy egy gyilkos próbál megszabadulni áldozatának szétdarabolt holttestétől! Végezetül azonban mégiscsak kínálkozott egy kedvező pillanat - a csomag átrepült a híd karfáján és amikor csobbanással a vízbe esett, az éjszakai vándor megkönnyebbülten fellélegzett és most már biztos léptekkel elsietett.

Arab szolgám hálát mondott Allahnak, amikor épségben visszatérni látott. Oly boldog volt, mint a kismacska, amelynek sikerült az első egeret megfogni.

Következő látogatásaim során megpróbáltam varázslómat rávenni arra, hogy műveleteit kissé részletesebben magyarázza meg, mert szerettem volna rájönni, vajon nem csupán bűvésztrükkökről van-e szó? Az öreg

azonban csak szűkszavúan nyilatkozott a dologról, és mindegyre hosszas hallgatásokba esett, mintha csak közben valami más világon - talán szellemei világában - tartózkodott volna.

Lassanként rájöttem, hogy ugyancsak nehéz feladat lesz szólásra nyitni ezeket a néma ajkakat. Saját fia némi faggatás után közölte velem, hogy apja sohasem árulja el senkinek sem a titkait és hogy ő maga - a fiú - már régebben unszolta, hogy tanítsa meg ezekre a rejtélyes műveletekre, mert jómaga is ezt a pályát szeretné választani - az apa azonban elutasította, mondván, hogy ez nehéz és veszedelmes mesterség. Mesélt neki az apja - mégpedig mint gyakran előforduló tipikus esetről - arról a varázslóról, aki felidézett egy szellemet, de nem tudta ismét elűzni, aminek az lett az eredménye, hogy a szellem ellene fordult, és súlyosan bántalmazta. A fiú tehát a jogtudomány aránylag kevésbé ártalmas tanulmányozására adta magát.

Végül is magamtól jöttem rá, hogy miért lehetetlenség az öreg számára elárulni titkait - legyenek azok bár valódiak, vagy hamisak -, mert hiszen éppen a rejtelmes voltuk kölcsönzött erőt és tekintélyt számára. Elhatároztam tehát, hogy nem is unszolom tovább. Egészen természetes volt, hogy nem szívesen ad felvilágosítást olyasmiről, amitől hírneve és vagyona függött.

De ha már közlékenységre bírni nem tudom - gondoltam egy alkalommal, amikor megint ott ültem a poros szobában -, talán rá tudom beszélni legalább arra, hogy kifejtse e titkok mögött rejlő általános elméleteket. Talán ebből a hírneves kútforrásból hiteles tudást meríthetek a szellemekre vonatkozólag, amelyekről annyit hallottam fecsegni Egyiptomban. Hiszen mialatt vele beszélgettem, a zárt ablakon keresztül is állandóan fülembe zúgott egy tam-tam konok, ritmikus pufogása: a szomszéd házban valami obskúrus vajákos sejk próbálta kiűzni dobolás és éneklés segítségével egy beteg ember testéből azt a szellemet, amely állítólag megszállta és ilyenképpen betegségének okozójává vált.

- Az ön népe nem hisz a mi ősi mágiánkban - szólt bele gondolataimba -, pusztán azért, mert ez a mágia számára érthetetlen erőkhöz, mégpedig a szellemek erejéhez folyamodik.

Nem feleltem. Minden nehézség nélkül megértettem keleti álláspontját, hiszen másképp nem is érdekelt volna maga Kelet.

Szellemek mindenütt vannak. Ha egy ember beteg, szerencsétlen, vagy boldogtalan, akkor az a feltevés, hogy egy szellem furakodott be testébe vagy életébe - ha viszont gazdag, vagy hatalmas, akkor ez ugyancsak valami jó szellemnek tulajdonítható.

- Mik tulajdonképpen azok a szellemek? - kérdeztem végre az öreget.

Szerencsére éppen közlékeny hangulatban találtam.

- Tudja meg - magyarázta -, hogy ezek a láthatatlan teremtmények valóban léteznek, ámbár a mai emberiség úgyszólván teljesen elvesztette azt a képességét, hogy lássa őket. Éppúgy, mint ahogy vannak állatok az anyagi világban, úgy vannak szellemlények abban a másik világban, akiknek nincs emberi eredetük, akik sohasem voltak elhunyt emberek szellemei, hanem egyenesen beleszülettek ebbe a szellem világba. Ezek a tulajdonképpeni szellemek. De nem szabad összetéveszteni őket az állatok lelkével, mert azok egészen más tulajdonságokkal rendelkeznek. Vannak közöttük olyanok, akik csaknem olyan értelmesek, mint egy eszes ember, mások a Szentek jóságával dicsekedhetnek, viszont igen sok olyan is van, aki valóban “anyjától, az ördögtől származik”. A tény az, hogy a szellemvilág lakóit három fő osztályba lehet sorolni: vannak a tulajdonképpeni szellemek, vannak az emberi eredetű lelkek és az angyalok. Az angyalok általában jók és ugyancsak sohasem éltek a földön. A szellemek - akiknek hasonlóképpen nem volt földi életük -jók, vagy rosszak. Az emberi lelkek természetesen tulajdonképpen azok a férfiak és nők, akik itt éltek a földön, csak kiléptek a testükből a halál után.

Tudja meg azt is, hogy miként az állatok gyakran arra teremtődnek, hogy az ember szolgái legyenek a földön - mint ahogy a kutya, a ló és a teve csak azért van, hogy szolgálja az ember akaratát -, éppúgy vannak bizonyos fajtájú szellemek is, amelyek az ember szolgálatába állíthatók, akár a látható, akár a láthatatlan világnak élnek. Természetesen csak bizonyos fajtájú szellemek azok, amelyeket engedelmességre lehet szorítani a földi úr parancsa iránt. Az ősi idők mágiája - mint ahogy a ma élő néhány igazi varázsló mágiája is - voltaképpen annak a tudománya, hogy miképpen lehet engedelmessé tenni ezeket a szellemeket. Egy szóval, ez a spiritualizmusnak bizonyos formája.

- És milyen módszerek vannak ennek elérésére? - kérdeztem.

- Mielőtt az ember parancsolni akar nekik, elsősorban is meg kell tanulnia a neveiket. Azután rá kell írni egy papírra valami varázslatot, ami a

szellem nevét, a Korán bizonyos idézeteit tartalmazza, továbbá számokat kell elhelyezni valami mértani ábra - rendszerint egy kettős négyzet, de néha egy háromszög - belsejében. Harmadszor segítségül kell venni az égő tömjént és az illatokat, amelyeknek összetétele aszerint változik, hogy milyen fajtájú az a szellem, akit megidézni akarunk. Negyedszer, bizonyos varázsszavakat, más szóval “az erő szavait” kell kiejtenünk. És végül mindezt a képességet csak úgy sajátíthatjuk el, hogy abba saját tanítónk vezet be.

Egy percre elhallgatott, majd így folytatta.

- Ennek a tudománynak az elsajátítása azonban nehéz és veszedelmes tanulással jár. A mágia mindig is a kevesek tudománya volt s az is marad örökre. Szabad beszélnem önnek a tanárainkról, mint ahogy most is beszélek róluk, de valóban értékes és gyakorlati titkok elárulása tekintetében én is megfogadtam a magam tanítójának, hogy ezt sohasem fogom tenni, kivéve, ha sok esztendőre majd egy tanítványt fogadok magamhoz. Rossz dolog volna az emberiség számára, ha titkaink köztudomásuakká válnának, mert egyrészt a gonosz embereknek végtelen lehetőségük nyílnék önző célból károkat okozni másoknak, míg másrészt mi magunk elveszítenénk azt a hatalmon alapuló tekintélyünket, melyet mindig is élveztünk. Elárulhatom önnek, hogy mindeddig nem voltam hajlandó egyetlen tanítványt sem magamhoz fogadni. Végül persze mégis kénytelen leszek rá, mert testvériségünk törvényei előírják, hogy beavassunk valakit, mielőtt meghalunk, hogy ennek révén a tudás tovább éljen az emberiség körében. Miután azonban tudom a halálom pontos dátumát, majd még jókor megfelelhetek ennek a kötelezettségnek.

Az öregember elhallgatott. Örültem, hogy ilyen nagyszerűen sikerült kimozdítanom hallgatásából - de hogyan folytassam?

Ezúttal tehát saját beavatásának történetéről kezdtem faggatni.

- Hát elmondok néhány dolgot az életemből - felelte. - Hatvan esztendővel ezelőtt születtem Szuag városában, amely Girga tartományban fekszik. Apám maga is híres varázsló és csillagjós volt. Amióta csak az eszemet bírom, rendkívül érdekelt az a mesterség, amellyel dolgozott - mondhatnám valósággal lenyűgözött. Apám észrevette ezt a hajlandóságomat és kijelentette, hogy idővel majd be fog avatni és ugyanebben a mesterségben fog felnevelni, hogy aztán folytathassam az ő működését. Volt számos régi arab kézirata és a mágikus művészetekre

vonatkozó több ritka könyve, amelyet ideadott, hogy olvassam és tanulmányozzam. Amikor aztán tizennyolc éves koromban beavatott, elhagytam a szülői házat és Kairóba mentem, ahol beiratkoztam az El Azhar-egyetemre. Itt irodalommal és vallásos tanulmányokkal foglalkoztam s titkaimat nem árultam el senkinek.

Magammal hoztam apámnak néhány kéziratát is és otthon a lakásomon folytattam ezeknek a tanulmányozását. Mindenekelőtt tanulmányoztam az emberi természet különböző fajtáit, míg végül olyan szakértő lettem ebben, hogy az első pillantásra meg tudom mondani egy emberről jellemét és vágyait.

Huszonnyolc éves koromban hagytam el az egyetemet, azután sokat éltem egyedül és tovább tanultam, míg végre elég erősnek éreztem magam arra, hogy tökéletesen uralkodni tudjak szellemeim felett.

Ekkor szenteltem magam ennek a mesterségnek és ismertté tettem a nevemet. S mondhatom, ha valakiben nincs meg ez az erő, akkor jobb, ha hozzá sem nyúl az egész dologhoz. Fiaim is többször kértek, hogy tanítsam meg őket tudományomra, és azonban más tudományokra fogtam őket, mert úgy láttam, hogy nincs meg bennük az a bátorság, amely szükséges ahhoz, hogy az ember eredményes varázslóvá lehessen.

Tanulmányoztam a csillagok tudományát is és sok magas rangú egyiptomi keresett fel és jósoltatott velem magának. Hercegek, miniszterek, pasák és gazdag kereskedők kérték ki tanácsomat. Az abesszíniai udvar egyik minisztere is hozzám fordult, amikor az elmúlt évben az abesszin császár lánya meglátogatott. Egyszer meg a marokkói szultán külön fullajtárral küldött nekem bizonyos leveket.

Egyszer négy betörő hatolt be házamba éjszakának idején, hogy a sötétség leple alatt meggyilkoljon és kiraboljon. Én azonban elűztem őket, noha csak egy sétabot volt a kezemben. Másnap leültem és elővettem a mágiát, hogy felfedezzem a neveiket.

Miután ezt elvégeztem, elég bizonyítékot szereztem arra, hogy letartóztassák és ötévi börtönre ítéljék őket.

A közelmúltban elhívtak egy kísértet járta házba, ahol éjszakának idején a láthatatlan lények székeket, függönyöket és konyhaedényeket dobáltak. Fölállítottam egy réz tömjénfüstölőt és suttogó szóval elmondtam a szellemeket idéző varázsszavakat.

Tizenöt perc múlva már megjelent néhány szellem. Ők voltak az okozói a házbéli felfordulásnak, tehát meghagytam nekik, hogy távozzanak és hagyják békén a házat. A szellemek erre el is tűntek és a kísértetjárás megszűnt.

Az öreg tapsolt, mire egy szolga jelent meg, és fehér krémes édességeket, süteményeket és kis csészékben perzsa teát szolgált fel.

- Lehet ezeket a szellemeket láthatóvá tenni a közönséges halandó számára is? - kérdeztem, miközben az asztal mellett ültünk.

- Igen, hosszas előkészületek és nagy erőfeszítés árán lehetséges. Az előkészületek tömjénfüstöléssel és varázsszavak lassú éneklésével végződnek, amikor is azután a szellem megjelenik a füstből az elsötétített szobában és hangos szóval beszél. Én azonban nem foglalkozom a mágiának ezzel a részével, mert már túl öreg vagyok ezekhez a rendkívüli erőfeszítésekhez.

Megint elcsodálkoztam ezen a különös emberen, aki azt állította magáról, hogy ezekkel a földöntúli teremtményekkel áll összeköttetésben. Bizonyos, hogy volt benne valami természetfölötti vonás. Pedig tudott nagyon emberi is lenni. Mert amikor például a kis unokája, egy csinosan öltözött hatéves csöppség, váratlanul berontott a szobába, rögtön lehajolt hozzá és megindultan csókolta meg, sőt még játszani is odaállt vele néhány percre.

Újra elkezdtem a kérdezősködést:

- És mik azok a veszélyek, amelyekről az imént említést tett?

Komolyan nézett rám.

- Valódi veszélyek. Aki a szellemekkel összeköttetésben áll, veszélyt vállal magára. Ezek a szellemek ugyanis nem puszta játékszerek a kezében, hanem olyan lények, amelyeknek értelmük és saját akaratuk van. Tehát mindig lehetséges, hogy fellázadnak az ellen az ember ellen, aki szolgaságra vetette őket. Ámbár tökéletes engedelmességet tanúsítanak urukkal szemben és szívesen szolgálják - ha a varázsló elveszíti önuralmát vagy meggyengül az akaratereje, vagy ha gonosz célokra használja erejét, vagy ha nem mutat elég bátorságot, mindig fennforog az a lehetőség, hogy egyes szellemek ellene fordulnak, előre nem látható zavarokat, baleseteket okoznak, sőt halálát is előidézhetik. E szellemek segítségével a legnagyobb csodákat lehet véghez vinni, de ha a varázsló nem tartja erősen kézben a szolgáit, akkor megtörténik, hogy fellázadnak és könyörtelenül elbánnak vele.

- Gondolja, hogy már az ősi egyiptomiak is ismerték ezeket a szellemeket?

- Természetesen, hiszen papjaik hatalma főleg ezen a tudományon alapult. A szellemeket arra kényszerítették, hogy őrködjenek a legfontosabb sírok és kincsek fölött, őket idézték a templomi ceremóniák alkalmával, de sokat közülük a leggonoszabb célokra is felhasználtak.

Elmondtam neki élményemet a Nagy Piramisban, amikor is egy éjszakát töltöttem a Király Termében és amikor látomásom során a két papi szellemmel és a titkos folyosóval megismerkedtem.

- A piramis belsejében és a szfinxszel összefüggésben egy különös szellemfajta él -jegyezte meg. - Ezeket a régi egyiptomi főpapok ejtették foglyul és bezárták őket ezekre a helyekre, hogy ott bizonyos titkok felett őrködjenek. Ha valaki be akar hatolni ezekre a titkos helyekre, megzavarják elméjét és ezáltal tartják távol. Igen, én is hiszek benne, hogy a Nagy Piramisban vannak titkos folyosók és termek, valamint elrejtett feljegyzések is.

Egyszer magam is jártam ott azzal a szándékkal, hogy ezeket felderítsem, de minthogy az őrök nem engedik be az embert a föld alatti járatokba, kénytelen voltam csalódottan visszatérni. A piramis és a szfinx titkait őrző szellemeket azonban szintén kezesekké lehet tenni - csak ehhez az szükséges, hogy az ember ismerje ennek a módját, a megfelelő varázsigéket, a nevüket és írott jelüket. Ennek titkát azonban, sajnos a régi egyiptomiak magukkal vitték a sírba.

Most a varázslóknak tulajdonított földöntúli erőkre vonatkozólag tettem fel kérdést. Az öreg elismerte, hogy ezek az erők meglehetősen korlátozottak.

- Természetesen nem állítjuk azt, hogy akármit véghez tudunk vinni. Tudunk bizonyos dolgokat, de nem többet. Csak Allah tud mindent, és egyedül ő parancsol mindennek. Mi csak igyekszünk tudásunkat alkalmazni, de végső szó Allahot illeti.

Kiléptem a poros utcára, Kairó tiszta, gyöngyszínű ege alatt.

Kabátom zsebében egy hatalmas, vörösesbarna, tojás alakúra csiszolt agátkő volt, amelyet a varázsló adott át nekem és amelyről az állította, hogy az valamikor az egyik fáraóé volt.

Miközben ujjaim a kő sima felületét simogatták, arra az emberre gondoltam, akinek a házából éppen most távoztam el, meg láthatatlan

szolgáira, akik - mint állította - készségesen teljesítik parancsait. Nyilvánvaló volt számomra, hogy ezzel már veszedelmes talajra tévedtem, a boszorkányság, a bűbájosság és a fekete mágia határaira.

Vajon a szellemvilág nem csupán a régiek alaptalan kitalálása volt? Nem - egész könnyen el lehetett fogadni azt az elméletet, hogy a Természet rejtett birodalmait az emberen kívül más teremtmények is lakják. Már maga az analógiával dolgozó gondolkodás révén is el lehetett jutni erre az eredményre.

Ugyanígy lehetséges az is, hogy soraikban vannak olyan teremtmények, akik sötéten gonoszok éppúgy, mint akik békések és jóindulatúak. Hogy vajon csakugyan képesek-e mindarra, amit a varázsló tulajdonít nekik, az más kérdés. Végre is lehet, hogy csak Egyiptom állandó napfürdője hatott az agyára - ezt már én nem dönthettem el.

Indiában egy jógi titokzatos módon a szemem láttára élesztett fel egy döglött madarat, bár csak rövid időre - itt Egyiptomban most e művelet fordítottjának voltam szemtanúja.

Meg sem kíséreltem mindent lejegyezni, amit elmondott nekem, mert vannak emberek, akiket zavarba hoz, ha szavaikat leírják, és én ösztönösen éreztem, hogy ő is közéjük tartozik. Csak megrögzítettem a mondatait az emlékezetemben, aztán mikor magamra maradtam, papírra vetettem őket - de akkor már egészen másképp festettek! Célom az volt, hogy megvizsgáljam, a bennszülöttek mágiájának különböző formáit. És ez volt az első, nem mindennapi eredmény.

6. fejezet * A hipnózis csodája

Az ember néha éppen ott bukkan rá valamire, ahol a legkevésbé sejti. Így Kairó európai negyedében történt, hogy további furcsa megnyilvánulásával találkoztam azoknak az erőknek, amelyeket természetfölöttinek nevezünk, de amelyeket a tudomány egyszer majd oly részletesen fog kifejteni, hogy többé nem fogjuk természetfölöttinek tartani.

Ráakadtam egy figyelemre méltó ifjú párra, aki egyenesen az angol helyőrség kaszárnyája felé vezető utcában lakott. Kairó olyan nemzetközi méhkas, hogy egyetlen háztömb keretén belül is gyakran fél tucat különböző nemzetiségű ember lakik. Ebben a negyedben különösen franciák élnek nagy számban, így köztük ez az ifjú pár is, aki már esztendők óta tartózkodik Egyiptomban. A férj neve monsieur Edouard Ades, feleségét pedig madame Marguerite néven ismerik. A férfi meglehetős nagy hipnotikus erővel rendelkezik, az asszony viszont rendkívül fmom eszköze ezeknek a kísérleteknek. Néhány évi gyakorlat és együttműködés után oly magas fokú tökéletességre tettek szert, hogy bemutathatták azokat a rendkívüli lehetőségeket, amelyek az ember agyában és testében felfedezetlenül rejtőznek. Különböző módszerekkel vetettem őket vizsgálat alá és - noha kísérleteink legtöbbje nem volt szenzációsnak nevezhető és egyedül csak a tudományos kutatás céljait szolgálta - volt két-három olyan mutatványuk, amely könnyen zavarba ejthette a legmegrögzöttebb materialistát is, akinek az effajta lehetőségek sohasem jutottak volna eszébe.

Az első bemutatót, amelyet most fogok leírni, kísérleti keretek között hajtottuk végre, sőt, amikor meghívtam tanúként egy előkelő angol kormánytisztviselő kissé szkeptikus feleségét is, az is kénytelen volt elismerni, hogy a demonstráció tökéletesen helytállónak látszik és semmiféle trükkel nem magyarázható.

Most mind a négyen ott ültünk monsieur Ades egyszerűen bútorozott dolgozószobájában. Csinos, a harmincas évei elején járó férfi volt. Fejét sűrű, hullámos haj borította, magas és értelmes homloka volt, szeme szúró és átható tekintetű, orra görög jellegű, egyenes vonású. Fajának jellegzetes lelkesedésével beszélt. Rendkívül bőbeszédű volt, órákon keresztül tudott megszakítás nélkül társalogni és közben a szavak csak úgy ömlöttek a száján, mint a vízesés. Egész lénye erőt és akaratot sugárzott.

Madame Marguerite viszont megtestesítette mindazt, amit az ember egy jó hipnózisalanytól elvárhat. Szelíd, érzékeny, nyugodt, tartózkodó és merengő volt. Alacsony termetű, kissé kövérkés nő volt, feltűnően nagy, lágy tekintetű, álmodozó kifejezésű szemekkel. Lassú, letargikus mozgással járt.

Egy egyenes hátú széken foglalt helyet, míg monsieur Ades melléje állt és elkezdte a demonstrációt. Jobb kezének hüvelykujját rászorította madame Marguerite homlokára, a két szemöldök között, és ott tartotta körülbelül két percig, közben pedig mereven figyelte az asszony arcát. Semmi mást nem csinált; nem simogatta a nő arcát a kezével és semmi más olyan mozdulatot nem tett, ami egyébként a hipnotizőrök technikájához tartozik.

- Amikor elkezdtem hipnotizálni madame Marguerite-et, jó néhány évvel ezelőtt - magyarázta sebesen pergő francia szóval -, még komplikált módszereket használtam, de ennek ellenére mindig jó ideig tartott, amíg a transzállapot első stádiumát sikerült előidéznem. Most már oly régen dolgozunk együtt, hogy mindezeket az előkészületi cselekményeket elhagyhatom és úgyszólván azonnal hipnotizálni tudom, bár ez más hipnotizőrnek nem sikerülne vele.

Nézzék! Máris hipnotizálva van.

Madame Marguerite teste csakugyan észrevehetően megmerevedett, szemei lecsukódtak és úgy tűnt, mintha teljesen öntudatlanná vált volna. Engedélyt kértem, hogy megvizsgálhassam, majd felhúzva szemhéját, megtaláltam az érzéketlenség szokásos jeleit - a szemgolyók felfelé fordultak és ebben a természetellenes helyzetben megmerevedtek, ami tudományos bizonyítéka annak, hogy csakugyan a hipnotikus álomállapot első stádiumában van.

Egyszerű, hétköznapi mutatványokkal kezdtük. Monsieur Ades felszólította, hogy nézzen körül a szobában.

- Micsoda szörnyű jelenet ez - szuggerálta neki. - Nézd csak, hogy ez a szegény ember milyen borzalmasan szenved. Milyen szomorú, hogy ilyen dolgok megtörténhetnek, milyen szomorú!

Madame Marguerite a szoba távoli sarkába meredt és arcán boldogtalan kifejezés jelent meg. Nemsokára sírva fakadt. Néhány perccel később már bőven ömlöttek a könnyek végig az arcán.

A hipnotizőr hirtelen ráparancsolt, hogy nézze a másik sarokban azt a vidám felvonulást és nevessen rajta. Néhány perccel utóbb az asszony arcáról eltűnt a szomorú kifejezés, mosolygott, végül szívből jövően és egész természetesen felkacagott.

Aztán sorban hároméves gyermekké, katonává, kificamodott bokájú emberré változott - és mindig tökéletesen reagált a kapott utasításra és láthatólag tökéletesen beleélte magát a sorban kiosztott szerepekbe.

Ekkor - monsieur Ades ajánlatára - szorosan lezártam szemeit a magammal hozott ragasztószalagokkal, keresztben a szemöldökén, szemhéján és arcán. Ezután teljes lehetetlenség volt, hogy kinyithassa a szemét. De hogy még tökéletesebb legyen a kísérlet, még egy vastag vörös bársonyköteléket is alkalmaztam szeme és feje köré, úgyhogy most a biztonság még teljesebbé vált.

Ades felszólított, hogy súgjak a fülébe valami utasítást, amit majd a médiummal végrehajtat. Belesúgtam tehát: Emelje fel a jobb karját. Erre odament a nő mellé, néhány lépésnyire tőle magasra emelte jobb karját a levegőbe. Majd felszólította a médiumot, hogy utánozza a mozdulatát.

Noha madame Marguerite szemei oly gondosan le voltak zárva, hogy semmi körülmények között nem láthatta a férfi mozdulatát, pontosan azonos módon ő is rögtön felemelte a jobb karját!

A férfi visszatért hozzánk és felkérte a vendéghölgyet, hogy valamilyen más mozdulatot határozzon meg. A hölgy ezt súgta neki: Kulcsolja össze a kezét. - A férfi visszatért a médiumhoz, aki semmit sem láthatott, összekulcsolta a kezét - és a nő habozás nélkül utánozta!

Most egy rendkívül érdekes kisérlet következett, Ades a hipnotikus álomállapot második fokozatába helyezte médiumát, olyanképpen, hogy megérintette homlokát és szóval szuggerálta.

Ebben az állapotban az agy tudatalatti, lappangó erői meglepő tevékenység kifejtésére képesek.

Megparancsolta a médiumnak, hogy üljön le az íróasztalhoz. Az asszony azonnal engedelmeskedett. Furcsán festett a szeme köré kötött vastag, vörös kötelékkel.

A férfi felszólított bennünket, hogy üssük fel találomra valamely tetszés szerint kiválasztott könyvnek bármelyik lapját. Egy francia tudományos munkát választottunk ki, kinyitottuk az ötvenharmadik oldalnál,

megjegyeztünk egy bekezdést, majd letettük a könyvet az íróasztalra, a médium mellé.

Madame Marguerite kezébe vett egy ceruzát, míg monsieur Ades egy ív papírt helyezett az íróasztalra. Majd parancsoló hangon megszólalt.

- Most találd meg a kiválasztott bekezdést a könyvben. Minden nehézség nélkül el tudod olvasni. Aztán azt, amit olvastál, írd le a melletted lévő papírra. Kezdd el!

A hipnotizált nő egy pillanatig a levegőbe emelte a ceruzát, míg a kötelékén keresztül a nyomtatott oldalra meredt - aztán lassan, határozottan írni kezdett a papírlapra. Miután három-négy szót leírt, ismét a könyv felé fordult és a nyitott oldal fölé hajolt, pontosan úgy, mintha szeme nyitva volna és olvasni tudná a szöveget. Holott kétségtelenül biztosak voltunk afelől, hogy erre semmiképpen nem lehetett módja.

Tovább csinálta ezt a műveletet; hol olvasott, hol meg írt, mi pedig alig titkolható izgalommal néztük. Ades biztosított róla, hogy pontosan le fogja írni a bekezdés minden szavát. Ő maga az egész idő alatt némán állt mellette.

Megkértem: parancsolja meg a médiumnak, hogy húzzon alá bizonyos szavakat, mégpedig a második sor és a harmadik sor harmadik szavát. A parancs elhangzott, mi pedig láttuk, hogy az asszony lassan aláhúz két szót.

Végül a bekezdés végére ért, mi pedig izgatottan siettünk oda az íróasztalhoz, megvizsgáltuk az írást és szóról szóra összehasonlítottuk az eredeti szöveggel, amely a következőképpen szólt:

” Toutefois le danger scientifique est ici beaucoup moins du coté des statisticiens trop zélés que du coté ceux tendent á conclure d’aprés leur intuition sur un nombre limité…”

Madame Marguerite kézírásával összehasonlítva kiderült, hogy a másolat meglepően pontos, és hogy helyesen húzta alá a megjelölt két szót is. Egyetlen hibát ejtett: statisticiens helyett statistiquest írt. Érdekes, de megmagyarázható tévedés.

A következő érdekes kísérlet az volt, hogy le kellett írnia ugyanezt a bekezdést - de bal kézzel. Normális körülmények között nem tud bal kézzel írni, de hipnotikus állapotban egész könnyedén oldotta meg a feladatot.

Ezután monsieur Ades néhány számot diktált le neki, hogy adja őket össze - a számokat előzetesen mi állapítottuk meg. Noha szeme gondosan le

volt zárva, érték szerint pontosan egymás alá írta a számokat, és helyesen is adta össze őket.

Az ezután következő kísérlet aztán megmutatta, hogy milyen határtalan képességek lappangnak kiaknázatlanul bennünk. A látogató hölgy, akit magammal hoztam, kezébe vette a médium kezét és közben erősen megpróbálta maga elé képzelni férjének alakját.

Rövid idő múlva madame Ades pontosan leírta a távol lévő férfi jellemét, képességeit, hangulatát, sőt külső megjelenését is.

Különösen meglepő volt az a megállapítása, hogy a férfi kormányzósági tisztviselő.

- Tökéletesen helyes! - mondotta a meglepett hölgy a leírásra.

Viszont más alkalommal, amikor madame Marguerite ugyanilyen fokú hipnotikus állapotban volt, saját jószántából megpróbált a jövőben olvasni - teljesen hamis eredménnyel. Már akkor éreztem egynéhány jövendölésének téves voltát, aminthogy aztán néhány hónappal utóbb ki is derült, hogy a prófécia tévedett. Amikor azonban jellememben, céljaimban, szándékaimban, és terveimben próbált olvasni - tökéletesen eltalálta az igazságot. Nyilvánvaló tehát, hogy a jövendölés ez esetben is - éppúgy, mint máskor - rendkívül kétes művelet, noha az ember karakteréből talán nagyjából kiolvasható az elkövetkező események általános iránya.

A legvégső kísérlet érdekében a hipnotizőr most harmadfokú transzba helyezte médiumát. Ez az állapot a test bizonyos részeit érzéketlenné teszi a fájdalom iránt, sőt a hipnotizőr még egyes, automatikusan működő szervek működését is befolyásolni tudja.

Ades egy kis vattadarabkával megdörzsölte a médium bal tenyerét, majd elővett egy tűt és odanyújtotta nekünk, hogy vizsgáljuk meg.

Aztán a tűt beleszúrta az asszony kezének húsos részébe, mégpedig úgy, hogy a tű hegye kijött a kéz másik oldalán és mintegy félhüvelyknyire kiállt a húsból. A nő láthatólag semmiféle fájdalmat nem érzett, sőt ellenkezőleg, amikor a férfi azt szuggerálta neki, hogy egy színész áll előttünk és ékelődik, jóízűen nevetett az állítólagos tréfákon. A férfi aztán néhány perc múlva kihúzta kezéből a tűt. Egyetlen csöpp vér sem volt látható, sem a bőrfelületen, sem magán a tűn! Egyedül egy apró, picike fekete pont mutatta a tenyerén a tű áthatolásának helyét.

Kikérdeztem monsieur Adest a hipnotizmus felől.

Képzett ember volt, egyetemet végzett, sőt egy időben lélektant is tanított egy kollégiumban. Ennélfogva szerette, ha professzor Edouardnak nevezik, ami érthető és aránylag ártatlan hiúság.

Magam is rendszerint ezzel a címzéssel szólítottam.

Amikor arra kértem, hogy magyarázza meg mutatványait, szúró pillantást vetett rám és felkiáltott: - Monsieur! Teljesen őszinte leszek önhöz. Semmit sem tudunk valójában azokról a misztikus erőkről, amelyek a hipnotizmus jelenségét létrehozzák. Viszont ismerjük azt a technikát, amely ezeket a jelenségeket előidézni képes és tudjuk, hogy milyen feltételei vannak a kísérlet sikerének, illetőleg sikertelenségének.

Felfedeztük, hogy minden emberben rejlik bizonyos fajtájú erő, amelyet mi magnetikus hatásnak nevezünk, és hogy bizonyos személyekben - mint például bennem is - ez a hatás olyan erősen fejlődött ki, hogy másokra is hatni képes, mégpedig oly meglepő módon, mint amilyennek szemtanúja lehetett. Másrészt szükséges a jelenség előidézésére az olyan ember, akinek természetadta képessége van a behatás felfogására, vagyis, aki a legkisebb ellenállással adja fel akaratát. Amikor felfedeztem magamban ezt az erőt, igyekeztem azt tökéletesíteni, míg végre elértem arra a pontra, amelyet ma láthatott. De természetesen csak a madame Marguerite-tel folytatott állandó kísérletezés során jutottunk végre oda, hogy ezeket a műveleteket el tudjuk végezni. És először hosszú ideig tartott, míg hipnotikus állapotba tudtam őt ringatni, aztán már állandó erőfeszítés és gyakorlás eredménye volt, hogy azt az időt néhány percre tudtam csökkenteni.

Mi történik - magyarázta tovább -, amikor a médium ilyen állapotba kerül? Olyasféle lesz, mint az alvajáró, úgy, hogy még a pisztolylövés sem tudná felébreszteni a transzból. Preyer és Berger doktorok, akiknek alkalmuk volt különleges tanulmányokat folytatni alvajárók esetében, megállapították, hogy ezek az emberek szomnanbulisztikus állapotban egészen tisztán látnak annak ellenére, hogy szemhéjuk lecsukódott. Ez a rejtélyes állapot azt bizonyítja, hogy a tudat megosztható és hogy valóban létezik az, amit a pszichológusok tudatalattinak neveznek.

Demonstrációnkból az is kitűnik, hogy ez a tudatalatti igen tisztán látó és nem zavarják az anyag korlátozásai. Ezért képes a testtel olyan dolgokat művelni, amelyeket az ember tudatos állapotában lehetetlennek tartana. Ami azt mutatja, hogy teljesen hibás az elképzelésünk, amely a képességek határaira vonatkozik, más szóval, hogy sokkal többre vagyunk képesek,

mint ahogy hinnénk. A hipnózis megszabadítja a médiumot ettől a korlátozó elképzelésétől.

- Milyen elmélettel magyarázza, hogy madame Marguerite lezárt szemhéjain és a kötelékeken keresztül is olvasni tudott a könyvből?

- Én csak annyit mondhatok, hogy mi nem is próbálunk határokat szabni a tudatalatti erejének és hogy az ilyen csukott-szemmelolvasás a tudatalatti legegyszerűbb működési formái közé tartozik. Más szavakkal: a tudatalatti képes arra, hogy lásson, halljon és érezzen, mégpedig függetlenül a fizikai szervektől, mint amilyen a szem, vagy a fül. A hipnotikus állapot éppen arra szolgál, hogy a médium figyelmét elfordítsa ezekről a fizikai szervekről - vagyis magáról a testről - és ilyenképpen teljesen a tudatalattira összpontosítsa, amelynek misztikus képességei ezáltal működésbe lépnek. De valóban ennél többet nem tudnék mondani. Én csak előidézem a szükséges feltételeket, aztán figyelem, hogy ezek a képességek hogyan működnek.

- Megfigyeltem, hogy ön nem tesz simogató mozdulatokat a kezével.

Ezeket szükségtelennek tartja?

- Azt hiszem, monsieur - felelte erélyesen -, hogy vannak hipnotizőrök, akiknek erre csakugyan szükségük van, én azonban megvagyok nélküle is. Én teljesen az akaraterőmre és a médiumnak adott szóbeli szuggesztióra szorítkozom. Tapasztalataim alapján meg vagyok győződve róla, hogy a hipnózis igazi titka ebben a két módszerben rejlik, de különösképpen a szuggesztióban, amelyet nyugodtan és meggyőzően kell alkalmazni, míg az úgynevezett magnetizáló mozdulatokra csak azoknak van szükségük, akik viszont az én képességeimet nem érzik teljesen magukban.

Az esztendő egy részét Kairóban tölti egy férfi, akit nyugodtan lehet a modern Egyiptom leghíresebb fakírjának nevezni - s aki nem más, mint a nevezetes Tahra bey. Igen sok vita viharzott már tettei körül, sok kritikus próbálta ledöfni hírnevét ugyanúgy, mint ahogy ő maga nyilakat és késeket szokott döfni a testébe, de a tény az, hogy igen sok előkelő ember találta érdekesnek, sőt meggyőzőnek eredményeit, hogy például Fuad egyiptomi király, Románia királya és Victor Emanuel olasz király tisztelték meg a többi között meghívásukkal, míg signor Benito Mussolini több ízben fogadta őt a Chigi-palotában, ő pedig - miután nem volt szándékában kibújni a megfigyelés alól - rendszerint el is fogadta ezeket a meghívásokat. Én, aki láttam különböző dolgokat fél tucat ismeretlen fakírtól India és

Afrika különböző részein, minden további nélkül el tudom hinni, hogy ezek lehetségesek, míg ismerve ezt az embert, tudom azt is, hogy valóban rendelkezik azokkal az erőkkel, amelyek állítása szerint birtokában vannak.

Csak amikor - mint sajnos legújabban - odáig ereszkedik le, hogy népszerű jövendőmondást és bűvészkedést űz, akkor téved olyan útra, amelyen már nem tudom követni. De talán ezért sem lehet őt elítélni. “A világ kényszerített rá, hogy kommercializáljam képességeimet és művész legyek, amikor pedig tudós szeretnék lenni” - vallotta be előttem szomorúan teázás közben. Ennek ellenére nagyon nagyra tartom, mert ő az első ilyen rendkívüli erőkkel rendelkező keleti fakír, aki képességeit nem burkolja körül misztikus szóáradattal, vagy vallási álceremóniákkal. Ő maga is keresi az igazságot a fakírok csodatételei mögött, különválasztva a hozzá fűződő tradicionális hókuszpókuszoktól.

Megnyugtatóan egészséges és modern szemlélettel figyeli saját teljesítményeit s a mögöttük rejtőző alapelveket, ami teljesen egyedülálló magatartás a fakíroknak nevezett középkori gondolkodású, maradi, irracionális és misztikumokban tetszelgő emberfajta körében. Röviden: igyekszik a babona helyébe a tudományt ültetni.

Mielőtt az ember megérthetné teljesítményeit, szükség van arra, hogy megértse magát az embert és ennek érdekében alább egy rövid életrajzát adom úgy, ahogy ő maga elmesélte nekem. De előbb bemutatom őt magát.

Valószínűleg valamennyien egy sovány, elcsigázott aszkétaalakra gondolnak. Ehelyett képzeljenek el egy alacsony, elegáns külsejű, fekete hajú, olajbarna bőrű embert, komoly, békés, szakállas arccal, aki néha arab burnusszal burkolja be a fejét, míg máskor közönséges, puha európai nemezkalapot hord. Valamivel kisebb a középtermetűnél. Ha leveti arab ruháit és jól szabott európai gúnyát ölt, ebben is ugyanolyan otthonosan érzi magát. Különösen érdekes átható tekintetű, szép szeme, mert a fehérlő írisz igen erősen észrevehető és még inkább kiemeli szénfekete pupilláinak mélységét és titokzatos villódzását. Modora mindig lágy és szelíd, míg ő maga ugyanolyan udvarias és jómodorú, mint általában a jólnevelt európaiak. Oly nyugodtan peregnek mondatai és oly előzékenyen beszél, hogy hanghordozásából senki sem olvasná ki, milyen titokzatos erőket bocsátott rendelkezésére a Természet. Könnyedén, sietség nélkül, öntudatosan mozog, s megvan benne az az önfegyelem, amit mindig

megfigyelhetünk a valóban haladott fakíroknál. Megszámlálhatatlan cigarettát szív el a nap folyamán.

- 1897-ben Tantában születtem, a Nílus deltájánál, abban az élénk kisvárosban, ahol egyébként ott van Ayid Ahmad el Badawi sejk, a XIII. századbeli híres fakír sírja is, amelyet a zarándokok kelet minden részéről fel szoktak keresni. Anyám akkor halt meg, amikor nekem életet adott, apám az egyiptomi keresztények, a koptok fajtájából származott. Apám maga is jól ismerte a fakírok tanításait, sok barátja volt közöttük, így tehát jövendő működésem szempontjából kedvező légkörben nőttem fel. Már igen fiatal koromban beavattak a fakírok tradicionális mutatványaiba és praktikáiba, sőt egyik tanítóm maga apám volt. Ugyancsak még gyermekkoromban az ország belső zavarai következtében kénytelenek voltunk lakóhelyet változtatni és így apám, jómagam, meg egyik mesterem átköltöztünk Törökországba, ahol is Konstantinápolyban telepedtünk le. Itt igen jó, modern nevelésben részesültem, orvostudományt tanultam és elnyertem a doktori fokozatot. Ez a nevelés rendkívül értékes volt számomra, különösen lélektani szempontból, miután lehetővé tette, hogy saját lélektani tapasztalataimat tudományos analízisnek vessem alá.

Görögországban szanatóriumot nyitottam, amelyet rövid ideig vezettem is, és itt történt, hogy először megkíséreltem azt, amit a fakírok képességeinek határán belül a legcsodálatosabbnak tartok - a feltámadást. Nem kevesebb, mint huszonnyolc napra temettettem el magamat, leszálltam a halál mélységeibe, ahonnan ennek az időnek az elteltével élve és sértetlenül kerültem vissza. A görögkeleti metropolita és más keresztény előkelőségek ellenem foglaltak állást és igyekeztek megakadályozni műveletemet, mert abban vallásuk és a vallásban megnyilvánuló doktrínák szempontjából veszedelmet láttak. A kormányhatóságok azonban védelmükbe vettek és azt felelték nekik, hogy nekem mint orvosnak, megvan a jogom hozzá, hogy akár el is temettethetem magamat, ha akarom. Tudományos képzettségem és doktori címem egyébként más alkalmakkor is többször elhárította az útból a különböző akadályokat.

Aztán bejártam Bulgáriát, Szerbiát és Olaszországot. Ez utóbbi helyen hozzájárultam ahhoz, hogy néhány ismert nevű tudós vizsgálat alá vegye eredményeimet s megengedtem nekik, hogy egy ólomkoporsóban helyezzenek el. Testemet tökéletesen eltakarta a homok. A koporsó fedelét leszegezték, majd azzal együtt lebocsátottak egy uszoda fenekére.

Körülbelül egy fél óra múlva a rendőrség beavatkozott és véget vetett a kísérletnek, amely azonban addig is - természetesen - eredményes volt. Aztán Franciaországba mentem, és ott nemcsak hogy megengedték ugyanennek a kísérletnek a véghezvitelét, de azt még jóval ki is bővítettük. Huszonnégy óráig voltam a koporsóban víz alatt, teljesen kataleptikus állapotban - míg a rendőrség és más nézőközönség egész idő alatt figyelte a dolgot, hogy minden esetleges trükköt megakadályozzon. Itt van két fénykép, amit a helyszínen vettek fel. Az első merev és transzban lévő testemet ábrázolja, amint belehelyezik a koporsóba, a másik azt a jelenetet mutatja, amikor a koporsót kiemelik a vízből, ahol huszonnégy óráig feküdt. Szívesen vállalkoztam erre a kísérletre, miután igen sok kritikus azt állítja, hogy sikerült leleplezni az indiai fakírok elevenen eltemettetését - azt a mutatványt, amit egyébként ön is leírt Indiáról szóló könyvében. Ezek azt állítják, hogy a fakírok előre készülnek erre a mutatványra és titkon szellőztetőnyílást túrnak a homokba, hogy ilyen módon akadálytalanul lélegezhessenek. Az ilyesmi kétségtelenül előfordul az ál-fakírok esetében, akik nem mások, mint bűvészek és illuzionisták, de teljesen szükségtelen azok számára, akik megtanulták művészetük valódi titkait és saját akaraterejükkel transzba tudják helyezni testüket. Ez a meggondolás vezetett arra, hogy a kísérletnek ezt a víz alatti formáját válasszam, a víz ugyanis átlátszó és így az ellenőrök mindent pontosan megfigyelhetnek. Maga a kísérlet különösen az orvosokat érdekelte és ők - igen helyesen - mindent el is követtek, hogy annak valóságát ellenőrizzék, de miután kísérletem természeti törvényeken alapult, nem volt semmi félnivalóm.

Bár szerettem az európai élet kényelmét, ragaszkodom a szülőföldemhez is, ezért minden évben megosztom időmet Egyiptom és Európa között. Szeretem az európaiakat, viszont közülük is sokan nagyra becsülnek és szívesen látnak engem. Egyszer, amikor a spanyol királyné táviratozott értem, hogy keressem fel országában, még hivatalos kíséretet is kijelölt számomra. De egyébként nem vagyok hiú elért eredményeimre. A múlt úgy pereg le szemeim előtt, mint valami csodálatos film. Az igazi fakír magasan áll az olyan dolgok felett, mint a hiúság vagy a kapzsiság - belső életet él, távol a világi vágyaktól. Ön ismeri a keleti fakírokat és azt hiszem, egyetért velem abban, hogy az én esetem majdnem egyedülálló, mert más fakírok - ha valódi fakírok - rendszerint nem hajlandók ellátogatni Európába, mert vagy túl büszkék ahhoz, hogy kritikai vizsgálatnak vessék alá magukat,

vagy az a véleményük, hogy nem érdemes önök előtt bemutatni tudományukat, miután önök, európaiak az ilyesmiben csupán sarlatánságot, vagy hókuszpókuszt látnak. - Más szóval minden egyebet, mint ami a valóság. S ami még fontosabb: nem ismerik az önök nyelvét úgy, mint én - jól beszélek olaszul és franciául -, és nem ismerek egyet sem köztük, aki egyetemet végzett és megtanulta volna az orvostudományt, vagy más, érdemleges tudományos nevelésben lett volna része. Mint ahogy ön is észrevette, általában lenézik az effajta nevelést, sőt akadálynak tekintik. Amiben természetesen nem értek egyet velük.

Összetoboroztam egy kis csoport orvost és más olyan embert, aki érdeklődött az effajta dolgok iránt, s ezekkel együtt alkalmam nyílott végignézni egy sor meghökkentő, bár borzalmas demonstrációt, amit Tahra bey meglepő könnyedséggel és gyorsasággal hajtott végre.

A fakír erre az alkalomra levetette európai öltözékét - hosszú fehér vászonruhát viselt. Fejét kék és aranyzsinórral leszorított kettős arab bumusz burkolta. Mellén ötágú, vésett aranycsillag függött - annak a rendnek, amelynek felavatott tagja volt, a jelvénye. Derekát aranyöv fogta körül. Mellén keresztbe font karokkal állott velünk szemben. Körös-körül a szobában, a padlón, a demonstrációhoz szükséges különböző tárgyak és anyagok álltak - egy asztal megrakva tőrökkel, kalaptűkkel, késekkel, tűkkel, csavarokkal, és üvegcserepekkel, egy másik asztalon egy deszkalap feküdt, amelyből hosszú, hegyes szegek álltak ki, azután volt ott egy súlyos kőtömb, egy mérleg és egy hatalmas kalapács. Egy fehér tyúk meg egy szürke nyúl mindkettő lábánál összekötözve - feküdt egymás mellett egy kosárban. Aztán látható volt két csillogó, kifent kaszapenge, két kecskelábú állvány, egy hosszú koporsó, egy még hosszabb és szélesebb láda, egy halom vörös homok és két ásó, néhány törölköző, egy csomó vatta és más apróság. Egy tömjénfüstölő enyhe illatot árasztott a szobában. Két fiatal alkalmazottja asszisztensként állt mellette. Tahra bey maga előlépett, de néma maradt. Rendkívül előkelőnek látszott a villanylámpák enyhe fényében.

Minden egyes eszközt alaposan megvizsgáltunk, hogy meggyőződjünk azok valódiságáról és hogy valami trükknek még a gyanúja se merülhessen fel, ami magukat a műszereket illeti.

A fakír most egyik kezével megfogta hátul a nyakát és ujjaival erősen összeszorította a bőrt tarkója felett, míg másik kezét halántékára szorította.

Aztán olybá tűnt, mintha hirtelen levegő után kapna, aminek eredményeként ádámcsutkája nagyot ugrott. Egy perccel később szeme lezárult és máris transzba merült - ugyanebben a pillanatban pedig valami furcsa és hirtelen kiáltást hallatott. Ez a transzállapot minden átmenet nélkül oly merev katalepsziába ment át, hogy mint egy kolonc zuhant volna a földre, ha asszisztensei gyorsan fel nem fogják karjaikban.

Teste oly merev volt, mint egy fadarab.

Az első kísérletre derékig meztelenre vetkőztették.

Egyik asszisztense most a kecskelábú állványokra kaszapengéket helyezett, mégpedig kiköszörült élükkel felfelé. Ezekre a pengékre fektették most rá Tahra beyt olyanképpen, hogy az egyik kaszapengén a válla, a másikon a két bokája nyugodott. Ebben az állapotban az egyik orvos megvizsgálta az érverését és csodálkozva állapította meg, hogy az természetellenesen magas, percenként 130.

Most előhozták és megmérték a nagy kőtömböt: csaknem kilencven kilogrammot, illetőleg angol mértékegység szerint tizenöt angol tonnánál többet nyomott. Durva, kocka alakú, tömör gránitszikla volt. Az asszisztensek ráhelyezték a követ Tahra bey fedetlen gyomrára, majd egyikük elővette a kalapácsot és serényen csapkodni kezdte vele a kőtömböt. A fakír teste oly merev volt, mintha csak vasból lett volna, és egy hajszálnyira sem engedett a szörnyű súly nyomásának. A kő végül is két darabra hasadt és nagy csattanással zuhant a padlóra. Tahra beyt két embere felemelte és lábra állította. Láthatólag semmi tudomása nem volt arról, ami történt vele és fájdalmat sem érzett. Az orvosok érdeklődéssel estek neki a vizsgálatnak és megállapították, hogy a kaszapengék még csak a legcsekélyebb nyomot sem hagytak a bőrén! viszont a gránittömb nyomán egy erős vörös folt mutatkozott a hasán.

Annyi hatása sem volt rá az egész eljárásnak, mintha virágágyon feküdt volna. Eszembe jutottak azok a mutatványok, amelyeket Benareszben láttam alacsonyabb rendű jogiktól, akik hegyes szögeken ülnek és alszanak és akik inkább megvetést, mint elismerést váltottak ki belőlem.

Most ráfektették arra a deszkalapra, amelyből magasan álltak ki a hegyes szögek. Az egyik asszisztens felugrott és ráállt úgy, hogy egyik lába a mellére, a másik a hasára nehezedett. Amikor aztán az orvosok megvizsgálták, kiderült, hogy meztelen hátán a legcsekélyebb nyomot sem hagytak a szögek. Érverése ez alkalommal 132 volt.

Megint talpra állították.

Most észrevettük, hogy a fakír szemhéjai megremegnek - majd lassan kinyílt a szeme. Miután felébredt, a szemgolyók még néhány percig forogtak. Olyan volt, mint aki éppen valami nagyon mély álomból ébred. A következő fél órán keresztül szeme valami furcsa, merev kifejezést öltött. Csak lassan, fokozatosan tér vissza az életbe. Erőlködve lélegezte be a levegőt, oly tágra nyitva száját, hogy megfigyelhettük: nyelve egész hátra húzódott a torkába. E mély belélegzés után ujjával benyúlt a szájába és visszahúzta nyelvét a normális helyzetbe.

Most már teljesen magához tért abból a kataleptikus állapotból, amelyet oly gyorsan elő tudott idézni önmagán.

Miután néhány percig pihent, további kísérleteknek vetette alá magát, ezúttal annak bizonyítására, hogy teste valóban érzéketlen a fájdalmakkal szemben.

Felkérte az egyik orvost, hogy két kalaptűvel szúrja át a száját.

Az egyik orvos azonnal vállalkozott is rá és az arc mindkét oldalán beleszúrt egy-egy kalaptűt úgy, hogy azok vége az arc másik felén jött ki. Az orvosok tisztában vannak azzal, hogy vannak a testnek bizonyos helyei, ahol a húst két izom, vagy két ideg között minden különösebb baj nélkül át lehet szúrni. Ez alkalommal tehát ügyeltünk arra, hogy valóban veszélyes helyeket válasszanak ki. Majd vastag fúrókat fúrtak keresztül az arcán.

Tanra bey öntudatánál volt és pontosan tudta, mi történik vele, de látszólag ügyet sem vetett e fájdalmas műveletekre.

Még megdöbbentőbb volt az a kísérlet, amikor egy másik doktornak megengedte, hogy egy hatalmas tőrt szúrjon a torkába a nyelőcső fölött. A tőr hegye csakhamar több mint egyhüvelyknyire kibukkant a húsból. Néhány orvos - akik természetesen és megmagyarázható módon kétkedéssel figyelték - magára vállalta, hogy közben a legalaposabban figyeli a szemének pupilláit, hogy megállapítsa, vajon azok összeszűkültek, illetőleg kitágultak-e. Tudniillik csak ilyen módon lehetett megállapítani, hogy nincs-e valami érzéstelenítő szer a szervezetében. Azt gyanították ugyanis, hogy esetleg valami ilyen érzéstelenítőt alkalmazott a mutatvány előtt és így tette érzéketlenné magát a fájdalmakkal szemben. De úgy találták, hogy szemei teljesen normálisak. S amikor a tűket, meg a tőrt kihúzták, egyetlen csepp vér sem buggyant ki a bőr felületén.

Oly érthetetlen volt a dolog, néhány orvos most elkezdte üvegcserepekkel vagdalni az arcát és tűket szúrt a torkába, de ezek a kísérletek is teljesen vértelenül végződtek. Ugyanez volt az eredmény, amikor nyilakat és kalaprűket szurkáltak vállaiba, illetőleg mellébe.

Tahra bey annak bizonyítására, hogy milyen titokzatos képességekkel rendelkezik, végül megengedte, hogy egy hosszú pengéjű, éles kést szúrjanak a mellkasába. A seb nyomán nem fakadt vér. Az egyik orvos most kifejezte azt a kívánságát, hogy szeretné a vért folyni látni, mert meg akar bizonyosodni, vajon a fakír tényleg megsebesült-e. Rögtön ezután bugyogni kezdett a sötétvörös vér a sebből és teljesen elöntötte a mellkast - ugyancsak hátborzongató látvány volt. Miután a doktor kívánsága teljesült, Tahra bey pusztán akaratereje segítségével elállította a vérzést - a nézők nem tudtak hova lenni a csodálkozástól. Tíz perccel utóbb a seb már tökéletesen gyógyult volt.

Az egyik asszisztens most elővett egy lobogó fáklyát és azt végigvitte a fakír lába mentén, egészen csípőmagasságig.

Hallottuk a bőr és a hús sercegését, a fakír arca azonban nyugodt és változatlanul derűs maradt.

Egy másik orvos - aki még mindig hitetlenkedett és meg volt győződve arról, hogy Tahra bey titkon valami rendkívül erős érzéstelenítő szert vehetett be - megvizsgálta a szívverését, mialatt a fakír testét lángok perzselték. De a legcsekélyebb változást sem tudta megállapítani. Márpedig ha fájdalmakat érzett volna, bármilyen elképzelhetetlen erős akaraterővel gyűri is le őket, a szíve természetesen gyorsabban vert volna, arcának el kellett volna halványulnia, vagy más módon elárulni a titkolt fájdalmat. Ugyancsak rendellenessé kellett volna válni lélegzésének is, ha valami érzéstelenítő szert vesz be - márpedig itt semmiféle rendellenességnek nyoma sem volt.

A további kísérletek során hosszú nyilakat döftek a testébe, részben közvetlen a szíve fölött, részben karján keresztül úgy, hogy az a kar másik oldalán kiállott a húsból.

Aztán bemutatta hatalmát az állatok felett, amivel egyébként egynémely indiai jógi is rendelkezik. Tahra bey kérésére magammal hoztam egy nyulat, meg egy tyúkot, amelyeket a demonstrációs asztalok egyike alatt, egy kosárban helyeztem el. Most ezekre fordította figyelmét.

Megfogta a nyulat és annak hátsó lábait a nyak felé görbítette.

Az állat megpróbált ellenállni, a fakír azonban megnyomta a nyakon lévő ideggócot és néhány simogató mozdulatot tett a kezével, amire a kis állat elnyúlt és mozdulatlanul maradt, mintha csak kimúlt volna. De szemei nyitva voltak és megfigyeltük, hogy a test megmerevedése ellenére a szemgolyók mozogtak, annak bizonyítékául, hogy az állat - habár magatehetetlen - még életben van. Ellenőrzésül egyikünk odalépett a nyúlhoz, és a szeme felé bökött az ujjával - a szem lecsukódott, majd újra kinyílt, annak jeléül, hogy az állat tudatában van annak, ami vele történik, csak éppen akaratának kifejtésére képtelen.

Tanra bey most gyöngéden meglegyintette az állat nyakát, amire a nyúl nyikkant egyet, fölugrott, és vidáman körülfutott az asztalon. Sértetlen volt és a kiállott ijedségen kívül nem történt semmi baja.

A következő kísérletet a tyúkkal végezte, amely ugyanolyan módon viselkedett, mint az előző állat. Tahra bey teljesen tetszőleges pozitúrákba helyezte és az állat úgy maradt mindaddig, amíg csak a fakír akarta.

Tahra bey most közölte velünk, hogy teste már nem érzéketlen többé a fájdalom iránt, miután ez az érzéketlenség nem tart tovább húsz-huszöt percnél az első transzállapot bekövetkezésétől számítva. Más szóval, teljesen normálissá vált.

- Ha most hirtelen és váratlanul belémszúrnának egy kést, kétségtelenül felkiáltanék a fájdalomtól - vallotta be.

Végül is következett az est legjelentősebb eseménye: az élve-eltemetés. Ez a rendkívüli mutatvány a legszigorúbb kísérleti körülmények között zajlott le úgy, hogy annak hitelességéhez a legcsekélyebb kétség sem férhetett.

Tahra bey kijelentette, hogy előzetesen meg fogja jelölni a pontos órát és a percet, amikor vége szakad a magára kényszerített transzállapotnak. Ennélfogva felkért bennünket, hogy pontosan másfél órára temessük el, miután ez időpontot követőleg öt perccel később akar felébredni.

Behozták a koporsót a szoba közepére, miután előbb gondosan megvizsgáltuk a lakás padlóját. Ez téglákból állott - mint az egyiptomi padlók általában - és nem volt semmi alatta,csak egy másik szobának a mennyezete, miután a lakás véletlenül egy modern háztömbben volt, amilyenek gombamód szaporodnak mindenfelé Kairó európai negyedében. Holmi titkos csapóajtó gyanúja hamarosan szertefoszlott tehát, de hogy a

legcsekélyebb kétségünk is eloszoljon, egy közönséges szőnyeget borítottak a padlóra és erre a szőnyegre helyezték a koporsót.

Tanra bey áthaladt az autó-katalepsziába merülés szokásos állomásain. Ujjait a tarkója ütőereire, illetőleg a halánték ideggócaira szorította. Nyelvét hátragörbítette a torka felé és görcsösen kapkodta a levegőt. Néhány perc elteltével csakugyan katalepsziába merült. Lélegzete elállt, vérkeringése megszűnt, egész teste érzéketlenné vált. Hátrazuhant asszisztensei karjai közé, s mialatt azok támogatták, az orvosok megállapították a tüneteket: a légzés és szívverés teljes szünetelését!

Asszisztensei most betömték vattával fülének, orrának és szájának nyílásait, majd merev, szoborszerű testét befektették a koporsóba. Nehéz lett volna megállapítani a különbséget a koporsóban fekvő bármely más halott között. Annyi bizonyos, hogy ez a hamuszürke arcú élő holttest az életnek semmi jelét sem mutatta.

Az asszisztensei munkához láttak és ásóikkal gyorsan teletöltötték a koporsót puha, vörös homokkal, amely teljesen elfödte a belefektetett embert. Majd előhozták és erősen leszögezték a koporsó fedelét.

Ezután odatoltak a szőnyegre egy hosszú faládát és a koporsó mellé állították. Majd felemelték a koporsót és óvatosan behelyezték a ládába. Az asszisztensek megint munkához láttak és hányták a homokot a koporsóra, amíg csak a láda színültig meg nem telt.

Most másfél óráig várakoztunk, míg Tahra bey mozdulatlanul feküdt mesterséges homoksírjában. Előzetes figyelemmel vizsgáltunk minden cselekményt és gondosan ellenőriztük a mutatvány minden egyes mozzanatát. Ha Tahra bey élve kerül ki a koporsóból, akkor kénytelenek leszünk elismeréssel adózni példátlan teljesítményének…

Végül eltelt a kitűzött idő, amelyben megállapodtunk; a homokot ellapátolták, kiásták belőle a koporsót és felnyitották a leszegezett koporsófödelet. Ott feküdt a fakír, mereven, mint egy valóságos hulla, fakó, szürkeszínű arccal. Kétségtelen, hogy annak rendje és módja szerint halottnak látszott. Kiemelték, majd mikor merevsége kissé felengedett, egy székre ültették. Néhány perccel később már mutatkoztak is a visszatérő élet első jelei.

Szemhéja megrezzent; majd lassan, nyugodtan lélegezni kezdett és fokozatosan az egész testbe kezdett visszatérni az élet. Tíz-tizenkét perc telt

el azóta, hogy a koporsóból kiemeltük - és már közöttünk ülve beszélt rendkívüli tapasztalatairól.

- Oly mélyen aludtam, hogy semmit sem tudok arról, ami velem történt - mondotta. - Csak arra emlékszem, hogy itt a szobában lehunytam a szememet és az autoszuggesztió rejtelmes folyamata segítségével megint ugyanebben a szobában ébredtem fel, mégpedig pontosan a kitűzött pillanatban.

Így végződött csodálatos esténk ezzel a bámulatos kis emberrel, aki ilyen könnyedén tud csodát művelni! Azzal az érzéssel jöttem el tőle, hogy a materializmus még e század folyamán pusztulásra van ítélve. Materializmussal sohasem lehetne megmagyarázni a szellemnek ezeket a csodatételeit. Vannak sötéten látó tudósok, akik azt jósolták, hogy az idők végeztével földgömbünk mint megfagyott bolygó fog tovább forogni az űrben. Lehet. De magának az embernek a sorsa sohasem lehet ilyen sötéten és siváran reménytelen, mert az ember - több a testnél…

7. fejezet * Beszélgetés Egyiptom leghíresebb fakírjaival

Tahra bey enyhén illatosított számtalan egyiptomi cigarettáinak egyikét szívta, miközben egy délután kifejtette előttem azokat az elméleteket és elveket, amelyek rendkívüli teljesítményének hátterét alkotják. Egy fényűzéssel berendezett lakásban ültünk, abban az egyre növekvő negyedben, amelyet Kairó Európától örökölt. Azt ígérte, hogy sok mindent fog elmondani, tehát némi izgalommal tekintettem a várható leleplezések elé. Annyi kétségtelen, hogy kérdéseimre valóban sok mindent megvilágító válaszokat kaptam.

Mindig érdekes, és néha hasznosabb is a normálistól eltérő, rendkívüli események felől a magyarázatot azoktól kérni, akik azt előidézték, nem pedig könyvmoly professzoroktól, akik csak elmélkedni tudnak felőlük.

- Az első, lépés az - kezdte -, hogy fel kell ismernünk önmagunkban azokat a lehetőségeket, amelyekkel valamennyien rendelkezünk. Amíg ez meg nem történik, addig kezünk-lábunk meg van kötve fölösleges korlátozásokkal, amelyek csak arra jók, hogy megakadályozzanak bennünket csodálatos lelki és anyagi erőink kiaknázásában. Az emberek - ha olyasféle jelenségeket látnak, mint amilyeneket például én tudok előidézni - vagy bűvészkedésre, vagy valami teljesen természetfölötti procedúrára gondolnak.

Pedig mindkét feltevés helytelen. Nem tudják ésszel felérni azt a tényt, hogy ezek a jelenségek teljesen tudományosak és a természet törvényeinek engedelmeskednek. Kétségtelen, hogy én olyan lelki törvényeket alkalmazok, amelyeket csak kevesen értenek meg, de ettől ezek törvények maradnak. Amit csinálok, az nem önkényes, természetfölötti, vagy éppen természeti törvényekkel ellentétben álló. Ami pedig azokat illeti, akik egyszerűen holmi színpadi bűvészt, vagy ezermestert látnak bennem, ezeket csak sajnálni tudom szűk látókörükért, mert nem képesek megérteni, hogy az emberiség teljesítményei túlhaladhatják azt a szűkre szabott tapasztalati kört, amely nekik osztályrészül jutott.

Tollam még gyorsírással jegyezte az utolsó mondatot, amikor felpillantottam rá, és észrevettem szemének azt a merengő kifejezését, amely gyakran megjelent, valahányszor kritikusairól beszélt.

- Azt hiszik például - folytatta -, hogy amikor kalaptűkkel vagy fúrókkal szúrom át az arcomat, az pusztán ügyes trükk, vagy annak eredménye, hogy

el vagyok kábítva, vagy ha egyik sem a kettő közül, akkor azzal magyarázható, hogy akaraterőm segítségével ellen tudok állni a fájdalmaknak. Igen ám, de ha ez igaz volna, mivel magyarázható, hogy miután ilyen súlyos sebeket szenvedtem és össze-vissza vagdaltak, testemen egyetlen forradás sem látható? A tény az, hogy ezek az emberek nem tudnak szabadulni a megszokott gondolkodásmódtól; nem tudják elképzelni, hogy talán mégis az a magyarázat a helytálló, amelyet én adok. Próbáljanak csak meg késeket, vagy tűket döfni saját torkukba és arcukba - majd rögtön meglátják a különbséget. Szuggerálják csak maguknak, hogy nem érzik és próbálják nem érezni - azért mégiscsak érezni fogják!

Méltatlankodva elhallgatott.

- Ön azonban a magyarázataimat várja - folytatta aztán. - Két titkom van - bár ez nem éppen korrekt megjelölés, de jobb híján maradjunk ennél -, amelynek segítségével valamennyi mutatványomat véghezviszem: az első, hogy nyomást gyakorolok a test bizonyos ideggócaira, a második, hogy képes vagyok kataleptikus kómába merülni. Mindenki, aki alkalmas rá és aki hajlandó elvégezni azt a hosszú tréninget, amelyen én mentem keresztül, amíg elsajátítottam ennek a két fogásnak az alkalmazását, maga is véghezviheti ugyanezeket a műveleteket. E két módszer alkalmazása nélkül nem is lett volna bátorságom vállalkozni a feladatra, mert nem vagyok olyan, mint az ön által megfigyelt hindu fakírok, akik szinte élvezettel sanyargatják magukat és önként vállalják a tanaik és aszkétizmusuk által diktált szörnyű szenvedéseket. Mi sem áll tőlem távolabb, mint az ilyesfajta barbár doktrína és határozottan elítélem azokat a túlzott gyakorlatokat, amelyeket ezek az aszkéták magukra mérnek. Egyetlen közös vonás van közöttünk, mégpedig elméleti oldalon: az, hogy én is befelé forduló szellemi életet élek, gyakorlati oldalon pedig, hogy ugyancsak a nyelv hátrahúzását és a katalepsziába merülést alkalmazom.

Olyan őszintén beszélt, hogy én, aki ismertem a keleti fakírok gondolkodásmódját, meglepődtem. De azért tovább kérdezősködtem: - Volna szíves részletesebben megmagyarázni első számú titkát?

- Igen - válaszolta szelíden. - Szükségtelen magyarázgatnom önnek, hogy a fájdalom vezetői az idegszálak, de rá kell mutatnom arra, hogy ezek az idegszálak bizonyos kiválasztott ideggócokra alkalmazott ujjnyomás útján - ami arra szolgál, hogy az agyból levezesse a vért - érzéketlenekké válnak. Kérem, egy pillanatra sem állítom, hogy ezt bárki alkalmazhatja, mert

hiszen a szükséges hosszú és alapos tanulás nélkül az ilyen ötletszerű kísérletek ostobák és veszedelmesek lennének. Ha most ezt a nyomást kombináljuk azzal a gondolati összpontosítással, amely arra irányul, hogy elveszítsük öntudatunkat, továbbá izmaink és idegeink teljes elernyedésével, majd tökéletesen hátrahúzzuk nyelvünket és szakadozottan szívjuk be a levegőt, akkor feltétlenül beáll a merev kataleptikus kóma. Körülbelül huszonöt perccel később a test automatikusan és tökéletesen érzéketlenné válik a fájdalommal szemben, bármilyen átható, bármilyen kegyetlen is legyen az.

- Milyen idegek azok, amelyekre nyomást gyakorol?

- A fej fő, vivőereire, a halánték hipnotikus központjaira, és az úgynevezett pneumogasztrikus idegekre. De mint mondottam, ezekkel nem szabad játszani. Aki például megpróbál nyomást gyakorolni a fej vivőereire és ezáltal vérteleníti az agyat, valószínűleg zúgást fog érezni a fejében, amint a vér a nyak tarkó felé eső részén távozik - aztán tehetetlenül összeroskad és elájul.

Jómagam azonban ezt teljesen nyugodtan megtehetem, mert erre szakértők már gyermekkoromban megtanítottak.

- És a nyelv hátranyelése?

- Ó, ezt természetesen ön már láthatta Indiában, a jógik között.

Már mikor négy hónapos gyermek voltam, apám elkezdte ujjaival hátraszorítani a nyelvemet. Az eredmény egy görcsszerű rángás fellépése lett. Ha ez a rángás túl erős volt, ez azt bizonyította, hogy a gyakorlat túllőtt a célján és egy időre be kellett szüntetni. Ma már egész könnyedén hátra tudom nyelni a nyelvemet, inkább az a nehézség, hogy visszahozzam eredeti helyzetébe, és ezért néha ujjaimmal kell előrehúznom. A hinduk is végeznek gyakorlatokat nyelvük meghosszabbítása érdekében, abból a célból, hogy azt idővel egészen hátra tudják húzni, s így légmentesen elzárják vele légcsövüket, ami egyben arra is szolgál, hogy veszedelmes rovarok, vagy csírák ne férkőzhessenek be, mialatt a test magával tehetetlenül a földben nyugszik.

- Föltéve, hogy már kómába merült, mi történik?

- Mielőtt erre kerülne sor, előzetesen mindig meghatározom a felébredésem pillanatát. És amikor ez a pillanat elérkezik, fel is ébredek. Sok ember alkalmazza az önszuggesztiónak ezt a módját egyszerűbb esetekben, amikor például este felteszik magukban, hogy másnap bizonyos

órában fognak felébredni, hogy idejében elvégezhessék napi munkájukat. Ami egyben bizonysága annak is, hogy a tudatalatti sohasem alszik - csak a tudat az, amelynek kiesései vannak, ami egyben megmagyarázza azt is, hogy az alvajárók néha egészen értelmes tevékenységre képesek anélkül, hogy utóbb vissza tudnának emlékezni arra, amit csináltak.

De térjünk vissza a tárgyra. A kataleptikus transz beállta azzal jár, hogy két fontos, sőt vitális szervi működés - a légzés és a vérkeringés - megszűnik. Tudjuk, a legtöbb ember erre kijelentené, hogy a halálnak azonnal be kell állnia, ha ezek a szervműködések megszűnnek, de önnel szemben nem kell vitatnom ezt a pontot, hisz ön már a nyilvánosság számára is beszámolt arról, hogy ennek éppen az ellenkezőjéről győződött meg Indiában. A fakírok fel tudják függeszteni lélegzésüket és vérkeringésüket és mégis életben maradnak. Elég tehát annyit mondanom, hogy amíg kataleptikus kómában fekszem, a vérkeringés tökéletesen szünetel.

Helyesebben életem egész ritmusa felfüggesztődik. Fontos, hogy külön kiemeljem: ez nem az a katalepszia, amely néha különböző

személyeken végzett hipnotikus kísérleteknél beáll, mert azokban az esetekben a vérkeringés gyakran még a rendesnél is intenzívebbé válik. Hogy miért? Mert a két alkalmazott módszer teljesen különböző és egymással semmiféle kapcsolatban nem áll. A különbséget legtisztábban annál az eljárásnál figyelheti meg, amelyet pusztán hipnotikus szuggesztió elérésére használnak, míg én kizárólag a fizikai módszereket, így az ideggócok nyomását és a nyelv hátranyelését alkalmazom. További különbség az is, hogy nálam a fájdalmakkal szemben jelentkező érzéketlenség nem tart tovább, mint huszonöt percig, miután a másodfokú transzból magamhoz tértem. A szuggesztió révén létrejött hipnotikus állapotban a médium teste gyakran érzéketlenné válik a fájdalommal szemben, ez igaz, de megint más dolog az, ha - mint az én esetemben - ez az érzéketlenség akkor következik be, amikor a transzállapot már megszűnt. Végül a legfontosabb különbség az, hogy saját akaratom segítségével önmagamat helyezem transzállapotba. Márpedig hol van az a hipnotizőr, aki önmagát tudja hipnotizálni?

- Feltűnő, hogy az ön teste épségben van, az után a rengeteg seb után, amelyet pályafutása alatt kapott. Mivel magyarázza ezt, doktor?

- Hogy ezt elérjem, két dolgot csinálok. Az első, hogy ideiglenesen meggyorsítom a vérkeringésemet. Tudja, hogy az orvosok a múlt este, amikor a kísérletet tettük, úgy találták, hogy egészen százharmincig emelkedik. Ez gyorsítja a szívműködést, de nem feszíti túl és maga a gyorsulás nem fáraszt.

A vérkeringésnek ez a sebessége természetesen meglepő gyorsasággal segít meggyógyítani a sebeket is. Emlékeztetnem kell rá, hogy ezt kizárólag akaraterőmmel értem el. A második az, hogy a vér hőmérsékletét a lázpontra emelem. Ez elpusztít minden csírát, ami esetleg bekerülhetett volna a sebbe, sőt azt fertőtleníti is. Sebeim sohasem jönnek gyulladásba és mindig tökéletesen gyógyulnak, néhány percen, vagy - súlyosabb esetekben - néhány órán belül.

Most rátértem legnagyobb teljesítményére, az élve-eltemettetésre.

Eldobta cigarettája csutkáját és azon nyomban másikra gyújtott rá.

- Szükségtelen elmesélnem önnek, hogy évezredekkel ezelőtt a régi Egyiptomban éppen úgy, mint a régi Indiában, ugyanezt a műveletet általánosságban gyakorolták - felelte. - Abban az időben még alig voltak nyomai annak az általános materializmusnak, amely ma oly dúsan burjánzik. Mindenki hitt a lélekben és ennélfogva az olyan kísérleteket, mint az enyém, tökéletesen érthetőnek találták.

Mindenki hitt akkor abban - mint ahogy mi, mai fakírok hiszünk benne -, hogy a lélek az, ami titokzatos módon vezérli a test életét és az agy tudatát. Mi hiszünk abban, hogy a lélek a testtől független életet is élhet és hogy amikor a testet alkotó vegyi atomok szén, kálium, hidrogén, oxigén stb. formájában visszatérnek a földbe, akkor a lélek, az élet mozgató ereje visszatér forrásához, ahhoz az Ismeretlen Erőhöz, amely örök. Azt sem kell magyaráznom önnek, hogy a modern materializmus azzal a veszéllyel jár, hogy hamis gondolkodásmódra csábítja az embert és ezáltal megfosztja ettől a kiszámíthatatlan erőtől, a lélek erejétől. Ennyit a dolog elméleti részéről.

Röviden azt mondhatnám, hogy a legmélyebb kataleptikus transzban a fizikai élet felfüggesztődik, de a lélek láthatatlan szikrája továbbra is működik. Ennek bemutatására hosszú és szigorú gyakorlatra van szükség, amely természetesen már igen zsenge korban kezdődik. Említettem, hogy apám már akkor kezdte velem a gyakorlatokat, amikor még csak négy

hónapos voltam. Ma már, ha akarom, akár néhány napra is eltemettethetem magam és sértetlenül térhetek vissza.

- A kétkedők mindig egy ellenvetést tesznek - jegyeztem meg. -

Mindig azt kérdezik, hogyan lehetséges eltemetve feküdni anélkül, hogy lélegzetet venne az ember?

- Vegyen egy egyszerű esetet. Kelet-Afrika partvidékének gyöngyhalászai nyolc-kilenc percig kibírják a víz alatt, lélegzés nélkül. Tudomásom szerint emberi lény számára ez jelenti a legmagasabb rekordot. Most nézzük az állatvilágot. A béka sebesen lélegzik, mégis négy teljes órán keresztül képes víz alatt maradni levegő nélkül. Hogyan csinálja ezt? Vizsgálja meg és rá fog jönni, hogy a teste egészen merev. Vagyis kataleptikus. Azt is észreveheti, hogy szemei zárva vannak, de nem a szemhéjai, hanem egy különleges védőhártya segítségével, ami megóvja a vízzel való érintkezés veszélyeitől. Vagy vegyük a vízi teknőcöt: szabadon lélegzik a levegőn és mégis több órát tud eltölteni víz alatt. Ha azonban hirtelen elvonjuk a teknőctől a levegőt és arra kényszerítjük, hogy rajta kívülálló akarat folytán maradjon a víz alatt - megfullad és elpusztul. Ennek oka pedig az, hogy nem volt ideje előkészülni a víz alatti tartózkodásra. A krokodilok, amelyek hüllők, ugyancsak néhány hónapon keresztül telelnek lélegzetvétel nélkül. A tudomány alig tudja megmagyarázni, hogyan élhetnek ezek az állatok oxigén híján. Még ismertebb példáját szolgáltatja ennek az áttelelésnek a denevér bizonyos fajtája, amely felfüggeszti testét és tökéletesen beszüntet minden lélegzést.

Azonnal elárulom önnek, hogy ezen állatok érthetetlen életmegnyilvánulásainak kulcsa az, hogy különleges katalepsziába tudnak merülni. Márpedig, ha erre állatok képesek, mért ne lennének rá képesek emberi lények, akik végül is ugyancsak állati jellegű szervezettel rendelkeznek? Ha az emberi lény önmagában alkalmazza ezt a kulcsot, azonos eredményre fog jutni. Ez az, amit mi fakírok bebizonyítottunk. Ha nem volnék kataleptikus transzban annál a kísérletnél, amikor elevenen égetnek, tíz percen belül megfulladnék. Igenis: vannak körülmények, amikor élni tudunk légzés nélkül.

Egy ideig néztem, hogyan száll a szürke füst illatos cigarettájából, majd megkérdeztem: - Ha, mint ön mondja, az eltemettetés ideje alatt a lélek elválik a testtől, vajon egyúttal átlépi-e a túlvilág küszöbét? És ha igen, mit mondhat nekünk ottani tapasztalatairól?

- Sajnos, úgyszólván semmit sem tudok mondani. Nem akarom úgy feltüntetni magam, mint aki tisztában van a túlvilág titkaival.

Ámbár sikerült elképzelhetetlen mértékben életre serkentenünk a tudatalatti csodálatos erőit, még mindig vannak titokzatos mélységek, amelyekbe nem tudtunk behatolni. A baj, az, hogy amikor mi, fakírok, elszabadulunk a testtől, olyan állapotba kerülünk, mint az alvajárók, vagyis nincs tudatunk létezésünkről és mégis létezünk, amikor pedig visszatérünk a testi életbe, képtelenek vagyunk visszaemlékezni bármire is látszólag természetfölötti kalandunkból. Lehetséges, hogy közben felkutattuk a szellemek világának különböző régióit, de miután tapasztalataink öntudatlanok, semmit sem tudunk mondani arról a világról. Álmunk éppoly mély, mint azoknak az állatoknak téli álma, amelyeket az imént említettem.

Ez valóban sajnálatos volt. Egyenesen lehangolt, hogy az olyan ember, mint Tahra bey is, aki már néhányszor “meghalt”, semmiféle határozott beszámolót nem tud adni. Elégedetlenségemnek kifejezést is adtam a negatív eredmény miatt.

Vállat vont.

- A tényeket úgy kell elfogadnunk, ahogy találjuk őket - válaszolta. - Ennek ellenére hiszek abban, hogy - ugyanúgy, mint a valóságos halál esetében - visszatértem, hogy egyesítsem lelkemet az Egyetemes Lélekkel, az Ismeretlen Erővel. Ebben az értelemben, azt hiszem, halhatatlanok vagyunk.

Nem értettem tisztán, hogy ez az Egyetemes Erő - vagy ha úgy tetszik: Isten - hogyan lehet a tökéletes öntudatlanság bizonyos végtelen állapota, mert túlhaladta képzeletemet, hogy egy tudatos lény - az ember - hogyan származtathatja eszméletét egy tudattalan lénytől, az erőtől. De nem akartam firtatni ezt a pontot, mert ez teológiai vitákra vezetett volna, márpedig én ezúttal tudományos tényekkel igyekeztem dolgozni. Ennek ellenére nagyra becsültem dr. Tahra bey őszinte magyarázatait, mert meg voltam győződve róla, hogy tapasztalatait pontosan úgy írja le, ahogy azok történtek.

Aztán elmondta nekem egy élve-eltemettetés különös történetét.

1889-ben Tantában, dr. Tahra bey szülővárosában élve eltemettek egy közismert fakírt. A fakír elhatározta, hogy nem fog “feltámadni” 1925. május 17-e előtt. Amikor a kitűzött időpont elérkezett, kihantolták és kiderült, hogy még csakugyan életben van. Húsa tökéletes állapotban volt,

minden szerve egészséges, éppen csak beszélni nem tudott. Hat hónappal utóbb a fakír meghalt.

Megkérdeztem dr. Tahra beyt, mi lehetett az oka a fakír hirtelen halálának. Ezt mondotta:

- A teste teljesen kimerült a föld alatt. Az ilyen túl hosszú időtartamú eltemetés megrövidíti a fakír életét. Másrészt viszont, ha valaki csak rövid, mondjuk egy-három napos periódusokra temetteti el magát, ez csodálatos frissítő és gyógyító hatással jár a szervezetre. Az egyiptomi dervisek ezt már évszázadokkal ezelőtt felfedezték. Abban az időben a dervisek voltak megbízva bizonyos fajtájú bűnösök megbüntetésével és ezeket - ahelyett, hogy halálra ítélték volna - hosszú időre eltemették, miután előbb a dervisek megfelelően preparálták testüket. Az eltemetés időtartama terjedelemben a bűn természete szerint váltakozott. És rájöttek, hogy bár ez az eljárás megrövidíti az életet, másrészt viszont csodálatos módon kigyógyítja a kísérlet alanyát minden betegségből, bármilyen fajtájú legyen is az. A magam részéről ezt azzal magyarázom, hogy az ilyen eltemetés magában foglalja a hosszú pihenő és a böjt valamennyi előnyét. A ma oly népszerű koplalókúráknak is például az a lényege, hogy lehetővé teszi a természet számára, hogy munkához lásson és kigyógyítsa a testet a betegségéből. Egy néhány napos eltemetés egyenlő hatású egy ugyanilyen tartalmú böjttel, de azonfelül még azzal az előnnyel is jár, hogy minden testi funkció számára tökéletes pihenést jelent, márpedig ezért az előnyért túlfeszített szervezetünk csak hálás lehet. A rövid tartalmú eltemetés mélységes letargiája folytán hatalmas gyógyító erők lépnek működésbe és ezzel bizonyságot szolgáltatnak egyrészt a lélek hatalmának az anyag felett, másrészt annak a meglepő értelemnek, amely tudatalattink mélyén lappang.

- De nem jár veszéllyel az élve-eltemettetés?

Megadó mozdulattal széttárta kezeit.

- Természetesen veszélyekkel is jár, de kellő elővigyázati rendszabályokkal ezeknek elejét lehet venni. A legnagyobb gonddal kell véghezvinni a műveletet, mert hiszen itt életre-halálra megy a játék. Volt egy ifjú fakír, Szaidnak hívták, aki belehalt egy ilyen kísérletbe. Tizennyolc éves volt ez a nagy reményekre jogosító fiatalember, aki teljesen a fakírságnak szentelte életét és elsajátította az autokatelepsziának azt a művészetét, amelyet én is bemutattam önöknek. Egy napon elhatározta, hogy merész dologra vállalkozik: nem kevesebb, mint hat esztendőre

eltemetteti magát a föld alá. Nos a dolog lezajlott, testét különleges sírba helyezték. Részben, hogy a kísérletet ellenőrizzék, részben, hogy segítségére legyenek, néhány hitbuzgó mohamedán minden esztendőben egyszer, a Ramadan szent ünnepe alatt kinyitotta a sírt, megvizsgálta a test állapotát és imákat mondott fölötte. Az első két év alatt a test tökéletesen konzerválódott, amikor azonban harmadszor is felnyitották a sírt, megdöbbenve tapasztalták, hogy a koporsóba, amelyben a test feküdt, férgek furakodtak be és elpusztították a test egy részét.

- Mivel magyarázza ezt, doktor?

Elfordult tőlem és kibámult az ablakon. Követtem tekintetét és láttam, hogy a Nílust nézi, ezt a csodálatos folyót, amely emberek millióit táplálta és tartotta életben ezer, meg ezer esztendőn keresztül és amely úgy karolja át Egyiptomot, mint az apa a gyermekét. Aztán visszafordult felém: - Két elméletem van. Az első az, hogy a sírbatétel előtt nem végezték el kellő gonddal az előkészületeket. A fakírnak, ha ilyen hosszú időre szóló eltemettetésnek akarja alávetni magát, tökéletesen be kell vonnia testét lágy viasszal, mintha csak egész testéről viaszlenyomatot óhajtana készíteni. Aztán egy lezárt és lepecsételt koporsóba kell elhelyezni, amelyből előzetesen porszívógéppel kell eltávolítani minden porszemet. A szegény Szaid nem vitte véghez ezeket az elővigyázatossági intézkedéseket. Elgondolásom tehát az, hogy koporsóján lyukat fúrt valami kígyó - vannak ilyen kicsiny, de igen erős fajták Egyiptomban - és bekúszott az agyába. Aminek következtében Szaid testébe oxigén kerülhetett. Én ugyanis a kataleptikus állapot hatását részben annak a körülménynek tulajdonítom, hogy az teljesen megfosztja a testet az oxigéntől. Meg vagyok győződve róla, hogy amíg oxigén nem kerül a transzban lévő testbe, addig sem mikroba, sem más élőlény nem árthat neki. A leírt processzus eredménye azonban az volt, hogy ilyen módon bizonyos mértékben védtelenné vált a férgekkel szemben, amelyek természetesen be is furakodtak a koporsóba és mindenekelőtt belső szervei felé igyekezve, elkezdték enni húsát.

Dr. Tahra bey hátborzongató képet festett azokról a veszélyekről, amelyek arra a fakírra várnak, aki nem készíti elő kellőképpen önkéntes eltemettetését. Kezdtem megérteni, hogy a régi Egyiptomban - amikor királyi, főúri vagy papi halottaikat konzerválni akarták - nemcsak bebalzsamozták és mumifikálták a testeket, hanem bezárták őket vastag

kőszarkofágba, elpusztíthatatlan gránitba, ahová a világon semmi sem hatolhat be.

- Ezek után meg fogja érteni, miért minősítem ostobaságnak az olyanfajta elméletet, hogy mialatt átesem az élve-eltemettetésen, valami titkos csövön keresztül gondoskodom levegőről a szervezetem számára. Amikor még néhány évvel fiatalabb voltam, egyszer egy órára eltemettettem magam egy kertben, ahol az emberek táncoltak a sírom fölött. De azért nem az a célom, hogy elkápráztassam az embereket, mint a színpadi bűvészek teszik, hanem az, hogy kimutassam azokat a hatalmas erőket, amelyek - kevesek által ismerve és kevesek által értékelve - bennünk lappanganak.

Néhányszor előfordult az is, hogy nem sikerült a kísérletem, de mindig elég őszinte voltam ahhoz, hogy ezt bevalljam. Az ilyen kurdarc azonban - hála hosszú gyakorlatomnak és tapasztalatomnak - csak nagyon ritkán fordul elő.

- Lehetséges volna, doktor, hogy érzéstelenítés nélkül belső operációt végezzenek önön, mialatt kataleptikus kómában fekszik? - kérdeztem.

- Meggyőződésem az, hogy ez teljesen lehetséges, ámbár sohasem próbáltam ki. Egyszer egy orvos azt állította, hogy azok a sebek, amelyeket a tőrök és kalaptűk ütnek rajtam, csak jelentéktelenek, s azt kérdezte, vajon el tudnék-e viselni egy operációt fájdalom nélkül? Az feleltem, hogy véleményem szerint igen és - amennyiben nem életveszélyes operációról van szó - hajlandó vagyok alá is vetni magamat. Az orvos azonban azt válaszolta, hogy az ország törvénye tiltja az olyan operációt, amelyet betegség vagy kór nem tesz szükségessé, miután pedig én makkegészséges voltam, a dolog ennyiben is maradt.

Ezzel végére értünk a személyes tapasztalatok megtárgyalásának, most aztán szerettem volna általánosabb alapokon közeledni ezekhez a jelenségekhez. Független nézetei annyira elütöttek a Kelet többi fakírjának titkolózásától, hogy valósággal csábított a további puhatolózásra. Mikor ezt megemlítettem, mosolygott és be sem engedte fejezni a mondatot. Egy könnyű kézmozdulattal kísérve így szólt:

- Szeretném a dolgot tudományos alapon tárgyalni, megfosztva minden hamis szuggesztiótól és autoszuggesztiótól, amelyek legtöbbje vallásos vagy babonás eredetű és amelyekkel e téma elválaszthatatlanul össze van keveredve. Magam is többször tanúja voltam annak, hogy ez csak árt az ügynek. Teljesen szakítottam a fakírok hagyományaival. Más dolog a

tudomány és más dolog a vallás - mind a kettőt külön kell kezelni. Tisztelettel nézek rá és olybá tekintem, mint valamit, ami igen szükséges az életben, miután morális erőt kölcsönöz az embernek. De - mint ön is megfigyelhette Indiában - annyira erős az emberben az a hajlandóság, hogy Isten vagy szellemek, vagy az angyalok javára írja azt, amit kizárólag saját lelkierőnk, saját tudatalattink idéz fel, hogy szükségesnek érzem a teljes szakítást a babonától való megtisztítás és a tudományos magyarázat érdekében. Sok fakír saját önszuggesztiójának áldozata, míg másokat a hagyományokban rejlő szuggesztiók befolyásolnak. Ezek azután valódi eredményeket érnek el, csak az elvi magyarázat hamis. Nézze csak meg a táncoló derviseket, akik a forgás útján idézik elő maguknál a hipnotikus állapotot, aztán tőrökkel szurkálják és késekkel vagdossák testüket anélkül, hogy fájdalmat éreznének. Ezt a cselekedetüket bonyolult ceremóniák és szertartások, meg különféle imák előzik meg, ami véleményem szerint mind szükségtelen és csak arra szolgál, hogy autoszuggesztió útján előidézzen egy állapotot, amelyet én el tudok érni igen gyorsan és minden imádság nélkül, tisztán bizonyos természeti törvények felismerésével. A meggyőződésem az, hogy a fakírok igen gyakran használják arra csodálatos mutatványaikat, hogy befolyásolják az emberek gondolkodását és elfogadtassák velük vallásos meggyőződésüket. E hatás növelése érdekében alkalmazzák misztikus magatartásukat.

Holott mindez idejét múlta már napjainkban, amikor a tudomány és nevelés ekkora haladást tett. Ezek a babonagyárosok jobban tennék, ha a tudományt tanulmányoznák és cselekedeteiket tudományos alapon magyaráznák meg.

Dr. Tahra beynek igaza volt. Az abrakadabrák kora elmúlt. A titok és a megtévesztés egy a mainál sötétebb kor hagyatéka. Korunk felvilágosult napjaiban egyenesen kell kifejezni az igazságot, nem pedig a mesék és kiagyalások, a szimbólumok és hasonlatok, a célzások és ájtatos révületbe ejtő suttogások kusza és körmönfont módszereivel.

- De mit szól azokhoz a fakírokhoz, akik a vallásos extázisra hivatkoznak?

- Nem tagadom, hogy vannak ilyen jelenségek, ezek azonban a vallás szférájába tartoznak, ami kívül esik kísérleti kutatásaink területén. Számomra elegendő működési terrénum az, amelyen most dolgozom. Elég, ha meg tudom mutatni azt, hogy a tudatalatti, a lélek életben maradt és

visszatér a testbe egy olyan állapot után is, amely egyenértékű a halállal. Ebben magában elég tanulságot találok. Mert ki kételkedhetik ilyen kísérlet után a lélek valóságában? Elég, ha ki tudom mutatni ennek a léleknek csodálatos erőit, amelyek fenntartják a testet akkor is, hogyha például egy nagy követ kalapácsolnak szét darabokra rajta, anélkül, hogy ennek a test bármi kárát vallotta volna. Egyik barátom, egy gyakorlott atléta, azt hitte, hogy utánozhatja ezt a mutatványomat, de mikor megpróbálta, eltört a hátgerince. Mert ő kifejlesztette ugyan a testét, de arról, hogy tudatalattijának erőit is kifejlessze, megfeledkezett. Ezek az erők oly magasrendű reményekre jogosítják az emberiséget, hogy nézetem szerint alapját alkothatják egy új aranykor eljövetelének. A tudomány a tudatalatti csodáit nem tekintheti többé a beteges képzelet szüleményeinek, hanem komolyan és behatóan kell foglalkoznia velük és így róni le adóját az Ismeretlen Erő iránt, amely önmaga és a világ létezésének alapot ad.

Az emberi gondolkodás örök szfinxe imigyen teszi fel kérdéseit és csábít további kutatásra. Nem kell félnünk. Az ember, miközben a protoplazmától a túlvilág felé halad, oly ősi rejtély, amelyet a modern kutatás fog megoldani. És a XX. század bőségesen igazolja majd ezt a jóslatot.

8. fejezet * Allah nevében!

Térdre hulltam a mosé egyik nemes oszlopa mögött és szívem némán szárnyalt fel, áhítatos odaadásban, ama Magas Erő felé, amelyet az emberek itt körülöttem Allahnak neveznek - amaz Erő felé, amelynek nem tudnék nevet adni, amelyet tehát egyiptomi tartózkodásom alatt magam is hajlandó vagyok Allahnak nevezni.

Hiszen tudom, hogy e tekintetben úgyis valamennyien ugyanarra gondolunk, ugyanarra a Magasabb Lényre, aki tenyerén tart bennünket és akit tehát hajlandó vagyok akár egyik, akár másik nevén elfogadni.

Nem tudom, mennyi idő telt el, míg valaki alig hallható éneklő hangon elkezdett felolvasni a hatalmas ősrégi Korán-kötetből, Allah szent iratából. És mialatt a kellemes arab dünnyögés pergett az ajkáról, körülpillantottam és elnéztem a többieket, akik engedelmeskedve a próféta parancsának, összegyűltek alkonyatkor, hogy néhány percre visszaemlékezzenek arra az Isteni Forrásra, amelyből életünket és létünket merítjük. Mellettem egy öregember térdelt, hosszú, kék csíkos fehér selyemköntösben. Bőre halvány dióbarna színű volt és ebből a háttérből egy ragyogóan fehér fogsor csillogott ki. Miközben imáit suttogta, homlokával érintette a puha, vörös szőnyeget - újra meg újra felemelkedett és újra meg újra előrehajolt. Ismételten csípőjére fektette kezét, megint suttogva imádkozott, majd kisvártatva homlokát megint a padlóra hajtotta.

Egy másik öregember - aki éppen akkor lépett be és kezdte kérni Allah könyörületét, amikor körülnéztem - maga is nemsokára ide-oda ingatva testét, elmerült ájtatosságaiba. Szörnyű szegénynek látszott rongyos ruhájában, amely valamikor fehér lehetett, most azonban már piszkos szürkévé vált és nem volt egyéb, mint egy szánalmas rongytömeg.

Forradásos és ráncos arcán visszatükröződött az a kemény küzdelem, amelyet az élet és Allah szabott ki számára, de itt, ebben a világtól elvonatkoztatott, nyugodt és ájtatosságnak szentelt, tiszteletre méltó épületben elsimultak a ráncok és valami békés derű sugárzott az arcáról, mialatt délutáni imádságba merült.

Elfordultam tőle és megláttam egy másik kegyes moszlimot, aki holmi kereskedőnek látszott, aki a bazárban lévő fülkéjéből hirtelen átszalad ide. Az előírt testtartásban állott, arcát Kelet felé fordítva, lábát kissé szétvetve, nyitott tenyerű kezével arcának két oldalát és füleit érintve. És dallamosan

kiáltotta az üdvözletet: Isten a legnagyobb! Aztán csípőre tette a kezét és egy ideig a Korán kezdő fejezetét dünnyögte. Majd lecsúsztatta kezét térdeire, testét kicsit meghajtotta, ujjait széttárta és így szólt: Hallgassa meg Isten azt, aki őt dicséri!

És így folytatta, imádságát hajlongásokkal kísérve, időnként a földet érve homlokával úgy, ahogyan az ortodox moszlim számára 1300 esztendő óta elő van írva. Végül megfordult és jobb válla fölött hátrapillantva, mintha csak a gyülekezet többi tagjaihoz intézné szavait, mondotta: Béke legyen veletek és az Istennek könyörületessége! Majd fejét bal felé fordítva, megismételte ugyanezt az áldást.

Egy ideig még guggolt, majd felkelt és nyugodtan elhagyta a mosét. Lelke kiöntötte szeretetét Allah iránt és most nyugodtan visszatérhetett árui közé.

És sokan voltak még mások - mind férfiak - elmerülve az imádságban és látszólag megfeledkezve a külvilágról. A szemeknek és a gondolatoknak Allah felé kell fordulniuk - mondotta Mohamed próféta -, és ezek az emberek szó szerint engedelmeskedtek a parancsnak. Nem azért jöttek ide, hogy hittestvéreiket vizsgálják vagy hittestvéreik vizsgálják őket - nekik kizárólag csak Allahhal volt dolguk és Neki adták oda magukat, olyan áhítattal, amely felejthetetlen maradt a velük együtt érző idegen szemlélő számára.

Hosszú kaftános kairóiak ültek, hajlongtak vagy térdeltek európai öltözetű, feszes üzletemberek szomszédságában. A nincstelen szegény a szerencsés gazdag mellett mutatta be hódolatát Allahnak és a tudós - akinek fejében kötetek ezreinek bölcsessége nyüzsgött - nem tartotta lealázónak, hogy elfoglalja helyét a tudatlan utcagyerek háta mögött. Ezt a demokráciát valósította meg Mohamed e régi vörös, fehér és arany falak között, e gyönyörű mosé szaracén boltívei alatt.

Felegyenesedtem és lassan kifelé indultam. Papucsba bújtatott lábam alig mozdult, míg újra elnéztem ezt a színes jelenetet. Ott volt a szőnyeggel leborított és korláttal körülvett emelvény, ahonnan egy hófehér szakállú férfi zengte felénk a Korán verseit, ott volt a szent imádkozófülke, két karcsú oszlop között, meg a finom faragású fa imaszekrény, amelynek elefántcsont-berakásos diófa ajtajain ősi feliratok díszlettek - s mindez azt a művészetet sugározta, amellyel az arabok gazdagították a világot.

Körös-körül a falakon csillogó aranybetűkkel a Koránból vett arab idézetek frízei - minden betű önmagában is egy-egy díszítmény. A fal alsó részét különböző színű márványberakások alkotják. Minden téres és tágas, az építők láthatólag nem fukarkodtak a területtel, amikor megépítették ezt a házat, hogy a hívők Allah imádatára összegyűlhessenek.

Áthaladtam a téglakockákon, majd a mozaikkövezeten és elértem a hatalmas, csaknem kétszáz láb szélességű udvart. Négy széles oszlopsor övezi, amely annyira kizárja a külvilágot, mintha az egész épület a Korán által ígért Paradicsomban, nem pedig a zajos Kairó egyik utcájában állna. A márványkockákra puha szőnyegek borulnak és a szőnyegeken kis csoportokban komoly arccal kuporognak vagy térdelnek az emberek - talán kegyes turbános tudósok vagy éppen csak szegény polgárok, akiknek nincs dolguk és sok a ráérő idejük. Egyesek imádkoztak, egyesek olvastak, mások aludtak, ismét mások egyszerűen csak henyéltek a napon.

Az udvar közepén fedett, díszes márványmedence állott, amelynek fehér kupola formájú tetőjét kerek oszlopok tartották, színes email-berakásokkal. A kút fölé magas, karcsú pálmák borítottak védőtetőt. A hatalmas négyszög gyönyörű megtestesülése volt az egyszerűségnek, a szépségnek és a nyugalomnak. A béke - és természetesen Allah - uralkodott itt. Időnként hallani lehetett ugyan a kismadarak csicsergését és trillázását, amelyek ott vertek fészket a boltívek meg faragott oszlopfejek között - ez a megnyugtató és szakadatlan csicsergés azonban csak még jobban kiemelte az udvar csendjét.

A tűző délelőtti nap hatalmas árnyékokat vetett a nyitott udvaron. A lézengők rám pillantottak, egy másodpercre valami kérdés villant meg szemükben, de máris letettek róla, mint olyasmiről, ami nem éri meg a szellemi erőfeszítést - és átadták magukat továbbra is a boldog semmittevésnek. A jelenet, amelyet ma láttam, pontosan ugyanaz a jelenet, amelyet valamelyik sisakos, páncélos és diadalmas keresztes vitéz láthatott sok száz esztendővel ezelőtt, amikor leszállt táncoló lováról és belépett ebbe az ősi mosébа. Kairó gyors iramban változik, de sok-sok moséja ma is úgy áll, mint megannyi erődítmény, amelyet hiába rohamoz meg a modern törekvések hadserege. És talán jó is, hogy ezek az épületek ma is megvannak és létezésükkel emlékeztetik sietős és zaklatott nemzedékünket arra, hogy milyen nyugalmas volt az a kor, amikor az emberek még nem voltak olyan okosak, mint ma. Ezek alatt az árnyas pálmafák alatt vagy a

boltíves árkádok mélyén Isten védő karjaiban érzi magát az ember és nyugodtan átengedheti magát az álmodozásnak, mindenesetre - ha éppen arra vágyik - remek helyet talál itt arra, hogy távolból nézze a város nyüzsgését és emelkedett nézőpontról figyelje az életet…

E hatalmas szentély bejáratánál lehúztam a papucsaimat, miután (igen helyesen) az a rend, hogy cipőben senki se léphessen be a mosé szentelt földjére és a falakon kívül hagyja az utca porát.

Átadtam a papucsokat a homályos fülkéjéből előbukkanó templomszolgának, majd lefelé indultam azokon a kőlépcsőkön, amelyeknek egykor lapos felületét kegyes lábak százezrei már gödrössé csiszolták, és nemsokára ismét elmerültem a szűk, zajos sikátor forgatagában.

Egy késő délután, alkonyattájban, áthaladtam az Iszmailia téren, amikor észrevettem, hogy egy kocsis gazdátlanul hagyja üres kocsiját az állomáson és átmászik egy alacsony, zöldre festett vasrácson, amely egy kis zárt közkert elkerítésére szolgál.

Arccal leborult a földre a lenyugvó nap alatt, Mekka irányában, és hat vagy hét percen keresztül imádkozott, teljesen megfeledkezve a körülötte nyüzsgő világról. Nem nézett sem jobbra, sem balra; egészen elmerült áhítatában. Ez a szép cselekedet mélyen megfogott, mind művészi hatása, mind pedig a benne megnyilvánuló szellemi odaadás következtében. A rendőr, aki a közlekedést irányította a téren, közömbösen nézte a “kihágást” és nem avatkozott bele a dologba.

Egy másik este, úgy tíz óra tájban, csendes sétára indultam a Nílus-part mellett vezető egyik elhagyatott utca mentén. Egy magányos lámpaoszlop villanyfényénél észrevettem egy nyírfa seprűvel felszerelt fiatalembert - nyilvánvalóan városi szolgálatban álló utcaseprő volt. Háttal a lámpa vasoszlopának támaszkodott és láthatólag megpihent munkájában az éjszakai égbolt alatt, amely olyan volt, mint egy *lapis lazuli* színű kupola. Vidám hangon, hangosan énekelt egy könyvből, amelynek lapjai már elrongyolódtak és amelyből már rövidlátó szemével olvasott. Olyan odaadással énekelt, annyira elragadták saját szavai, hogy nem vette észre közelségemet. Szemében az Allahhoz való közeledés örömujjongása csillogott… Belepillantottam a könyvébe: a Korán egy olcsó, papírborítású példánya volt. A fiú piszkos és szakadozott ruhát viselt, munkáját nyilván szűkösen fizették - de arca az öröm mintaképéül szolgálhatott volna.

Szükségtelen volt, hogy üdvözöljem a szokásos köszöntéssel: Béke legyen veled! Ő már megtalálta a békességet!

Egy harmadik este változtattam szokásos ételrendemen és elmentem vacsorázni a Sharia Muhammed Ali egyik vendéglőjébe, ahová európaiak járnak. A vendéglő a régi negyed szívében feküdt és ennélfogva még megőrizte az ősi tradíciókat. Az idők során megismertem és megbecsültem vörös tarbusos tulajdonosát, akinél a finom jellem és a veleszületett udvariasság nem üzleti érdekből, hanem egyenesen a szívből fakadt. A fehér ruhás pincér - alighogy elhelyezte az ételeket az asztalon - hirtelen visszavonult az egyik sarokba és kezébe vett valamit, ami eddig a falnak volt támasztva. Oly gyöngéden kezelte, hogy az ember azt hitte volna: ez a legdrágább kincse. Pedig kiderült, hogy nem más, mint egy színehagyott szalmafonat, amelyet szétterített a padlón úgy, hogy egyik vége pontosan kelet felé, Mekka irányába nézett. Miután ezt elvégezte, leborult a kemény szalmafonatú szőnyegre. Vagy tíz percen keresztül áhítatosan hajlongott és mondta az imádságokat halkan, de tisztán hallhatóan. Gondolatai most kizárólag Allahnál tanyáztak. Hét vagy nyolc vendég tartózkodott a vendéglőben és rajta kívül csak még egy pincér volt. Mindez abban az órában történt, amikor minden pillanatban várni lehetett, hogy a vendégek nagyobb számban kezdenek érkezni. Az öreg tulajdonos azonban helyeslően nézte a jelenetet, sőt még bólogatott is úgy, hogy helyeslése jeléül tarbusának bojtja ide-oda himbálódzott.

Egy percre sem hagyta el kis elkerített helyét az emelvényen, ahol úgy ült, és úgy nézte ezt az otthonos jelenetet, mint ahogy egy szultán szemléli palotája belsejét. Ő maga sohasem szolgált fel az asztaloknál és sohasem fogadott el közvetlenül pénzt.

Tökéletes keleti potentát volt, aki csak kiadta a rendeleteket, de azt másoknak kellett végrehajtaniuk. Ami a vendégeket illeti, azok úgy fogadták a helyzetet, mint ahogy derék moszlimokhoz illik, és tökéletes nyugalommal vártak a pincér visszatérésére.

A pincér - miután huzamosan, buzgón és odaadóan bizonygatta önmaga és a hallgatóság előtt, hogy: Csak egyetlen Isten van és hogy Istené a győzelem - helyzetének tudatára ébredt és eszébe jutott, hogy ő itt végül mégiscsak pincér, tehát szépen összecsavarta imaszőnyegét és visszaállította a sarokba. Boldogan nézett körül, elfogta a pillantásomat és rám mosolygott, majd odajött, hogy felvegye a következő rendelésemet. És

amikor elhagytam a vendéglőt, egyszerűen ezzel búcsúzott: Isten óvjon meg!

Az iszlám vallását csak akkor lehet megérteni, ha így nyilvánul meg, tettben és gyakorlatban. Emlékszem, hogy egyszer utaztam azon a vasútvonalon, amelyik Kairót a szuezi kikötővel köti össze. Befutottunk egy kis állomásra. Mikor kidugtam a fejemet az ablakon, hogy megállapítsam, hol járunk, észrevettem, hogy egy kopottasan öltözött munkásember kiválik a vasútépítő munkások csoportjából, elkezdi énekelni a Korán egyik versét és homlokával a földet érinti. Ott látott imához, a homokos földön, mindössze néhány centiméternyire az acélsínektől. Munkája fontos volt számára, mert hiszen az adott neki kenyeret - de nem annyira fontos, hogy azért megfeledkezzék kötelességéről Allah irányában.

Megfigyeltem az arcát és láttam rajta, hogy az olyan embernek az arca, aki a lelkiismeret világosságánál él és - bár egyszerű munkás - már eljutott a belső békéhez.

Egy délben bementem egyikébe azoknak a kávéházaknak, amelyek egymás hegyén-hátán sorakoznak Kairóban, hogy elfogyasszak egy csésze teát, meg néhány egyiptomi süteményt. Míg a kockacukrot kavargattam, hogy felolvadjon a kellemes illatú barna italban, a kávés levetette magát a földre és belekezdett déli imádságába.

Néma imádság volt ez, amelyet csak önmagának meg talán Allahnak suttogott. Csodálattal töltött el buzgalma és csak tisztelettel tudtam gondolni Mohamed prófétára, aki bölcsen megtanította követőit, hogyan egyeztessék össze vallásos buzgalmukat az élet elfoglaltságaival. Meg kellett állapítanom, az iszlám gyakorlati értékét azokkal a keleti vallásokkal szemben, amelyeket jól ismertem és amelyek éppen arra helyeznek súlyt, hogy a világi életet minél élesebb határvonalakkal válasszák el a szellemi élettől.

Ez csak négy eset a sok közül - négy eset, amely megmutatta számomra, hogy mit jelent az iszlám a szegényeknek és az alázatosoknak, a tudatlanoknak és a műveletleneknek, szóval az úgynevezett alsóbb osztályoknak. De vajon mit jelent a középosztály és az előkelő réteg számára? Amennyire megfigyelhettem: már kevésbé szigorú hitet jelentett, mert a nyugati tudományos nevelés megingatta a vallás alapjait itt is ugyanúgy, mint minden más keleti országban, ahová eljutott. Nem gyakorolok bírálatot, csak feljegyzem a tényt, mint kétségtelen jelenséget,

mert szilárdan hiszem, hogy a hit és a tudomány egyaránt szükséges az élethez. A mohamedánok felvilágosultabbjai most érkeznek el ugyanehhez a felismeréshez. Látják, hogy az iszlámnak előbb vagy utóbb be kell hódolnia a XX. század és a modern szellem előtt, de tudják azt is, hogy ehhez a folyamathoz nincsen szükség a szellemet tökéletesen tagadó materializmus mérgére. Mindezek előrebocsátásával azonban mégis az a tény, hogy Egyiptom előkelő osztályai erősebben ragaszkodnak a vallásukhoz, mint Európa vagy Amerika előkelő rétegei. A hit akarata benne él a keleti ember vérében, és ő nem tudna szabadulni tőle soha, bármennyire is akarna.

De elmondom, amit egy barátom hivatalában láttam, miután az jellegzetes példája annak, amit egyéb hivatalokban és magánházakban egyformán megfigyelhettem. Egyszer éppen délidőben látogattam meg és vele együtt ittam az elkerülhetetlen perzsa teát, míg ő elintézte hivatalos ügyeit, miután kormányzati főfelügyelő létére igen elfoglalt ember volt. Khaled Hasszanein bég őexcellenciájának irodája tökéletesen modern és - a nagy, keretezett, arab betűs Korán-idézetet leszámítva - ugyanolyan volt, mint akármelyik európai hivatali dolgozószoba.

Őexcellenciája egy üveglappal borított asztalnál ült, szakadatlanul telefonált, miközben iratait redőnyös amerikai íróasztalának rekeszeibe csúsztatta.

Közvetlenül déli tizenkét óra előtt újabb vendég érkezett, a bég egyik felügyelője. S néhány perccel később őexcellenciája megkérdezte:

- Nincs kifogása ellene, ha most elmondom imáimat?

Természetesen megnyugtattam, hogy semmi kifogásom nincs ellene.

Szőnyegeket terítettek szét, mindkét férfi lehúzta a cipőjét és a szokásos módon arccal a szőnyegre borult. Teljes tizenkét percen keresztül imádkoztak, mialatt körülöttük a hivatalnokok folytatták a munkát, küldöncök léptek be, iratokat hagytak ott, majd eltávoztak a legtökéletesebb közömbösséggel. A két férfi úgy imádkozott, mintha teljesen egyedül volna, mintha sejtelme sem volna jelenlétemről. Miután az ájtatosság véget ért, felkeltek az imaszőnyegről, visszaültek az üveglapos íróasztal mellé és tovább tárgyaltak hivatalos ügyeikről.

A dolog mély hatást tett rám, mint olyasvalami, amit sohasem látni semmiféle nyugati hivatalban, sem Európában, sem Amerikában. Amott az

emberek a déli harangszóra rohannak ebédelni, itt Egyiptomban ez a két férfi előbb imádkozott, s csak azután gondolt az ebédjére.

Ha mi nyugatiak hívők volnánk - gondoltam -, akkor az ilyen eset részben követendő például szolgálna, részben figyelmeztetésül, amelyet észben kell tartani. De vajon képesek lennénk-e megtartani ennyire vallásukat? kételkedem benne.

És éppen ez az, ami Egyiptomban annyira megfogott. Isten, Allah, a moszlim számára élő valaki, nem pedig elvont bölcsészeti fogalom. Kereskedők, szolgák és munkásemberek, nemesek, pasák és közhivatalnokok a legtermészetesebbnek találják, hogy munkálkodásuk közben egyszerre csak megálljanak és térdre boruljanak Allah előtt, akár a hivatalban, akár az üzletben, utcán vagy otthon, nem is beszélve a moséról. Ezek az emberek - akiknek eszébe sem jutna reggel felkelni vagy este lefeküdni anélkül, hogy legalább egy rövid, áhítatos pillanatra meg ne hajoljanak Allah előtt -, ha másra nem is, de erre az egyre megtaníthatnák a nyugati világot, amely annyira el van foglalva más ügyeivel. E ponton nem akarom taglalni az iszlám tanait, amelyeket majd úgyis kifejtek a maguk helyén, csak éppen rá akarok mutatni arra: mennyit ér ezzel szemben a mi hitünk abban a Magasabb Lényben, amelyet a legkülönbözőbb neveken tisztelünk.

Képzeljük el, hogy egy ember Londonban vagy New Yorkban hirtelen letérdel a nyílt utcán vagy a téren és nyilvánosan elkezdi imádni Istent, mert úgy érzi, hogy most ezt kell tennie! Az ilyen embert mi felvilágosodott modernek vagy gúnyosan kinevetnénk, vagy lesajnálnánk vagy még valószínűbb, hogy letartóztatnánk a kocsiforgalom akadályozása miatt!

A Közelés Távol-Kelet fölött a félhold uralkodik az égen és sugarai az utóbbi időben Afrika távoli vidékei fölé is elhatottak. Az iszlám vallásának erejét azonban nem hívőinek számával kell mérni, hanem azzal a buzgó odaadással, amellyel minden egyes hívője viseltetik iránta. Mi nyugatiak rendszerint hozzáfűzzük a fanatikus minősítő jelzőt a mohamedán szóhoz és ha nincs is tökéletesen igazunk, azt sem lehet mondani, hogy nagyon távol járunk az igazságtól. Az emberek itt vallásuk tanait azzal a szigorúsággal tartják meg, mely belőlünk már kiveszett.

Miért?

Kezdjük az elején. Valamikor egy férfi térdelt egy sziklás barlangban, az arábiai Hira-hegy sziklás lejtőjén és imádkozott a Mindenhatóhoz, hogy az

első pátriárkák tiszta, mocsoktalan hite ismét éledjen fel a népében, amely belemerült a legdurvább bálványimádásba, abba a babonás materializmusba, amelyet összetévesztettek a vallással.

Ez a férfi Mohamed volt.

Középtermetű, lobogó hajú, halvány arcú, dús szemöldökű, széles szájú, kissé előrehajló orrú ember volt. Egyszerűbben öltözködött, mint ahogy az életben elfoglalt helyzete megengedte.

Kereskedő volt és tökéletes becsületességével, tiszta magatartásával és abszolút megbízhatóságával számos városban ismertté tette nevét. Tevekaravánjain egész Szíriáig szállította az árut. Esztendőről esztendőre imbolygó tevéinek hosszú sora tette meg az utat ütemes léptekkel a hullámzó, aranysárga homokbuckákon keresztül, vagy sziklás hasadékok között, hátán az áruval, amelyet azután a fekete turbános karavánvezető értékesített a távoli piacokon. Éjszaka, mialatt emberei aludtak, Mohamed eltávolodott tőlük és magányosan üldögélt a sivatag puha homokján, gondolatokba merülve az élet rejtelmei és Isten természete felől. A titokzatos csillagok rávetették ezüst sugarukat a feléjük forduló magányos arcra, amelyen önnön titokzatosságuk tükröződött, és kiválasztották őt a Végzet gyermekéül.

Khadija özveggyel kötött házassága után egyre inkább szokásává vált az elmélyült töprengés az emberi lét legsúlyosabb problémái fölött. Ennek révén váltak tudatossá benne kora vallásának hiányosságai és hogy mennyire nem volt alkalmas ez a vallás embertársai mélyebb ösztöneinek kielégítésére. Végül is felkereste kedvenc remetelakát - a magányos barlangot a Hira-hegyen, Mekka városa közelében - és itt egy éjszakát töltött, alázatos imádságban emelve szívét a Végtelen felé, könyörögve, hogy ne csak neki magának, de népének is osztályrészéül jusson a megvilágosodás.

Az ima egy idő múlva elragadtatott látomássá, a látomás átlényegüléssé, az átlényegülés pedig Istennel való tudatos egyesüléssé változott. Egyik fátyol a másik után hullott le.

Különös paradoxon - a homályos barlang mélyén bukkant rá a világító Igazságra!

S ekkor megszólalt egy Hang és ezt mondotta: - Te vagy a kiválasztott férfi! Te vagy Allah prófétája!

Ettől kezdve Mohamed, a kereskedő, otthagyta árubáláit, és új prófétájává vált a világnak. Ő lett a Szó, amelynek visszhangja egy évszázadon belül végigdübörgött három világrész felett.

Rómában a Szibillák orákulumai megjósolták Krisztus eljövetelét és azután örökre elhallgattak. Krisztus el is jött és elmondotta tanítását azoknak, akik Őt hallgatni kívánták, majd eltávozott, még olyan fiatalon, amikor más ember alig találta meg helyét az anyagi életben, nem is beszélve a szellemi életről. És nem egészen hatszáz esztendő után megjelent az Ismeretlen Istennek ez a prófétája.

Elég szerencsés volt, hogy első tanítványát saját feleségében találta meg, mert egy asszony sokat tehet és ugyanannyit ronthat is a férfi életében. A következő ember, akinek elmondotta barlangi élményét, Waraka, egy öreg, hajlott hátú és vak bölcs volt, aki figyelmeztette:

- Bizonyos, hogy száműzetésbe fognak kergetni, mert halandó ember még sohasem hozhatta azt, amit te hozol anélkül, hogy a legádázabb üldözés áldozatává ne vált volna. Ah! Ha Istennek tetszenék meghosszabbítani napjaimat, hogy azt megélhessem, minden erőmet annak szentelném, hogy segítsek neked győzedelmeskedni ellenségeid felett.

A megszállott prófétának azonban mindig is viselnie kell a magányosság és a félreismerés keresztjét. Amit pedig azért cserébe kap, az oly láthatatlan és oly megfoghatatlan, hogy a tömegek sohasem érthetik meg.

Minden új vallásnak számolnia kell azzal, hogy születésekor megkövezik a közömbösek és az ostobák.

Barátai és rokonai alkották a megtérítettek első csoportját. A városon kívül egy csendes házban jöttek össze és ott imádkoztak.

Ezalatt Mekkában az emberek változatlanul végezték a primitív varázslatokon alapuló szertartásaikat, igyekezvén könyörületre bírni a láthatatlan szellemi hatalmakat és imádva a különböző fétiseket. A kis csoport azonban az Egy Istent imádta.

Három esztendőn keresztül találkozott és buzgólkodott az egyre növekvő szekta a legteljesebb titokban, mert a nyilvánosságra lépés végzet határozta órája még nem érkezett el. S ekkor újra szólt a Hang a prófétához, mondván: - Ismertesd meg a parancsolatot, amely néked adatott!

Mire ő habozás nélkül nagy gyűlésre hívta össze népét és figyelmeztette őket, hogy ha nem dobják sutba ősi vallásukat, amely az igazi vallásnak a torzképe, ha nem térnek meg az igaz hithez, Allah haragja fog lezúdulni

rájuk. Az emberek végighallgatták, de nem tértek meg - bosszúsan hagyták magára.

Lelkében azonban már lángra lobbant a tűz és egyik helyről a másikra ment, prédikálva a reá bízott küldetést. Durva ruhákba öltözött és egyszerű ételeket evett. Csaknem mindenét szétosztotta a szegények között. Sőt, behatolt a Kába szentélyébe, a háromszázhatvanhat bálvány közé, hogy ott szembeszálljon a bálványimádókkal, mint ahogy Jézus is behatolt a Templomba, hogy szembeszálljon a pénzváltókkal. Dühös tömeg támadt reá és követőinek egyike el is esett, amikor meg akarta őt védelmezni.

A próféta keresztjét csak viselheti, aki hisz abban, amit prófétái, szó szerint, az utolsó betűig.

A hatóságok - látván, hogy nem tudnak szájkosarat rakni erre a hangoskodóra - megpróbálták vagyonnal és társadalmi állással megvesztegetni. Mohamed azzal felelt, hogy még szigorúbban figyelmeztette őket Allah fenyegető haragjára.

Ettől kezdve nyíltan is üldözni kezdték, mire azt tanácsolta követőinek, hogy Abesszíniában keressenek menedéket. Így is történt. A mekkai hatóság bosszúja azonban tovább üldözte őket; követséget küldtek a fekete császárhoz, hogy szolgáltassa ki a menekülteket. A császár azonban a kérés teljesítése helyett előhívatta a menekültek vezetőjét, bizonyos Dzsafart és megkérdezte tőle:

- Miféle vallás ez, amely elválaszt benneteket népetektől?

Dzsafar elmondotta neki, hogy azelőtt félvad életet éltek, bálványokat imádtak, döghúst ettek és elnyomták a gyöngéket.

Ekkor jött Mohamed, Allah prófétája, aki megparancsolta, hogy tiszteljék a szellemet, legyenek alázattal az Egy Isten iránt, legyenek igazak, könyörületesek és erkölcsösek. Majd elmondott néhány verset a Koránból, mire a császár megjegyezte: - Valóban ez a tan, meg az, amit Mózes hozott, ugyanegy lámpának a fénye. Eredj békében, mert Istenemre mondom, nem fogom tűrni, hogy hozzátok nyúljanak. Menjetek szállásotokra, éljetek és imádkozzatok a magatok módja szerint és senki sem fog háborgatni benneteket!

Ezalatt Afábiában egyre ádázabbá vált a moszlimok üldözése.

Amikor az üldözők egyike felszólította Mohamedet, hogy apostol voltát csodával bizonyítsa be, égnek emelte tekintetét és így felelt:

- Isten nem azért küldött, hogy csodákat műveljek. Hozzátok küldött. Én csak Allah üzenetét hozom az emberiséghez.

E keserves időben történt, hogy Mohamed beszámolt arról a rendkívüli eseményről, amely egy éjszaka történt meg vele.

Gábriel arkangyal kivette őt földi porhüvelyéből és így, szellemi alakban találkozott a régi nagy próféták - Ádám, Ábrahám, Mózes, Jézus és a többiek - szellemeivel az angyalok láthatatlan világában. Azt is megmutatták neki, hogyan íródik a világ Végzete.

Ez élmény után rövidesen következett Mohamed tanainak gyors elterjedése, ami múlhatatlanul az üldözés fokozódását vonta maga után. Néhány ember elhatározta, hogy megöli a prófétát, ő azonban ezt közvetlenül megelőzően, égi sugallatra, titkon elhagyta Mekkát és átvágva a pusztaságon, elért Medina városába, ahol kitörő lelkesedéssel fogadták, és itt helyezte el az egyetlen általa épített mosé alapkövét. A városba érkezésének napja lett az új moszlim naptár első évének első napja, noha ez a keresztény kalendárium szerint már a 622-ik évben történt.

Ez volt az iszlám sorsának fordulónapja.

A mekkaiak háborút üzentek Medina lakóinak. Mohamed vezetésével egy kis medinai csapat hagyta el a várost, szembeszállt az ellenséggel és teljesen leverte. A győztesek továbbhaladtak, még egy ütközetet vívtak, amely azonban eldöntetlenül végződött. A későbbi ütközetek egyre jobban megerősítették Mohamed helyzetét.

Egymás után küldte a követeket levelekkel Görögország királyához, Abesszínia császárához, Perzsia királyához és Egyiptom uralkodójához, közölve velük prófétai küldetését és felszólítva őket az iszlám vallásának felkarolására.

Hét esztendővel Mekkából való menekülése után Mohamed seregeinek élén készült visszatérni ugyanebbe a városba. Miután nem kívánt szükségtelenül vért ontani, felszólította híveit, hogy a várostól nyolc mérföldnyire rakják halomba fegyvereiket és békés emberek módjára lépjenek be a kapukon. Csakugyan zavartalanul hagyták őket jönni-menni. Nem sokkal utóbb azonban a mekkaiak felbéreltek néhány nomádot, hogy gyilkolják le a templomukban menedéket kereső moszlimokat és így Mohamed kénytelen volt megint hadsereget vezetni Kelet felé, Mekka ellen. Elfoglalta a várost, lerombolta a kőbálványokat, békésen megtérítette a város lakóit és megalapította kormányzatát.

Az iszlám ettől kezdve elterjedt egész Arábiában. Vad törzsek sereglettek köréje, hogy megtanulják a magasabb rendű hitet.

Mohamed utoljára az Arafa-dombról tevehátról szólt követőihez: - Itt hagyom nektek a Könyvet, a Koránt, - mondotta szokott lassú, határozott módján -, ragaszkodjatok hozzá, hogy el ne tévedjetek. Mert ez most valószínűleg az én utolsó zarándokutam.

Ne térjetek vissza iszlám előtti szokásaitokhoz és ne essetek egymás torkának, ha magatokra hagylak benneteket, mert egy napon meg kell majd jelennetek Allah színe előtt, aki számon fogja kérni tőletek bűneiteket.

Emlékeztette őket arra, hogy maga a próféta is közülük való és bár Allah küldötte, ugyanolyan ember, mint ők, tehát ne imádjanak faragott képeket.

Nem sokkal utóbb egy napon visszatért a nagy Ismeretlenbe, ahonnan jött. És utolsó szavai ezek voltak: - Nincs nagyobb barát, mint Ő.

Ez történt időszámításunk 632-ik évében, Mohamed életének hatvanegyedik esztendejében, cáfolatául annak a mondásnak, amely szerint senki sem próféta a maga hazájában.

9. fejezet * Beszélgetés a mohamedánok szellemi vezérével

-Szerettem volna mértékadó helyről választ kapni az Iszlámot illető különböző kérdéseimre, amelyekre vonatkozólag durva tapasztalati úton megalkottam ugyan a magam véleményét, de amelyekkel kapcsolatban nem ismertem a próféta és könyvének pontos irányelveit. Felkerestem tehát őeminenciáját, a Sheikh el Iszlámot, azt a férfit, aki az El Azhar mecset-egyetem kerek minaretjei és erődítményszerű falai közül irányítja Egyiptom vallásos életét. Tulajdonképpeni neve Musztafa el Maraghi sejk, az intézmény pedig - amelynek vezetője - a mohamedán világ ezeresztendős szellemi központja, amelynek szava végső fokon dönt a hit és a dogmák kérdéseiben. Igaz, hogy a Szent Kő, a mekkai Kába - az a megszentelt hely, ahová minden hitbuzgó moszlim legalább egyszer az életben el akar zarándokolni - Arábiában fekszik, viszont Egyiptomban van az Élő Kő, az iszlám agya és idegrendszerének központja. Az El Azharegyetem rektora nemcsak az iszlám legfőbb egyiptomi méltósága, hanem - éppen az El Azhar nemzetközi jellegére való tekintettel - ugyanilyen tekintély más országokban is. Az El Azharegyetemen, amely a moszlimok büszkesége, ősidőktől kezdve tanítják a vallás szélesebb szemléletét azoknak, akik tökéletesíteni akarják magukat a tanokban, meg azoknak, akik teljes részletességgel akarják megismerni prófétájuk, Mohamed küldetésének lényegét.

-A Korán, ha helyesen olvassuk értelmét, előmozdítja a tudományos kutatást Isten és a világegyetem megismerésére -mondotta nekem El Maraghi sejk az alább lerögzített beszélgetés során.

-Nincs olyan tudomány, amely idegen volna a Teremtő és teremtményei számára, és a tudományban nincs olyasmi, ami ellentétben állna az iszlám tanításaival. Sőt, felmerül az a probléma, hogy megtisztítsuk vallásunkat a babonás és fantasztikus magyarázatoktól. Ebben a törekvésünkben éppen a tudomány jön segítségünkre. E század során, amikor a tudomány oly nagy léptekkel halad előre, az iszlámnak érdeke, hogy tanulóinak a tudás ugyané forrásait bocsáthassa rendelkezésére.

Ma már valamivel jobb a helyzet, mint egy évszázaddal ezelőtt, amikor Edward Lane még azt írta, hogy “a moszlimok nem szívesen adnak felvilágosítást vallásukat érintő tárgyakról olyan személyeknek, akikről azt

gyanítják, hogy tőlük eltérően gondolkodnak”, de azért még mindig némi nyoma maradt a régi tartózkodásnak.

Nem mohamedán létemre - legalábbis nem a szó ortodox értelmében - nem volt egyszerű megkapnom a kívánt interjút, de némi utánjárással és közös barátaink közbenjárása révén végül mégis sikerült hozzájutnom.

Utam Kairó legrégibb, legnyüzsgőbb negyedén keresztül vezetett, egy széles utca mentén, amely kettévágja a bazárokat és amely közvetlenül a moszlim világ tudásának legősibb központja, az El Azhar kapui előtt végződik. Egymásba fonódó arabeszkek és tágas boltívek alatt bejutottam egy tágas, napos udvarba, mint ahogy diákok százezrei léptek be előttem erre a helyre a történelem hosszú során, diákok, akik később kikerültek innen, hogy hirdessék Mohamed próféta szavait mindenfelé a keleti világban, hogy hiteles magyarázattal szolgáljanak a Szent Korán tanításairól és örök időkre szítsák a moszlim kultúra lángját.

Amikor bevezettek a kihallgatási terembe, őeminenciája színe elé, és mialatt a szokásos üdvözlő szavakat váltottuk, alkalmam volt szemügyre venni ezt a középtermetű, komoly arcú férfit, aki úgyszólván egyedülálló tekintéllyel rendelkezik a mohamedánok világában.

El Maraghi sejk, aki előzőleg a Szudán nagykádija volt, tekintélynek számít nemcsak vallási körökben, de a közélet előkelőségei között is.

Fehér turbánja alól két éles, átható tekintetű szem világít. Orra egyenes, szabályos, kis, szürkülő bajusza, erős vonalú szája, állán pedig kis őszes szakálla van.

Az a nagy intézmény, amelynek élén őeminenciája áll, ingyen méri a tudást a diákok ezreinek, Mohamed tanai eljövendő hirdetőinek és bevételeit kizárólag kegyes adományok és a kormányzati támogatás alkotja. A szegényebb diákok ingyen kapnak kosztot és lakást is, vagy ehelyett pénzbeli segítséget. Miután a régi épületek már nem tudják valamennyiüket befogadni, több kar áttelepedett más kerületekbe, aminek következtében maga a tanítás is részekre tagozódott. Modern tudományos tanfolyamokat honosítottak meg, kitűnően felszerelt fizikai laboratóriumokat s fizikai és kémiai előadótermeket létesítettek, míg maga a tanítás mindenütt a legmodernebb módszerek szerint történik. Mindezeket a reformokat azonban óvatosan vezették be, annyira óvatosan, hogy a régi atmoszféra változatlan maradt, s a régi meg az új nevelési módszerek szépen megférnek egymás mellett.

Miután beléptem a falak közé, amelyek oszlopsorokat és kolostorokat, folyosókat és minareteket zárnak magukba, fekete szakállas alakokat pillantottam meg, arab könyveik fölé hajolva.

Fülemet megütötte a leckéjüket éneklő diákok ritmikusan hullámzó, dúdoló hangja. Maguk a diákok kis csoportokban kuporogtak a szőnyegeken a kápolnaszerű beszögellések boltíveinek árnyékában, míg középen a tanár ült.

Ez a tanításnak ősi, hagyományos módszere, amelyet a régi épületekben mindenütt máig megtartottak. A nagy, modern toldaléképületekben azonban őeminenciája már megvalósította az oktatás reformját, mégpedig úgy, hogy az a mai követelményekhez alkalmazkodjék. E törekvésben lelkesen támogatta a moszlimok ifjabb generációja, viszont jó ideig elkeseredetten kellett küzdenie megkövesedett teológusokkal, akik nem voltak hajlandók belenyugodni abba, hogy az El Azhar munkájának is bele kell illeszkednie a megváltozott világba. Amilyen hosszú és elkeseredett volt a harc, olyan tökéletes lett a győzelem.

Amint a napfény utat tör - igaz, hogy csak lépésről lépésre - a régi Kairó sikátorszerű zegzugos utcáiban, amint az egészségügy modernizálása egyre jobban meghódítja a régi kerületeket és a friss levegő kezdi elfojtani az évszázados bűzt, úgy halad lépésről lépésre a modern gondolat a hagyományhű Kelet lakói között. Az új nemzedék egyre merészebben tör a régi és új gondolatok elkerülhetetlen összeegyeztetése felé.

Ezek a diákok a moszlim világ mind a négy sarkából sereglenek ide - Perzsiától Zanzibárig -, mintha csak az El Azhar kultúrtekintélye lenne az a mágnes, amely mint vasreszeléket magához vonzza őket. Vörös tarbust, fehér turbánt és a legkülönbözőbb színű ruhákat viselik. Számítottam rá, hogy kínai diákokat is fogok találni közöttük, és csakugyan találtam is, sőt meglepetésemre még fiatal japán hallgatókat is sikerült felfedeznem.

El Maraghi sejk hosszú, fekete-fehér csíkos selyemruhát, a fölött pedig fekete selyemből készült bő ujjú, hosszú köntöst viselt.

Csípőjét fehér öv fogta körül. Lábán lágy, sárga marokenból készült, felhajló orrú sarut viselt. Egész ruházata éppen egyszerűségével hatott.

Tetszett nekem nyugodt és komoly magatartása is.

Érdeklődésemet az iszlám küldetésének lényegére vonatkozó kérdésekkel kezdtem.

Őeminenciája jól megrágta a feleletet: - Az első alapelv az, hogy csak egyetlen Isten van. Ez volt Mohamed legfőbb elve is. Ennek hirdetését Isten Mohamed előtt már más prófétákra - például Mózesre és Krisztusra - is rábízta.

Mohamed hangoztatta küldetését a zsidók és a keresztények előtt is, mintegy felszólítva papjaikat az egyesülésre, de sajnos, e papokat csökönyösnek találta.

Ez a hit azon alapul, hogy a teremtő Isten egy és nincs társa. Ez az Isten az egyetlen, akit dicsőíteni és imádni kell, és akinek nincsen szüksége közbenjárókra önmaga és a teremtett nép között.

A próféták és az apostolok csak közegek, akik továbbítják az ő törvényeit és parancsait, s buzdítják a népeket, hogy imádják őt és engedelmeskedjenek neki. Ő az egyetlen, akinek segítségét keressük a nélkülözések órájában, csak hozzá szabad fordulni a szükségben és csak tőle szabad kérni megbocsátást. Az Úr - áldott legyen a neve! - ezt mondja:

Senkit se hívjál tanúságul Allahon kívül, hiszen más tanúság se nem használhat, se nem árthat neked. De ha megteszed, valóban magad is egyikévé válsz az igaztalanoknak. És ha Allah balsorssal sújtana téged, abból nem emelhet ki más, csak Ő. És ha kedvezni akar neked, senki sincsen, aki jó szándékát meggátolná. Afelé fordítja fejét, aki felé akarja szolgái közül, de Ő a megbocsájtó és a könyörületes.

- Hogyan értelmezi eminenciád a lélek fogalmát?

- A Korán nem határozza meg ezt a szót, az iszlám fejei tehát erre vonatkozólag különböző időkben különbözőképpen vélekedtek. E nézeteket lehet intellektuális alapon tanulmányozni, de nem tartoznak a Korán, az Ihletett Könyv lényegéhez. Természetesen valamennyien hiszünk azonban abban, hogy minden lélek számára eljön majd egy ítélet Napja, amikor is az igazak megkapják jutalmukat, a gonosztevők pedig büntetésüket, és ezáltal visszaáll az egyensúly a morális érzés tényezői között. Mert ezt mondja Allah:

És bárki is teszen egy szemernyi jót, azért megkapja a maga fizetségét. És bárki is teszen egy szemernyi rosszat, büntetésben részesül érte.

- Miben különbözött tehát Mohamed a többi isten küldötte prófétától?

- Mohamed próféta tulajdonképpen nem is különbözik más prófétáktól, hiszen azokat is az Úr választotta ki, hogy közvetítsék üzenetét az emberiséghez és valamennyien tőle nyerték megvilágosodásukat. A

moszlimok hisznek is abban, hogy ezek valamennyien próféták, különbség nélkül. Ezt mondja az Úr: Mondjátok ti, hívők: hiszünk Allahban és mindabban, amit ő küldött nekünk és abban is, amit üzent Ábrahám és Izmael és Izsák és Jákob és ivadékai révén és abban is, ami adatott Urunk által.

Nem teszünk különbséget közöttük és teljesítjük Allah akaratát.

Ezt a feleletet is jól megrágta őeminenciája, mielőtt válaszolt volna.

- Az ön véleménye szerint egyik ember nem segíthet a másiknak abban, hogy Istent megtalálja? Ezt azért említem, mert annyira feltűnő, hogy az önök vallásában nincsenek papok.

- Igaz, nincs szükség papokra, hogy közvetítsenek az ember és az iszlám istene között, de azért vannak tanult moszlimjaink, akik megtaníthatják a többieket is Isten útjaira, amint azok le vannak fektetve a Koránban, nemkülönben Mohamed próféta szavaiban és cselekedeteiben.

Vannak az iszlámnak bizonyos szilárd alapelvei, amelyek nélkül senki sem méltó arra, hogy moszlimnak nevezhesse magát és amelyek alapjában nem különböznek a többi olyan vallás alapelveitől, amelyeket Allah küldött nekünk az ő apostolai által. Az iszlám tehát nem az egyetlen vallás, amely kizárólagosan hirdeti az Isten egyetlen voltát, és amely elrendeli, hogy engedelmeskedni kell Isten parancsainak. Az iszlám nem is kizárólag Mohamed - béke legyen porain! - személyéhez fűződik, hanem Isten vallása, amelyet ő valamennyi prófétája és apostola révén juttatott hozzánk. Ezt mondja Allah:

Valóban, Allah igazi vallása az iszlám, és azt semmi más nem helyettesítheti. Azok pedig, akik a szent iratokat tisztelik, nem állnak ellentétben vele, ha tudják az igazságot, legfeljebb csak gyűlölködés és kölcsönös féltékenység miatt.

Így tehát mi népünket két osztályba sorozzuk: az egyik, amely alaposan tanulmányozza a vallás tanait, a másik pedig, amelyik ezt nem teszi. Tisztelettel nézünk és hallgatunk az első csoportra, de nem tekintjük őket kiválasztott embereknek - csak intellektuális embereknek. Egyetlen moszlim sem jelentheti ki, hogy ez, vagy az tilos - ehhez csak Istennek van joga.

Vallásunkban tehát nincsen közvetítő személy ember és Isten között. Ez az iszlám alapköve. Viszont elismerjük és tiszteljük azokat, akik életüket a

szent tanulmányoknak szentelték és ezekhez fordulunk, ha véleményre vagy tanácsra van szükségünk.

Épp ezért akár egy néger is - ha járatos a moszlim hittudományban - jogot formálhat rá, hogy tisztelettel hallgassák meg véleményét. Történetünk ismer egy esetet, amikor a trónján ülő

kalifa tanácsot fogadott el egy fekete rabszolgától, aki járatos volt a próféta tanításaiban és mondásaiban. Természetes, az ilyen ember aztán nem is maradt rabszolga.

- Ha szabad megkérdeznem eminenciádat: a mosék lényegesek a vallás szempontjából?

- Nem. Ezek azok a helyek, amelyeket az emberek arra használnak fel, hogy ott imádkozzanak, és odamennek, hogy péntekenként szónoklatot hallgassanak, de miután nincsenek papok és nincsenek ceremóniák, tulajdonképpen a mosék sem lényegesek az iszlám hit gyakorlása szempontjából. A moszlimok bárhol imádkozhatnak. Nem föltétlenül szükséges, hogy ez éppen moséban történjék - megtörténhetik bárhol, tiszta talajon. A mosék építésével tulajdonképpen az a célunk, hogy a vallás keretén belül társadalmi egységet teremtsünk. De - bár hangsúlyozom, nem lényeges - természetesen helyesebb, ha az imádság a moséban történik.

- Milyen természetűek ezek az imák?

Nyugodt, tartózkodó hangon felelte: - A moszlim imádságnak elfogadott módja az, hogy elismétli a Koránnak bizonyos szakaszát, amelyet kívülről meg kell tanulnia.

Az imádság általában olyan mondatokból áll, amelyekről hagyományosan ismeretes, hogy azokat a dolgokat tartalmazzák, amelyekre az embernek gondolnia kell, ha imádkozik. De újra ki kell jelentenem és meg kell ismételnem: imádságunk célja nemcsak az, hogy kötelességünket teljesítsük Isten irányában, hanem az is, hogy amíg az imádságot mondjuk, lélekben felemelkedjünk. A moszlim, aki ezeket a szavakat napról napra ismétli, állandóan kell, hogy tartalmilag is emlékezetében tartsa őket. Ima céljára nincsenek jobb szavak, mint azok, amelyeket a Korán e célra előírt. Imádkozunk Hozzád és csakis Hozzád. Nem kérünk segítséget senki mástól, csak Tőled. Ez például két igen gyakran használatos mondat. A tanulatlan embernek meg éppen szüksége van pontosan megfogalmazott mondatokra. Imádságaink igen rövidek. Általában a Korán első bekezdését és hét másik szövegrészletét tartalmazzák.

Akinek azonban kedve van hozzá, az bármely más, tetszés szerint kiválasztott szövegidézettel is megtoldhatja. Csak saját fogalmazású imádsággal nem szabad kiegészíteni ezeket az idézeteket. A moszlim napjában ötször köteles imádkozni. Ha a körülmények megakadályoznák abban, hogy imáit az előírt időben elmondja, akkor azokat később pótolnia kell. Mert az imádkozásnak egyetlen óráját sem szabad elmulasztani.

- Mi a teendő akkor, ha valaki súlyos beteg?

- Ha teljesen képtelen arra, hogy az imádkozáshoz előírt testtartásban álljon, vagy térdeljen, akkor fekve kell neki elmondani az imákat. Ha pedig már beszélni sem tud, akkor mindkét kezét halántékára kell tennie, Isten iránti alázata jeléül. Ne felejtse el: testtartásunk arra szolgál, hogy az ember alázatát fejezze ki Isten előtt, azért is borulunk arcra előtte. Helyes, hogy az ember ilyen módon bizonyságot tegyen Isten nagyságáról.

- Nem túlzás az embertől napi ötszöri imádkozást megkövetelni?

- Nem. Ezek az imádságok lényegesek abból a szempontból, hogy minél gyakrabban emlékeztessék az embert Istenre, és mint mondottam, ily módon lelkileg is neveljék őket. Például, amikor Istent könyörületesnek nevezik, ebből azt is megtanulják, hogy a könyörület lehetséges az Ő szemében és így egyben buzdítást kapnak arra is, hogy a könyörületet saját életükben is alkalmazzák. Ugyanez áll az Istennek tulajdonított többi tulajdonságra nézve is.

Egy tisztviselő lépett be. Megfogta a sejk feléje nyújtott kezét, ráhajolt, és előbb buzgón megcsókolta, majd homlokával érintette a kézfejét. Miután ő is helyet foglalt, megkérdeztem: - Mi a célja a Mekkába való zarándoklásnak?

- Mint ahogy a mosék erősítik az iszlám helyi összetartozását, úgy erősíti a mekkai zarándoklat az iszlám nemzetközi testvériségét. Minden ember testvér az iszlámban és a mosé meg a zarándoklat arra szolgál, hogy mint ilyenek, találkozhassanak. Az iszlámnak alapelve az egyenlőség. Az iszlám lényegében demokratikus és teljesen eltörölt minden osztálygyűlöletet. Az iszlám megoldotta a szegénység problémáit azáltal, hogy előírt bizonyos kötelező adományokat és elvesz egy bizonyos százalékot a gazdagok vagyonából, hogy azt a nélkülözők között ossza el. Ha mindenki ezt tenné, jóakarat, béke és együttérzés uralkodnék az emberiség között. Ez volna a módja annak, hogy létrejöhessen egy egészséges egyensúly az osztályok között. Minden ember, aki hisz Allahban, egyenrangú félként találkozik a

másik hívővel a moséban, vagy a zarándokúton. Így a király esetleg ott poroszkál a koldus mellett, vagy ott imádkozik a tőszomszédságában. Az iszlám egyrészt arra tanítja az embereket, hogy dobják félre a faji, vagy egyéb megkülönböztetéseket, míg másrészt vallásos egységet és emberi alapelveket teremt, hogy az embereket összekösse egymással. Az iszlám szemében egyedül az igazságosság és a jócselekedet számít érdemnek. Mert ezt mondja Allah - áldott legyen a neve:

Ó, emberek, mindnyájatokat Ádám és Éva útján teremtettünk és azért tettünk benneteket népekké és törzsekké, hogy egymást megismerjétek. Valóban, Allah szemében az a legnagyobb tisztességre méltó közöttetek, aki a legigazabb, Allah mindentudó és ismeri legmélyebb gondolatotokat is.

- Nyugaton az a közhit uralkodik, hogy a mohamedánok vakbuzgók és türelmetlenek. Helyes ez a felfogás? Továbbá azt mondják, hogy az iszlámot kizárólag kard útján terjesztették. Mi a megjegyzése erre?

El Maraghi sejk mosolygott.

- Az iszlám az idők folyamán szilárd és rendíthetetlen meggyőződéssé alakult. A moszlimok híressé váltak arról, hogy szigorúan ragaszkodnak vallásukhoz. Az iszlám elfogult kritikusai tehát a vakbuzgóság hamis vádját terjesztették. A tény az, hogy amit ellenségei fanatizmusnak neveznek, az semmi más, mint szilárd meggyőződés. Ami pedig azt az állítást illeti, hogy az iszlámot kizárólag kard útján terjesztették, csak rá kell mutatni a történelmi tényekre és analizálni kell az iszlám kezdeti idejében megindult háborúk valódi okait. Akkor rájön az ember arra, hogy ezeknek a háborúknak semmi összefüggésük sem volt az iszlám terjesztésével. Legtöbbjük önvédelemből folyt, meg a törzs oltalmára, hogy megsegítsék a hívőket és megvédjék őket az üldözéstől és a zsarnokságtól, amely a hitetlenek részéről fenyegette őket, akik elűzték a hívőket hazájukból. Isten csak ebből az okból engedte meg prófétájának, hogy fegyvert ragadjon a támadók ellen. Mert azt mondja az Úr: Allah nem tiltja meg neked, hogy kegyes légy és igazságosan járj el azokkal, akik nem viselnek háborút ellened vallásod miatt és nem űznek ki tégedet honodból, mert hiszen Allah szereti az igazságosságot. Csak azt tiltja meg neked Allah, hogy azokkal barátkozzál, akik vallásod miatt háborúskodnak véled és kikergetnek hazádból, vagy segítenek azoknak, akik téged elűznek.

És: Megbocsátunk azoknak, akik fegyvert ragadnak a hitetlenek ellen annak okából, mert üldöztetést szenvedtek. És Allah valóban segítségükre is

lesz. Mindazoknak, akiket kiűztek otthonaikból, igaztalanul, csupán azért, mert azt vallják: Allah a mi urunk.

Röviden, ezek azok az okok, amelyek általában fegyverfogásra késztették a prófétát és követőit. Ő maga először felszólította társait, hogy ne segítsenek neki, ő majd egyedül fordul az arabokhoz és felhívja őket, hogy fogadják el az iszlámot. Amazok azonban becsmérléssel fogadták, s nem voltak hajlandók magukévá tenni az új hitet, sőt zaklatták és igyekeztek rákényszeríteni, hogy változtassa meg hitvallását. Nem volt tehát más választása önmaga és követői megvédésére ellenségeinek támadásai ellen, ha fenn akarta tartani Allah ügyét.

Az ezt követő háborúk és hódítások tehát kétségtelenül az iszlám védelmét célozták. A győztesek háromféle választást engedtek a legyőzőiteknek: a/ felveszik az iszlám hitet és a győzőkkel egyenrangúakká válnak, b/ adót fizetnek az ínséges arabok felsegélyezésére, aminek ellenértékéül élet-és vagyonvédelemben részesülnek, vagy c/ tovább folytatják a küzdelmet ellenük.

Persze kétségtelen, hogy ezeket a háborúkat részben politikai, részben szociális, részben gazdasági okok is előidézték. De az az állítás, hogy az iszlám terjesztése kizárólag kard útján történt volna, teljesen hamis. Hiszen később az iszlám elterjedt anélkül, hogy bármilyen háborúskodáshoz kellett volna folyamodni. Hiszen a mongolok és a tatárok, akik elözönlötték Ázsiát és mint a moszlimok legádázabb ellenfelei, elpusztították a nagyszerű iszlám civilizációt - később maguk is felvették az iszlám hitet és annak legbuzgóbb támogatói lettek! Ha a történelemre hivatkozunk, és részrehajlás nélkül vizsgáljuk annak megállapításait, akkor elegendő bizonyságot találunk bennük a fönti állítások cáfolatára.

- Mi eminenciád személyes véleménye a nyugati népekről és intézményekről, keleti szempontból, már amennyiben látásból, vagy hallomásból ismeri őket? - hangzott a következő kérdésem.

- A nyugati népekről az a személyes meggyőződésem, hogy mind a tudományos, mind pedig a szociális kultúra terén magas színvonalat értek el, megjegyzem azonban, hogy a nyugati civilizációból hiányoznak a lelki motívumok. Csak azt a civilizációt nevezhetjük tökéletesnek, amely számításba veszi az ember természetében rejlő materiális és spirituális elemeket egyaránt, mert hiszen ezek egymást kiegészítik és kölcsönösen ellensúlyozzák.

Ami az európai intézményeket illeti, csodáljuk őket és sokat igyekszünk is belőlük megvalósítani, éppen Szent Könyvünk szavainak ösztönzésére:

Vidd hírül az örvendetes eseményeket szolgáimnak, akik várják a buzdítást és követik azt, ami jó belőle. Ezek azok, akiket Allah bevezet az ő vallásába és ezek az értelemnek emberei. - Maga a próféta is támogatja ezt a törekvést, amikor így szól: A bölcsesség az igazhívőnek elveszett kincse, amelyet onnan vesz fel, ahol azt megtalálja.

Egyetlen kifogásunk a nyugati intézmények ellen - folytatta - a személyes szabadságnak bizonyos túlzása, mely olyan komoly kilengésekhez vezet, amelyek végül magukat ezeket az intézményeket próbálják aláásni. Bár elismerjük, hogy az egyéni szabadság elve az ember természetes joga, nem mondhatjuk, hogy ezt megfelelő módon használják fel. Az iszlámban a maga rendje és módja szerint alkalmazzuk ezt az elvet és így mindenkinek szabad megtennie bármit, ami önmagára vagy embertársaira nézve nem ártalmas.

- Az iszlám kezdeteiben a hatóságok azt a gyakorlatot követték, hogy a mosékban elkülönítettek egy részt a vallásos és világi tudományok oktatásának céljára. A nagyobb mosék ilyenformán valóságos egyetemekké fejlődtek ki, különösen, amikor már a diákok szállásait és a tanárok szobáit is hozzájuk építették.

Különböző pénzalapok szolgáltak ezeknek az intézeteknek a fenntartására. Az El Azhar is ilyen mosé volt. Amikor Mohamed Futásának hetedik évszázadában Bagdad romokban hevert a betörő tatárok lábainál és a kalifátust eltörölték, Alszahir Bibarsz király védelmébe vette az Abbaszida fejedelmek egyikének fiát és azt tette meg kalifának. Bibarsz király ismét megnyitotta az El Azhart - amelyben akkor már jó ideje szünetelt a tanítás - és jótéteményekkel halmozta el. Aminek következtében az El Azhar nagyobb tekintélyre tett szert és igen sok tanítványt vonzott magához, akik a szélrózsa minden irányából érkeztek, hogy tudományszomjukat kielégítsék. Ennek folytán csakhamar a legnagyobb és legfontosabb egyetemévé lett az iszlámnak az egész világon. Fokozatosan fejlődött, míg végre a moszlim összesség közintézményévé vált. Nem kétséges, hogy ez olyan különleges jelleg, amely egyetlen más mosét sem illet meg.

Azok a reformok, amelyeket az El Azharban életbe léptettem, arra szolgálnak, hogy a diákoknak lehetőséget nyújtsanak szellemi és kulturális

horizontjuk kiterjesztésére a tudomány minden ága irányában. Az iszlám meghagyása szerint az igazságot logikus gondolkodás útján kell keresni. Az iszlám elítéli a vak utánzást és megbélyegzi azokat, akik ezzel élnek. Mert azt mondja a Korán: És ha azt mondják nekik: kövessétek az Úrnak parancsolatját - ők azt felelik: nem, mi azokat a szokásokat követjük, amelyeket atyáinktól tanultunk. De hiszen atyáik sem tudtak semmit és azoknak is szükségük lett volna vezetésre!

- Vajon az iszlám meg tud-e felelni a tudományban egyre fejlettebb és célkitűzéseiben egyre gyakorlatiasabb modern kor követelményeinek?

- Az iszlám az emberi természet és értelem követelményein alapul és azt kívánja híveitől, hogy keressék és gyarapítsák a tudást, s becsületesen tegyenek eleget kötelezettségeiknek. Hogyan lenne az ilyen vallás alkalmatlan, vagy éppen ellentétben álló a modern kor tudományos és kulturális törekvéseivel? Ellenkezőleg, az iszlám sürgeti hívőit, hogy keressék a tudást. Hiszen az Úr is azt mondja ebben a vonatkozásban:

Mondjátok: fontoljuk meg mindazt, ami az egek és föld között vagyon.

A Korán maga is úgy jellemzi az igazhívőt, hogy az gondolkodóba esik az egek és a föld teremtése fölött.

A régi moszlimok bizonyságot szolgáltattak annak, hogy lehetséges a vallás összeegyeztetése a gyakorlati élettel és tudománnyal anélkül, hogy azért a hívő eltévelyednék. Felhasználták a rómaiak és görögök bölcsészeti és tudományos munkáit, lefordították, bírálták őket és ezekkel is gyarapították tudásukat. Ezenfelül gyakorolták a világi foglalkozások minden ágazatát, beleértve a földmívelést, a kereskedelmet és az ipart is.

Az iszlám korai és gyors elterjedésének éppen az volt az oka, hogy az gyakorlati, nem pedig elméleti vallás. Felállít törvényeket és rendeleteket, amelyeknek engedelmeskedni kell, de olyan elveket vall, amelyeket alkalmazni lehet az életre.

Figyelembe veszi az emberi természet fontos követelményeit és kialakult szabályait, tehát tekintettel van mind a test, mind a lélek szükségleteire. Egyiket sem részesíti előnyben a másik rovására. Amikor az iszlám törvényesnek ismeri el az élet javainak élvezését, ugyanakkor korlátot állít az emberi mohóságnak és eltiltja mindattól, ami ártalmas lehet számára, vagy ami megronthatná. Amellett nem hanyagolja el a lelkieket sem. Sőt, éppen az iszlám az, amely hangsúlyozza ennek fontosságát.

- Miért kell a nőknek fátyolt viselniük - kérdeztem -, vajon meddig fog fennmaradni ez a szokás? Általános nyugati felfogás szerint ugyanis a mohamedán országokban a nőket félig-meddig rabszolgasorban tartják és mint alacsonyabb rendű lényeket kezelik. Mi a megjegyzése erre?

- Ami a nők fátyolviseletét illeti - hangzott a felelet -, az iszlám ezt csak bizonyos formában rendelte el, nevezetesen, hogy a nők ne mutassák bájaikat idegeneknek és ne hivalkodjanak azokkal a nyilvánosság előtt. Ilyen módon aztán a nők is megőrizhetik tisztességüket, viszont a férfiak védve vannak csábításaikkal szemben. Kétségtelen, hogy az iszlám ezzel a szabállyal olyan egészséges alapelvet fektetett le, amely a férfit és a nőt egyaránt megvédi a kísértés és a bűn veszedelmétől. Az iszlám azonban nem viszi túlzásba a nők fátyolviselését - meg van engedve nekik, hogy felfedjék arcukat és kezeiket, kivéve, ha kísértéstől kell tartaniuk.

Ami azt a nyugati felfogást illeti, hogy a moszlim nőket félig-meddig rabszolgasorban tartják és mint teljesen alacsonyrendű

lényeket kezelik, ez részben nem igaz, részben nem áll összhangban vallási tanításainkkal, mert hiszen az iszlám teljes jogokat ad a nőnek. Ésszerű korlátokon belül mindent megenged nekik, ami boldoggá teheti őket. Így bizonyos konzervatív formájú szabadságot élveznek és úrnők a saját házukban, a neveltetés semmiféle foka nincsen zárva előttük. Ellenkezőleg, ajánlatos, hogy amennyire csak lehet, tökéletesítsék magukat. Az iszlám meghagyja nekik saját tulajdonukat, sőt az azzal való rendelkezés jogát is. A nők szabadon választhatnak ügyvédet, lehetnek gyámok és gondnokok, sőt még - a büntető ügyek kivételével - bírák is.

Igen sok moszlim nő nagy járatosságra tett szert a tudományokban, sok vált közismertté kegyes élete révén, míg mások az irodalomban tűntek ki. A moszlim nők rabszolgasorban tartásának álhíre abból ered, hogy némely tudatlan ember, környezetének befolyása alatt, rosszul bánik feleségével. De szükségtelen hangsúlyoznom, hogy az efféle kilengésekért nem lehet az iszlámot felelőssé tenni.

Az átlagos európai sem tehet róla, ha keveset tud erről a nagy vallásról - de már kevésbé szolgál dicséretére az a rengeteg balhit, amelynek áldozata lett. Angliai barátaim közül igen sokan csak annyit tudnak a mohamedánokról, hogy azok olyan emberek, akiknek vallása megengedi, hogy négy feleséget tartsanak.

Ezenkívül semmit sem tudnak. Kétségtelennek tartom, hogy lelkűk mélyén az a meggyőződésük, hogy az iszlám (így nevezem ezt a vallást, mert saját hívei is így ismerik, nem pedig a később ráaggatott mesterséges mohamedanizmus néven) széleskörű

elterjedtségének a Keleten éppen ennek a négy feleségnek a vonzóereje lehetett a legfőbb rugója. A gondolkozó ember számára azonban - aki ebben négyszeres kötelezettséget, négyszeres gazdasági terhet lát - az esetleges feleségek csábereje már kevésbé szembeszökő. Ami engem illet, mindössze két olyan mohamedánnal találkoztam, akiknek valóban sok felesége volt, ezek azonban maharadzsák voltak, akiknek nem is négy, de negyven feleségük volt fejenként. Ismerek néhány kétfeleséges közrendű embert, de csak eggyel találkoztam, akinek a háremében négy asszony lakott. Valamennyi mohamedán közül, akivel valaha találkoztam, körülbelül kilencvenhét százaléknak csak egy felesége volt. Így tehát sajnálatomra, el kell oszlatnom azt a tévhitet, amelyet Nyugaton e tekintetben oly előszeretettel táplálnak. Ezt a tévhitet leszámítva azonban igen keveset tudnak az iszlámról.

Az iszlám ellen gyakorta hangoztatott soknejuség vádja nem olyasmi, ami komoly árnyékot vethet a moszlimokra. A soknejűség önmagában véve nem szükségképpen bűnös, vagy erkölcstelen - sőt pszichológiai és tudományos szempontból néha még kívánatos is lehet. Mindenesetre azonban a poligám házasságok arányszáma Keleten a valóságban rendkívül alacsony, mondjuk, semmivel sem magasabb, mint Nyugaton, ahol ugyanis fennállnak ilyen kapcsolatok, csak ott szégyenletesnek, titkolandónak és illegálisnak tartják. Mindenesetre a közvélemény ma Egyiptomban általában ellene van a poligám kapcsolatoknak és becslésem szerint ha ezek számát Egyiptomban öt százalékra teszem, akkor Perzsiát talán két százalékra, a többnejű indiai moszlimok számát pedig öt százalékra becsülhetem.

Nem szabad elfelejteni, hogy a többnejűség általában szokásos volt a régi népek között és Mohamed azt már mint fennálló intézményt találta Arábiában. Nem ő vezette be és propagálta, mint valami új tant, hanem egyszerűen elfogadta a meglévő

állapotot, amelyet igyekezett azután etikai úton rendezni. Azt sem szabad elfelejteni, hogy az akkori idők arabjai között meglehetős barbár házassági állapotok uralkodtak, amelyek mélyen alatta álltak annak az állapotnak,

amelyet ő később törvényesített. Lehetséges volt például, hogy a feleséget az elhunyt férj fiai örököljék. Fennálltak olyan időleges kapcsolatok, amelyeket csupán a szokás szentesített - ezeket eltiltotta. A válás oly könnyű volt, mint akár vizet meríteni a kútból. Bár ő maga sem igyekezett ezt túlságosan megnehezíteni, mégis figyelmeztette követőit, hogy a válás Isten szemében a megengedett dolgok legmegvetettebbje. Ezen felül pedig úgy szabályozta a válást, hogy az méltányosabb legyen mindkét fél számára. Egyelőre még eldöntetlen kérdés, vajon nem helyénvalóbb-e ez a megoldás, mint a mi válási törvényeink törvényesített képmutatása?

Éppígy helyt nem álló az a vád, hogy teljesen szabadjára engedte hívői szenvedélyét. Sőt. Böjtöket rendelt el követői számára éppen azért, hogy jobban tudjanak ellenállni szenvedélyeiknek.

Száműzte a szeszes italokat, hogy követőinek önuralmát fejlessze.

Én azonban szerettem volna végére járni, hogy mi Mohamed valóságos tanítása a többnejűség szempontjából, tehát megkérdeztem őeminenciáját:

- Mi a tanítás a soknejűséget illetően? És mi a tényleges gyakorlat?

- Az iszlám - felelte - megengedi a többnejűséget, ha a férj pártatlanul és egyelően tudja ellátni feleségeit. A Szent Korán megtiltja a többnejűséget abban az esetben, ha a férj képtelen arra, hogy pártatlanul viselkedjék. Allah is - áldott legyen a neve! - figyelmeztet rá.

És nem lesz erőd rá, hogy egyformán kezeld valamennyi feleségedet, bármiképpen kívánnál is így cselekedni…

Mindenesetre, az iszlám nem ösztönzi a többnejűséget és sohasem engedte meg feltétel nélkül. Tulajdonképpen azt célozta, hogy a kéjvágyó férfit, aki képtelen beérni egy asszonnyal, megmentse attól, hogy a bujálkodás bűnébe essék. Az ilyenek számára megengedte a többnejűséget, de természetesen csak akkor, ha az egyenlő elbánás elvét fenn tudja tartani.

A jelenlegi gyakorlat a mohamedánok túlnyomó többségénél az, hogy csak egyetlen feleségük van. Kivételt képez az a kisebbség, amelyet fizikai, vagy anyagi körülmények kényszerítenek arra, hogy többször megházasodjék vagy abból a célból, hogy elkerülje a bujálkodást, vagy azért, hogy eltartson olyan szegény nőket, akikről egyébként senki sem gondoskodnék.

Távozásom előtt még megmutatta a felbecsülhetetlen értékű könyvtárát, amely csodálatos faragású cédrusfa mennyezetű termekben van elhelyezve. Ősrégi pergamenra írt Koránok, csillogó lapu és aranyozott iniciálékkal

díszített könyvek, ősrégi kéziratok ezrei vonultak el szemem előtt. Egyedül ezekben a termekben tizenötezer ilyen régi kéziratot őriznek.

Ezzel véget is ért az audiencia, amelynek minden szavára feszülten figyeltem, mert El Maraghi sejk óriási tekintélye fontossá tett minden egyes kijelentést.

Kezdtem kissé közelebbről átlátni, miért terjedt el oly gyorsan Mohamed hite, miért fogadták el oly szívesen a vad sivatagok beduinjai éppúgy, mint Perzsia kulturált városainak lakói, nemkülönben mindazok a népek és törzsek, amelyek a Közelés Távol-Keleten laknak.

Mohamednek - Mózeshez hasonlóan, de Buddhától eltérően - főleg az volt a célja, hogy egy látható és tényleges földi Paradicsomot teremtsen azáltal, hogy társadalommá organizálja a népet, amely szabadon folytathatja rendes napi életét, csak éppen alkalmazza azokat a szabályokat, amelyeket ő - az Isten küldötte - állított fel számunkra. Buddha éppúgy, mint Jézus, főleg az aszkétikus elveket hangsúlyozta, amelyek elsősorban az emberi szellem mélységeire vonatkoznak. Mohamed - Jézushoz hasonlóan - szenvedélyesen élt Istenben, de míg Jézusnál ez a szenvedély a belső királyság megtalálását célozta, Mohamednél a külső királyság megteremtésében összpontosult. Nem vagyunk illetékesek arra, hogy ítéletet mondjunk, legfeljebb csak összegezhetjük a tényeket. Mohamed, Mózes, Jézus és Buddha mindmegannyi hűséges és megszállott nagykövete volt Istennek - Mohamed azonban feltűnően különbözött a legtöbb keleti prófétától abban, hogy a leghatározottabban ellenállt az élet társadalmi és közös kötelességeitől való visszahúzódást hirdető tendenciának, amely pedig általános vonása a túlzott vallásos odaadásnak. Több ízben kinyilvánította, hogy az iszlám számára nemkívánatosak a szerzetesek és a kolostorok, aminthogy nem helyeselte az emberi érzelmek elsorvadását jelentő szerzetesi tanokat sem.

Sajnálatos dolog, hogy az átlagos nyugati ember oly keveset tud az iszlám hitről, és az a kevés is rendszerint legnagyobbrészt téves, vagy éppen ellenkezője az igazságnak.

Mohamed arra tanította híveit, hogy ne restelljenek térdre borulni és imádkozni a láthatatlan Királyhoz, és hogy térdeljenek le akár a nyílt utcán is.

Ideje, hogy megszabaduljunk azoktól a helytelen elképzelésektől, amelyekkel a nagy férfi, Mohamed, és nagy vallása, az iszlám tekintetében

elködösítették agyunkat. Itt az ideje, hogy megértsük, mi az oka annak, hogy nevének akkora varázsereje van, hogy milliók és milliók - az emberi fajnak csaknem egy hetedrésze - Afrika nyugati partjaitól Kína keleti partjaiig naponta áldóan emlegetik. Itt az ideje, hogy tisztán ítéljük meg ezeknek az embereknek, a moszlimoknak vallásos odaadását és belássuk, miért hat szánalmas karikatúrának az európaiak által gyorsan kimondott Allah a mellett az elnyújtott, mélységesen átérzett, két szótagú Al-lah mellett, amelyet a keletiek oly alázatosan nyomnak meg a második szótagon.

Már éjszakára járt az idő és a csillagok ékköveinek ezrei ragyogtak, amikor ismét ott álltam az utcán, az El Azhar előtt és belebámultam a semmibe. A félhold beragyogta az indigókék, felhős eget. S ekkor a mosé müezzinjének erős tenorhangja csapott fel a levegőben, magas tornyából visszhangzóan hirdetve Isten egyedül-való voltát.

S a faragott kapubejáratok, tökéletes mértani boltívek és kövezett udvarok e városában - amely fölött Allah és angyalai őrködnek - mindenféle férfiak hulltak térdre, Mekka felé fordítva arcukat és elismételve újra, meg újra ezeket az egyszerű szavakat: Isten a legnagyobb.

10. fejezet * Az ősi Abüdosz békéje

Több, mint hétezer esztendővel azelőtt, hogy Mohamed a tisztán szellemi Istenség imádatára ébresztette Arábia vándor törzseit az átlátszó ég alatt, ezen a földön már virágzott egy vallás, amelynek hívei kifaragták azokat az óriási kőbálványokat, amelyeket a próféta annyira gyűlölt. Pedig ennek a vallásnak legfelvilágosultabbjai ugyanazt az Ismeretlen Istent imádták, mint ő - hitük tehát nem volt puszta bálványimádat. A mai tudós egyiptológusok ennél sokkal többet nem is tudnak e vallásról, mert ez már az őstörténet ködébe vész, abba a korba, amelyről oly kevés az anyagunk, hogy a fátyolt legfeljebb meglibbenteni tudjuk, és legjobb esetben óvatosan találgathatunk népeiről és eseményeiről.

Vannak helyek a modern Egyiptomban, ahol - mint például Luxorban - az ősrégi templomok és a moszlimok mecsetjei békésen megférnek egymás mellett.

Ahogy e sorokat írom, szinte hallani vélem a paripák patáinak dobogását és lelki szemeimmel szinte látom az arab hódítók könynyűlovasait, amint a próféta zöld zászlaját meghordozzák Egyiptomon keresztül. Az idő türelme végtelen… a zöld lassanként átmegy vörösbe, fehérbe és kékbe… majd megint visszaváltozik zöldre… De mindezek mögött ott hallom halványan és elmosódva az ősi templomok csengőinek bongását…!

Egyiptom sohasem tud szabadulni ősi hitének jelképeitől. De az elválasztó vonal a múlt és a jelen között bizonytalan. Az eltűnt népek és ködös vallásuk légköre még mindig megfekszi ezt a földet, amint arról minden érzékeny lélek tanúskodhatik. Bár templomaik nagy része sajnálatosan elpusztult, vagy tető nélkül romba dőlve áll és csak széles szárnyú denevérek csapongnak oszlopai között a koromfekete éjszakában - bár ők maguk csak néhány eltemetett holttestet hagytak hátra, amely létezésükről tanúskodik és ezeket a testeket is megfosztották a vértől, meg a belső részektől az ügyes balzsamozók, akik gyolcsba burkolt múmiákat varázsoltak belőlük - mégis szellemük ott kísért ezeken a régi helyeken, amelyeken valaha oly otthonosak voltak. Az úgynevezett halottak ereje sokkal hatalmasabb Egyiptomban, mint bármely más országban, amelyet ismerek.

Ez a megfoghatatlan érzés újra elhatalmasodott rajtam, amikor ott üldögéltem magam alá húzott lábakkal Szeti abüdoszi templomának

oszlopos előcsarnokában, a hét falmélyedés egyikében, míg körülöttem különös alakok bámultak és terpeszkedtek a festett falakon. Két órán keresztül lovagoltam a feltöltött országúton, amely cukornádültetvényeken és babföldeken vág keresztül és egyszerre elhagytam a kellemes, friss reggeli levegőt - mert még napkelte előtt indultam útnak -, amikor beléptem a Szeti fáraó által épített első, ősrégi szentély kövezett tornácára. Hirtelen körülburkolt a Múlt, és ahogy letelepedtem, lelki szemeim előtt feltűnt egy elmerült kor látomása.

Láttam a régi körmeneteket, amint áthaladnak a kőkockákkal kirakott padlón és ütemesen, ritmikus léptekkel közelednek az oltártermek felé. Ösztönszerűen megéreztem azt az erős hatást, amely ezekből a régi papvarázslókból áradt, akik e helyet központjaik egyikévé avatták, hogy kérjék Ozirisz áldását - azért az istenét, akit háromrétű magas fej dísszel ábrázolnak.

Istenkereső szavuk egynémelyike talán tovább görgött az égbolt alatt századokról századokra - mert valami magasrendű lény jelenlétének hatalmas és megnyugtató érzése kezdett terjengeni és éreztette varázslatát körülöttem. S jóakaratúan rámboruló szárnyai alatt éreztem, hogy minden földi vágy úgy pereg le rólam, mint ahogy a homok pereg át az ember ujjai között.

Jellemzően írta Strabón, a klasszikus földrajztudós, a maga azóta már ugyancsak elporladt korszakáról: Abüdoszban Oziriszt imádják, de a templomban sem énekesnek, sem fuvolásnak, sem pedig citerásnak nem szabad játszania, amikor megkezdődnek ennek az istennek a tiszteletére a szertartások, noha általában az ilyesmi szokásos az istentiszteleti szertartásoknál. Békesség honolt ennek az előcsarnoknak fehér falai között, valami álomszerű békesség, amelyet a külvilág nem ismer és meg sem ért. Márta serény és szorgos volt, s mégis feddésben részesült Krisztus részéről - Mária, a nyugodt és töprengő Mária kapott Tőle dicséretet. Sohasem a zaj és az izgalom jelenti az élet teljességét - csak ha nyugalom száll a lélekre, akkor találjuk meg az igazi kapcsolatot a boldogsággal, a bölcsességgel és az isteni erővel.

Kényelmesen kuporogtam a kis falmélyedésben - mint ahogy a templom valamelyik barna papja kuporoghatott száz nemzedékkel ezelőtt -, s hagytam, hogy a hely hangulata mint valami varázslat szálljon meg. Ó, milyen jó volt kissé magamra maradni és elfelejteni azt a lármát, amelyet a

haladás - minden áldása ellenére is - elkerülhetetlenül magával hoz! Milyen jó volt elfelejteni az önzést, az elkerülhetetlen félreértéseket, amelyek kobrakígyó módjára ütik fel fejüket és sziszegve vágnak felénk, valahányszor az ember visszatér a beavatatlanok világába!

Miért is kell visszatérni - kérdeztem magamtól.

Átoknak tekintjük a magányt, s csak fokozatosan - abban a mértékben, ahogy egyre bölcsebbek leszünk - jövünk rá áldásaira.

Fel kell kapaszkodnunk álmaink Mount Everestjére és lassanként kell hozzászoknunk az élethez a magányos csúcsok között. Mert az embertömegben, ha lelket keresünk, csak lelketlenséget találunk - s ha az igazságot kutatjuk, csak alakoskodással találkozunk.

Márpedig a társadalom nem testi, hanem lelki jelenség.

Eltölthetünk egy estét valamely hatalmas szalonban, ahol negyven ember szorong és mégis oly magányosnak érezzük magunkat, mintha a Szaharában volnánk. Testek közeledhetnek egymáshoz, de amíg a szívek és gondolatok nem közelednek, addig örökre, valamennyien, magányosak maradunk. Valaki kötelességének érzi - hála az etikett szabályainak -, hogy meghívjon bennünket házába. Megérkezünk, de nincs ott a gazda, hogy fogadjon. Csak a teste van ott, míg lelkétől áthidalhatatlan szakadék választja el lelkünket. Az ilyen embernek való bemutatkozás minden egyéb, csak nem igazi bemutatkozás. Amit Isten különválasztott, azt ember ne próbálja összefűzni.

Ezért becsülöm nagyra a Mennyei Birodalmat, ezt a hatalmas országot, ahová kicsinyes és triviális szokásaink nem tudnak behatolni. Ezért embergyűlölő lennék? Hogyan lehet embergyűlölő az, aki szívesen játszik el kis gyermekekkel és megosztja garasait a szegényekkel?

De nem jobb-e különállónak maradni és elfogadni a magány áldásait, felszabadultan minden szükségtelen gondtól, egy ilyen békességes helyen, mint amilyen ez az abüdoszi szentély?

Megvetjük azt az embert, aki elhagyja a társadalmat egy magasabb rendű élet keresésében, pedig sokszor éppen az ilyen ember tér vissza jó hírekkel embertársai közé. Emlékezetemben visszaidéztem azt az ünnepélyes fogadalmat, amelyet azok vettek ki belőlem, akiket tiszteltem, sőt nagyrabecsültem, s tudtam, hogy a visszatérés elkerülhetetlen. De ez nem szomorított el, mert azt is tudtam, hogy ha a világ kifáraszt, ismét megfürödhetek a szellemi lét forrásában, s utána felfrissülten, nyugodtan,

kielégítve és boldogan térhetek vissza. Ebben a nagy, megszentelt csöndben hallani lehet Isten tiszta hangját, mint ahogy a templomcsarnok nagy csöndességében most hallottam az eltűnt istenek sokkal halkabb hangját is. Ha kifelé fordulunk, a világ felé, akkor árnyak és zavarodottságok között vándorlunk, ha azonban befelé fordulunk, magasztos bizonyosság és örök szépségek vesznek körül. Maradj csendben - tanácsolta a Zsoltáros - és tudd meg, hogy én vagyok Isten.

Már elfelejtettük az egyedüllét régi művészetét és nem tudjuk, mit kezdjünk magunkkal a magányosságban. Nem tudjuk, hogyan meríthetünk boldogságot a belső forrásokból, ezért kell fizetett szórakoztatókat és más efféléket tartanunk, hogy boldoggá tegyenek bennünket. Nemcsak, hogy nem tudunk magunkra maradni, de még csak nyugodtan ülni sem vagyunk képesek. Pedig ha mozdulatlanul tartanánk testünket egy ideig, és helyes módon irányítanánk gondolatainkat, mély bölcsességre tehetnénk szert és nagy nyugalom költözne szívünkbe.

Jómagam csaknem néhány teljes órán keresztül ültem így, míg végre fülembe újra tiktakolni kezdett az idő és ismét felnyitottam a szememet.

Körülnéztem a vastag, rovátkás oszlopok között, amelyek felsorakoztak a csarnok mentén és tartották a súlyos tetőt.

Törzsüket itt-ott megvilágította a nap sugara, amely átbújt a tető résein és így láthatóvá váltak rajtuk a festmények és a színes domborművek. Itt állott valamikor a fáraó szertartásosan valamelyik ősi istenség előtt, vagy talán éppen maga a nagy Ozirisz elé vezették… Itt sorakoztak egymás fölött a beavatatlan szem számára oly rejtélyes hieroglifák. Szeti maga betűzhette itt az oszlop feliratokat…

Egy percre kinyújtottam elgémberedett lábaimat, majd felkeltem és megindultam körutamra. Tágas csarnokokon és kápolnaszerű szentélyeken keresztülvágva, közelebbről szemügyre vettem a falfestményeket, amelyeknek kék, zöld, vörös és sárga színei még ugyanoly üdén villogtak a márványszerű fehér mészkő háttérből, mint ahogy a művész keze, háromezer-ötszáz esztendővel ezelőtt, odafestette őket.

A nők finom szépségét előbb-utóbb elrabolja a könyörtelen bandita: az idő - ezek a színes domborművek azonban keményebb és kőbe faragott szépségükkel ellenállóbbaknak bizonyultak. Mi lehetett a titka az egykori festékkeverőknek, akiknek vidám bíbor és tiszta kék színei még ma is megtartották frissességüket és még ma is utánozhatatlanok maradtak? S a

színek élénkségéhez méltón sorakozik a finom rajz és a tökéletes vésőmunka, amellyel ezek a mesterek - akik egykor ugyanitt álltak és dolgoztak, ahol most én álltam gondolataimba merülve - a fehér kőre varázsolták a letűnt Egyiptom titokzatos életét. Mindenütt látható volt a király ábrázolása, amint a magas istenségeket imádja és áldásukat fogadja. Ebben a különleges templomban - amely nem egyetlen istennek volt szentélye, mint a többi - az ősegyiptomi panteon különböző istenségei részesültek tiszteletben. Mindegyiknek megvolt a maga külön szentélye, mindegyik szerepelt valamelyik falfestményen, vagy domborművön egy-egy vallásos jelenet keretében, de azért valamennyi közül mégis Ozirisz magaslott ki.

Hét kápolnaszerű, nagy kőtömbökből épült és egyik oszlopfejtől a másikig terjedő terem volt többek között Hórusz és Izisz, Ptah és Harakht tiszteletének szentelve.

Ízisz, a bölcsesség hatalmas, fátyolos szülője, az anyai szeretet minden gyöngédségével nyújtotta ki karját és érintette vállon a buzgó fáraót. Mellette lebegett a vízen szentelt csónakja - maga is falba épített, lótuszvirágokkal díszített, kifaragott kis kápolna -, míg a barátságos vizek és engedelmes szelek csak intésére vártak, hogy a csónakot elvigyék abba a paradicsomi királyságba, amely az istenek, istennők és általuk megáldott és kiválasztott halandók lakóhelye. Az együgyűek az ilyen kép láttára csodálkozva kérdik: hogyan lehettek a régiek olyan ostobák, hogy hittek ezekben a dolgokban, ezekben az istenségekben, amelyek a kiválasztottakat az égbe szállítják?

Igaz, ezek a bárkák csak szimbólumok - részletei annak a szent nyelvezetnek, amelyet az ősvilág kiválasztottai jól értettek, de amelyet a modern kor már csak dadogva gagyog. Maguk az istenségek azonban távolról sem puszta fikciók voltak. Isten véghetetlen világegyetemében van hely más, és az embernél magasabb rendű teremtmények számára is, s ha ezek az istenségek különböző időkben, különböző neveken és alakokban szerepelnek is - legmélyebben rejlő jellegzetességük sohasem változik.

Plutarkhosszal együtt azt vallom, hogy: az istenek nem különbözőek a más és más népek, a barbárok, vagy görögök között - hanem miként a Nap, a Hold, az ég, a föld és a tenger: közös tulajdonai valamennyi embernek, csak éppen az egyes nemzetek más és más néven szólítják őket.

Ha mai szemhatárunkról látszólag eltűntek is - működésük nem szűnhetett meg. Csak visszahúzódtak érzékszerveink számára kevésbé megközelíthető régiókba, de mi azért ugyanúgy befolyásuk alatt állunk. Ugyanúgy őrködnek a gondjaikra bízott világ fölött, ugyanúgy irányítják az emberi fejlődés menetét akkor is, ha többé nem szállnak le közénk látható földi alakban. Hiszek az istenekben - ugyanúgy, mint ahogy a régi egyiptomiak hittek bennük - mint olyan emberfeletti lényekben, akik őrködnek a világegyetem fejlődése és az emberiség boldogulása fölött, akik irányítják népek beláthatatlan sorsát és vezetik őket nagy elhatározásaikban, s végül, akik mindenkit és mindent a végső tökéletesedés irányába vezérelnek.

A templomnak ez a hét szentelt csarnoka volt tanúja a tűz lobogásának, a víz fröccsenésének, a tömjénáldozatnak és az imádkozok mozdulatainak - mind e szertartásoknak, amelyek bálványimádásnak vagy szellemi ténykedésnek számítanak, aszerint, hogy mit célzott és mit érzett az, aki részt vett bennük. Az olyan ember, akinek meggyőződése szerint csak a fizikai ténykedések egymagukban elegendők a belső erények helyettesítésére, bálványimádónak számít. Az olyan ember azonban, aki csak jelképes megismétlődését látta bennük annak az áhítatnak és áldozatoknak, amelyeket teremtőjének a mindennapi élet során bemutat - megerősödött igaz hitében általuk. Míg a pap, aki e szertartásokat mint a hagyományos mágia rendszerének egy részét kezelte, felelősségteljes működést fejtett ki, mert hiszen ördögi vagy angyali erőket idézhetett fel velük gyülekezetében.

A tömegek sohasem léphettek be e hét belső szentélybe, amelyeknek azóta eltűnt oltárai valamikor aranytól ragyogtak - a legtöbb egyiptomi templomban legfeljebb csak a tágas belső udvarba merhettek belépni. Exkluzív jellegű vallás volt ez, amelynek középpontjában a papi exkluzivitás állott. Eszembe jutott a mosék és a keresztény templomok szabadsága és ismét átértettem, mi volt az oka annak, hogy ezek a papok görcsös igyekezetükkel, hogy a hatalmat elnyerjék és megtartsák - végül is befolyásuk minden foszlányát elvesztették.

Milyen különös az idők változása, gondoltam, mert hiszen annak az embernek a szarkofágja, aki ezt a templomot építette, Szeti fáraó üres alabástrom múmialádája innen háromezer mérföldnyire fekszik, a Lincoln’s Inn Fields egy kis múzeumában, londoni ügyvédek és ingatlanügynökök

lakásai között. Ha csak száz lábbal mélyebbre temetkezett volna, a szarkofágnak nem kellett volna megtennie viharos útját a biscayai öböl körül.

Fölnéztem az égkék színűre festett és csillagrajzokkal díszített mennyezetre, meg a vastag tetőgerendákra, amelyeken keresztül az ég pontos négyszögei látszottak. Megint eszembe jutott, hogy sehol a világon nincs olyan mélységes kék színe az égnek, mint Egyiptomban. Beléptem egy poros folyosóra és szemügyre vettem a híres Abüdoszi Táblát, az egyiptomi királyoknak egészen Szeti idejéig terjedő, hieroglifa-írással írt listáját, amelynek segítségével a régészek végre pontosan eligazodhattak az ország történelmében. Itt volt maga Szeti is, ifjú gyermekével Ramszesszel, úgy ábrázolva, amint éppen hódolatát mutatja be hetvenhat elődje előtt. A fáraó királyi feje, erős arcvonásai, büszke, merev tartása jól érvényesül a domborművön. Lábammal a finom homokot taposva, amely a templom padlózatát helyenként belepte, tovább tanulmányoztam a többi fali domborművet, meg a képeket, amelyeket királyi jelvények, vagy gyönyörű, egyenes vonalban, mélyen a kőbe vésett hieroglifa-feliratok kereteztek.

Itt volt a sólyomfejű, embertestű Hórusz, mereven hátratámaszkodva emelvényes kocka alakú trónján, s két kezében tartva Egyiptom hármas jogarát, a korbácsot, a pásztorbotot és Anubisz pálcáját. Ez a három szimbolikus jelképe a valódi uralomnak. A korbács a test fölötti uralmat, a pásztorbot az érzelmek irányítását, a sakálfejű pálca a gondolat fölötti uralkodást jelképezi. A tömör kocka alakú trónus a tökéletes földi uralom jelképe. A trónus alján egy sor karikafejű kereszt fut körbe, az egyiptomiak és más népek hírhedt “misztikus kulcsai”, amelyek az egyiptológus számára az életet szimbolizálják, de mélyebb értelemben a szellem halhatatlan és magasabb rendű életkörébe való felavatásnak a jelképei.

A legnagyobb cél, amelyet az egyiptomi beavatottak elé tűztek, az önuralom volt. Innen származik a képekről ismert arcok végtelen nyugodt kifejezése. Hórusz előtt állott a buzgólkodó - a király, aki kinyújtott kézzel szenteltvizet öntött a cserepekben álló, bimbózó lótuszvirágokra. A lótusz Egyiptom szent virága - mint ahogy sok más ősi földé is -, és nyíló formájában gyönyörűen jelképezi az ébredő emberi szellemet. A király ily módon örökítette meg ebben a domborműben buzgó odaadását a szellemiség fejlesztése és növelése iránt. A király maga háromszögletű szegett kötényként visel, mely eltakarja férfiasságát - ez a ruhadarab

ugyanazzal a szimbolikus jelentőséggel bír ma a szabadkőművesek kötényének alakjában. A kötényes fáraónak, aki a templomban a szertartást végzi isteni Mestere előtt, modern tükörképe a XX. századbeli szabadkőműves, aki a páholyban jelképes szertartásokat végez a Legfőbb Építőmester előtt.

Abüdosz az Ozirisz-vallás első székhelye, egyben e vallás belső, titkos rítusainak első nagypáholya is volt és misztériumai a korai szabadkőművesség első megnyilvánulási formáinak tekinthetők.

Hasas oszlopok között folytattam kutató utamat és hallgattam az ősi mestergerendák között üldögélő verebek szakadatlan csiripelését. Majd kiléptem a templomból és nyugat felé fordulva áthaladtam egy kapubejáraton, aztán bekerültem egy lejtősödő föld alatti folyosóba, amelynek falait Egyiptom legszentebb írott emlékéből, a Holtak Könyvéből kölcsönzött idézetek és alakok borították. Ez a folyosó néhány újabban feltárt terembe vezetett, amelyek a régészek véleménye szerint Szeti emlékműve céljára épültek.

A rendkívül réginek látszó épületet több mint negyven láb mélységű törmelék és szemét alól ásták ki. A középső szoba csúcsos mennyezetű és olyan alakú, mint egy hatalmas szarkofág. A mennyezetet egyébként finoman vésett faragványok díszítik, amelyek Shút, a levegő istenségét ábrázolják, amint felemel a földről egy halott fáraót és védőn tartja karjában. Rögtön megéreztem, hogy ebben a képben valami mélységes szimbólum rejtőzik. Maga az egész épület is különös volt. Hatalmas terméskőből épült. Vizesárok vette körül teljesen a kriptát, és elkülönítette a központi hajót. Több mint valószínű, hogy ezt a vizesárkot valamilyen föld alatti csatorna kötötte össze a Nílussal. Hérodotosz leírt egy ehhez rendkívül hasonló helyet, amely állítólag a Nagy Piramis alatt volt, ennek létezéséről azonban csak a papok elbeszéléséből szerzett tudomást és azóta sem sikerült senkinek felfedeznie. Könnyen lehet, hogy Szeti valóban síremléke számára alakíttatta át ezt az abüdoszi rejtélyes kriptát, amely egyedülálló az eddig feltárt föld alatti termek között - nekem azonban az a határozott érzésem volt, hogy az eredetileg valami magasabb célt szolgált. Mi lehetett ez a cél? A kérdést egyelőre függőben hagytam.

Visszatértem az árnyékos oszlopudvarba és letelepedtem egy régi kőkockára. Az ősi hagyomány azt tartja, hogy Ozirisz, az ember-isten is itt van eltemetve Abüdoszban, valahol Thinisz király sírjai között, ebben az

egykori városban, amely valamikor itt terült el. Neferhotep fáraó feljegyeztette, hogy amikor kezébe került a fáraók jogara, Abüdoszban már csak romba dőlt épületek sorát találta. A feljegyzés ezután beszámol arról, hogyan kutatott a heliopoliszi papi könyvtárakban, hogy nyomára bukkanjon Ozirisz templomának, amely valamikor itt állott. S a könyvtárak átkutatása révén sikerült is rekonstruálnia a feledésbe ment szertartásokat. Utódai az okiratok alapján újjáépítették a romokat, sőt további épületeket is emeltek. Ezek a templomok Thinisz város házai között állottak. Az idő azonban valamennyiüket elpusztította.

Egyiptom történetének ezekben a legősibb napjaiban Ozirisz misztériumai a vallás legfontosabb megnyilvánulásai közé tartoztak és Abüdosz állott az egész országban az ünnepségek szempontjából az első helyen. Ez tette a legszentebb helyek egyikévé. Éreztem ennek az ősi atmoszférának a szellemi kisugárzását, amelynek semmi köze sem volt már azokhoz a formaszerű szertartásokhoz, amelyeket naponta végeztek ebben a Szeti király által később újjáépített szép templomban. Mert Abüdosz őstörténete szorosan hozzá kapcsolódik magának Ozirisznek a történetéhez és a naptárban vissza kell lapozni abba a meghatározhatatlan korba, ahol az évek már egymásba olvadnak, Egyiptom eredetének történelem előtti korába, a legelső fáraók idejére, amelyről már nincsenek feljegyzéseink. Ezek voltak azok a napok, amikor az istenek még nem tűntek el az emberek köréből és amikor - mint az egyiptomi történetírók nevezik őket - a félistenek kormányozták a népet. Milyen csodálatos, merengtem magamban, hogy a történelem előtti Abüdosz magasztos légköre a fizikai sugárzás valamilyen rejtélyes folyamatának közvetítésével még mindig itt lebeg fölöttem, sőt felfoghatóvá válik érzékeny emberi érzékszerveim számára is.

Itt, Abüdoszban állott Ozirisz első és legfőbb egyiptomi szentélye - de ki volt Ozirisz? A kérdésre a történelmi monda valami fantasztikus és hihetetlen mítosszal válaszol, amelyben egy meggyilkolt ember szerepel, akinek szétszórt testrészeit utólag összeillesztették.

Lebocsátottam a gondolat mérőónját e probléma mélyére és vártam a feleletet…

És a múlt csöndjéből érkezett a válasz: Atlantisz nagyjainak egyike előre látta annak szükségességét, hogy újabb lakóhelyről gondoskodjék szellemi utánpótlása számára, s ezért Keletre, a mostani Egyiptomba vezette népét.

Lassanként feljutott a létnek ama emberfeletti fokára, amely már a félisteneket jellemzi és így nemcsak világi uralkodójává vált népének, hanem istenükké is. Kihozta ezeket a magasabb rendű lelkeket a halálra ítélt kontinensről, pedig az akkor még civilizációjának tetőfokán állott, mert az istenek már akkor gondoskodtak új hajlékról, amikor a régi még el sem pusztult.

Atlantisz elsüllyedése előtt a kiválóbb szellemek különböző

csoportjai vándoroltak ki. A nyugati országrészekben lakók Közép- és Dél-Amerikába, a keleti országrészekben lakók Afrikába rajzottak ki és ott rakták le Egyiptom nagyságának alapjait.

Hajlított testű hajóikon vitorláztak az ismeretlen Kelet felé és - különböző helyeken és különböző időpontokban - településeket létesítettek az euroafrikai partokon. Az Ozirisz közvetlen vezetése alatt álló csoport a történelem előtti Egyiptomba vetődött, amelynek partjain azután megállapodtak egy időre, majd kisvártatva felvitorláztak a Níluson, elhaladtak a három piramis, meg a szfinx mellett, amelyek még az első atlantiszi kirajzás emlékei voltak, majd Ozirisz megállapodott nem messze a jelenlegi Abüdosztól. Észak-Egyiptomban már bennszülött lakosságot találtak, amely nemcsak hogy békésen fogadta őket, hanem - magasabb rendű kultúrájukra való tekintettel - fokozatosan befolyásuk és uralmuk alá is került, így született meg az alsó-egyiptomi civilizáció, s mielőtt Ozirisz elhagyta volna népét, megalakította vallásos misztériumait nevének, munkájának és tanításának minden időkre szóló megörökítésére.

Ezek az emberek, ezek a történelem előtti egyiptomiak tehát már kulturáltak és civilizáltak voltak, mielőtt még London kiemelkedett volna a mocsarakból. Jóval Ozirisz távozása után, amikor vallásának újjáélesztésére és rendszerbe foglalására volt már szüksége, megjelent a színen egy másik nagy Tanítómester, egy Thoth nevű “félisten”, aki megalapította Szaiszban az oziriszi misztériumok második középpontját. Mindez azonban még a történelem előtti Egyiptom bennszülött lakosságának közösségében zajlott le.

Hogyan keletkezett tehát Ozirisz meggyilkolásának legendája?

Erre a kérdésre egyelőre nem találtam feleletet, elhatároztam tehát, hogy azt majd félreteszem egy következő elmélkedésre.

Megindultam kifelé a hepehupás köveken, amelyeknek eredeti felülete réges-rég lekopott. A padlót valamikor tetszetős mozaik borította, most

azonban már csak apró kavicsok maradtak az idő szántotta kövezeten. Még egy utolsó pillantást vetettem a gyönyörű oszlopokra, amelyeknek széttáruló feje oly sok századon keresztül tartotta a nagy, faragott kőgerendák terhét - és helyenként tartja még ma is. És ezzel befejeződött vándorutam ez ősi szentélyben.

Elhagytam az udvart és kiléptem a templom előcsarnokából a tűző déli napsütésbe. Ott botorkáltam a kövek és a por, a sziklatörmelék és a homokbuckák között, míg végre találtam egy megfelelő kilátóhelyet, ahonnan még utoljára szemügyre vehettem az elhagyott épületet.

Ott emelkedett a maga fehér egyszerűségében, tizenkét időverte négyszögletes oszloppal a homlokzata előtt. Egy egyszerű, keskeny ajtó szolgált bejáratul. Milyen másként, milyen nagyszerűségben ragyoghatott a maga idejében!

A belső palota igen fel van ékítve finom arannyal, amelyet szépmívesek keze formált. Láttára a szívek ujjonganak és minden népek elkábulnak. Nagyszerűségét nemességének köszönheti. Kapui, amelyek rendkívül nagyok, az erdő fenyőiből készültek - dicsekszik Szeti a művét ismertető iratban -, törzsüket tiszta arany vonja be, hátsó oldalukon pedig bronzzal vannak megerősítve. A nagy pilontornyok Anu kövéből készültek, az oszlopfejek gránitból és szépségükkel elérik Rát a szemhatáron.

Ilyen volt Abüdosz, Ozirisz isten állítólagos temetkezési helye, valójában pedig az egyiptomi temetési misztériumok első középpontja.

A pacsirták még mindig elbűvölően trilláztak Ozirisz első szentélyének tetőomladékai között, mialatt a múlt álmába burkolózva haladtam le a falu felé.

Kedvemre való helyre találtam és tudtam, hogy megfoghatatlan varázsa újra, meg újra vissza fog majd ide vonzani. Az ilyen helyek azok, amelyek lenyűgözve tartanak. Hatásuk alól nem is igyekszem szabadulni.

Ha néha sikerül az eltűnő órák egy-egy halhatatlan pillanatát elkapnom, csak akkor válik bennem tudatossá, hogy nem éltem hiába. És Abüdoszban sikerült elfognom egy ilyen pillanatot.

11. fejezet * Az egyiptomi templomok titkos szertartásai

Ozirisz mondabeli meggyilkolásának rejtélyére akkor találtam meg végre a feleletet, amikor kissé feljebb utazva a Níluson, tanulmányozni kezdtem Egyiptom legtökéletesebb épségben fennmaradt nagy templomát, Hathor istennő denderahi szentélyét, amelyet a puha, forró homok teljesen betemetett és így őrzött meg több mint ezer esztendőn keresztül.

Fölkapaszkodtam a rendkívül keskeny és kopott északi lépcsőn.

Itt-ott megálltam, hogy zseblámpám fényénél közelebbről szemügyre vegyem a faragott jeleneteket, amelyek a lépcsőföljáró egész hosszában sorakoztak a falakon. Ezek a jelenetek a templom legfontosabb vallású körmenetét, az újévi körmenetet ábrázolják, amelyet maga a fáraó vezet. Papok, a misztériumok beavatottai és zászlóvivők menetelnek fölfelé a falak domborműveín, mint ahogy valamikor a valóságban haladhattak fel talán ugyanezeken a lépcsőkön. Velük együtt léptem ki a félhomályból a ragyogó napsütésbe és áthaladva a hatalmas kőkockák között, elértem egy kis templomhoz, amely magányosan és elszigetelten állt a tetőterasz egyik sarkában.

Beléptem a Hathor-fejű oszlopokon nyugvó épületbe és első pillantásra felismertem benne azt a szentélyt, amelyben a ptolemaioszi időkben Ozirisz misztériumai lezajlottak. Falait faragott domborművek díszítik, amelyek Oziriszt ábrázolják, heverőjén pihenve, különböző szolgákkal és tömjénfüstölőkkel körülvéve. Hieroglifák és képek számolnak be Ozirisz halálának és feltámadásának egész történetéről és a feliratok az éjszaka tizenkét órájára előirt imákat tartalmazzák.

Letelepedtem a padlóra, amely tulajdonképpen a főtemplom tetőzete volt és ismét belemerültem a töprengésbe a régi legenda felől.

És amikor mérőónomat már elég mélyre és elég sokáig engedtem le gondolataimban, hirtelen keresztülvillant agyamon az igazság, amelynek elferdített töredékei az évszázadok során Ozirisz feldarabolásának, majd újból való összeillesztésének fantasztikus meséje formájában maradtak meg.

Az egész dolog kulcsát az szolgáltatta, hogy hirtelen visszaemlékeztem a Nagy Piramisban, a Király Termében végigélt személyes élményemre, amikor az éjszaka sötétjéből hirtelen, látomásszerűen, két főpap elevenedett meg, akiknek egyike transzba ringatta testemet és kiemelte belőle a tudatos

szellemet. Alvó testem, amely csak észrevehetetlenül és öntudatlanul lélegzett, tulajdonképpen kómaszerű öntudatlanságban feküdt, míg a test valóban élő eleme kiszállt belőle. Halott volt, akinek lelke elhagyta a testét. Élményem végezetével azonban visszatértem a testbe és a halál külsőségei elenyésztek.

Mi más volt ez, mint valóságos feltámadás - visszatérés a földi léthez, miután sikerült egy pillantást vetnem a túlvilágra? Mi más volt, mint tudatos lét a halál után?

Felkeltem helyemről és újra megvizsgáltam a falfestményeket, hogy megerősítést találjak elgondolásomra. Ozirisz elnyúlva, látszólag holtan feküdt bebalzsamozott testével a múmiagyolcsokban - de körülötte minden készülődő szertartás élő, nem pedig halott embernek szólt. Igen, ott volt a beavatásra váró jelölt transzba ejtett teste, ott voltak a szerpapok, meg a füstölők, amelyek a transzállapot bekövetkezésének meggyorsítására szolgálnak.

Pontosan ez volt az a jelenet, amely a misztériumok szertartásai során időtlen idők óta megismétlődött. Jelentése pedig…?

Ozirisz meggyilkolása semmi más, mint az a látszólagos gyilkosság, amelyet végrehajtanak minden jelöltön, akit be akarnak vezetni Ozirisz misztériumaiba, hogy lélekben egyesülhessen Ozirisszel, a misztériumok megalapítójával.

A legrégibb templomokban mindig is kétféle terv szerint történt az építészeti elrendezés és minden templomnak két különálló része volt - egyik a rendes szertartások, a másik a titkos misztériumok céljára. Az utóbbi teljesen elkülönítve, a szentély egyik elszigetelt részén állott.

A jelöltet hipnotikus eljárással - amelynek céljára ugyanúgy felhasználták az erőteljes füstölőket, mint a test felületén végigvonuló mesmerizáló mozdulatokat és a szokásos varázspálcát - halálhoz hasonló transzba ringatták, amelyben látszólag az élettel való minden kapcsolatát elveszítette. Míg a test tehetetlenül feküdt, a lélek valami magnetikus köldökzsinór segítségével tartotta vele a kapcsolatot úgy, hogy az élethez szükséges funkciók, magának az életműködésnek tökéletes felfüggesztése ellenére is megmaradtak. Ennek az avatásnak egyetlen célja és értelme az volt, hogy a jelöltet meggyőzze róla, hogy halál nincsen! S a leckét a legvilágosabb s egyben a lehető leggyakorlatiasabb módon tanulta meg, tudniillik úgy, hogy saját maga végigélte a meghalás tényleges folyamatát

és titokzatos úton belépett a lét egy földöntúli világába. Oly mély volt ez a transzállapot, hogy bele is helyezték egy festett és feliratokkal ellátott múmiakoporsóba, amelynek födelét azután lezárták és viasszal lepecsételték. Más szóval annak rendje és módja szerint ténylegesen eltemették!

Amikor azonban a transzállapotra kiszabott idő letelt, a koporsót felnyitották és a jelöltet megfelelő eljárások segítségével ismét életre térítették. Vagyis Ozirisz testének jelképesen szétszórt darabjait így illesztették össze ismét és így tért vissza ismét az életbe. Ozirisz feltámadásának mondája tehát egyszerűen a misztériumok jelöltjének valóságos feltámadását jelentette.

A szentély amelyben álltam, számtalan ilyen “gyilkosság” és “feltámadás” színhelye volt. Valamikor ott állt a szükséges fekvőhely, meg a beavatkozáshoz használt többi szertartási tárgy is. Amikor a jelölt átesett már a transzállapoton és eljutott a közvetlen felébresztésig, úgy helyezték el, hogy a felkelő nap első sugarai pontosan az alvó arcára essenek.

Tény, hogy ezekben az ősi időkben a magasabb rangú egyiptomi papok - s a főpapok természetesen valamennyien - járatosak voltak a hipnózis és a magnetizálás művészetében és olyan mély kataleptikus állapotot tudtak előidézni, hogy a test valósággal a hulla merevségét vette fel. A főpapok azonban még ennél is többet, sőt még a modern hipnotizőröknél is többet tudtak, nevezetesen azt: hogyan tartsák ébren a jelölt szellemét, míg teste transzban fekszik és hogyan tudatosítsanak benne természetfölötti élményeket, amelyekre pontosan visszaemlékezzék majd akkor is, ha már rendes tudatra ébredt.

Ily módon képesek voltak megértetni vele az emberi lélek természetét, nemkülönben testének és lelkének időleges elválasztása révén egy túlvilág tudatát is, azét az úgynevezett szellemvilágét, amelynek jelképét festett múmiakoporsója szolgáltatta. Ez volt az oka annak, hogy az egyiptomiak a szarkofágok födelére rávéstek, vagy a múmia burkolatára ráfestettek és a szent feliratokba is egyre-másra berajzoltak egy különös kis madárembert, amely ott lebeg a múmia fölött, vagy éppen letelepszik rá. Ennek a madárnak emberfeje és emberi karjai voltak és gyakran úgy ábrázolták, hogy egyik kezével a múmia orra felé nyújtja egy dagadó vitorla hieroglifaképét: a lélegzetet - a másik kezében pedig egy karikafejű keresztet tart: az életet.

Akár papirusztekercsre írva, akár gránitkőbe vésve, ezek a különös hieroglifák mindig a szellemvilág létezésének ugyanazt a tanát tanítják. Amikor az egyiptomi Halottak könyve az elhunytról beszél, tulajdonképpen ezekre az élőhalottakra utal: emberekre, akik elcsendesült és mozdulatlan testtel feküsznek halálszerű transzállapotban, míg lelkük átszabadul egy másik világba.

Vagyis, a beavatás szertartását jelképezi. Ez a másik világ rejtélyes módon átszövi tényleges világunkat és ezek a szellemek igen közel lehetnek hozzánk, halandókhoz. A tudósok maguk is azt tanítják, hogy a természetben semmi sem vész el és amikor egy ember eltűnik erről a világról, itt hagyva érzéketlen, mozdulatlan testét, lehet, hogy egy másikban jelenik meg, számunkra láthatatlanul, de az éteri lények számára tisztán felismerhető alakban.

Bár a beavatásnak ez a szertartása külsőleg valami tökéletesített hipnotikus eljárásra hasonlít, mégis túlhaladta modern kísérletezőink transzeljárásait, akik babrálnak ugyan az ember tudatalattijával, de médiumaikat nem tudják tudatossá tenni a lét mélyebb szintjei iránt.

Népies felfogás szerint Ozirisz, mártírhalált szenvedett, meghalt és újra feltámadt sírjából. Ennek következtében neve a nép száján szinonimájává vált a halál utáni feltámadásnak és amint neki sikerült levetnie halandó voltát, úgy remélték az emberek, hogy nekik is sikerül majd életre kelniük haláluk után.

A közhit elfogadta a lélek halhatatlanságát és a síron túli életet, meg azt, hogy e megújult élet felé haladva az istenek megítélik a lelket és számba veszik a múltban elkövetett jó, vagy gonosz cselekedeteit. A gonoszok meg fogják kapni méltó büntetésüket, míg az igazak bejutnak a boldogok birodalmába és egyesülnek Ozirisszel. Ezek az elgondolások megfeleltek a tömegeknek és annyit nyújtottak a közember agyának, amennyit az éppen befogadni képes volt. Nem lett volna értelme az átlagembert mélységes filozófiával, vagy magasröptű lélektani magyarázatokkal zavarba ejteni. Mindezeket a népmítoszokat, legendákat és meséket részben jelképesen, részben történeti útmutatásként kell felfogni, mint amelyek magukba zárnak valamely belső racionális jelentést, valamely belső igazságot, amely az egyedüli valóság bennük. És ennek a tanításnak fenntartására a templomi papok nemcsak különböző szertartásokat végeztek, hanem bizonyos időpontokban drámai, jelképes előadásokat is tartottak a közönség számára,

hogy épségben megőrizzék Ozirisz legendáját a köznép számára. Ezeknek az előadásoknak egy kis része már a misztériumok osztályába tartozik, abban az értelemben, hogy a misztériumok könnyen érthető, népszerű változatát nyújtja - megfelelnek a régi görögök misztériumjátékainak, amelyeknek jellegzetes emléke a bajorországi Oberammergauban ma is előadásra kerülő Krisztus-dráma. Nem szabad azonban összetéveszteni ezekkel a valódi misztériumokkal, amelyek sohasem zajlottak le nyilvánosság előtt és amelyek már jóval többet jelentettek egyszerű színjátszásnál.

A nyilvános előadások jelképesek és szentek voltak, de nem árultak el semmiféle rejtett titkot a nézőközönség számára.

Ozirisz halálának és feltámadásának régi, népies színrehozatalát tehát nem lehet a titkos misztériumokkal azonosítani.

A nyilvános ünnepségek és külső szertartások csak a tömegnek szóltak és annak kitűnően meg is feleltek - de volt ezenkívül egy bölcsészeti tan, meg egy titkos szertartás az intelligensebb réteg számára. A szellemileg haladottabb és képzettebb egyiptomi réteg, a nemesség és az előkelőbb osztály tudta is ezt és ha hajlama volt rá, kérte felavatását.

A templomokban voltak különálló és elválasztott épületek a misztériumok számára, amelyeket a hierophantáknak nevezett kicsiny és válogatott papi csoport rendezett és ezeket a titkos szertartásokat az istenek imádatára szolgáló napi szertartásokkal párhuzamosan, vagy azoktól függetlenül végezték. Maguk az egyiptomiak is misztériumoknak nevezték e szertartásokat.

Különböző beavatottaknál találunk is utalást e nagyobb misztériumok természetfölötti jellegére, mint amelyeknek semmi köze a szokásos drámai előadás-szertartásokhoz. Így például egyikük ezt a kijelentést tette: Hála a misztériumoknak, a halál már nem rossz, hanem jó a halandók számára. Ez csak azt jelenthette, hogy jómaga is halottá vált és mégis felemelő élménnyel tért vissza erre a világra. A hieroglifa-szövegek az ilyen embert kétszerszülöttnek nevezik, és az ilyen beavatottnak szabad volt hozzáfűzni nevéhez a következő szavakat: ő, aki megújította életét, aminthogy a régészek még ma is találnak sírfeliratokban ilyen jelöléseket, amelyek az elhunyt személy szellemállapotára céloznak.

Mik voltak azok a nagy titkok, amelyeket a végre beavatásra kerülő jelöltek a misztériumok révén megtanultak?

Ez függött attól a fokozattól, amelyet elértek - tapasztalataik azonban nagyjából két eredménybe foglalhatók össze, amelyek a kapott felvilágosítások magját alkották.

Az alacsonyabb fokozatokban a jelölteket megismertették az emberi lélekkel, amelyet a hieroglifák rendszere kis madáremberként ábrázol, vagyis megoldották a halál rejtélyét. Megtanulták, hogy a halál tulajdonképpen eltűnés a lét egyik állapotából és megjelenés egy másikban - hogy az csak a porhüvelyt érinti, de nem semmisíti meg a szellemet és az egyéniséget. Megtanulták azt is, hogy a lélek nemcsak hogy túléli halandó porhüvelyét, hanem tovább is halad, magasabb szférák felé.

Magasabb fokozatokon megismerkedtek az isteni lélekkel: személyes kapcsolatba kerültek a Teremtővel és szemtől szembe állottak az Istenséggel. Először is hiteles magyarázatát kapták annak, amit az Ember Bukásának neveznek, eredendő spirituális szintjéről.

Megvilágosodott előttük Atlantisz titkos története, ez a történet, amely szoros kapcsolatban állott a Bukás történetével.

Ezáltal felemelték őket, egyik szférából a másikba, míg végre eljutottak az emelkedett szellemű öntudatnak arra a szintjére, amelyen az ember kezdetben állott. Így tehát - mialatt zarándoklatjukat végezték az Időben - összegyűjtötték az Örökkévalóság elhullajtott töredékeit.

Talán helyénvaló lesz, ha utazásaim és benyomásaim e feljegyzésében most ideiktatok néhány idegen tollból eredő leírást a misztériumok különböző ősi berendezéséről - elsősorban olyan embertől, aki maga is a klasszikus korban élt és aki maga is - legalább alsó fokon - a beavatottak közé tartozott. Esküje tiltotta, hogy részletesen leleplezze tapasztalatait, tehát nem számíthatunk többre, mint általános magyarázatokra és sejtelmes célzásokra. A töredék, amely a legteljesebb eddig ismert vallomása egy beavatottnak, Apuleiusztól származik, ízisz misztériumainak első fokozatú beavatottjától, mégpedig Lucius című önéletrajzírásából, amelyből kitűnik, hogy a szent tudomány iránti kíváncsiságtól sarkallva többször is kopogtatott a templomok kapuján.

Az egyiptomi misztériumok hosszú időn keresztül hétpecsétes titkot jelentettek a külföldiek számára, s csak igen későn történt, hogy néhányukat bebocsátották és beavatták. Az ilyen beavatottak azután csaknem mindig szigorúan betartották a titokra tett fogadalmukat. Magának a felvételnek a szabályai is rendkívül szigorúak voltak.

“Napról napra fokozódott vágyakozásom, hogy bebocsássanak a misztériumokra és újra meg újra felkerestem a főpapot azzal a sürgető kéréssel, hogy végre-valahára vezessenek be az istennőnek szentelt éjszaka titkaiba. Ő azonban, minthogy szilárd jellemű férfi volt és híres arról, hogy szigorúan ragaszkodik a hit törvényeihez, szelíd és kedves szavakkal - aminőket szülők használnak, hogy nyafka gyermekeik kívánságát elhárítsák - mindig kitért kérésem elől és lelkemnek nagy zavarodottságát azzal csillapította, hogy a teljesebb boldogság vigasztaló reményét tartotta fenn bennem. Azt mondotta ugyanis, hogy minden ember beavatásának napját magának az istennőnek intézkedése határozza meg, mint ahogy a szolgálatára kiválasztott pap kijelölése is ugyancsak az ő határozata alapján történik.

Ugyanúgy, mint a többieket, engem is arra kért, hogy várjam be alázatos türelemmel mindezeket a rendelkezéseket, s figyelmeztetett, hogy kötelességem lelkemet megóvni a túl-mohóságtól és türelmetlenségtől, kerülni ezt a két hibát. Ha majd szólítanak, ne késlekedjem, de viszont kéretlenül ne is siessek. Mert a pokol kapui és az élet erői az istennő kezében vannak, és hogy a neki való felszentelés úgy tekintendő, mint az önkéntes halál és az élet veszélyeztetése annyira, hogy az istennő rendszerint azokat szokta kiválasztani, akiknek életútja már a végéhez közeledik, s akik amúgy is már az éjszaka küszöbén állnak, nem különben az olyan embereket, akikre az istennő hatalmas misztériumainak titkát nyugodtan rá lehet bízni. Az istennő rendelkezése következtében ezek az emberek újra megszületnek és ismét elindulnak az élet versenyében. Ennélfogva nekem is be kell várnom az ég rendelkezését.

És a nagy istennő nem csupán hitegetni akart kegyelmének ígéretével, sem pedig megkínozni hosszú várakozással. Mert egyszerre az éjszaka sötétjében világos utasításokkal tisztán figyelmeztetett, hogy elérkezett a várva várt nap, amikor leghőbb kívánságomat teljesíteni fogja.

Ilyen és más kegyes intelmekkel vidította fel szellememet a legnagyobb istennő úgy, hogy még alig hasadt fel a hajnal, máris lezártam magamról az álmot és egyenesen a pap lakása felé siettem. Éppen hálószobájából kijövet találkoztam vele és üdvözöltem. Elhatároztam, hogy még a szokásosnál is nagyobb állhatatossággal fogom kérni tőle a misztériumok szolgálatába való felvételemet, amely most már jogosan kijárt nekem. De alighogy megpillantott, megelőzött és így szólt: Lucius, boldog és áldott vagy te, akit

a fenséges istennő ilyen keggyel tüntet ki! Az a nap, amelyre vágyva vágyakoztál és amelyen a soknevű istennő parancsai megvalósulnak kezeim által a misztériumok szent titkaiban, végre elérkezett.

Majd jobb kezével megfogva jobbomat, a kedves öregember odavezetett a nagy szentély ajtajához és miután ünnepélyesen elvégezte a kapuk kinyitásának és a reggeli áldozatnak szertartásait, a szentély titkos helyeiről előszedett bizonyos könyveket, amelyek címei kisilabizálhatatlan betűkkel voltak írva.

Ezután visszavezetett a templomba és - mivel közben már a napnak több mint a fele eltelt - magának az istennőnek lábaihoz ültetett. Majd miután rám bízott néhány titkot, amelyek sokkal szentebbek, semhogy kimondhatók lennének, valamennyi hívő jelenlétében nyíltan felkért arra, hogy a legközelebbi tíz napon keresztül tartózkodjam az asztal gyönyörűségeitől, ne egyem élő dolgot és ne igyam bort.

Mindezeket az előírásokat alázatos önmegtagadással be is tartottam és így érkezett el végre az istennőnek való szentelésem ideje. A Nap nyugat felé haladt és egyre közelebb hozta az estét, amikor egyszerre csak minden oldalról szent beavatottak tömege özönlött körém és ősi szertartás szerint mindegyikük különböző ajándékkal tisztelt meg. Végül minden be nem avatottat eltávolítottak és ekkor - rám borítva egy vászonruhát, amelyet ember még nem viselt - a pap megfogta kezemet és bevezetett a szent hely szívébe.

Talán égsz a kíváncsiságtól, buzgó olvasó, hogy megtudjad, mit mondtak és mit cselekedtek velem. Elmondanám, ha szabadna elmondanom és megtudhatnád, ha szabadna hallanod. De tilosak ezek mind a nyelv, mind pedig a fül számára és csak ártalmas lenne, ha kielégíteném röpke kíváncsiságodat. De, mivel talán téged is kégyes vágyódás sarkall, nem akarlak érdeklődésed felcsigázásával tovább kínozni. Halljad tehát és hidd is el, mert amit mondok, az az igazság. Közel jártam a halál birodalmához, lábammal tapodtam Proserpina küszöbét, megszülettem az összes elemeken keresztül és ismét visszatértem a földre. Láttam szikrázóan fényleni a Napot az éjszaka sötétjében, eljutottam az istenekhez odafenn és az istenekhez odalenn és szemtől szembe imádtam őket. Íme elmondottam nektek ezeket a dolgokat, amelyeket - bár hallottátok őket - nem szabad tudnotok.”

Luciust egy évvel később Ozirisz misztériumaiba is - amelyek magasabb rendűnek számítottak - beavatták.

Ama kevés számú külföldi között, akiket Egyiptomban felszenteltek, szerepelt Platón, Pitagorasz, Thalész, Lükurgosz, Szólón, Iamblichus, Plutarkhosz és Hérodotosz. Ez utóbbi írásaiban nagy tartózkodással utal is a misztériumokra, részletesen leírva a jelképes drámákat és ünnepségeket, amelyeket a köztudat azonosítani szokott magukkal a misztériumokkal, holott ezeknek csak szertartási jellegük volt. De semmit sem árul el a legkényesebb titkos rítusokról, amelyekre nézve csak ennyit jegyez meg: E misztériumokra nézve, amelyek pedig kivétel nélkül ismeretesek előttem, ajkaim kénytelenek megőrizni kegyes némaságukat.

Fordítsunk néhány lapot Plutarkhosz, az életrajzíró írásaiban: Ha hallod azokat a meséket, amelyeket az egyiptomiak mondanak el isteneikről - vándorlásaikról, darabokra szabdalásukról és más kalandjaikról -, ne hidd, hogy ezek valóban úgy történtek, ahogy elmondják őket. A népek megalkottak és használnak hol rejtelmes, hol meg világosabb jelképet az isteni természetű dolgok megértetésére. Tehát megértő és bölcsészeti szellemben kell felfogni az istenekről szóló történeteket és a különböző legendák magyarázatait.

A halál pillanatában a lélek ugyanazokat a benyomásokat éli át, mint azok, akiket beavatnak a nagy misztériumokba.

Ne higgy azokban a közönséges és népi történetekben, amelyek olyan emberektől származnak, akik az istenségekre vonatkozó legendákat azonosítják a légkör időszakonkénti változásaival, vagy a gabona növekedésével, a vetéssel, vagy az aratással, vagy akik azt mondják, hogy Ozirisz akkor van eltemetve, amikor az elvetett búzamag elrejtőzik a földben és akkor születik újjá, amikor a vetés kicsírázik - jól vigyázz és ne ess magad is abba a hibába, hogy talán akaratlanul lefokozd és azonosítsd az isteni lényeket szelekkel és áramlatokkal, vetésekkel és aratásokkal, a földnek eseményeivel és az évszakok változásaival.

Mert a misztériumok is arra szolgálnak, hogy a történelem értékes részleteinek jelentését megőrizzék.

Mindaz, amit Plutarkhosz elárulhat, nem több célzásnál - valódi jelentősége azonban az, hogy a misztériumokban Atlantisz titkait és pusztulásának történetét leplezték le a beavatottak előtt.

A misztériumok lélektani céljáról is beszél De Isidé et Osiride című értekezésében, ahol ezeket mondja: Míg itt lenn vagyunk a földön, testi benyomásoktól körülvéve, nem lehet kapcsolatunk istennel, legfeljebb

filozofikus gondolkodás útján érintkezhetünk vele, oly bizonytalanul, mint az álomban. Ha azonban lelkünk felszabadul (a misztériumokban) és behatol a tiszta láthatatlan és változhatatlan szellemek világába, ez az isten lesz vezetője és királya azoknak, akik hozzá tartoznak és akik kielégíthetetlen vágyakozással nézik a szépséget, amelyről ember ajka nem beszélhet.

ízisz misztériumainak céljáról a következőkben emlékszik meg: Ezen a módon jobban előkészülhetnek az Első és Legfőbb Gondolat ismeretének elnyerésére, amelynek keresésére az istennő buzdítja őket. Ez okból nevezik az istennő templomát Iseionnak, utalva arra az örök és önmagától létező Lényre, akit el lehet érni, ha kellő módon közelítik meg.

Ennyit mond a görög Plutarkhosz. Most nézzük, mit szól szíriai Iamblichus az egyiptomi misztériumokról, amelyekbe beavatták?

Az istenek magukba foglalják minden jónak lényegét és tökéletesedését, míg ősi hatalmuk reánk, papokra van ruházva. Az istenek ismerete együtt jár megértésünkkel és önmagunk megismerésével. Azt mondom tehát, hogy az ember istenibb része - amely előzőleg egyesül az istenekkel, azok létezésének tudata segítségével - később megváltozott és ekkor rakták rá a szükség és a sors bilincseit. Helyénvaló tehát megfontolni, hogyan szabadulhatna meg ezektől a bilincsektől. Ennélfogva nincs más megváltás tőlük, mint az istenek ismerete. Ez a célja az egyiptomiaknak is, amikor a papok útján felemelik a lelket az istenséghez.

Proclus is a beavatottak közé tartozott. Hallgassuk meg őt is: A felavatásokban és a misztériumokban az istenek sok alakban mutatkoznak, sőt, néha egészen eltorzítva jelentkeznek.

Megjelenésük néha emberi alakban történik, néha azonban ettől eltérő formában. Ez alakok némelyike nem is isten és csak riadalmat kelt.

Milyen vallomást tesz Platón, a nagy filozófus?

Ez isteni felavatás következményeként nézőivé válunk egy tiszta fényben ragyogó, különleges és szent látomásnak - ugyanakkor pedig magunk is megtisztulunk és felszabadulunk attól a porhüvelytől, amelyet testnek nevezünk és amelyhez ez idő szerint úgy vagyunk hozzánőve, mint az osztriga a kagylójához.

Megállapítja továbbá, hogy a misztériumok végső célja: visszavezetni bennünket azokhoz az elvekhez, amelyekhez az emberiség az idők során hűtlenné vált.

Homérosz, aki maga is a beavatottak közé tartozott, az Odüsszeiában a következő ajánlással fordul olvasóihoz: Siessünk, repüljünk és feszítsük ki vitorláinkat, hogy elérjünk hazánk drága, rég nem látott földjére - ami lényegében nem más, mint Platón gondolatának költői kifejezési formája.

Egy másik hírneves, külföldi származású beavatott: Mózes - aki valójában csak félig számított hébernek, miután szüleinek egyike egyiptomi volt. Mózes járatos volt az egyiptomiak minden bölcsességében - mondja az Újtestamentum. Ez a megállapítás - amennyiben szó szerint kell venni - annyit jelent, hogy az egyiptomiak legmélységesebb tudása is nyitva állt előtte. Ez pedig nem lehetett egyéb, mint a misztériumok során leleplezett tudás.

Ugyancsak a Szentírás jelenti ki, hogy Mózes fátyolt borított arcára. Ennek a fátyolnak mineműségére nézve közelebbi utalást kapunk, ha tovább olvassuk, hogy mind a mai napig az Ótestamentum olvasásánál fellebbentetlenül marad ugyanez a fátyol. (Pál apostolnak a korinthosziakhoz intézett második levele.) Ami arra mutat, hogy itt nem tényleges fátyolról, hanem olyan fátyolról történik említés, ami szavak útján közölt dolgokra, vagyis a tudásra borul. A Mózes által viselt fátyol tehát tulajdonképpen a misztériumokba történt beavatása alkalmával tett némasági és titoktartási fogadalmára vonatkozik.

Mózes azt az ismeretet, amellyel rendelkezett, On város híres templomi iskolájában tanulta. Ez a város - amelyet a görögök, amikor Egyiptomot elfoglalták, Heliopolisznak neveztek el, de amelyet a Biblia is On néven említ - egykor Kairótól néhány mérföldnyi távolságban, északi irányban egy síkságon feküdt.

Annak a fennsíknak a lábától, amelyen a piramisok álltak, egy szent út vezetett a síkságon keresztül Heliopolisz szent városa felé. Heliopoliszban ugyanúgy, mint Memphiszben - a piramisok környékének másik, azóta eltűnt városában - a Nagy Piramist tekintették a misztériumok legfőbb szentélyének. Heliopolisz eltűnt és vele együtt eltűnt a temploma is: a város romba dőlt agyagfalai és a templomok oszloptöredékei ma már jó tizenkét lábnyira süllyedtek a talaj színe alá - kivéve azt az egy vörös gránit obeliszket, amely a templom bejáratánál emelkedett.

Ez az obeliszk - ugyanaz, amelyet Mózes is gyakran látott és amely mellett nyilván sokszor elhaladt - még ma is megvan és ez a legrégibb obeliszk, amely Egyiptomban fennmaradt. Más tanítványok is jelentkeztek,

mint pillék, amelyeket a tudás lángja vonz - többek között Platón, a filozófus és Hérodotosz, a történetíró kopogtatott ennek a templomnak a kapuján. Ők is látták ezt az obeliszket, amely ma mint magas, társtalan kőszál elhagyottan áll azon a földön, amelyen már csak a parasztok szántják a rögöt.

Pedig édestestvére annak a másik viharvert obeliszknek, amelyet III. Thothmesz állított fel a heliopoliszi Nagytemplom előtt és amely most Londonban, a Temze partján áll - és Kleopátra Tűje néven Anglia e világvárosából emlékezteti a sürgő-forgó emberiséget a múlt távoli és hatalmas civilizációjára.

Ez a magasba törő obeliszk valamikor őrszemként állott a templom bejárata előtt, míg az oldalán található feliratok mélyen bevésett hieroglifaírással hirdetik a templom építésének történetét. De az obeliszk több volt, mint egyszerű kószál, amely arra szolgál, hogy valamiféle bevésett föliratot viseljen: egyben szent jelkép is volt, amelynek csúcsa mindig egy kis piramisban végződött.

Heliopolisz nagy központja volt a vallásos és világi tudományoknak, tizenháromezer papnövendékével és tanárával, hatalmas lakosságával és hírneves könyvtárával, amelyből később a világhírű alexandriai könyvtár fejlődött ki.

Az ifjú Mózes itt lépkedett szertartásos lépésekkel el a templomok körül, itt hajolt papirusztekercsei fölé és itt töltött számos órát mélységes gondolkozásba és magányos töprengésbe merülve.

Mózes már mint gyermek is kivételesen komoly volt és akkora haladást tett mind tanulmányaiban, mind pedig jellemében, hogy csakhamar dicsőségesen keresztüljutott az összes beavatási fokozaton és elérte az adeptusok ritka és legfelsőbb fokozatát.

Most már csak a hierophanta-jelleget kellett megszereznie. És a misztériumoknak ugyanebben az iskolájában, ahol tanult - Heliopolisznak, a Nap Városának nagy templomával kapcsolatos iskolájában -, nyerte el ezt a kitüntetést is. Most már ő vezetett be jelölteket a misztériumok legmagasabbjaiba, Ozirisz titkos szertartásaiba.

Abban az időben más neve volt, mégpedig egyiptomi neve, amint az félegyiptomi származásának megfelelt. Ez az eredeti név Ozarsziph volt. (Ez pedig nem puszta ötlet az író részéről, mert a nevet, továbbá a templom nevét, valamint egy-két más tényt Manetho pap ősi egyiptomi

feljegyzéseiből merítettem, míg a többi adatot személyes kutatásaim révén állapítottam meg.) Amikor a nagy változás beállott életében - amikor elfogadta a sors és az istenek által rábízott küldetést -, ezt az eseményt nevének izraelita névvel való felcserélésével jelezte. Minden tanult egyiptomi hisz a nevek erejében. A név mágikus értéket jelent számukra. És így vette fel Ozarsziph a Mózes nevet.

Az akkor uralkodó fáraó kemény, anyagias felfogású, csökönyös és kegyetlen volt. Úgy bánt az izraelitákkal, hogy ez az üldözés felkeltette Mózesben az együttérzést és felkavarta az ereiben folyó héber vérsejteket. Sikerült kiszabadítania a héber törzseket a fogságból és rabszolgaságból, s kivezette őket Gőszen völgyéből, azon az ősi történelmi úton, amely időtlen idők óta az összeköttetést alkotta Afrika és Ázsia között, ugyanazon az úton, amelyen később Napóleon lovagolt és csaknem belefulladt a tengerbe, amikor Szueznél elérte az út végét.

Mózes későbbi története megtalálható a Bibliában - sajnálatosan összekeverve a pusztán hallomáson alapuló tényekkel.

Az Ótestamentumban találunk egy Pentateuchnak nevezett könyvsorozatot, amelyet Mózesnek tulajdonítanak. Ezek a könyvek lényegében azt a tudást tartalmazzák, amelyet Mózes népével közölni jónak tartott, hozzáfűzve néhány, a világ teremtésére és az emberiség őstörténetére vonatkozó többé-kevésbé történeti tényt.

Mózes, mint adeptus, ismerte és használta is a beavatottak szent írását, más szóval a hieroglifákat harmadik, vagy titkos szellemi értelmükben. Amikor megalkotta a Pentateuchot, annak szövegét egyiptomi hieroglifákban írta meg. Ez a szöveg tehát csak a hieroglifákat értő beavatott papok számára volt hozzáférhető.

Miután azonban az izraeliták letelepedtek Palesztinában és már évszázadok suhantak el a fejük fölött, a hieroglifák ismerete egyre jobban elkopott. A papság is lassan-lassan egyre kevésbé ismerte ki magát a jelbetűk között és csak nagy nehezen tudta kisilabizálni őket. Ami nem meglepő tény, ha elgondoljuk, hogy magában Egyiptomban is a Krisztus előtti negyedik században már teljesen kiveszett a hieroglifák ismerete. Amikor közel ezer esztendővel az izraelitáknak Egyiptomból történt nagy kivonulása után Izrael vénei összeszedték azt a könyvgyűjteményt, amelyet ma Ótestamentum néven ismerünk, óriási akadályt jelentett Mózes írásainak héberre való lefordítása. Mózes ugyanis ezeket adeptusi minőségében írta,

márpedig ezek a vének - bármily tanultak voltak is - nem voltak adeptusok. Így aztán igen sok félreértés fordult elő. Jelképes kifejezéseket szó szerinti értelemben vettek, a hieroglifák képeit tényleges tárgyak képeinek tekintették, míg egyes képletes kifejezéseket tökéletesen félremagyaráztak.

Egyetlen példa elegendő: a teremtés hat napja Mózes elgondolása szerint hat hatalmas korszakot jelentett, amelyekre csak jelképesen használta a nap kifejezést olyan okokból, amelyek minden beavatott számára közismertek. A tudósok azonban, akik szó szerint fordították a szöveget, azt hitték, hogy Mózes valóban csak huszonnégy órás napokra gondolt.

A Bibliának ezek az első könyvei tehát különösen hangzanak a maguk szó szerinti szövegében - különösen, már csak azért is, mert hiszen a köznapi tudomány is több helyen helyreigazítani kénytelen egyes tévedéseiket -, de rendkívül nagy tudást tartalmaznak, ha az egyiptomi misztériumok tanításainak értelmezésében olvassuk őket.

Mózest a legjelentősebbek egyikének kell tekinteni mindazok közül, akik a beavatási szertartás halálos transzából életre keltek.

12. fejezet * Az ősi misztériumok

Azok, akiket az ősi misztériumokba beavattak, ünnepélyes esküt tettek, hogy sohasem fogják elárulni azt, ami a szentelt falakon belül történt. Mindenesetre nem szabad elfelejteni, hogy évente aránylag kevés embert avattak be a misztériumokba, tehát azoknak a személyeknek a száma, akik a titkokat tudták, egy időben sohasem volt sok. Az esküt pedig oly hűségesen betartották, hogy egyetlen régi író sem árulta el soha a világnak összefüggően és teljesen, hogy miben álltak tulajdonképpen ezek a misztériumok.

Mégis fennmaradtak bizonyos célzások, klasszikus szerzők megjegyzései, meg egy-két mondat és vésés a feliratokon, ami elegendő ahhoz, hogy legalább futólag bepillantást nyerhessünk az őskor e homályos intézményének valódi természetébe. És már az ilyen futó bepillantás is meggyőzhet bennünket arról, hogy a misztériumok célja - legalábbis korai és még romlatlan állapotukban - magasrendű volt, s vallási, bölcsészeti és erkölcsi célokat egyesített. “Isten veled, te, aki most olyat éltél át, amilyet még soha át nem éltél és aki emberből isten lettél” ezekkel a szavakkal búcsúztatták a magasabb rendfokozatú beavatottak az újoncot.

Bárki számára meg volt engedve, hogy kopogtassanak a misztériumok templomainak kapuján - az persze megint más kérdés volt, hogy bebocsátották-e. Mint Pitagorasz mondotta, amikor visszautasította a krotoni akadémiájába jelentkező nemkívánatos tanítványokat: Nem minden fából lehet Merkúr-szobrot faragni.

A felavatás első szakasza - amely a túlvilági lét bizonyítását célozta - borzalmas és félelmetes élménnyel járt, amely mintegy előjátékául szolgált a lélek-test ébredésének.

Az alsóbb fokú felavatások alkalmával - bár nem mindig - volt egy időszak, amikor gépi eszközöket vettek igénybe, hogy elhitessék a jelölttel, hogy valami feneketlen szakadékba zuhan, vagy vízár csap rajta keresztül, vagy vadállatok támadják meg. Így próbálták ki lélekjelenlétét és bátorságát. A legfélelmetesebb megpróbáltatás az volt, amikor - már haladottabb fokozatban - szembe került az alvilág hátborzongató teremtményeivel, abban az időszakban, amikor időlegesen tisztán-látóvá vált.

“A szellemnek ugyanazon gyötrelmeken és izgalmakon kell keresztülmennie a halálban, mint a nagy misztériumokba való beavatás alkalmával. Az első fok nem más, mint csupa tévedés és bizonytalanság, küszködés, bolyongás és sötétség. Majd elérkezve a halál, illetőleg a beavatás küszöbére, minden szörnyű színben tűnik fel, minden csupa borzalom, remegés és félelem. De mikor ez a jelenet véget ér, csodálatos és isteni világosság tűnik fel… az ember tökéletes és beavatott, s mint ilyen, szabad, diadalmas és győzedelmes és így sétál be a boldogok birodalmába.”

Ezt az idézetet Stobaeus őrizte meg egy régi feljegyzés alapján és ez is alátámasztja más beavatottak élményeit.

A régi papiruszok úgy ábrázolják a jelöltet, amint Anubisz, a sakálfejű isten, a Misztériumok Mestere vezeti be a láthatatlan világ küszöbén keresztül a borzalmat keltő jelenségek közé.

Az ismeret, amelyet a beavatottak ezekben az iskolákban elsajátítottak, tulajdonképpen az első civilizációkból örökölt primitív igazságok átszármaztatása volt és ezért kellett vigyázni rájuk, hogy tisztaságukat megőrizzék. Másrészt ez a magyarázata annak, hogy ezeket a titkokat gondosan rejtegették és oly féltékenyen őrizték profán szemek elől.

A beavatásra szánt jelölt álomállapotát nem szabad összezavarni a közönséges álommal. Az valami transzszerű állapot volt, amely a tudatos én felszabadulásával járt - valami mágikus álom, amelynek tartama alatt a jelölt paradox módon mégis ébren volt, csak éppen egy másik világban.

De még súlyosabb tévedés volna ezt a hatalmas élményt összetéveszteni azzal a lelkiállapottal, amelyet a modern hipnotizőrök idéznek elő. Alkalmam volt megfigyelni különböző hipnotikus jelenségeket keleti és nyugati országokban, és ennek folytán megállapíthatom, hogy - bár egynémelyikük egyenesen a csodával volt határos - ezek mégis alsóbb rendű jelenségek, nem pedig megszentelt eljárások. Számot tarthatnak tudományos érdeklődésre, de nincs ennél mélyebb szellemi értékük.

Részben a piramisban tapasztalt élményem, részben a templomok falékítményeinek tanúsága alapján módom volt rekonstruálni Ozirisz legtitkosabb szertartásainak rejtélyes drámáját. Ez a felséges szertartás sem több, sem kevesebb, mint olyan eljárás, amelyben hipnotikus, mágikus és túlvilági erők egyesültek abból a célból, hogy a jelölt lelkét elválasszák néhány órára, sőt sokszor néhány napra földi testétől, hogy aztán örökre tudatosítsák emlékezetében életének ezt a döntő élményét és a jövőben is

mindig annak a hatása alatt éljen. Azt, amit a legtöbb ember, mint a hit tanítását, hisz: a léleknek a halál után való feltámadását, ő most már mint személyes élményt fogadhatta el, illetőleg hihette.

Hogy ez mit jelenthetett számára, azt csak azok tudhatják, akik maguk is átestek hasonló élményen. Még a mai modern korban is akadnak emberek, akik ezt az élményt önkéntelenül és váratlanul - legalább részben - átélték. Ismerek egy esetet, egy volt repülőtiszt esetét, akit a háború alatt egyszer egy sebészeti műtét végrehajtása céljából elaltattak. Az érzéstelenítőnek különös hatása volt: megszüntetett minden fájdalomérzetet a testben, anélkül azonban, hogy valóban elaltatta volna. Ehelyett azt érezte, hogy a levegőben lebeg az operációs asztal fölött és oly nyugodtan szemléli az egész műtétet, mintha valaki másnak az operációját nézné végig! Ez az élmény rendkívüli hatással járt egész egyéniségére, mert materialista létére ezentúl hinni kezdett a lélek valóságában és ez a hit új reményekkel és új célokkal töltötte el.

De hát kik voltak tulajdonképpen ezek a hierophanták, ezek a Mesterek, akiknek hatalmában állott az emberben ilyen csodálatos változásokat előidézni.

A magasabb rendű tudásnak e tiszteletreméltó őrzői a dolog természeténél fogva számszerűen mindig kevesen voltak. Egy időben nyilván Egyiptom összes főpapjai, valamint a papi testület néhány más magasabb rangú tagja tartozott soraikba. Titkos tudományuk fölött oly féltékenyen őrködtek, hogy Egyiptom neve a klasszikus időkben magát a rejtelmet jelentette.

A párizsi Louvre egyiptomi osztályán van Ptah-Mer, Memphisz főpapjának sírja, amelyen a sírfelirat a következőket mondja: Ő behatolt minden szentélynek misztériumaiba és semmi sem volt rejtve előtte. És fátyollal borított le mindent, amit látott.

A Mestereknek megvolt a jó okuk erre a rendkívüli titkolózásra, főleg mert kézenfekvő volt, hogy távol kell tartaniuk a kétkedőket és kíváncsiskodókat ezektől a kísérletektől, amelyek során a jelölt életével játszott, másrészt ugyanilyen kézenfekvő volt, hogy nem érdemes gyöngyöt dobni a disznók elé… De még valószínűbb, hogy a legtöbb ember nem is volt kellőképpen felkészülve arra, hogy átéljen egy ilyen élményt, amely könnyen őrültséggel, vagy halállal végződhetett. Épp ezért ezek a titkok mindig is kevesek tulajdonát alkották. Sokan kopogtattak hiába a

misztériumok templomának kapuján, míg mások a sorozatos megpróbáltatások után elvesztették bátorságukat és nem mertek további beavatásra jelentkezni. Ilyenképpen - a belső kiválasztás és selejtezés segítségével - a misztériumok az ősidők legexkluzívabb intézményeivé váltak és a gondosan őrzött ajtók mögött lejátszódott titkokat a beavatottak esküje védte a kiszivárgástól. Mindenki, aki kilépett ezek mögül az ajtók mögül, most már örökre hozzá tartozott egy titkos társasághoz, amely magasabb céllal és mélységesebb megértéssel működött a profán tömegek között. Azt mondják, hogy azok, akik részt vettek a misztériumokban, nemesebb lelkűek, igazabbak és jobbak minden tekintetben - írja Diodorus, egy szicíliai utazó.

Ezek a beavatások azonban nem szorítkoztak pusztán Egyiptomra. A régi civilizációk a távolabbi őskortól örökölték ezeket a misztériumokat, amelyek egy részét alkották azoknak a kezdeti közléseknek, amelyeket az istenek az emberi faj számára tettek. A Krisztus előtti időkben csaknem minden népnél megvolt a misztériumok intézménye és hagyománya. Többek között a rómaiaknak, a keltáknak, a britanniai druidáknak, a görögöknek, a krétaiaknak, a szíriaiaknak, a hinduknak, a perzsáknak, a majáknak és az amerikai indiánoknak is voltak megfelelő

templomaik és szertartásaik, a beavatandó számára előírt szertartások rendszerével egyetemben. Arisztotelész nem habozott kijelenteni, hogy véleménye szerint Görögország boldogulása az eleusziumi misztériumokon alapul. Szókratész megjegyezte, hogy azok, akik ismerősek a misztériumokkal, kellemes reményeket biztosítanak maguknak a halál órájára. Azok között a régiek között, akik saját bevallásuk szerint - vagy legalább célzásaikból kivehetően - be voltak avatva a misztériumokba, felsorolhatjuk Arisztidesz a szónok, a babiloni Menipposz, Szophoklész a drámaíró, Aiszkhülosz a költő, Szólón a törvényhozó, Ciceró, ephezoszi Heraklitosz, Pindarosz és Pitagorasz nevét.

Még a mai Japánban is - a dzsiu-dzsicu gyakorlásának magasabb fokozatán - vannak olyan eljárások, amelyeket csak kevesen ismernek éppen azért, mert olyan titkokat tartalmaznak, amelyek csak kevesek számára valók. A tanítványok itt egy olyan beavatási szertartáson mennek keresztül, amelynek során mesterük megfojtja őket. A megfojtás valóságos ténye mindössze egy percig tart - ezután a jelölt látszólag holtan nyúlik el fekvőhelyén. Ebben az állapotban szelleme kiszabadul testéből és túlvilági

élményen esik át. Majd mikor a halálra kiszabott időszak eltelik, mestere feltámasztja egy rejtélyes művelet segítségével, amelyet lefordíthatatlan néven Kwap-pónak hívnak. Aki ebből a csodálatos állapotból újjáéled, az attól fogva beavatott lesz. Éppígy a szabadkőművesség is mind a mai napig megőrizte ezeknek az intézményeknek a maradványait, mert gyökerei Egyiptomba nyúlnak vissza. A szabadkőműves testvérek Pitagoraszra hivatkoznak, mint az ősi beavatottság példájára - vajon eszükbe jut-e, hogy Pitagorasz beavatása is Egyiptomban történt? Akik a szabadkőmívesség fokozatait megállapították, átvették az egyiptomi misztériumok számos jellegzetes szimbólumát is.

Az emberiség feltartóztathatatlan romlása magával hozta a valódi Mesterek eltűnését, illetőleg visszavonulását. Sötét személyek léptek helyükbe, akik megvetendő torzképekké aljasították a misztériumokat, míg gonosz emberek, akik a fekete mágia erejét kutatták, végül is hatalmukba kerítették ezeket az intézményeket mind Egyiptomban, mind mindenütt másutt, és ami eredetileg szent és gondosan őrzött, tiszta intézmény volt - amely arra szolgált, hogy megőrizze a szellemi tudás fényét -, most becsvágyó erők romboló eszközévé vált. Ezek történelmi tények - és ezek vezettek az őskor leggyönyörűbb drágakövének teljes elvesztésére.

De ha maga a titok elveszett is, a beavatási szertartás hatalmas élményének emléke fennmaradt azoknak az embereknek a tudásában, akik szebb időkben a beavatottak ragyogó listáján szerepeltek.

Számos papiruszszöveg és a falfelirat bizonyítja, mennyire tisztelték a régi egyiptomiak az oziriszi szertartásokat és milyen áhítatos tisztelettel övezték a tömegek azokat, akiknek szabad volt belépniük a elkülönített szentélyekbe és kriptákba, ahol a szertartás legszentebb és legtitkosabb részei lefolytak.

Volt ugyanis a beavatottságnak egy legmagasabb rendű és végső foka, amelyben az ember lelke nemcsak az álhalál állapotában szabadult ki időlegesen testi hüvelyéből, hogy a földöntúli élet igazságát bizonyítsa, hanem amikor a lélek már a lét legmagasabb szféráiba, magának a Teremtőnek birodalmába emelkedett. E csodálatos folyamat során az ember véges elméje kapcsolatba került a legmagasabb rendű istenség végtelen tudatával. Egy rövid időre néma és áhítatos egyesülésben olvadt fel a Mindenség Atyjában és ennek a futó kapcsolatnak összehasonlíthatatlan eksztázisa elegendő volt ahhoz, hogy egész magatartását megváltoztassa az

élettel szemben. Evett a legszentebb eledelből, amit az élet csak nyújthat. Tényleg és valósággal újjászületett, a szó legmagasabb-rendű értelmében. Az ilyen beavatott tökéletes Adeptus lett és a hieroglifák szövege az ilyent úgy említi, mint aki számot tarthat életében az istenek kegyére, a halála után pedig a paradicsomi állapotra.

Ez az élmény olyan önkívületet jelentett, amely bár külsőleg hasonlatos volt, belsőleg azonban tökéletesen elütött a beavatás alacsonyabb fokozatainak hipnotikus transzhoz hasonló állapotától. Nincs az a hipnotikus erő, vagy az a mágikus ceremónia, amely ezt elő tudná idézni. Csak a legmagasabb Mesterek - akik maguk is egyesültek istenségeikkel és átvették akaratukat - legcsodálatosabb isteni eredetű erejük segítségével tudták előidézni a jelölt lelkében ennek a felsőbbrendű lénynek a tudatát. Ez volt a legmagasabb és legtökéletesebb reveláció, amely egyiptomi ember számára lehetséges volt - vagy amit modern ember, bár más eszközök révén, elérhet.

A beavatás szertartása tulajdonképpen kicsinyített másolata volt annak a folyamatnak, amelyen a fejlődés révén az egész emberiség keresztülmegy - azzal a különbséggel, hogy az előbbinél a folyamat a transzba helyezés mesterséges eljárásának igénybevétele révén meggyorsul, míg a másiknál a lelki és fizikai fejlődés természetes úton folyik le.

A beavatás élménye tehát a lélekben megelevenítette az emberi fejlődés egész drámáját, az emberiség egész elkerülhetetlen végzetét.

Az egész folyamat mögött rejlő elv az volt, hogy az ember normális földi léte időlegesen megbénulhat egy mély letargikus álomban, míg rendes körülmények között öntudatlan lelki és szellemi erői életre kelhetnek egy olyan eljárás révén, amelyet csak a hierophanták ismernek. Az ilyen mesterséges öntudatlan álomba zuhant ember a külső szemlélő számára valóban fizikailag is halottnak tűnik, míg a misztériumok jelképes nyelvén szólva az ilyen ember leszállt a sírba vagy eltemettetett a sírban. Testi életétől megfosztva, a szenvedélyektől és vágyaktól mentesülve a jelölt valóban halott volt minden földi dolog számára, míg tudata, lelki énje - ugyancsak időlegesen - elvált testétől. Az ember számára csak ilyen állapotban volt lehetséges megpillantani a szellemvilágot úgy, amint azt maguk a szellemek látják, nézni istenségeket és angyalokat, átszárnyalni mérhetetlen tereken, megismerni saját legtitkosabb énjét és végül megismerni a valóságos Istent.

Az ilyen ember joggal mondhatta, hogy meghalt és feltámadt, hogy mind jelképes, mind pedig szó szerinti értelemben sírban feküdt és átment a feltámadás csodáján, életre ébredt, hogy új értelmezéssel nézze a halált és éljen tovább szívében isteni eredetű élettudattal. A Mester, aki mindezt előidézte, valósággal rányomta kézjegyét és később is ők ketten a legszorosabb láthatatlan kötelékkel fűződtek egymáshoz. A lélek halhatatlanságának elmélete most már több volt számára puszta elméletnél: bebizonyított tény volt, amelyet tökéletesen igazoltak előtte. Ha újból napvilágra ébredt, joggal elmondhatta magáról, hogy tökéletesen átalakulva és szellemileg újjászületve tért vissza a világra. Átjutott a poklon és az égen, és már ismerte mindkettő titkát. Ha köteles is volt sértetlenül megőrizni ezeket a titkokat, másrészt köteles volt ettől kezdve életében és magatartásában ama túlsó világok valóságos létéhez idomulni. A halhatatlanság abszolút bizonyosságával járt az emberek között és noha ezt a tudatot magában tartotta, akaratlanul is kiáradt belőle a hit, ez a bizonyosság embertársai felé. Megerősítette őket reményeikben és hitükben annak a titokzatos és tudatalatti távolba-érzésnek a segítségével, amely mindig is működik ember és ember között. Nem hitt többé a halálban. Csak az életben hitt - az örök, önmagában létező, tudatos életben. Hitte azt, amit Mestere leleplezett előtte a templom titokzatos mélyén, hogy a lélek létezik, és hogy az nem más, mint a világegyetem központi Napjának, Istennek, egy ráhullott sugara. Ozirisz története személyes jelentőségűvé vált számára. Miután újjászületett, megtalálta Oziriszt is, mint aki benne magában, halhatatlan énjében rejtőzik.

Ez az igazi jelentése Egyiptom legrégibb szent szövegének a Halottak Könyvének, amely azonban jelenleg ismert formájában egy papirusztömeg, amely részben a holtakra, részben a látszólag holtakra - tehát a beavatottakra - vonatkozik és ennélfogva kissé zavaros. Hogy első, eredeti és átdolgozatlan formájában ez is a misztériumokhoz tartozott, azt többek között a következő belőle származó részlet igazolja: Rendkívül nagy titkok könyve ez.

Semmiféle (profán) szem ne láthassa - mert romlás lészen rajta.

Rejtsétek el, hogy létezéséről se tudjanak. Mert neve: A Rejtett Templom Mestereinek Könyve.

A Halottak Könyvében az elhunyt személy (valójában a beavatott) neve előtt gyakran Ozirisz neve szerepel. Az ősi szöveg legrégibb változatában

az elhunyt így beszél magáról: Én vagyok Ozirisz.

Ugyanonnan származtam, ahonnan te és úgy élek, miként az istenek! - amivel igazolja azt a magyarázatot, hogy a halott Ozirisz tulajdonképpen azonos a transzban fekvő, látszólag halott beavatandóval.

A pittoreszk szépségű Nu-papiruszon a diadalmas beavatott később így kiált fel: Én, én vagyok Ozirisz. Dicsőséges lettem. Ott ültem Ozirisz szülőszobájában és vele együtt születtem és fiatalságomat az övével együtt újítom meg. Megnyitottam az istenek száját. Azon a helyen ülök, ahol ő ült.

A Halottak Könyve más helyén meg:

Felemelkedtem az imádott istenhez, a Nagy Ház Mesteréhez.

Ezt tanították a misztériumok, ezek a valamikor oly híres és ma már oly lekicsinyelt intézmények.

Megérhetjük tehát az ősi vallások valódi jelentőségét, ha átlátjuk, hogy hőseik az emberi lelket, ezek kalandjai pedig azokat a tapasztalatokat jelképezik, amelyeket a lélek tesz az égi királyság keresése közben.

Ilyenformán válik Ozirisz az ember isteni alkatrészének megszemélyesítőjévé. Tizennégy, vagy negyvenkét darabra való legendás feldarabolása az emberiség jelenlegi szellemi szétesettségét példázza. Ugyanígy a történetnek az a része, amikor ízisz összegyűjti Ozirisz testének darabjait és azokat új életre kelti, azt jelképezi, hogy az emberi lélek - a misztériumok révén - elérkezik a tökéletes harmóniához, amelyben a test és a lélek együtt működik és az értelem párhuzamos az érzés vonalával. Ami pedig az őseredeti egységhez való visszatérést jelenti.

Egyiptom legfelsőbb rendű tana, ami egyben a beavatottság legmagasabb fokozatainak elméleti alapját is alkotta, az volt, hogy az emberi léleknek végül is vissza kell térnie ahhoz az isteni Lényhez, akiből először kisugárzott és ezt a visszatérést nevezték úgy, hogy Ozirisszé válik. Hittek abban, hogy az ember itt a földön is esetleg azonossá válhat Ozirisszel. A beavatás titkos szertartáskönyvében, a Halottak Könyvében a jelölt felszabadult lelke hosszú és veszedelmes alvilági utazások során nemcsak amulettekkel védi magát, hanem azzal is, hogy bátran kijelenti: Én vagyok Ozirisz.

Óh, vak lélek! - mondja ugyanez a szent írás - fegyverkezzél fel a misztériumok fáklyájával és a földi éjszakában fel fogod fedezni a csillogó képmásodat, égi énedet. Kövesd ezt az isteni vezetőt és ő lesz a te vezérlő szellemed. Mert nála van létednek, a múltnak és a jövendőnek a kulcsa.

A beavatás tehát annyit jelentett, hogy új életszemlélet tárult fel, mint egy szellemi látomás, amelyet az emberiség nem látott többé az őskor óta, amikor a Paradicsomból az anyagi világba zuhant. Az újból való felemelkedés útja a misztérium volt, amely fokról fokra vezetett mind feljebb és feljebb, egészen a megvilágosodás tökéletes állapotáig. Megmutatta mindenekelőtt azt a rejtélyes világot, amely a fizikai anyag küszöbén túl fekszik, majd leleplezte a titkok legnagyobbikát - az ember saját isteni lényegét. Bevezette a jelöltet az alvilágba, részben, hogy próbára tegye jellemét és önuralmát, részben pedig azért, hogy tanításban részesítse, majd mennyei szférákba kalauzolta, hogy ismét bátorságot öntsön belé és boldoggá tegye. Ha e célra a delejes álom eszközéhez nyúlt, az nem azt jelentette, mintha az eredmény elérésére nem lett volna, vagy nem volna más út. A misztériumok ezt a módot választották, de ugyanez elérhető más úton is, mindenféle delejes álom igénybevétele nélkül.

Erre vonatkoznak a római filozófus-beavatott szavai: Ahol mi vagyunk, ott nincs halál - ahol halál van, ott mi nem vagyunk. Ez a legnagyobb és legjobb ajándéka a természetnek, mert ez megszabadítja az embert minden szorongásától. Hiszen legrosszabb esetben is csak arról lehet szó, hogy egy estély végére érkeztünk.

A halállal szemben tanúsított magatartásunk azonban jellegzetes az élettel szemben tanúsított magatartásunk szempontjából is. A misztériumok megváltoztatták az ember állásfoglalását a halállal szemben, tehát természetszerűleg megváltoztatták egész életszemléletét is. Megmutatták a Halált, amely azonban csak az Élet érmének másik oldala volt.

Tudományos, lélektani és bölcsészeti kutatások sokban megváltoztatták a nyugati kultúrvilág felfogását olyan dolgokkal szemben, amelyeket valamikor egyszerűen a képzelet ostoba szüleményeinek tekintettek. Ez a kutatás véget vetett az ősi korok eszméi iránt táplált érdemtelen lekicsinylésnek. A régiek látszólagos zagyva eszméiben kezdünk értelmet találni. Kezdjük felfedezni, hogy az emberi szellem erejére és tulajdonságára vonatkozó tudásuk bizonyos irányokban fölötte állott a miénknek.

Hitetlen korunkat egyre-másra érik a meglepetések az immateriális erők részéről. Legkiválóbb tudósaink és legelső vonalbéli gondolkodóink kezdenek csatlakozni azok soraihoz, akik azt tartják, hogy az életnek lelki alapja van. Amit ma még kevesen vallanak, azt, holnap tömegek fogják már

hinni. Mint tökéletes kétkedők kezdtük el - s talán helyesen -, de mint tökéletes hívők fogjuk végezni - ez a határozott jóslatom. Meg fogjuk védeni a lélek hitét a modern kétkedés jeges áramlatával szemben. Az ősi misztériumok első nagy hittétele, amely szerint nincs halál - bár annak valóságáról tapasztalati úton csak kiválasztott kevesek győződhettek meg -, el fog terjedni az egész világon.

A túlvilági élet gondolata nem szükségképpen jelenti azt, hogy valamely bizonytalan jövőbeli időpontban valamennyien elő fogunk mászni koporsóinkból. Alig volna méltó értelmünkhöz, ha önmagunkat összetévesztenénk azzal a porhüvellyel, amelyben lakozunk. A feltámadás szó annyi hamis és tisztán anyagszerű értelmezést nyert mind a középkori európai, mind pedig a beavatatlan egyiptomi gondolatban, hogy végre meg kell állapítanunk azokat a törvényeket, amelyek az ember titkos szervezetét irányítják. Az őskor kiváló elméi - a misztériumok beavatottjai - jól ismerték ezeket a törvényeket. Minthogy azonban ajkukat a titok pecsétje zárta le és az igazságot a templomok kriptáinak félhomályában őrizték, a pontos leírás elveszett a mai kor számára.

Ezek voltak tehát a misztériumok, az őskor legdicsőbb, elveszett intézményei. Mert elérkezett Egyiptom romlása és bukása során - éppúgy, mint más népek romlása és bukása során - az a nap, amikor szó szerint megvalósult Hermész próféta jóslata: Ó, Egyiptom! Egyiptom! Az ország, amely az istenség székhelye volt, nem fogja többé látni az isteneket. Vallásodból nem marad egyéb, mint mesék, meg szavak, amelyeket majd kőre írnak és amelyek elveszett kegyességedről szólnak. Jaj, eljön a nap, amikor a szent hieroglifákat csak bálványimádatnak tekintik. A világ nem fogja megérteni az isteni bölcsesség jelképeit és a nagy Egyiptomot pokolszörnyek imádatával fogja vádolni.

Eljött a nap, amikor a misztériumok irányítása rossz kezekbe került - gonosz és önző emberek kezébe, akik saját egyéni céljaikra akarták kihasználni azt a befolyást, amelyet ez a hatalmas intézmény - amely előtt néha még a büszke fáraók is meghajoltak - jelentett. Sok pap a gonoszság fertőző forrásává vált, mert a fekete mágia félelmetes szertartásai és sötét szellemidézései közé tévedt, míg néhány főpap is - az istenek nagykövetei az emberiségnél - valósággal emberi formájú ördöggé vált, aki az alvilág legfélelmetesebb jelenségeit idézte fel a leggonoszabb célok szolgálatában. A legfőbb helyeken a szellemiséget a varázslat váltotta fel. Ebben az

országra nehezedő szellemi ködben és káoszban a misztériumok csakhamar elvesztették eredeti értelmüket és magasabb rendű céljaikat.

Egyre nehezebb lett érdemes jelölteket találni - és számuk az idő múlásával egyre jobban csökkent. Elérkezett aztán az az idő, amikor - mintegy különös végzet folytán - hirtelen kezdtek kihalni a hierophanták és testületük csaknem teljesen kipusztult.

Elenyésztek anélkül, hogy utánpótlásról gondoskodhattak volna.

Helyüket érdemtelen emberek töltötték be. Az a néhány, aki még megmaradt, miután nem tudta többé hivatását betölteni e földön, beletörődött a rá szabott végzetbe. Felkészülve a végre, szomorúan de nyugodtan lezárták szent könyveiket, elhagyták föld alatti kriptájukat és templomi szentélyeiket, egy utolsó sajnálkozó pillantást vetettek az ősi szent helyekre, majd útnak indultak…

Nyugodtan mentek el. Mert Egyiptom sorsának távoli látóhatárán már látták a Természet elkerülhetetlen felkészülését a visszahatásra. Megpillantottak egy fénysugarat, amelyet a Sors arra szemelt ki, hogy behatoljon ebbe az országba és fényesen világítson azután szerteszét. Megpillantották Krisztus csillagát - a Megváltóét, aki a misztériumok tanításának alapigazságait fenntartás és titkolózás nélkül fogja majd megnyitni az egész világ számára.

A misztérium, amely korokon és nemzedékeken keresztül rejtett maradt - mint Krisztus apostolainak egyike megállapította -, megvilágosodik, majd a beavatatlan tömeg és aköznép számára is.

Amit ezek az ősi intézmények egy megpróbáltatási folyamat segítségével eljuttattak egy kiválasztott kisebbséghez, az a hit egyszerű erejére támaszkodva az egész nép közkincse lesz. Jézus szívében túl sok szeretet volt ahhoz, semhogy csak néhány kiválasztottról gondoskodjék.

Ő mindenkit meg akart váltani. Megmutatta nekik az utat, amelynek megtalálásához csak elegendő hitre volt szükség - és nem volt szó semmiféle rejtélyes és varázslatos beavatási szertartásról. És mégis, ez az út ugyanúgy biztosította a halhatatlanságot, mint a misztériumok.

Mert Jézus mindenki számára nyitva álló útja az alázatosságot tanította és olyan magasabb rendű hatalom segítségét kérte, amely mindig hajlandó tökéletes bizonyosságot adni puszta jelenlétével azok szívében, akik oda belépni engedik. Jézus nem kívánt mást, mint tanításaiban való hitet és ezzel együtt megfelelő alázatosságot a szellem túlkapásainak elkerülésére.

Viszonzásul a legnagyobb jutalmat ígérte - az Atya tudatos jelenlétét. Az Atya jelenlétében - jól tudta - elenyészik minden kétség és az ember maga jön rá a halhatatlanság igazságára, anélkül, hogy át kellene esnie valamely delejes álom élményein.

Az egyiptomi misztériumok súlyos kapui így azután örökre bezárultak. Soha többé nem lépkedtek reménykedő jelöltek a templom bejáratához vezető szentelt lépcsőkön, sem pedig lefele a lejtős folyosón, a templom kriptájának irányában. A történelem azonban ciklusokban halad, tehát ami volt, az ismét lesz is.

Ezúttal megint egyszer homály és káosz borult ránk, de az emberben ismét dolgozik az az ősi ösztön, hogy visszaállítsa kapcsolatát a magasabb rendű világokkal. E sorok írója tehát azt reméli, hogy kellő feltételek, körülmények és arra való emberek által megteremtett, modern és korunk követelményéhez mért változatok segítségével újra feltámadhatnak a misztériumok az általunk ismert világnak mind az öt földrészén.

13. fejezet * Denderah templomában

Mielőtt elhagytam volna a denderahi templom tetején álló kis misztérium-kápolnát, figyelmem a mennyezetbe vésett különös csillagászati állatöv felé fordult. Tudtam, hogy ez csak másolat, mert az eredetit több mint egy évszázaddal ezelőtt kivágták és elvitték Párizsba - de teljesen hű másolata az eredetinek.

A nagy, kerek ábrázolatot egészen megtöltik a körbe helyezett és az állatöv tizenkét jól ismert jegyével körülvett emberi, állati és isteni jelképek. És hogy ez a csodálatos szimbólumsorozat teljes legyen, tizenkét különböző, részben álló, részben térdelő isten és istennő tartja felemelt karral és kifeszített tenyérrel az egész földgömböt, mintha csak segíteni akarnák forgásában.

Ha a denderahi állatövet helyesen magyarázzuk, olybá kell tekinteni, mint az ég állásának pontos leírását a múlt egy bizonyos időszakában - hogy ez melyik időszak volt, az megint más kérdés. E helyütt nem bocsátkozhatunk bonyolult és célunktól távol eső csillagászati fejtegetésekbe. Elég annyi, hogy az ábrán látható konstelláció nem esik össze a csillagoknak az égen látható mai állásával.

A tavaszi napéjegyenlőségnek a denderahi templom állatövén feltüntetett helyzete egészen más, mint amit az ma elfoglal az égen, ami azzal jár, hogy a Nap ezáltal egészen más csillagképek közé kerül.

Hogyan jött létre ez a feltűnő megoldás? A magyarázat az, hogy a Föld mozgása következtében földgolyónk tengelye sorjában különböző sarkcsillagok felé mutat. Ami valójában azt jelenti, hogy Napunk egy központi Nap körül forog. A napéjegyenlőségnek ez a szinte észrevehetetlen visszafelé való mozgása természetesen megváltoztatja bizonyos csillagok kelési és nyugvási helyzetét más csillagképekhez való vonatkozásukban. Tudjuk e csillagok lemért átlagos mozgási sebessége alapján, hogy hány évezred múlt el, mióta elhagyták eredeti helyzetüket. Ezt az időszakot nevezik a Nagy Haladásnak, vagy más néven a napéjegyenlőségek haladásának. Ennek a haladásnak a következménye azután, hogy az Egyenlítőnek az ekliptika tengelyével való metszési pontja - ami a tavaszi napéjegyenlőséget jelzi - lassanként mindinkább eltolódik az égen.

Másképp megfogalmazva ez annyit jelent, hogy a csillagok az állatöv tizenkét jegyével ellentétes irányban csúsznak vissza, mégpedig minden évben a tér egy kis töredékével. Az égnek ez a nagy mozgása, világegyetemünknek ez a lassú eltolódása olyasmi, mint egy kozmikus óra, amelynek számlapja az egész égbolt, amelyről tehát előre-és hátrafelé haladó irányban leolvashatjuk és ezerévekben mérhetjük e gömbök forgásait.

Ennek az ősi égi térképnek a gondos vizsgálata lehetővé teszi a csillagász számára azt is, hogy megállapítsa az időszakot, amelyben a térkép készült. A múltat kutató emberek számára az ilyen térkép adott esetben rendkívüli jelentőségű lehet. Amikor a Napóleon által Egyiptomba hozott tudósok felfedezték ezt a denderahi állatövet, ugyancsak fellelkesültek, abban a hiszemben, hogy ezzel megtalálták a kulcsot Egyiptom civilizációjának keletkezéséhez. Hiszen a denderahi állatövön a tavaszi napéj egyenlőség a maitól egészen eltérő helyzetben volt feltüntetve.

Amikor azután jóval később rájöttek arra, hogy a templom már a görög-római időkben épült és maga az állatöv csupán egy hasonló görög állatöv változata, az egészet sutba dobták és nem törődtek többé vele.

Az a feltevés azonban, hogy ez az állatöv teljességgel görög eredetű volna, határozottan téves. Talán azt higgyük, hogy az egyiptomiaknak nem volt saját állatövük? Azért tanult volna a papság számtalan éven keresztül csillagászatot és csillagjóslást, mielőtt még az első görög hajó kikötött Egyiptom alacsony és homokos partjain, hogy ne lett volna saját zodiákusa, az ég tizenkét konstellációjának térképe, ami vezetőjükül szolgál?

Hogyan lettek volna meg a papok az állatöv ismerete híján, amikor a nagy becsben álló asztrológia úgyszólván a vallás egyik kiegészítő részét alkotta? Nem, ha volt a tudománynak olyan ága, amelyben ezek a papok különösen kitűntek, akkor az éppen a csillagászat volt.

A dolog magyarázata pedig az, hogy az egyiptomiak a maguk állatövét lemásolták egy másikról, amely előzőleg már ott volt Denderahban, amelynek templomát több mint kétszer felépítették, majd újjáépítették. Természetes, hogy az ilyen egyedülálló csillagászati ábrázolást újra meg újra lemásolták, nehogy az enyészetbe menjen. Ugyanez történt más ősi feljegyzésekkel is, amelyek azután maguknak a feljegyzéseknek készítőivel, tehát az ősi papsággal egyetemben feledésbe mentek és eltűntek.

Mezopotámiában dolgozó régészek kiástak régi kaldeus agyagtáblákat, amelyeken Kaldea csillagászainak feljegyzése szerint a tavasz a Napnak a Bika jegyébe való belépésével kezdődött. Minthogy legalábbis a keresztény időszámítás óta a tavasz akkor kezdődik, amikor a Nap a Kos jegyébe lép - vagyis körülbelül március huszonegyedikén -, azt kell feltételezni, hogy az évszakoknak ez a hatalmas változása valóban igazolja a kaldeus civilizáció roppant régiségét, amire egyébként maguk a kaldeusok hivatkoznak. Ugyanígy - a napéjegyenlőség állásából ítélve - a denderahi állatöv is olyan ősi korszakra mutat, amely nem is századok, hanem századok századainak távolságában fekszik! Ez lenne tehát az egyiptomi civilizáció kezdetének dátuma. A csillagképek helyzete ugyanis azt mutatja, hogy több mint három és fél Nagy Év telt el a kozmikus óraszámlapon azóta, vagyis a Nap nem kevesebb, mint három és félszer fordult meg időközben szülő-Napja körül.

Miután a csillagászati statisztika adatainak gondos vizsgálata azt mutatja, hogy a napéjegyenlőségek eltolódásának átlaga évente körülbelül 50,2 másodpercet tesz ki, visszafelé haladva kiszámíthatjuk az ég mozgását egészen addig a pontig, amíg elérjük a denderahi állatövön feltüntetett helyzetet. Az állatöv nagy köre 360 fokra oszlik, egy Nagy Év pedig 25 800 napévnek felel meg. Minden teljes körforgás tehát 25800 évet jelentvén, rövid számítással rá lehet jönni, hogy legalább 90000 esztendő

telt el a denderahi templom állatövén feltüntetett csillagászati helyzet óta.

Kilencvenezer esztendő! Nem hihetetlen, nem lehetetlen ez a szám?

Az egyiptomi pap-csillagászok szerint nem. Mert Hérodotosz, a görög történetíró például elmondja, hogy a papok véleménye szerint népük az emberiség legrégibb fajtájához tartozik és hogy szent testületeikben és templomaikban őrzött feljegyzéseik tanúsága alapján múltjukat Hérodotosz látogatását megelőzően legalább tizenkétezer esztendőre vezetik vissza. Hérodotosz, mint tudjuk, rendkívül elővigyázatos volt tényközléseiben és joggal érdemelte ki a történetírás atyja címet. Azt is elmondták neki, hogy azóta a Nap kétszer kelt föl ott, ahol most lenyugszik és kétszer nyugodott le ott, ahol most fölkel. Ennek a különös kijelentésnek a magyarázata csak az lehet, hogy Földünk tengelye teljesen megváltoztatta előbbi helyzetét, ami a szárazföld és a víz tömegeinek óriási eltolódásával járt. Márpedig földtani kutatások alapján tudjuk, hogy ilyen eltolódások valóban bekövetkeztek - időpontjuk azonban elképesztően régi korokra nyúlik vissza.

Ezeknek a változásoknak elsősorban azzal a következménnyel kellett járniuk, hogy a sarkok arktikus éghajlata tropikussá változott. De viszont ma például már kétség sem férhet hozzá, hogy valamikor egész Észak-Európát - beleértve a brit szigeteket is - sok száz láb vastagságú, hatalmas jégpáncél borította, amely teljesen betöltötte a völgyeket és amelyből csak a hegyek és a magasabb dombok csúcsai emelkedtek ki. Bolygónk felületének ezt az állapotát csak valami gigantikus csillagászati változás okozhatta, ami viszont az egyiptomi papok állítását igazolja.

Ezek a papok nem ismerték a mai értelemben vett geológiát, csak kőobeliszkekbe vésett, agyagtáblákra jegyzett, fémlapokba metszett, vagy papiruszra írt ősi feljegyzésekkel rendelkeztek.

Voltak továbbá hagyományos titkos tanaik és történeti ismereteik, amelyeket azonban csak a misztériumokban közöltek - akkor is szóbelileg - és így adták tovább, beszéd útján, megszámlálhatatlan évszázadokon keresztül.

A papok tehát - miután nem ismerték a földtant - hogyan tudhattak volna ezekről a felforgató hatású kozmikus változásokról másképp, mint a birtokukban lévő feljegyzésekből? Az a tény, hogy mégis tudtak róla, bizonyítja, hogy ilyen feljegyzések léteztek - de ugyanakkor igazolja azt is, hogy kellett lenniük eredeti állatöv-képeknek, amelyekről a denderahi templom állatövét részben másolták.

E tények világánál már nem látszik olyan lehetetlen számnak a 90000 esztendő. Ami persze nem azt jelenti, hogy abban az időben már szükségképpen létezett az egyiptomi földön egyiptomi kultúra - maga a nép és a kultúra talán valamelyik másik kontinensen élt és onnan került később Afrikába. Ez a kérdés túlhaladja a jelen okfejtés kereteit - csak annyi tény, hogy valóban léteztek.

Egyiptomról való tudomásunk az I. Dinasztiával kezdődik, de nem szabad elfelejtenünk, hogy ezen a földön éltek már emberek az előtt az idő előtt is, amelyről legelső feljegyzéseink tanúskodnak. Egyiptom ez őslakosságának története és királyaik névsora ismeretlen - mármint az egyiptológusok számára. Egyiptom őstörténete szoros kapcsolatban áll Atlantisz múltba veszett történetével. Az egyiptomi papok - akik egyben csillagászok is voltak - állatövüket Atlantiszból származtatták. És ez az oka annak, hogy a denderahi állatöv egy minden történelmi ismeretünket meghaladó csillagforradalom feljegyzését tartalmazza.

Meglepődve fogadjuk az ősi civilizáció minden újabban felfedezett nyomát. És rájövünk, hogy ezek az emberek - akiket modern “haladási” elméletünk alapján primitíveknek, durváknak és barbároknak képzeltünk - valójában kulturáltak, kifinomultak és vallásosak voltak.

Teljesen természetesnek tartjuk, hogy minél mélyebbre hatolunk az emberiség elmúlt története felé irányuló kutatásainkban, annál jobban közeledünk a barbárság állapotához. Az igazság azonban az, hogy még a legrégibb történelem előtti korszakokban is egymás mellett találunk vad és civilizált embereket bolygónk felületén, és hogy a tudomány - amely a Föld korát olyan számokban állapította meg, amelyek elképesztik az ember véges képzeletét - még távolról sem gyűjtött össze elegendő adatot arra, hogy felvázolhassa a történelem előtti korok és az emberiség akkori életének hiteles képét. A tudomány azonban halad és egyszer majd birtokunkban lesz ez a kép. Ne cáfoljuk, tehát hebehurgyán az egyiptomi papok templomi feljegyzéseinek 90000 esztendős korát, és ne engedélyezzünk nekik - mint oly sokan teszik - nagy kegyesen legfeljebb 5-6000 évet. Mert hiszen a mi földgolyónk kora is állandó és néma cáfolatul szolgál azokkal szemben, akik ilyen szűkmarkúan mérik az időt, míg a világegyetem kora egyenesen az ősfeljegyzések állítása mellett szól. Mert az égbolt végtelen mélységeiben különös égi temetők vannak, ahol halott csillagok és kihűlt bolygók - amelyek valaha elmúlt civilizációk pompájának és káprázatának tanúi voltak - várják végleges megsemmisülésük sötét óráját.

Megint kiléptem a tetőre és megálltam a falakat koronázó alacsony párkány mögött. A templom körül megművelt földek panorámája tárult fel, beleveszve a sivatag csillogó, hullámos homokbuckái közé. Az apró földsávokon parasztok görnyedtek munkájukban, ugyanolyan módon és ugyanolyan eszközöket használva, mint őseik, valamikor a bibliai időkben. Ökreik lassan, türelmesen lépkedve hajtották ugyanannak a kútnak a nyikorgó kerekét, amelyet őseik ökrei hajtottak. Tevéik ugyanúgy vicsorogva hordták hatalmas terhüket, mint a fáraók korának teherhordó állatai. A békés smaragdzöld síkságokon, a Nílus iszapjától megtermékenyített sík mezőkön oly könnyű a vetés és az aratás, mint a világnak talán egyetlen más országában sem. Esztendőről esztendőre, csalhatatlan bizonyossággal érkezik meg a Nílus áradásának áldása, amikor a messziről jövő vizek mintegy varázslat folytán kékről barnára változnak

és nyomulnak egyre fölfelé, lerakva a friss élettel teli iszap felmérhetetlen értékű ajándékát a kiszáradt földre.

Igen, az öreg Nílus olyan, mintha anyja volna partjain élő szerencsés gyermekeinek, akik szinte elvárják öreg szülőanyjuktól, hogy tejével táplálja őket.

Tovább néztem a folyó irányába. A Nílus! Micsoda varázslat rejtőzik ebben a névben? Egyiptom papjainak mindennap kétszer és minden éjszaka ugyancsak kétszer meg kellett meríteniük testüket vizében, hogy megőrizzék tisztaságukat. Indiában a brahmin papok ugyanezt teszik még ma is, ugyanebből a célból - azzal a különbséggel, hogy ők a Gangesz, vagy a Godivari vizét öntik magukra, meg azzal, hogy az éjszakájukat nem zavartatják. Az egyiptomi és az indiai elmélet ugyanaz: hogy az ember láthatatlan személyi delejességet szed magára más emberekkel való kapcsolata és érintkezése következtében, tehát gyakori mosakodásra van szükség, hogy ezektől az enyhén szólva nemkívánatos, szerzett befolyásoktól megszabaduljon.

A Nílus azonban több egy hatalmas vízszalagnál, több mint egy fél kontinenst átszelő folyó: élő valóság és értelmes teremtmény, amely férfiak, nők és gyermekek, vadállatok és madarak millióinak táplálását szolgálja. Számtalan évszázadon keresztül rakta le egyik iszaprétegét a másikra a mezőkön és tette Egyiptomot földünk paradoxonává. Mert ez az egyetlen ismert ország, amelynek földje ilyen termékeny és mégis az egyetlen ország, amelyikben olyan kevés esőt láttam. Ilyen varázslatosan működik ez a barátságos folyam, amely a sivatagnak a két párhuzamos hegyvonal között elhúzódó sávját hasznos és termékeny termőfölddé változtatta. Itt, a templom lábánál elterülő földeken a parasztok az iszapos öntözővizet keskeny csatornákba vezetik, amelyek keresztül-kasul szelik át a földjeiket. A víz a folyóból merőkutak sorozatának és csatornák százainak segítségével kerül a földekre. Megfigyeltem egy ágyékkötényes férfit, amint vízmerő kútja fölé hajlik - ugyanúgy, mint ahogy a fáraók ágyékkötényes parasztjai hajoltak ugyanefajta szerkezetük fölé -, egy ütemben énekelve a nyikorgó faalkotmány minden mozdulásával, fokról fokra emelve és öntve a vizet egy vödörből. Ez a szerkezet tulajdonképpen nem más, mint egy hosszú hajlékony rúd, amelyet egy vízszintes talapzatra helyeztek és alsó végén súlynehezékkel láttak el. A rúd másik végén kötélre kötve egy vödör lóg. Ha a kötelet lefelé húzzák, a vödör megmerül a vízben - ha elengedik,

megtelve felemelkedik és beleönti a vizet egy árokba. Ez az ősrégi találmány hasznosnak bizonyult a paraszt számára már ötezer évvel ezelőtt - ugyanolyan hasznát veszi ma a XX. század parasztja is.

Átmentem a terasz túlsó oldalára és a tájék másik részét vettem szemügyre.

Nyugaton hirtelen felbukkantak a líbiai hegyek - mint rózsaszínű erődítményfalak a templom mögött, amelyek azt védeni és oltalmazni látszanak. A homok itt-ott, ahol a hegyek lánca megtört, különös formákban tornyosult fel. A vöröslő hegycsúcsok olyanok voltak, mint élő lángnyelvek, amelyek hirtelen kitörtek a földből és valami varázslat folytán kővé változtak. Talán még most is égnek, mert hőség csapta meg arcomat, amint visszaverték az emelkedőben levő nap erős sugarait.

Ez a hosszú hegylánc végigfut Egyiptomon, egészen a távoli Núbiáig, párhuzamosan haladva a nagy folyammal, amelyet a természet ilyen rejtélyes módon bízott gondjukra, az emelkedéseket csak néhány mérföldnyire helyezve a parttól, mintha csak meg akarta volna akadályozni, hogy a folyó kiáradjon az afrikai sivatag hatalmas pusztaságába és ott elszikkadjon a homok alatt. Vajon szántszándékkal történt-e ez az elrendezés, töprengtem. A folyónak, forrásának és a hegyeknek ilyen meglepő elrendezése nélkül nem lenne Egyiptom, nem lenne ez a föld, amelynek története az őskor homályos árnyai között vész el. S a gondolkozó agy egyenesen a lélek legmélyéről kapja a feleletet - hogy az istenek, akiknek kezében a természet puszta eszköz és semmi más, nyilvánvalóan szándékosan rendezték így, hogy előkészítsék az utat annak a hatalmas civilizációnak, amelyre nagy céljaik elérése érdekében volt szükségük. Mert amint minden nagy, emberkéz alkotta építmény - mint ahogy ez a denderahi fehér templom is, amelynek tetején álltam - valamely terv segítségével jött létre, amely már eleve készen állott építészének agyában - éppúgy minden nagy emberi tömörülés is előre el volt rendezve az isteneknél, az égi építészeknél, akiknek gondja és felügyelete alatt élt és él ma is az egész emberiség.

Lefelé haladtam az ódon lépcsőn és visszatértem a bejárathoz, hogy megvizsgáljam magának a főtemplomnak a belsejét, amelyen eredetileg csak átsiettem, hogy elérjem a misztériumok kápolnáját, amely minden másnál jobban izgatta érdeklődésemet. A nagy, nyitott előcsarnokban huszonnégy hatalmas fehér oszlop tartja a méltóságteljes boltozat hatalmas

súlyát. A négyszögletes oszlopfejeken Hathor istennő arcának vésett, de már eltorzított mása látható, oldalukat pedig hieroglifák borítják. Ugyanaz az arc látszik minden egyes oszlopfej négy oldalán, míg közvetlenül a keresztgerenda alatt egy-egy kis pilon alkotja az istennő fej díszét. Szomorú elgondolni, hogy ezt a templomot, amely a szépség és a szerelem egyiptomi istennőjének, a szarvasfejékű Hathornak volt szentelve, oly kevéssé rongálta meg a természet keze - egyike a ma látható legjobb állapotban lévő régi templomoknak és ama kevesek közé tartozik, amelyek úgyszólván teljesen épségben maradtak -, és annyira feldúlta az emberi kéz. Ezeket a hatalmas Hathor-képeket a vakbuzgóság dühe rombolta össze úgy, hogy csak a hosszú fülek és a tömör fejdíszek maradtak sértetlenül. Denderah, Egyiptom legpompásabb templomainak egyike ugyanis még fennállott Krisztus után 379-ben, Theodosius ediktumának idejében, amely eltörölte az ősi istentiszteletet és halálos csapást mért a már úgyis halódó vallásra.

Cynegius, a császár követe, szóról szóra teljesítette a rábízott parancsot. Bezáratta az összes templomokat és felavatási szentélyeket; eltiltotta a misztériumokat és más ősi szertartások rendezését. A kereszténység - helyesebben szólva az egyház - tökéletes győzelmet aratott. A türelmetlen néptömeg azután megrohanta Denderaht, elkergette a papokat és lábbal taposta a szertartások kegyszereit. Ledöntötték Hathor szobrait, feldúlták az arannyal borított kápolnát és megcsonkították a falba vésett képmásokat, amennyire hozzájuk tudtak férkőzni.

Másutt még gonoszabbul jártak el, mert lerombolták a falakat, összetörték az oszlopokat, romba döntötték az óriási szobrokat és ezzel ezerévek munkáját pusztították el. Ilyen változatos utat futnak meg a vallások, amelyek követői azzal kezdik, hogy elszenvedik a mártíromság és az üldöztetés minden borzalmát, és azzal végzik, hogy ugyanígy bánnak el másokkal szemben, s akiknek úgy látszik mindig el kell pusztítaniuk elődeik művészetét, hogy saját művészetüket megteremthessék.

A gőgös, koronás Ptolemaioszok valamikor aranykocsiban hajtottak ide a templom elé a néma áhítattal várakozó néptömeg sorfala között - gondoltam a templom küszöbén. Aminthogy valamikor itt, az elhagyatott templomudvaron hatalmas tömegek szoronghattak…

Úgy helyezkedtem el a csarnok hatalmas oszlopai között, hogy pontosan szemügyre vehessem a csillagokkal behintett és az állatöv köveivel díszített gyönyörű kék mennyezetet. Majd beléptem a második csarnokba, s azon

keresztül tovább nyomultam be a hatalmas homályos templom belsejébe, itt is, ott is felvillantva zseblámpám fényét. Mélyen az oszlopok oldalaiba vésett, csúcsos süvegű figurákat világítottak meg a fénysugarak, majd hol négyszögletes keretekbe foglalt, hol meg szabadon álló hieroglifa-feliratok villantak fel, amelyeket széles, függőleges vonalak választottak el egymástól. Aztán láthatóvá váltak a falakon fáraók és istenségek alakjai - egyesek trónjukon ülve, mások menetben haladva… egy ékesen vésett domborművön Ptolemaiosz közeledett, mindkét kezében áldozatot tartva, Ízisz és a fiatal Hórusz felé; a jelenetet gyönyörűen kifaragott szegély vette körül. Az arcok mindenütt meg voltak rongálva, néhol egészen eltűntek, vagy a felismerhetetlenségig el voltak éktelenítve. És mindenütt újra, meg újra megjelent Hathor feje a kőoszlopok tömör végződésénél, míg a falakon teljes alakban volt látható.

Ha a nagy előcsarnok minden érdekessége ellenére is mélabús hely benyomását keltette, még szomorúbbnak tűntek azok a föld alatti kripták, amelyek közé bejutottam. Ezek a sötét termek a hatalmas vastagságú alapfalakba voltak beépítve és ezeket is gazdagon díszítették a faragott féldomborművek, amelyek a falak között egykor lejátszódott méltóságteljes szertartásokat ábrázolták.

Kimenekültem a sírboltszerű termekből, és visszatértem a nagyszerű előcsarnokba, majd elkezdtem kóborolni a templom körül.

Nehéz volt elképzelni, hogy ez a templom - amikor Abbasz pasa a múlt század közepén rábukkant - valóságos homok-és szeméthegy alatt feküdt, mintha csak várta volna az ásatók csákányait és lapátjait, hogy kihantolják sírjából. Mennyien sétálhattak el fölötte anélkül, hogy sejtették volna, vagy törődtek volna a lábuk alatt szunnyadó múlttal!

Megálltam, hogy szemügyre vegyem a templom egyik hátsó, külső falán Kleopátra híres dombormű-képmását. Kleopátra bőkezűen adta a pénzt az épület helyreállítására, mert az már kezdett részben romba dőlni uralkodása alatt -jutalmul azután domborműveket helyeztek el a falban tiszteletére. A képen ott áll mellette kisfia, Caesarion, akinek arca feltűnő módon emlékeztet nagynevű apja, Július Caesar vonásaira. Az anya arca azonban nem látszik élethűnek - a régi egyiptomi pénzek nagyobb hasonlatosságot tüntetnek fel. Ő volt az utolsó az egyiptomi királynők hosszú sorában, Ptolemaiosznak ez a híres leánya, aki, mikor Július Caesar áthozta hódító légióit a Földközi-tengeren, együtt élt Caesarral, mint szeretője, csaknem

attól a naptól kezdve, hogy megérkezett. Milyen különös - gondoltam -, hogy ez a nő Caesaron keresztül összekapcsolta Egyiptomot egy távoli kis szigettel, amely azután, mintegy tizennyolc századdal később, oly nagy szerep betöltésére volt hivatva Egyiptom történetében. És az is milyen különös, hogy ezek a római katonák aztán magukkal vitték Britanniába sok mindenféle vallásuk között az egyiptomi eredetű Szerapisz-kultuszt is és ezáltal már réges-régen további, bár közvetett kapcsolatot teremtettek a két ország között.

Ezen a falfaragáson Kleopátra Hathor-szarvakkal díszített korong alakú fejdíszét viseli, amely alól hullámos hajtömeg bukkan elő.

Az arc kövérnek és duzzadtnak van ábrázolva - egy uralkodónő arca ez, olyan asszonyé, aki megszokta, hogy érvényesítse erős akaratát és - akár egyenes, akár görbe úton - mindenesetre véghez vigye elhatározásait. Az ő befolyására történt, hogy Július Caesart foglalkoztatni kezdte az a gondolat, hogy Alexandriai birodalma fővárosává és a világ középpontjává tegye. Kleopátra ezen a képen határozottan szemita külsejű, az a típus, amely megtalálható bármely zsidó, arab vagy asszír törzsnél - egyáltalán nem látszik görög-egyiptominak. Vele halt ki a nemzeti uralkodóház - gondoltam egy megrepedezett kőgerendán üldögélve -, a régi világnak ezzel az egyik utolsó elismert szépségével, ezzel a nővel, aki oly rendkívüli szerepet játszott a történelemben.

Megdöbbentő gondolat, hogy egy nagy ember - sőt sokszor egy egész nép - sorsa egy nő mosolyától függ…

A templomfal homlokzatát is féldomborművek és a felületbe vésett hieroglifa-felírások gazdag sora borítja. Az írott és képszerű betűk egyenletes és szép sorai önmagukban is díszítmények. És arra mutatnak, hogy a régi Egyiptomban - éppúgy, mint a régi Kínában vagy a régi Babilóniában - annak az embernek, aki írni akart, rajzolni is meg kellett tanulnia, úgy hogy az országban minden tanult írnok, vagy pap egyúttal bizonyos mértékig művész is volt. Valamely gondolatnak kép útján való kifejezése volt a természetes kezdete a primitív ember legkorábbi íráspróbálkozásainak. Az egyiptomiak azonban nem voltak durva barbárok, akiknek fokozatosan kellett utat törniük az elemi kultúra felé. A legenda a tökéletes hieroglifaírás feltalálását Thoth istennek tulajdonítja és ilyenformán öltözteti népszerű formába a történelmi igazságot. Mert tényleg egy ember-isten, egy Thoth (pontosabban Tehuti) nevű adeptus volt az, aki

megajándékozta az írásnak ezzel a tökéletes újdonságként ható rendszerével a Nílus partjain letelepedett, atlantiszi eredetű kivándorló-kolónia, mielőtt még az utolsó áradat Atlantisz utolsó szigetét is elborította volna. Thoth volt a szerzője a Halottak Könyvének. Saját írásrendszerében az Ibisz-hieroglifával, ezzel a létralábú, hosszú csőrű madárral ábrázolják.

Az összehasonlító nyelvészet eredményei egyre meggyőzőbben igazolják, hogy a különböző nyelvek bizonyos alapvető gyökérnyelvekből fejlődtek ki, amely gyökérnyelvek ugyancsak egy közös, ősi és egységes nyelvből eredtek. Ha ezeket a nyelveket valamikor majd legkezdetlegesebb gyökereikig vezetik vissza, merem állítani: ki fog derülni, hogy a legvégső forrás atlantiszi eredetű.

A régiek szólásmondása szerint a hieroglifák beszélnek, jelképeznek és elrejtenek. Ez annyit jelentett, hogy háromféle értelmük volt. Elsősorban volt egy egyszerű, rendes fonetikus értékük, amire szükség volt magához a beszédhez. A közönséges ember ezen a fokon túl nem juthatott. Volt aztán a hieroglifáknak egy további jelentésük az írástudók számára - az írott jelentés, vagyis a tanulatlan ember kimondott szavainak papiruszon, vagy kövön rögzített, nyelvtani formában eszközölt, jelképes kifejezése. Volt végül egy ezen túlmenő szellemi jelentésük, amit azonban csak a beavatott papok ismertek és titokban is tartottak.

Isten szavai - így nevezték az egyiptomiak a hieroglifák rendszerét. Mégpedig nemcsak azért, mert ez a rendszer meggyőződésük szerint az istenek egyikétől származott át rájuk, hanem azért is, mert ezek a különös jelbetűk a tömegek számára ismeretlen, rejtett értelemmel is rendelkeztek. Ezt a jelentést csak azok ismerték, akik be voltak avatva a misztériumokba.

Egyetlen mai egyiptológus sem tett mást, mint hogy népies jelentésükben fordította le a hieroglifákat - bár ezt a munkát nagyszerűen végezték el -, de ezen túl nem juthattak. Mert Isten szavai csak annak árulják el legbelsőbb titkukat, aki túlvilági és áhítatos gondolattal közelít feléjük. Ugyanez áll azokra a titkokra is, amelyeket az egyiptomi misztériumok felavatási termeiben közöltek a beavatandóval.

Plótinosz - a beavatottak egyike, aki a régi Alexandriában élt - a hieroglifáknak erre a jelképes voltára utal, amikor a következőket írja:

Az igazság szigorú keresésében, vagy a tanítványaik számára tartott előadásokban az egyiptomi bölcsek a templomokban nem használtak írott jeleket (amelyek csak utánzásai a hangnak és a beszédnek), hanem alakokat

rajzoltak és e képek formájába rejtett gondolatot úgy magyarázták, hogy minden egyes kép a bölcsességnek és a tudásnak egy részletét tartalmazta. Ez az igazság kikristályosodása. Később, a mester vagy a tanítvány feloldotta a kép tartalmát, azt szavakba foglalta és így jött rá annak okára, hogy miért a szóban forgó módon használták és nem másképpen.

A tény az, hogy az egyiptomiaknak - éppúgy, mint az ősi keleti országok más népeinek is - soha eszükbe nem jutott volna légmentesen különválasztani a vallást a világi élettől, tehát a nyelv, írás és a szó sem kizárólag a közlés céljait szolgálta.

Mint ahogy meg voltak győződve arról, hogy a neveknek mágikus erejük van, ugyanúgy a hieroglifa-ábécében is a misztériumok zárt ajtajai mögött elsajátított titokzatos tudomány elveit alkalmazták.

A hieroglifáknak - a világ legtökéletesebb irodalmi jelképrendszerének - végső jelentését csak az érthette és magyarázhatta meg, akit bevezettek az isteni Ozirisz, a “halál” legyőzője, az “új életet adó” (mint ahogy a Halottak Könyve meghatározta a beavatás felső fokának célját) színe elé.

Hérodotosz, aki maga is a beavatottak közé tartozott, emlékezetem szerint ugyancsak megerősíti valahol, hogy a hieroglifák szent és jelképes titkos jelentéssel bírtak, amely jelentést csak a papi rend legmagasabb méltóságai ismerték. Míg Iamblichus, egy másik beavatott régi író azt írja, hogy a szent hieroglifák nyelvét maguk az istenek használták.

Megpróbálok kérdés formájában rámutatni a hieroglifák titkos jelentésénél alkalmazott elvekre.

A hieroglifa-írásban az ülő alak azt jelenti, hogy az illető személy az istenek közé tartozik: tehát az ilyen alakot rendszerint Egyiptom istenségei nevének leírásánál alkalmazták, illetőleg az istenképmások fölé írt hieroglifák között helyezték el. Mármost mi volt az oka annak, hogy az egyiptomiak egy ülő, nem pedig egy álló alakot használtak erre a célra?

Mintsem hogy magamra zúdítsam az egyiptológia tudós professzorainak haragját, akik jogos megvetéssel utasítanák vissza az ilyen dilettáns betörést szent területükre, inkább nem bocsátkozom bele e célzás magyarázatába, hanem az olvasóra bízom, hogy megtalálja a feleletet.

A nagy egyiptológusok munkája - a maguk működési területén - minden dicséretet megérdemel. Nélkülük - s a véletlen nélkül - a templomfalak és a papiruszszövegek értékes feliratai még ma is lefordítatlanul maradtak volna.

Mert a véletlen is meglepő szerepet játszott ebben a felfedezésben. Ha Napóleon sohasem tört volna be Egyiptomba, még ma sem tudnánk elolvasni ezeket a falfelírásokat és szövegeket.

Napóleon - különös módon - maga is a Sors embere volt, és befolyást gyakorolt minden ország, minden ember életére, akivel csak érintkezésbe került. A Gondviselés eszköze volt - de egyben a Nemezisé is.

Az ő inváziója nyitotta meg az utat a régi egyiptomi élet és gondolat megértése felé. Gyakran előfordul, hogy a katona öntudatlan munkája készíti elő az utat a tudós fáradozása, a szellemi tanító küldetése, vagy a kereskedő árui számára. Sokszor azonban éppen ezeket pusztítja el - mint ahogy a történelem ezt minden kétséget kizáróan kimutatja.

A görög uralom kezdetén Egyiptomban a régi nyelv kezdett háttérbe szorulni. Az új uralkodók természetszerűen arra törekedtek, hogy a görög tudomány és a görög nyelv kapjon lábra a művelt osztályok között. A fontosabb állami hivatalokat például csak olyan egyiptomiak kaphatták, akik beszéltek görögül. Az ősrégi heliopoliszi szent kollégiumot - ahol a papok nagy többsége tanult, és ahol Egyiptom tudományát őrizték - betiltották és bezárták. Néhány paptól eltekintve, akik titkon és makacsul ragaszkodtak hagyományos nyelvükhöz, az egyiptomiak nemzeti ábécéként fogadták el gyakorlatban a görög ábécét.

A keresztény korszak kezdetén, a III. század végén, egész Egyiptomban nem akadt egyetlen ember, aki meg tudta volna magyarázni egy hieroglifa-felírás egyszerű, mindennapi jelentését - még kevésbé lett volna képes ezen a módon írni.

Ezerötszáz esztendő múlt el így. A hieroglifák jelentésének kulcsa tökéletesen elveszett. És ekkor Napóleon viharvert fregattja Nelson admirális orra előtt bemenekült Alexandriába.

Hadserege rögtön hozzálátott, hogy erődítményeket rögtönözzön és általában beássa magát. Az első helyek egyike, ahol tábort ütöttek, egy fontos stratégiai pont volt a Nílus torkolatánál, Rosette kikötőjének közelében. Itt bukkant rá egy fiatal tüzértiszt - Boussard hadnagy - arra a rendkívül fontos felfedezésre, amely végeredményben a hieroglifák felderítéséhez hiányzó kulcsot szolgáltatta. Miközben ugyanis emberei a St.

Julien-erőd alapjait ásták, a föld meglazult egy fekete bazalt kőlap körül, amelyet azután napvilágra hoztak. Boussard azonnal átlátta az azóta “Rosette-i kő” néven híressé vált lelet jelentőségét. A kőlap ugyanis a

memphisi papok által V. Ptolemaioszra ruházott kitüntetésekről szóló rendeletet tartalmazta - háromnyelvű feliratban. A kő felületére ötvennégy görög sor volt bevésve, mellette párhuzamosan két más írásjelű - mégpedig a népies, illetőleg a hieroglifa-jelekkel írt - fordítással.

A követ aztán Európába küldték, ahol a tudósok azonnal munkába vették, míg végül pontosan megállapították a görög ábécé egyenértékű hieroglifa jeleit. Ezzel a kulccsal a kezükben azután végre sikerült felderíteniük a papiruszok és feliratok jelentését, amely annyi századon keresztül megoldhatatlan rejtély volt a világ számára.

14. fejezet * Karnaki napok

Végre eljutottam a valódi Egyiptomba, a régi, varázslatos Egyiptomba, abba az országba, ahol a Nílus, a templomok, a mezők, a falvak és az ég együtt alkotja azt az üde és elragadó benyomást erről az országról, ahol valamikor fáraók pompája uralkodott és a kövek naponta papok seregének énekét visszhangozták. Itt, Luxorban, négyszázötven mérföldnyire Kairótól lefelé a folyó mentén, az ember könnyedén csúszik vissza és illeszkedik bele a Múltba és természetesnek látja az egész tájat, amely még ma is egy őskori tájra emlékeztet. Itt, délen - vagy mint a földrajztudósok kezdettől fogva nevezik - Felső-Egyiptomban maradt fenn a legtöbb ilyen tájrészlet a modern szemlélő számára.

Híres klasszikus fővárosa, Théba, Homérosz “százkapus városa” - eltűnt, de megmaradt számunkra Karnak, az egyiptomi papság egykori legfőbb székhelye.

Karnak ma is a táj gyöngye. Romba dőlt, de még romjaikban is méltóságteljes templomainak hatalmas tömege híressé vált az egész világon. Itt látható még ma is Egyiptom legnagyobb temploma, Amon-Ra Nagy Csarnoka, amelynek a régi időkben Egyiptom valamennyi temploma adót fizetett. Karnakot választottam tehát zarándokhelyemül hosszabb időre és ott kóboroltam omladozó romjai és tört oszlopai között a tűző napfényben és a hold sápadt világánál.

Karnak, amely egy zöld pálmaerdő északi végén bukkan elő, két-három mérföldnyire fekszik Luxortól lefelé a folyó irányában, egy kissé beljebb a parkoktól. A széles síkságon keresztül, az elképzelhető legvilágosabb kék ég alatt, poros út vezet odáig egy sejk fehérkupolás sírboltja és tamariszkuszfák ligete mentén, amíg hirtelen egy hatalmas, homokkő pilon tűnik fel. Már az úton látni itt-ott a földből kiálló, különös, fejetlen, letöredezett részeit egy kettős kis kosfejű szfinxsornak, amely valamikor az út két oldalán vonult végig Luxortól egészen Karnakig, most azonban már legnagyobbrészt eltemetve fekszik az út menti földekben. Eredetileg százával szegélyezték ezek a kis szfinxek a hárommérföldes út mindkét oldalát.

A hatalmas húszméteres bejárati pilon lenyűgöző látvány.

Homlokzatán látható a domborművű képmása annak a Ptolemaiosznak, aki építtette, úgy ábrázolva az uralkodót, amint éppen áldozatot mutat be a

thébai istenek előtt. Négy függőleges és a hatalmas bejárat egész magasságában végigfutó csatorna jelzi azt a helyet, ahová valamikor betűzték a zászlórudakat, hogy a színes lobogók emeljék a templomi ünnepségek fényét és távol tartsák a gonosz varázslatokat.

A bejáraton áthaladva beléptem a sólyomfejű Khonsu templomának nyílt udvarára. Ez az isten - a népies, beavatatlan felfogás szerint - Ámon fia volt. Az udvar közepét egy kettős oszlopsor csonka törzsei töltik be. A falakon látható, amint a szent bárkák felvonulnak a Níluson Luxorig és magukkal viszik Amon-Ra képmását. Beléptem a romba dőlt szentélybe, ahol valamikor Khonsu szentelt templombárkáját őrizték. Mindezek a ceremóniák, amelyek valaha a falak között lefolytak, nagy jelentőségűek voltak a nép, a hatalmat áhító papság, sőt maguk a királyok számára is. De keveset jelentettek a beavatott kisebbség előtt, akik a rítusban és a ceremóniákban csupán jelképeket, nem pedig a valóság megnyilvánulásait látták.

Rögtön ezután felfedeztem egy sor érdekes féldomborművet.

Mindegyik külön keretbe foglalva áll a szentély egyik belső

szobájának keleti falán. Legelsősorban is az ragadta meg a figyelmemet, hogy megpillantottam hosszas téli éjszakai töprengéseim tárgyát - a szfinxet!

Azonnal rájöttem, hogy valami fontos felfedezésre bukkantam, mert napokig járhat az ember, amíg a szfinxszel valamely fal, vagy oszlop faragásán találkozik.

Az első kép IV. Ramszesz fáraót ábrázolta Áment istennő előtt, akinek egy szobrocskát ajánl fel áldozatul. Ez utóbbi lapos alapzatú és rajta két alak látható. Elöl egy gyermek kuporog - senki más, mint Hórusz, Ozirisz fia. Hórusz fején kétoldalt sűrű haj fürtök lógnak, amelyeket egy jelképes Nap és kígyó koronáz - bal keze térdén nyugszik, jobb kezének mutatóujja azonban lezárt ajkaira mutat s így jelképezi a némaságot.

A mögötte álló alak pedig - a szfinx!

Áment jobbját kinyújtja Ramszesz felé. Kezében egy karikafejű keresztet tart, amelynek vége egyenesen a király szemei közé irányul.

Mi az értelme ennek a jelenetnek?

Az egyiptológus kétségtelenül teljesen összefüggő és kézenfekvő magyarázattal tud szolgálni, amely - a maga színvonalán - valószínűleg

helyes is. Nyilván kijelenti, hogy a király egyszerűen áldozatot mutat be az isteneknek - ennyi az egész.

Aminthogy ezek a falakon megörökített jelenetek általában nem egyebek háborúban aratott győzelmek, vagy történeti események megörökítésénél. A szóban forgó kép persze nem ebbe a fajtába tartozik, hanem valami igen szent szertartásra utal, annál is inkább, mert a szentély, tehát a templom legmélyebb tiszteletben tartott része közelébe eső falon látható.

De mint ahogy az egyiptomi hieroglifák rendszere - noha ugyanazokat a jelbetűket használta - bizonyos magasabb rendű jelentőséggel bírt a beavatott papok számára, úgy az egyes istenek ábrázolása is sokkal mélységesebb jelentésű volt az ősidők beavatottjai szemében. Ennek a képnek rejtett jelentését tehát csak az ismerheti meg, aki járatos a misztériumok tanában és módszereiben.

Ennek a képnek az értelme főleg Áment istennő magatartásában lelhető fel. A fogantyús keresztnek, vagy a karikafejű keresztnek, amellyel Ramszesz szemei közé mutat, a beavatott papok nyelvén a Misztériumok Kulcsa a neve és magát a misztériumokba való beavatást jelképezi. Az egyiptológus számára azonban csak az élet jelképe. Mint kulcs, jelenti a szent intézmények titkos ajtajának feltárását, mint mértani ábra pedig szimbolizálja a beavatott örök szellemi lényegének diadalmas kiszabadulását “keresztre feszített” földi testéből. A kör - amelynek sehol sincsen látható kezdete és vége - az isteni szellem örökös jellegét jelenti, míg a kereszt jelképezi a beavatott delejes álmának halálhoz hasonló állapotát, tehát magát a halált, vagy a keresztre feszítést. Sok templomban ugyanis a jelöltet egy kereszt alakú faágyra kötözték.

A homloknak a két szem közötti része jelzi nagyjából az agy ama különös mirigyének a helyét, amelynek bonyolult működése még ma is rejtély az orvosok számára. A beavatás első stádiumaiban a hierophanta ezt a mirigyet ösztönözte bizonyos tevékenységre és ennek a következménye volt, hogy a jelölt előtt különböző szellemteremtmények látomásai elevenedtek meg. Ezt részben delejes eszközökkel, részben erős füstölők alkalmazásával is elősegítették.

Amikor tehát Áment a kereszttel a fáraó szeme közé mutat, ezzel azt jelzi, hogy bebocsátja őt a misztériumokba és időlegesen szellemi látomásokra teszi képessé. De nem szabad másoknak elárulnia amit beavatása során látott, vagy tapasztalt. Ezt jelzi a szobrocska első alakja, a

gyermek Hórusz, a látóhatár Hórusza, valójában Hórmakhu isten - az az isten, akit a hagyomány azonosít a szfinxszel -, aki ujjával csukott ajkára mutatva, szigorúan némaságot parancsol. Hasonló szobrok álltak valamennyi templom szentélyének és misztériumi termének közelében, mindegyik ajkára mutató ujjal jelképezve az isteni misztériumokkal kapcsolatban kötelező hallgatást.

Áment maga Amon női “rejtett” megszemélyesítője volt.

A király magatartása, amint az áldozás mozdulatával emeli fel a szobrocskát, azt hangsúlyozza, hogy kész a beszéd feláldozására, más szóval az örök némaság megőrzésére.

A szobor lapos talapzatán, Hórmakhu figurája mögött, a szfinx faragott alakja hasal.

Miért?

A szfinx - mint a delejes álomba merült jelölt a beavatási szertartáson - mindig néma. Hosszú élete során még sohasem ejtett ki egyetlen, emberi füllel hallható szót. A szfinx mindig meg tudta őrizni titkait. De mik voltak ezek az ősrégi titkok?

A beavatás titkai!

A szfinx őrizte az ősvilág leghatalmasabb beavatási szentélyét - a Nagy Piramist.

Mert a Piramishoz mindig a Nílus partja felől közeledett a szertartási menet, márpedig annak, aki a folyó felől jövet akart belépni, előbb a szfinx előtt kellett elhaladnia.

A szfinx a maga némaságával egyrészt a csendet, másrészt a beavatás titkosságát jelképezte.

Egyben pedig figyelmeztetésül szolgált a fáraó számára, hogy a legnagyobb misztikus megismerés előtt áll, ami embernek csak osztályrészéül juthat.

Három további kép egészíti ki ezt a misztériumokra vonatkozó érdekes sorozatot. A falképeket ma minden járókelő és turista szabadon szemügyre veheti, a régi időkben azonban csak néhány kiváltságos láthatta. A képek a király misztériumi beavatásának további mozzanatait ábrázolják.

A második falikép úgy mutatja be, amint a felnőtt, sólyomfejű

Hórusz és az ibisz-arcú Thoth között áll. Mindkét isten egy vázát tart Ramszesz feje fölött, de víz helyett fogantyús keresztek özönét zúdítják rá.

Mármost, Thoth a bölcsesség és a titkos tudományok istene volt. A beavatás révén tehát ő adományozta a természeti erők ismeretének és a természetfölötti tudománynak azt a rejtélyes hatalmát, amelynek révén Egyiptom már az ősidőkben oly hírnévre tett szert.

Ő volt továbbá a Hold ura is. Ezért volt tehát, hogy minden titkos jelentőségű mágikus és vallási ceremónia, de különösen a misztériumokba való beavatás, éjszaka zajlott le, mégpedig a holdnak azokban a szakaszaiban, amelyekben befolyása a legerősebb: vagyis újhold és telihold idején.

A felnőtt, sólyomarcú Hórusz volt a napisten. Az ő része ebben a jelenetben csak annak jelképezésére szolgál, hogy a beavatás -

bár éjszaka kezdődött - nappal fejeződött be, a hajnal első sugaraival. Amikor a felkelő nap sugarai ráestek a jelölt tarkójára, a hierophanta bizonyos “hatalmas szavakat” intézett hozzá, majd felébresztette.

A harmadik kép Ramszeszt már mint bölcs beavatottat ábrázolja, amint két másik isten üdvözlő kézfogással fogadja és felmutatja arca előtt a fogantyús keresztet, annak jeléül, hogy beavatott testvérükként tekintik. Az utolsó jelenetben a király egy kis szobrocskát ajánl fel Amon-Ra istennek. A szobrocska egy tolldíszes fejű, ülő istent - az Igazság istenét - ábrázolja. A fáraó most már elnyerte a bölcsességet, tehát ettől kezdve “igaz szavú” lesz és életét feláldozza az igazság oltárán, vagyis gondolatban és tettben egyaránt engedelmeskedni fog az emberi életet irányító természetfölötti törvényeknek, amelyeket beavatása révén megismert.

Ezek a vésett képek ilyenképpen első pillantásra feltárták előttem egy beavatott fáraó titkos lelki életét, éppúgy, mint Egyiptom híres és titokzatos misztériumainak jelentőségét.

Aztán nyugat felé fordultam, egy gyönyörű kis templom felé, ahol a kiválasztottak kis csapata tanulta valamikor a bölcsességet. Az oziriszi misztériumok szentélye volt ez és kis terjedelme ellenére számomra a legfontosabb Karnak minden épülete között.

Mindjárt a bejárat ajtófélfáin megpillantottam különböző faragásokat, amelyek magának az isteni Ozirisznek színe előtt ábrázolták azt a Ptolemaioszt, aki a szentélyt építtette. A küszöbön átlépve, egy tégla alakú oszlopcsarnokban találtam magam, amelynek színezett és feliratokkal borított mennyezetét két kecses, rovátkás és virágos oszlop tartotta, amelynek mindegyike Hathor fejében végződött. A keleti falon két kőrácsos

kis ablak nyílt, de a gyér világosságra, amely rajtuk beszűrődött, valójában nem volt szükség többé: a kőmennyezetből ugyanis három hatalmas négyzet hiányzott és ezen a lyukon keresztül bőségesen ömlött be a fény.

Innen egy kis előcsarnok nyílott, amelynek falait kiugró domborművek és függőleges hieroglifa-sorok borították. És - ami elég ritka látvány már, még meglévő templomok romjai között is -

három tökéletesen épségben maradt ajtónyílás vezetett ki a kis előcsarnok túlsó végéről, illetve oldalfalairól. Az ajtófélfákat egy szemöldökfa keretezte, amelyet több mint húsz méltóságteljes kobrából formált díszítménysor alkotott. A kígyók azonban nem féldomborműként emelkedtek ki a falból, hanem tömör faragványok voltak, magasra emelt fejjel és kifeszített lebennyel. Mindegyik sor felett a szárnyas Nap ismerős jelvénye díszlett és az egész körülbelül egy yard magasságú tömör díszítményt alkotott.

Számomra ez a királyi kobradíszítmény azt jelentette, hogy az a három szoba, amelyre ezek az ajtók nyíltak, fontos szerepet töltött be a templom szervezetében. Áthaladtam az előcsarnok túlsó végén lévő ajtónyíláson - maguk az ajtók már nincsenek meg, noha még tisztán láthatók azok a bemélyedések, amelyekbe a forgók beleillettek - és beléptem egy kis kápolnába, amelynek oldalfalain az áldozatot bemutató király, továbbá Hathor istennő zászlaja volt látható. Lenn a padló nyílásán hatalmas lyuk tátongott, amelyről zseblámpám fényénél megállapítottam, hogy ez egy föld alatti kripta bejárata. Megvizsgáltam a két oldalszobát is és a sarokban ott is nyílásokat találtam, amelyek részben ugyanehhez a kriptához, részben egy föld alatti folyosóhoz vezettek. Az egész épület mehkasszeruen volt alápincézve föld alatti üregekkel és folyosókkal - a bejárat mellett jobbra további két lyukat fedeztem fel a padlón. Ezek szűk folyosókra nyíltak, amelyeken vastagon állott a por.

A kutatások során kiderült, hogy e folyosók egyike átszelve az egész talajt, egészen Khonszu templomáig terjedt.

A templom egész padlózatát oly vastagon lepte be a port, hogy azt kellett következtetni: ez a portömeg sok évszázad leforgása alatt ülepedhetett le. Kerestem az ősrégi kőpadlózaton emberi láb nyomát - de csak meztelen lábak lenyomatát találtam, amelyek nyilván a közeli Khonszu-templom arab őrétől származtak. A padlót borító vastag porfelületen egyébként csak itt-ott

látszottak kecses, vékony vonalak, amelyek egyik lyuktól, a másikig vezettek, tisztán mutatva az ott közlekedő apró kígyók nyomait.

Azon töprengtem, vajon milyen régen lehetett, hogy az utolsó turista, vagy utazó felzavarta e kápolna méltóságteljes csöndjét.

Eszembe jutott, hogy az egyik útikönyv azt jegyezte meg erről a templomról, hogy azt nem nagyon érdemes meglátogatni. Azt is tudtam, hogy itt különben sem szívesen látták a látogatókat - erre mutatott, hogy a Műemlékek Ügyosztálya lelakatolt fakapuval záratta le a bejárást. Magam is csak úgy tudtam bejutni, hogy a főtemplom arab őrével elkísértettem magam Ozirisznek e kis szentélyéhez és rávettem, hogy kinyissa a kaput. Miért e nagy elővigyázat? Talán a padlón látható veszedelmes lyukak miatt?

Mi volt egyáltalán e rejtélyes kripták és bús hangulatú folyosók jelentősége? Eszembe jutott az a különös, moszat szegélyezte kripta, amelyet negyvenlábnyi mélységről ástak ki és amely már Abüdoszban is gondolkodóba ejtett…

Mialatt ezen töprengtem, a sírboltszerű helyiség hirtelen megvilágosodott szemeim előtt és újra megelevenedett előttem az ősrégi szertartás, amely Ozirisz halálát és feltámadását dramatizálja - a szertartás, amelyet kőbe vésve láttam a denderahi templom tetőteraszán álló kis misztérium-kápolna falain - a szertartás, amelyet látomásszerűen és személyesen is végigéltem azon az éjszakán, amelyet a Nagy Piramisban, a Király Termében töltöttem - a szertartás, amelyet az atlantiszi származású Ozirisz hagyott örökül az ősi Egyiptom főpapjaira.

Miért kerestek ki ilyen homályos és sötét helyeket a titokzatos beavatási szertartások céljára?

Háromféle felelet lehetséges: hogy biztosítsák a tökéletes hozzáférhetetlenséget és titokzatosságot a kiválasztottak előjogát képező és veszedelmes kísérlethez - hogy a jelölt könnyebben szenderüljön delejes álomba, miután semmit sem lát maga körül és ilyen módon semmi sem vonhatja el a figyelmét a küszöbönálló belső változásról -, s végül, hogy a régiek szívének oly kedves jelképpel szolgáljon ama szellemi sötétséget és tudatlanságot illetően, amelyben a hierophanták a jelöltet a beavatás kezdetén találták. Hiszen amikor majd felébred, más helyen látja meg a nap sugarait, azon a helyen, ahová a földöntúli megvilágosodás bekövetkezte után viszik. A hosszadalmas beavatási szertartás során - amely éjszaka kezdődött és hajnalhasadáskor ért véget - az újonnan beavatott átlépett a

materiális tudatlanságból, vagyis a sötétségből a szellemi megértés, vagyis a világosság állapotába.

A misztériumok titkos szertartásait tehát kizárólag föld alatti kriptákban, vagy a szentélyek közelében elkülönített szobákban, vagy a tetőkre épített kis templomokban végezték. Mindezek a helyek tilos területet jelentenek a köznép számára, amelynek a legszörnyűbb büntetések terhe alatt volt eltiltva a belépés. A hierophanták, akik a jelölt beavatását végezték, ugyancsak súlyos felelősséget vállaltak. Élete, vagy halála az ő kezükbe volt letéve. Hiszen egy idegen váratlan belépése a beavatás szentelt szertartására a beavatandó halálát jelenthette, éppúgy, mint manapság egy kényes sebészi műtét váratlan megzavarása a szerencsétlen páciens halálát idézheti elő. Márpedig végeredményben mi más volt a beavatás, mint lelki sebészeti műtét, amelynek során az ember lelki és testi része különvált? Ez volt az oka annak, hogy a felavatásra szolgáló helyiségeket nehezen megközelíthetővé tették és még akkor gondosan őrizték őket. Azok, amelyek valamely nagyobb templom szentélye közelében feküdtek, csak egy tökéletesen sötét folyosón keresztül voltak megközelíthetők, amikor azután a jelölt már tökéletes transzbajutott, testét otthagyták a védő sötétséggel körülburkolva egészen a felavatás végéig, amikor azután kivitték a világosságra.

A föld alatti helyiségeket ugyanily módon használták. A delejes álom bekövetkezte után minden fényforrás kialudt, úgyhogy ezek a kripták jelképesen is, de szó szerinti értelemben is sírboltokká változtak.

Leereszkedtem az egyik nyílásba és átvizsgáltam azt a sötét üreget, ahol valamikor a papok végezték a legtitkosabb ceremóniáikat, majd megkönnyebbülten kapaszkodtam vissza ismét a barátságos napfényre és a friss levegőre.

Karnaki bolyongásaim során többször áthaladtam Amon-Ra gyönyörű templomának hatalmas bejáratán. Ez a bejárat inkább óriások, mint törpe halandók számára van méretezve, ahogy toronyként magasodik az ember feje fölött. Az egyiptomi ízlés, amely szereti a túlzott méreteket, néha megdöbbentő dolgokat produkál, mint amilyen például a Kairó melletti Nagy Piramis, vagy azok a pilon-falak, amelyeknek árnyékában épp most álltam. Csaknem ötven láb vastagságúak - vastagabbak, mint amilyenekre a várfalakat építették. Ezek azután valóban elzárták ezt a szent területet - amelyet a régiek büszkén a világ trónusának neveztek - a külső világtól.

Sajnos, ez a trón már összeroskadt, és amikor kijutottam a nagy elő-udvarra, már csupán romokban álló építményeket találtam, amelyeket csak néhány épségben maradt oszlop mentett meg még a teljes romba dőléstől. Lassan haladtam keresztül a négyszögletű udvaron, a puszta földet meg a terjengő

gyomot taposva, ugyanazon a helyen, ahol valamikor száz meg száz lábnyi távolságban gyönyörű mozaikkövezet terült el.

A térségen áthaladva elértem egy újabb magas kapubejárathoz, amelyet színes féldomborművek borítottak és amely egy második pilon omladozó maradványai között állott. Ez a kapu azonban valamikor teljes százlábnyira emelkedett a talaj fölött. Ma már nyoma veszett a hét lépcsőnek, amelyet az építők a bejárat elé helyeztek, mint jelképét annak a hét fokozatnak, amelyen áthaladva az ember a mindennapi élet alsóbb rendű világából a földöntúli közösség legmagasabb szférájáig jut el. Az egyiptomiak ugyanis - mint általában a régi népek - ismerték azokat a rejtélyes számokat, amelyek az egész világegyetem alapját alkotják. Tudták, hogy a hetedik nap, vagy hetedik fokozat jelenti a Nyugalmat, a legtökéletesebb békességet éppúgy az ember, mint minden más teremtmény és dolog számára. Az egész országban, valamennyi templomban megtaláltam a hetes számnak ezt az ismétlődését, amely különösen tiszta és meglepő kifejezésre jutott a Nagy Piramis úgynevezett Nagy Csarnokában. Ugyanezért helyezték el ezeket a lépcsőket - amelyeket az idő és az ember azóta tökéletesen elpusztított - Karnak legnagyobb és leglenyűgözőbb építményének, az Amon-Ra templom nagy oszlopcsarnokának bejáratánál.

Tizenhatszoros oszlopsor megdöbbentő látványa fogadott, amikor beléptem. A nap sugarai élesen világították meg a képet, amelyhez foghatót még nem láttam. A százharminc magasba szökkenő oszlop mindegyike erős, éles árnyékot vetett a kövezetlen talajra. A fehér kőoszlopok úgy sorakoztak, mint valami óriási hadsereg katonái. Hihetetlen szélesek voltak - kerületük egyenként vagy harminc lábnyi lehetett. Hatalmas és méreteiben elképesztő építkezés volt ez, a hatalmas kofák háromszáz láb széles erdeje - jellegzetesen egyiptomi alkotás.

A fáraó pedig, aki ezt az oszlopcsarnokot építtette, ugyanaz a Szeti volt, aki az abüdoszi templomot emeltette, ahol olyan kimondhatatlan békesség szállt a szívemre. Itt nem szabadulhatott az ember az erő és a hatalom impressziójától. Szeti nem élte, mint ahogy nem is élhette meg ennek a

mérhetetlen alkotásnak a befejeződését, tehát a nagy Ramszesz folytatta a megkezdett feladatot, hatalmas faragott oszlopokat fejtve ki Asszuán szikláiból és harminc tonnás díszes szemöldökfákat helyezve föléjük, anélkül, hogy cementtel, vagy ácskapcsokkal megerősítették volna őket. Az egész azt a célt szolgálta, hogy hatalmas benyomást keltsen, hogy felemelje az embert a köznapi tevékenység silány színvonaláról, nagy becsvággyal és magasba szárnyaló törekvésekkel telítse meg a lelkét és vágyat keltsen benne valami magasabb rendű erőkifejtés iránt.

Az imádságok e csarnoka egykor tető alatt állott és padlózata is volt - most nyitva állt a mélykék ég felé, míg a láb csak a földgöröngyöket, a homokot, a gyomot, meg a kőtörmeléket taposta.

Amikor a hatalmas mennyezet még a helyén állott, a csarnok belseje ugyancsak homályos lehetett, mert a világosságot csak a középső sor fölött néhány kőrácsozatú ablak bocsátotta be. A hatalmas tető azonban száz darabra hullott és ezekből is úgyszólván semmi sem maradt meg.

Anélkül, hogy az ember bírálni akarná ezeket az ókori építészeket, szembeszökő az a tény, hogy a terebélyes kőoszlopok túlságosan közel állnak egymáshoz. Helyesebb elosztásuk hosszabb és zavartalanabb látóteret biztosított volna. A régiek azonban nyilvánvalóan többet törődtek a jelképekkel, mint a perspektívával.

Minden egyes oszlopot dúsan borít a faragás és mindegyik egy tömör bimbóban, vagy harang alakú kehelyben végződik. Az oszloptörzsek gyönyörű, kerek felületét egészen elfoglalják a színes képek és hieroglifa-felirások és ugyanezek a díszítmények láthatók a szemöldökfákon, valamint a falakon is. Ott is mindenütt Egyiptom isteneinek és királyainak történetei vannak kifaragva vagy megfestve olyan színekkel, amelyek még ma is megőrizték szépségüket. Felismertem a festett alakokat és a négyszögletes keretbe foglalt jeleneteket, Szeti fáraót, amint Thoth isten színe előtt áldoz Heliopolisz szent fája alatt, amint a hettitákat hajtja győzelmes harci kocsija előtt, amint a távoli Libanonból hatalmas cédrusfákat hozat a templom zászlórúdjai számára, s végül, amint győzedelmesen tér vissza hazája földjére.

Sok más alak is látható - egyesek félig meztelenek, mások teljesen felöltözöttek, de valamennyien azzal a különös feszült és távolba néző kifejezéssel, amely annyira jellemző erre a népre. A déli falon - a kövek közé illesztett lapra vésve - a történelem első hivatalos békeszerződéséről

szóló hieroglifák olvashatók. A szerződés, amelyet a nagy Ramszesz, I. Szeti, Egyiptom nagy uralkodójának kiváló fia és - mint a szöveg nevezi - Kheteszar, a hettita király, Mereszar, Kheta nagy főnökének fia kötött, a következő kedves szavakkal zárul: Jó kötése ez a békességnek és testvériségnek, amely közöttük békét teremt mindörökre.

Továbbmentem egy keskeny nyílt udvar felé, ahol egy magányos tömör obeliszk nyúlik az ég felé és vet bíborszínű árnyékot a földre. Az obeliszken építőjének, I. Thothmesznek királyi jelvénye látható, míg oldalt három függőleges sorban feliratok borítják.

Távolabb, egy oszlopsor romba dőlt maradványai között egy másik, még magasabb és még lenyűgözőbb obeliszk emelkedik, mint a földről felszökkenő lángnyelv. Csaknem százlábnyira fúródik bele az égbe - a világ ez idő szerint ismert második legmagasabb obeliszkje. Ennek a hatalmas, fénylő rózsaszín gránit terméskőnek az alapzatán büszke felírás hirdeti, hogy csúcsát arany és ezüst keveréke borítja úgy, hogy azt már nagy távolságból is lehet látni, továbbá, hogy a gránit kibányászása és Szienéből való ideszállítása, ennek és az azóta eltűnt testvérobeliszknek a felállításával együtt mindössze hét hónapig tartott. Az obeliszket egy nő emeltette, aki bizonyos mértékben Egyiptom Erzsébet királynőjének nevezhető - a tetterős Hatshepszut királynő. Néha férfi módjára öltözködött és uralkodásában is mindig férfiasnak bizonyult ez a hosszú orrú, erős állkapcsú hölgy, aki égbe nyúló obeliszkeket és tömör templomokat építtetett, kutató expedíciókat küldött útnak és gyenge nemére való tekintet nélkül erős kézzel tartotta a fáraók jogarát, majd férjének halála után merészen eldobta a fátyolt - e lépésének minden konzekvenciáját levonva.

Olvassuk el obeliszkjének büszke feliratát, amelyet hieroglifaírással véstek bele az alsó rész négy oldalába: Ültem palotámban és Teremtömre gondoltam, amikor szívemben feltámadt a vágy, hogy tiszteletére két obeliszket emeljek, amelyeknek csúcsa az égbe ér, mégpedig I. Thothmesz két nagy pilonja között, az oszlopok nemes csarnokában.

Amikor látják majd emlékművemet évek múltával, kiáltsanak fel: Ez az ő műve volt. - Az én rendeletemre készítették ezt az aranyból vésett hegyet. Úgy uralkodom ez ország fölött, mint ízisz gyermeke, hatalmas vagyok, mint Nufia, amikor a Nap lenyugszik az éjszaka bárkájában. Művem örökké fenn fog maradni, miként az Északi Csillag. Fenségem díszítette arannyal ezt a két hatalmas obeliszket atyám, Amon iránti tiszteletből és szeretetből,

hogy megörökítse nevét és ott álljon kimagasodva a templom területén mindörökre. Egyetlen tömör gránittömbből készültek, minden ereszték, vagy összeillesztés nélkül.

Aztán felkerestem a nagykaput, amely valamikor a második Ptolemaiosz fáraó által épített Mut-templomhoz vezetett, most azonban pálmával szegélyezett mezőségre nyílik. Gyönyörű formája és ékítményes felülete újra lenyűgözte tekintetemet. A felső félfáján a szárnyas Nap volt kifaragva, hogy a régiek hite szerint védelmül szolgáljon a gonosz varázslatok behatolása ellen.

Megpihentem a kis vörös négyszögletes szobában, amelynek falán Macedóniai Fülöp neve olvasható, ugyanazé, akinek egyik pénzdarabját - amelyet a jóságos föld tökéletes állapotban megőrzött -, éppen a múltkoriban találtam tíz mérföldnyire innen.

Így kóboroltam Karnak romudvaraiban és omladozó szentélyeiben, szürke, tető nélküli, vésett domborművekkel díszített falak és istenszobraiktól megfosztott, rózsaszín gránit szentélyek meg épületek romhalmazai között. Elgondolkozva haladtam egy kopár, hepehupás területen, valami földig lerombolt épület helyén, ahol hirtelen megcsonkított szfinxek és oroszlánfejű bálványok egész seregére bukkantam. Átvergődtem szúrós zöld cserjéken, amelyek egészen ellepték III. Thothmesz romba dőlt csarnokát, majd elgondolkozva álltam meg a félig elpusztult szentély szemöldökfája alatt. Hány király járhatott büszkén ugyanezen az úton, hányan jegyezték fel győzelmeiket oszlopokra és falakra - s hová lettek azóta? Thothmesz, Amenhotep, Szeti, Ramszesz, Tutanhamon, Ptolemaiosz - sorra vonultak el előttem és foszlottak el a levegőben ezek a szakállas arcú férfiak, akik uralkodtak Egyiptom felett és évezredekkel ezelőtt irányították sorsát.

Érdemes-e becsvágyónak lenni - kérdeztem magamtól - amikor minden eredménynek és minden teljesítménynek az a sorsa, hogy porként elfújja a szél? Nem jobb-e nyugodtan és alázatosan járni az embernek a maga útját a világban és arra gondolni, hogy alapjában véve minden csupán valamely magasabb hatalom ajándéka?

A nap már lenyugvóban volt és az alkonyat, mint valami kígyó, kúszott a földre, mire befejeztem sétámat a romba dőlt templomok e városában.

A XXII. Dinasztia egyik királya agyagtéglákból készült fallal építtette körül Karnak valamennyi templomát és amikor a fal elkészült, annak

kerülete nem kevesebb, mint másfél mérföld hosszúságú volt. Karnak maga a kőbe merevedett monda, a nagyszerű erőfeszítések és elkerülhetetlen pusztulások eposza, maga a romba dőlt, de halhatatlan dicsőség!

Sokszor visszatértem azután Karnakba a napok során és minthogy magamban voltam az egész területen, akadály nélkül és zavartalanul kóborolhattam a csöndben, amely itt korlátlan hatalommal uralkodik, s amelyet csak bizonytalan időközökben szakít meg a méhek álmos zümmögése, vagy a verebek pajzán csicsergése. Mert nyár derekára járt az idő és a verejtékező turistatömegek már elszöktek Luxorból, elmenekülve a közeledő szörnyű hőhullám, meg az életre ébredő állatvilág elől, amely ebben az időszakban átveszi uralmát Dél-Egyiptom fölött. Legyek, moszkitók, skorpiók és kígyók kapnak életre ebben a temperatúrában, amely elernyeszti az embert, de úgy látszik, egyenesen felvillanyozza a kártékony teremtményeket és rovarokat.

Mindezekért azonban bőségesen kárpótolt az egyedüllét, annál inkább, mert a hőség a jelek szerint egyáltalán nem tompította szellemi érdeklődésem élességét. Sőt, úgy találtam, hogy az ember egész jól megbarátkozhatik a nappal - ez nagy részben szellemi beállítottság kérdése. Abban a pillanatban, ha az ember úgy gondolja, hogy a nap ártalmas, vagy gyöngítő hatással jár, máris nyitva áll a kapu, amelyen keresztül ez a hatás jelentkezik. Míg a belső erőforrásokba vetett hitben mindig védelmet talál az ember.

Számomra óriási előnnyel járt ez a karnaki magányos tartózkodás.

Nagyszerűen tudtam hasznosítani azt, hogy tökéletesen átadhattam magam ennek a csöndnek. Dzsesszkorszakunk nem kedvez a magányosságnak. A gépkor nem fejleszti a csend iránti érzékünket.

Én azonban hiszek abban, hogy szükség van naponta egy kis visszavonulásra, rövid időszakokra, amelyet a magányos és néma elmélkedésnek szentelünk. Ebben megújul a fáradt szív és új erőre kap a kimerült agy. A rendszeres elmélkedés azután bőven megtermi gyümölcseit a szemmel látható lelki elmélyülés fokozódásában. Ez tölt el erővel a döntések órájában, ez ad bátorságot arra, hogy az ember a saját életét élje, függetlenül a tömegvéleménytől és megőrizze egyensúlyát a modern kor lázas ütemű életében.

A modern élet leggonoszabb hajtása az, hogy meggyöngíti az ember elmélyülésre való képességét. A New Yorkhoz hasonló város őrült

sietségében az ember nem ülhet le azon töprengeni, hogy belső élete valósággal megbénult - csak az jár a fejében, hogy sürgős dolga van. A természetnek azonban nincs sürgős dolga - sok millió évre volt szüksége ahhoz, hogy a Broadwayn sürgő-forgó emberpontokat kiformálja - és így szépen be tudja várni azt az időt is, amikor az ember majd egy nyugodtabb élet és békességesebb tevékenység keretében fel fog emelkedni a magára zúdított katasztrófából és bajokból, hogy ismét az isteni gondolat mély kútjába nézzen le, amely ez idő szerint be van temetve éppen az ember és környezetének lármás felülete alá.

Testi érzékeink uralkodnak rajtunk - itt az ideje, hogy elkezdjünk úrrá válni érzékeink felett. A lélek szent bárkáján kiröpülhetünk a tengerekre, ahová a testi érzékek nem mernek többé követni bennünket…

15. fejezet * Karnaki éjszakák

A legvarázslatosabbak azonban mégis éjszakai látogatásaim voltak és különösen egy emlékezetes éjszaka, a telihold fényénél…

Egyiptom éjszakái valami titokzatos fényben fürdetik az ősrégi templomokat, megmutatva azt, amit éppen meg kell mutatni - a többi pedig belemerül az árnyékba, amely oly nagyszerűen illik ezekhez a templomokhoz.

Különböző módokon közeledtem különböző éjszakákon Karnakhoz.

Egyszer gyorsan suhanó bárkában, hatalmas vitorla alatt, erős szélben, lefelé a Níluson - máskor nyeregben ülve a poroszkáló ló hátán -, majd meg végigkocsikázva a régi országúton, egy többé-kevésbé kényelmes lóvontatta fogaton. Ezen a holdtöltén azonban legjobbnak véltem, ha gyalog teszem meg a néhány mérföldnyi utat, mint ahogy a régi papok gyalogoltak oda az ősi Egyiptom pompás és káprázatos napjaiban. Az ezüstös fény megcsillant a fehér poron, amely vastag rétegben feküdt az út szélén, amelyen jártam. Itt-ott denevérek cikáztak a levegőben és röppentek el megint sikongva. Egyébként azonban mély csöndesség borult a vidékre. A csöndet semmi sem zavarta, míg el nem értem magát Karnak falut, ahol árny szerű alakok suhantak el mellettem az éjszakában - itt-ott lámpást himbálva kezükben - és lámpafény sárgás sugara szűrődött ki az üveg nélküli ablaknyílásokon. Lábam némán taposta az utat borító puha homokot, de ezek az éles hallású parasztok szinte hatodik érzékükkel megérezték, hogy idegen jár az éjszakában falujuk környékén. Egyenként vagy kettesével álltak ki az ajtóba, vagy pillantottak ki fürkészve az ablakon keresztül, hogy szemügyre vegyenek. Neszelésükre egy-két kutya meggyőződéstelenül csaholni kezdett, én azonban néhány barátságos szóval lecsendesítve őket, folytattam utamat. Jól megértettem ezt az egyszerű, kellemes népet, amely az élet apró-cseprő bajait a Maalesh! (Sebaj!) valóban elragadó, könnyed filozófiájával viseli.

Aztán hirtelen felbukkant utam végén Ptolemaiosz hatalmas ezüst színű pilonja, lapos tetejével felmagasodva a mélykék égbolt felé, mint valami kísérteties őrszem a nagy templom előtt.

De egyelőre elállta utamat. A kapubejáratot ugyanis rácskerítés zárta el. Felébresztettem az alvó őrt, aki riadtan ugrott elő szűk kunyhójából és álmos szemét dörzsölve állott villanylámpám éles fényében. Kinyitotta a kis

modern kaput - jól megfizettem éjszakai nyugalmának megzavarásáért -, aztán beléptem és elkezdtem magányos vándorlásomat. Áthaladtam az elő-udvaron és néhány percre letelepedtem a málladozó homoktömbökön, amelyek valamikor az előudvar és a Nagy Oszlopcsarnokok közötti magas pilont alkották és eltöprengtem Amon-Ra elporladt emlékívének sorsán. Nemsokára aztán már magának a Nagy Csarnoknak hatalmas oszlopai és lenyűgöző romjai között jártam. A holdfényben fürdő

oszloptörzsek mélyfekete árnyékot vetettek a földre, míg a vésett hieroglifák egyik pillanatban szikrázva csillantak fel, a másik pillanatban azonban ugyanolyan gyorsan elnyelte őket az éjszaka.

Eloltottam zseblámpámat - kivéve ott, ahol az út bizonytalanra vált -, hogy ne zavarja a hold lágyabb fényét, amely az egész templomot valami, csak álomban érzékelhető varázshellyé változtatta. Hirtelen felbukkant előttem Hatshepszut királynő

obeliszkje - olyan volt, mint egy gyönyörű ezüsttű.

Ahogy lassan továbbhaladtam a félhomályban, az oszlopcsarnokon túl fekvő fedett szentélyek lenyűgöző oszlopsorai felé, az a homályos érzésem támadt, hogy nem vagyok többé egyedül. A hatalmas méretű csarnokokban és a kisebb kápolnákban már legalább másfél ezer esztendeje nem tolongtak a hívők - a megcsonkított kőistenek legalább ugyanolyan régóta némán viselik a magányt - és nem ismerek modern egyiptomit, aki visszatért volna az ősi hithez. Miért éreztem mégis, hogy élő emberek vannak körülöttem ezen az ősi helyen, amely maga is olyan csöndes, mint a sír?

Körüljártattam zseblámpám sugarát - de csak kőtörmeléket, romba dőlt padozatot, véséseket és hieroglifa-feliratokat világított meg, egyébként azonban emberi lénynek nyoma sem volt sehol.

És mégsem tudtam szabadulni ettől a nyomasztó érzéstől, miközben - mint az éjszaka magányos vándora - tovább folytattam utamat. Az éjszaka mindig is együtt jár valami homályos borzongással és mindig kihangsúlyozza az ember félelmeit - én azonban megszerettem és megszoktam ezeket a lágy, egyiptomi éjszakákat, amelyek szinte természetfölötti szeretettel burkoltak körül. Most azonban Karnak omladozó templomai viszolyogtató körvonalakkal tűntek fel a furcsa, elmosódott fényben és hirtelen tudatossá vált bennem az idő és a környezet nyugtalanító hatása. De miért támadt ez az érzésem?

Továbbhaladtam a régi kövezett úton, amely az északi romokhoz, majd onnan egyenesen Ptah gyönyörű kis templomához vezet.

Áthaladtam a kis oszlopos udvaron, majd egy újabb kapun, és csakhamar átléptem magának a szentélynek a küszöbét. A hold sugarai élesen világították meg a legkülönösebb szobrok egyikét, Sekhmet istennő képmását. Az istennő - ez a magányos, oroszlánfejű asszony - egyedül trónolt a félhomályos teremben.

Kemény, vad tekintetű arca pontosan hozzáillett ahhoz a szerephez, amely osztályrészéül jutott az egyiptomi mitológiában - az emberiség büntetőjének és pusztítójának szerepéhez. Micsoda rettegéssel tölthette el áldozatait, akik nem számíthattak nála irgalomra!

Letelepedtem egy gránitkockára és elnéztem az ezüstös sugarak táncát az omladozó falakon. Valahonnan a távolból egy kószáló sakál elmosódott vinnyogása hallatszott. S ahogy ott ültem, csöndben és mozdulatlanul, valami láthatatlan lény jelenlétének borzongató érzése kúszott megint a szívemre, amelyet jeges marokkal kezdett összeszorítani a bizonytalanság örök kísérője - a félelem.

Talán még mindig a büszke arcú papok, meg az ájtatos hívők szellemei kísértenek ezen az ősrégi helyen és mormolják imáikat az erő és az egyensúly jelképes jogarát kezében tartó Ptah felé?

Talán a régmúlt papok és királyok kísértetei cikáznak mint anyagtalan, élő árnyak?…

Önkéntelenül eszembe jutott az a különös történet, amelyet egyik Kairóban lakó barátomtól, az egyiptomi kormány egyik angol tisztviselőjétől hallottam. Megismerkedett egy az arisztokráciához közel álló fiatalemberrel, aki néhány héttel előbb mint közönséges turista jött Angliából Egyiptomba. Vidám, könnyelmű legény volt, akit az élet anyagi oldalán kívül semmi sem érdekelt. Luxorban járván egy délután kiment Karnakba, ahol fényképfelvételt készített Amon-Ra templomának nagy csarnokáról.

Miután a negatívot előhívta és másolatot készített róla, csodálkozva fedezte fel a képen egy magas termetű egyiptomi pap alakját, aki háttal egy oszlopnak támaszkodva, mellén keresztbe font karokkal állott. Ez az élmény oly hatalmas benyomást gyakorolt a fiatalember lelkére, hogy egész magatartása megváltozott, s buzgó kutatója lett a lelki és természetfölötti jelenségeknek.

Nem tudtam elmozdulni kőülésemről, csak pihentem, töprengve és nyugtalan gondolatokba merülve e kővé dermedt istenség néma társaságában.

Fél óra telt el így, s közben, úgy látszik, valami könnyű álomba merültem.

Olybá tűnt, mintha valami fátyol hullott volna le a szemem elől és figyelmem valahová a szemöldökeim közé eső részre összpontosult volna, majd hirtelen földöntúli fény burkolt körül.

Ebben a fényben megpillantottam oldalt, magam mellett, egy felhúzott vállal álló, barna bőrű férfialakot. És ahogy rámeredtem megfordult és szembenézett velem.

Megremegtem a felismeréstől.

Mert a férfi - én voltam.

Pontosan a mai arcomat viselte, de ruházata a régi egyiptomiak öltözéke volt. Nem volt sem főúr, sem közember, hanem - mint azt fejdíszéről és ruházatáról rögtön megállapítottam - elég magas rangú pap.

A fény most őt is körülvette, majd túlhaladt rajta - egészen addig, amíg hirtelen megvilágított egy oltárt. Ekkor a látomásalak megmozdult és lassan megindult az oltár felé, majd mikor odaért, imádkozott… és imádkozott… és imádkozott…

S mialatt ő tovalépkedett, én is vele mentem. S amikor imádkozott, én is vele imádkoztam, mégpedig nem úgy, mint egy másik ember, hanem mint ő maga. Nézője és szereplője voltam egy személyben ennek a fantasztikus látomásnak. Éreztem, hogy szívét nehéz bánat nyomja, hogy szomorú országának állapota miatt és búsul azon, hogy ősi földje romlásnak indult. Különösen boldogtalan volt amiatt, hogy vallásának irányítása gonosz kezekbe került. Imáiban újra meg újra könyörgött a régi istenekhez, hogy mentsék meg az igazságot népe számára. De amikor könyörgéseit bevégezte, szíve még mindig oly nehéz volt, mint az ólom. Mert esdeklésére nem kapott feleletet és tudta, hogy Egyiptom végzete visszavonhatatlan. Lehorgasztott fővel fordult el, nagyon-nagyon szomorúan…

A világosság lassan kihunyt. Egészen sötét lett. A papi alak eltűnt és vele együtt az oltár is. Ismét ott találtam magam, magányos töprengésbe merülve, a Ptah-templom közelében. És az én szívem is szomorú volt, nagyon-nagyon szomorú…

Vajon csak álom volt-e az egész, amely a környezet hatása alatt keletkezett?

Vagy a töprengő elme riadt hallucinációja? Vagy csak annyi, hogy a múlt iránt érzett érdeklődésem nyomán felbukkant egy eddig lappangó gondolat?

Talán lelki szemeimmel láttam a szellempapot, aki tényleg megjelent? Vagy korábbi egyiptomi életemnek ősi emlékezése volt csupán?

Számomra - ismerve saját felzaklatott érzéseimet a látomás ideje alatt és után - csak egyetlen felelet volt lehetséges.

A bölcs ember nem ugrik fejest a következtetésekbe, hiszen az Igazság - mint egy ősi mondás tartja - bújócskát játszó nő, aki egy rendkívül mély kút fenekén él.

Mégis kénytelen voltam igenlő választ adni az utolsó kérdésre.

Einstein felforgatta az időre vonatkozó eddigi konzervatív nézeteket. Matematikai úton bebizonyította, hogy az, aki a negyedik dimenzió szemével nézi a dolgokat, a rendestől egészen eltérő képet fog kapni a múltról és a jelenről. Aminek segítségével megérthető a lehetőség, hogy a Természet tökéletesen megőrzi emlékezetében a Múltat, amelyben örökre megmaradnak az eltűnt századok képei. Tökéletesen felfogható volt tehát számomra, hogy az elmélyülés érzékeny pillanataiban az ember önkéntelenül és rejtélyes módon súrolhatja ezeket az emlékeket…

Egy másik éjszaka, este tizenegykor, találkozóra indultam a kis Naga Tahtani faluba, kissé túl Karnakon. Luxort és Karnakot elhagyva, először jó darabon a Nílus partja mentén vezető úton haladtam, majd éles derékszögben lekanyarodva, vagy húsz percen keresztül egyenes vonalban haladtam tovább.

A falu közepét jelző nyílt térségen több mint kétszáz embert találtam a porban kuporogva. Egyetlen nő sem volt jelen.

Valamennyien hosszú arab ruhát és fehér turbánt viseltek, s egyszerű, primitív embereknek látszottak.

Egy meszelt és ledöngölt földű, kissé magasabban kiemelkedő tornácon négy előkelőség ült - négy magasabb rangú és szellemű, tiszteletreméltó férfi. Arcuk és ruházatuk után ítélve sejkek voltak és lebegő selyemburnuszuk festői képet nyújtott. Mind a négyen öreg, ősz fejű emberek voltak. A lányregények izgalmas hőse, a csinos, fiatal sivatagi sejk, aki gyönyörű angol hölgyeket rabol el, Angliában talán fellelhető, de Egyiptomban egész bizonyosan nem.

Abu Shrump sejk - az egyetlen, akit az egész gyülekezetből ismertem - szintén köztük volt. Szívélyesen üdvözölt, majd bemutatott a karnaki elöljárónak és egy másik sejknek. Mindketten udvarias mozdulattal megérintették homlokukat és a mellüket.

Aztán bemutattak a falu és a környező kerület elöljárójának.

Mekki Gahba sejknek hívták és az ő háza volt az, amely előtt a tornác állott. Rögtön unszolni kezdett, hogy igyam meg az elmaradhatatlan kávét - szerencsére, sikerült tej nélküli teában kiegyeznem.

Elfoglaltam helyemet az egyik párnán, amely a tornác padlóján barátom Abu Shrump sejk mellett feküdt. A sejk Kurna faluban lakott a Nílus túlsó partján és Luxor környékén legalább húsz mérföldnyi kerületben közismert és köztiszteletben álló szent ember volt.

Mint a próféta jámbor követője - annak ellenére, hogy olyan ember hírében állott, aki szellemekkel érintkezik és igen hatásos talizmánokat tud gyártani -, a legbüszkébb arra volt, hogy megtette a mekkai zarándokutat. Feje körül lapos, zöld turbán csavarodott. Sűrű bajsza, szakálla és oldalszakálla már egész fehér volt. Sötét bőrű arca értelmes és komoly vonású, kellemes és méltóságteljes volt. Feltűnően nagy, nyugodt tekintetű szemei mélyről jövő értelmet sugároztak. Vastag anyagból készült hosszú, bő, barna ruhája egészen a sarkáig ért. Jobb kezének negyedik ujján nagy ezüstgyűrűt viselt, amelynek külső oldalán arab felírás díszlett.

Erre az összejövetelre tulajdonképpen Luxor omdeh-je (polgármestere) hívott meg és ő ragaszkodott hozzá, hogy a meghívást elfogadjam. Egy áporodott délutánon találkoztunk az utcán és éppen a szokásos arab üdvözléssel köszöntött: Boldog legyen napod! amikor Abu Shrump sejk leszállt dús felszerelésű öszvérjéről, hogy - mint régebben megígérte - meglátogasson és megigyon velem egy-két csésze teát. Néhány nappal később aztán felkeresett a polgármester és mind a maga, mind pedig a sejk nevében meghívott, hogy vegyek részt a karnak-luxori kerület derviseinek éjszakai összejövetelén.

Az egyetlen európai voltam, aki bejutottam ebbe a furcsa gyülekezetbe, és igyekeztem megfeledkezni szembeszökő londoni ruháimról.

A polgármester kifejtette, hogy ez az összejövetel évek óta az első, amit ezen a vidéken tartanak, míg Abu Shrump sejk megmagyarázta, hogy az ilyen dervisgyűlés időpontját mindig a hold bizonyos állása határozza meg.

Mindig holdtöltekor, vagy újholdkor tartják, mert ezeket az éjszakákat különlegesen szentnek tekintik.

- Ez nem lesz hangos, ordítozó gyűlés - tette hozzá a sejk. -

Valamennyien nyugodt emberek vagyunk, akik Allah iránti szeretetből gyülekezünk össze.

Körülnéztem. A nyílt térség közepén hatalmas zászlópózna emelkedett, amelynek tetején aranyhímzésű arab betűkkel díszített vörös zászló lengett. A beduinok és a falusiak szabályos sorokban kuporogtak a földön a zászlórúd körül, úgyhogy tökéletes kört alkottak. A szomszédos mezőn, amerre útközben elhaladtam, láttam kikötve ezeknek az embereknek - mármint a jobb módúaknak - a lovait. Elmondották nekem, hogy a gyülekezet tagjainak egy némelyike húsz mérföldnyi utat is megtett a falujából idáig. A gyülekezeten egyébként csak meghívottak lehettek jelen.

Elragadó volt ez a kép a csillagos kék afrikai ég alatt. Több mint kétszáz fehér turbános sejk alkotott hatalmas kört és bukkant fel itt-ott a lábaim alatt. Voltak itt öreg, ősz hajú fejek és fiatal gyerekfejek. A nyílt térség két oldalát sűrű

lombú pálmafák szegélyezték, amelyeknek levelei megzizzentek az éjszakai szellőben és fekete árnyékuk beborította a térséget. A tér távolabb fekvő oldalait néhány kocka alakú épület zárta le.

Ezeket az épületeket dúsan vették körül tropikus futónövények.

Távolabb sötétbe merültek a mezők, a dombok, a Nílus és a sivatag. A Hold és a csillagok fényét a tornácon a fejünk fölött lógó nagy lámpa egészítette ki.

Mikor már éjfélre járt az idő, az egyik dervis felállt és tiszta dallamos hangon énekelni kezdte a Szent Korán egyik versét. Alig ejtette ki az utolsó szót, amikor mintegy válaszul egyszerre kétszáz torokból tört fel az elnyújtott kiáltás: Nincs Isten Allahon kívül!

Egy kisfiú - nem látszott többnek hatesztendősnél, bár ez a kor Keleten nagyobb érettséget jelent, mint Európában - belépett az embergyűrű közepébe és megállva a zászlórúd mellett, éles, ezüstös hangon, emlékezetből további Korán-verseket kezdett énekelni. Majd egy szakállas, öreg férfi következett, aki lassan lépkedett a kuporgok sorai mentén, kezében rézüsttel, amelyben a parázsló faszénre dobva néhány maroknyi tömjén izzott. Az illatos füstfelhő a szélben a nyílt térségen keresztül egészen a tornácig úszott.

Aztán három férfi állt szembe egymással a zászlópózna körül és hosszú, vallásos énekbe kezdett, amely tizenöt vagy húsz percig tartott. Érezni lehetett szívük mélységes buzgó áhítatát, amely hangjuk ünnepélyes dallamaiban fejeződött ki. Majd visszakuporogtak a földre és egy negyedik férfi kelt fel, hogy folytassa az éneket. Egy közkedvelt dervisdalt adott elő, amely ajkairól szinte mélabús hévvel csendült fel. Költői arab sorai azt az Allah iránti égő vágyakozást fejezték ki, amelyet minden igaz dervisnek éreznie kell. Aztán befejezte, miközben a szavak mintha csak panaszosan, egyenesen a szívéből szakadtak volna ki és mintha egyenesen Allah, a Teremtő felé szálltak volna.

Mikor leült, láttam, hogy a gyülekezet legtöbb tagján erőt vett ugyanaz az égő vágyakozás, amely dalának tárgya volt - a mellettem ülő méltóságteljes sejk azonban nyugodt és mozdulatlan maradt.

Most aztán az egész gyülekezet feltápászkodott és ekkor az előbbi három énekes a kisfiúval egyetemben nagyon lassan megindult az embergyűrű belsejében. Ahogy lassan lépkedtek, egyszerre mozgatták a fejüket, hol lefelé, hol jobbra, hol balra és elnyújtva ismételgették: Allah-Allah-ah-ah-ah! Annyiszor, hogy belefáradtam a számolásába. Édes, mélabús dallammal ejtették ki ezt az egyetlen szót. Testük egyhangú és mégis pontos ütemben ringott jobbra, balra. Körülöttük a kétszáz ember tökéletes mozdulatlansággal állt több, mint fél órán keresztül, figyelmesen és némán, míg a kör közepén a dervisek szakadatlanul, tökéletes ritmusban keringtek. Mikor végre az énekesek abbahagyták, a türelmes hallgatóság megint visszatelepedett a porba. De kétségtelennek tűnt, hogy a gyülekezet rendkívüli módon élvezte az előadást.

Most szünet következett, amikor is kis csészékben kávét szolgáltak fel a jelenlévőknek, míg a polgármester a figyelem jeléül részemre illatos kerkadit rendelt, egy forró italt, amelyet bizonyos szudáni növény virágából főznek. Ugyanúgy párolják, mint a teát, csak annál valamivel savanykásabb az íze.

Abu Shrump sejk nem igyekezett magyarázattal szolgálni számomra az éjszakai istentisztelet jelentőségét illetően. Csak időnként egymásra pillantottunk, ő tudta, hogy rokonszenvemre számíthat, én pedig tisztában voltam azzal, milyen boldogságot érezhet ezen az éjszakán, a himnuszok éneklése közben, Allah jelenlétében. Az jutott eszembe, hogy Európában, meg Amerikában, a nagyvárosok élvezethajhászásában, valahol ezer, megy

ezer ilyen gyülekezet hallgatja a dalt és a zenét, a dzsesszt. Az ő énekükben azonban nincs jelen Isten, ők csak mulatnak, és élvezik az életet, de…

Elmondtam ötletemet az öreg sejknek, aki válaszul egyszerűen csak egy verset idézett a Koránból:

Az emberek számára saját lényükben található szilárd hitük jele, miért nem veszitek észre? Gondolj magadban Istenre szeretettel és alázattal és csöndben, este és reggel és ne légy egyike azoknak, akik figyelmetlenek. Mert Ő csak azoknak válaszol, akik reá figyelnek.

Itt ültünk a sárga fénytócsában, a sötétség körétől körülvéve és igyekeztünk szívünket teljesen a Legfőbb Erő imádata felé fordítani. Megneveztük a névtelent, Allahot, de akár a legáhítatosabb imádatban feloldva is ki tudná őt valóban bármiféle néven meghatározni?

Az áhítattól elnémulva pillantottam fel. A tiszta égbolton a térben függő csillogó bolygók vonzották fölfelé az ember tekintetét. Mindegyikben volt valami egy nagy költemény fenséges, megfoghatatlan szépségéből, mindegyik szorongva emlékeztetett arra, hogy csak áthaladó utas vagyok ennek a bolygónak a felületén, amelyet magát is oly sűrű titokzatosság burkol be, akár az éjszaka.

Aztán megint lefelé pillantottam. Az alattam nyüzsgő komoly arcok mindegyikén az Isten utáni vágyakozás tükröződött.

A dervisek megint rákezdtek lassú énekükre: Nincs Isten Allahon kívül!, a mondat minden egyes megismétlődésénél kétszer meghajtva fejüket és derekukat. Először csak halkan énekeltek, majd mintegy negyedóra elteltével az ének és a mozdulatok ritmusa meggyorsult, és a hangok elmélyültek. Az előbb még ütemes ének végül éles, erős felkiáltások sorozatává vált. Amint az idő múlt, egyre izgatottabbak és izgatottabbak lettek és szavaik mindinkább rekedt kiáltásokhoz hasonlítottak, ahogy fejüket a hanggal együtt görgették, karjukat keresztbe fonták mellükön és ide-oda ringatták testüket. De mindezek ellenére semmiféle szempontból nem szolgáltak rá még akkor sem az üvöltő dervis elnevezésre. Az önkívületi buzgalomnak ez a felfokozása nem volt bántó és miután izgalmas csúcspontra ért, hirtelen abba is maradt.

Halálos, mélységes csend támadt, amely az előbbi hangtömkeleg után még lenyűgözőbben hatott. Aztán szünet következett.

Megint kávét és teát szolgáltak fel, majd az éjszakai gyülekezet további része már szelídebb keretek között folyt le. A dervisek halkan dúdoltak még

egyszer-kétszer a hallgatóság kíséretével, amikor is kétszáz torok ismételte bizonyos pillanatokban egyszerre Allah nevét az éneknek az ég felé csapódó, dallamos és lüktető ütemében.

Amikor azután nagy sokára a felszabadító hajnal első sugarai letűztek a körre, a dervisek elhallgattak. Majd egy végső elmélkedés következett - Allahon és Allahban, ahogy nevezték -, amelyben az egész gyülekezet részt vett, mielőtt a gyűlés véget ért volna a rózsaszín hajnalban, amelynek sugarai vékony csíkokkal festették meg az ég alját.

Néhány nappal később Abu Shrump sejk vendégem volt teára. Magával hozott egy kis négyszögletes papírlapot, amelyet levél formára többszörösen összehajtogatott. Közölte velem, hogy ez egy talizmán, amelyre Korán-versek, továbbá bizonyos varázsjelképek és szavak vannak írva. Elmondta továbbá, hogy az írást a múltkor éjszaka, a dervisek gyűlésén készítette több más írással egyetemben, mert ott kapta az ihletet, illetőleg a magnetikus behatás az ott felidézett magasabb erők részéről. Nevem is rá volt írva (arab betűkkel). A varázspapír - ahogy az öreg sejk nevezte - zsebben hordandó minden olyan alkalommal, amikor azt akarom, hogy valamely különleges vállalkozásom sikerrel járjon, továbbá minden olyan helyen, ahol ellenséges erőktől kellene tartanom.

Figyelmeztetett azonban - igen őszintén és kissé naivul -, hogy ne hordjam a talizmánt, ha valamilyen közelebbi kapcsolatba bonyolódom egy nővel, mert olyankor a talizmán időlegesen elveszti hatóerejét.

Bár sohasem kértem ezt a különös ajándékot, természetesen elfogadtam, remélve a legjobbakat.

Abu Shurmp sejk Kurna faluban lakott, amely a legközelebb eső falu a Királyok Sírjának kopár és elhagyatott völgyéhez. S minthogy ő volt a helység legelőkelőbb személyisége, maga Mr. Howard Carter is több ízben meglátogatta az évek során, amikor a szomszédban ásatásokat folytatott. Ők ketten aztán nagyon össze is barátkoztak.

A sejk a varázspapír másodsorban említett hatékonyságának illusztrálására elmondta, hogy a felásott sírok között gyakran kísértenek a leggonoszabb fajta, félelmetes szellemek, amelyek évszázadok óta voltak bezárva ezekbe a sírokba - ő, Abu Shrump tehát kiterjesztette védelmét barátjára, Howard Carterre is, hogy megoltalmazza ezekkel az ellenséges szellemekkel szemben.

Különösen arra a tényre hívta föl a figyelmet, hogy Tutanhamon fáraó sírjának feltárásával kapcsolatban a régészeti expedíció tagjait a halál és a balesetek egész sorozata sújtotta - mindezek azonban Mr. Cartert gondosan elkerülték.

Abu Shrump sejk további tevékenysége keretébe tartozott a gyógyítás mestersége is. Egy napon ennek szemtanúja voltam. Egy ember jött hozzá azzal, hogy reumás fájdalmakat érez bal csípőjében. A sejk néhány percig simogatta a fájó tagot, újabb egy-két percen keresztül valami imát mormolt a Koránból, majd közölte a pácienssel, hogy a fájdalom rövidesen megszűnik. Vettem magamnak a fáradságot, hogy figyelemmel kísérjem a kóreset fejlődését, és arra a megállapításra jutottam, hogy a fájdalom valóban csökkent. Azt persze már nem tudtam megállapítani, hogy állandó, vagy pedig csak időleges javulás következett be.

A sejk elmondta nekem, hogy ezeket a dervistitkokat - már amennyiben titkoknak lehet nevezni őket - nagyatyjától tanulta és hogy ezek a titkok a szájhagyomány közlése révén magától Mohamedtől származnak. Áldott legyen a neve! - tette hozzá az öreg áhítatosan.

16. fejezet * Találkozásom egy adeptussal

A Nílustól néhány mérföldnyire nyugatra, Luxornál, hosszú, rozsdabarna hegylánc emelkedik az égnek, határvonalat alkotva a Líbiai-sivatag és a folyó megművelt völgye között A hegyek között elrejtve húzódik egy kiszáradt, napégette szakadék, ahol semmiféle növényzet nincs és nem is tud megteremni, ahol a talajt sziklás kőtörmelék, vagy száraz homok alkotja, és ahol kígyók és skorpiók az egyedüli élőlények. Ebben a kopár völgyben - a híres Királyok Sírjának völgyében - voltak eltemetve az eltűnt Théba királyi halottai. Voltak - írom, mert sok múmiatestet már kiemeltek hűvös sírboltjából és nagy múzeumok poros csarnokaiban helyeztek el, hogy ország-világ láthassa őket. S ha a többiek egyelőre elkerülték a felfedezést, az igazán nem azon múlott, mintha a kutatók az időt, a fáradságot, vagy a pénzt sajnálták volna.

Sok mindent akartam tanulmányozni itt a helyszínen, magukban a sírboltokban, a tető nélkül tátongó templomokban, amelyek a völgytől néhány mérföldnyire fekszenek, Théba maradványai között, amelyek itt-ott kikandikálnak a földből és mindenütt véges-végig a nyugati sivatag peremén. A Luxorból kiinduló effajta gyakori és rövid tartamú expedíciók céljára a legkitűnőbb közlekedési eszköz egy jó szamár, mert csak az tudja megvetni lábát az emelkedéseken, éles kövek között és szakadékok szélén.

Szerződtettem egy boyt is, akinek mindenekelőtt meghagytam, hogy keressen egy vállalkozót, aki alkalmas szamarat kölcsönözne e rövid kirándulások céljára. A hagyományos turista-terminológia szabályainak megfelelően Jusszefet boynak neveztem, noha már elmúlt negyvenéves és otthon felesége meg három gyermeke volt.

Aminthogy gyakorta emlékeztetett is engem családjának létezésére, pontosan mindannyiszor, valahányszor elővettem a pénztárcámat, hogy számadásunkat elintézzem. Amikor egyszer tréfából egy ártalmatlan kígyót akasztottam a nyakába, méltatlankodva jelentette ki, hogy ha a hüllő megmarja, nem lesz senki, aki etesse a családját! Hosszú időn keresztül annyira megszokta az öszvérek etetését, hogy nyilván családjának a szükségesekkel való ellátását is az öszvéretetéssel egy szinten álló feladatnak képzelte. Egyébként jó modorú volt és kiváló humorérzékkel rendelkezett, egyszóval kedveltem.

Sikerrel befejezve a vállalkozóval folytatott tárgyalásokat, és megállapodva a végső feltételekben, idejében visszatért egy csinos külsejű, jól megtermett, rendesen felszerszámozott fehér szamárral. Felkapaszkodtam az állat hátára és megindultunk.

Minden jól ment, amíg elértük a folyó partját, ahol is mindhárman felszálltunk egy hajóra és lefelé vitorláztunk a széles, szürke Nílus nyugati partja irányában. A hajóból kiszállva, ismét szamárhátra ültem és nekivágtam a völgy felé vezető hétmérföldes útnak.

Alig negyedórai szamaragolás után kiderült, sőt bebizonyosodott, hogy szamaram jelleme ellentétben áll kellemes külsejével. Mikor már végre megtettük valahogy az útnak körülbelül a felét, mégis elpanaszoltam Jusszefnak, hogy vagy választási tehetsége nem áll egyéb képességeivel egyenlő magaslaton, vagy pedig a vállalkozó állatállománya lehetett igen silány, ha ez a szamár bizonyult közülük a legkitűnőbb minőségűnek. Hozzátettem, hogy a szóban forgó szamár rendkívül lusta természetű és kénytelen vagyok azzal vádolni: jobban szereti az alvást, mint a mozgást. Jusszef karjait és szemefehérjét az ég felé fordította: - Insallah! - kiáltotta csodálkozva. - Ki merné javítgatni az Örökkévaló keze munkáját?

Úgy találtam, hogy erre a kérdésre nem lehet felelni, a téma tehát ettől kezdve örök némaságba merült. Hátunk mögött hagytuk a kukoricaföldeket, majd éppen csak egy pillantást vetettünk a Memnonkolosszusokra, erre a két óriási szoborra, amelyek arcán már egyáltalán nem láthatók vonások és amelyeknek trónon ülő, deformálódott teste valamikor ott őrködött egy pilon előtt, a III. Amenhotep építette palotatemplom azóta ugyancsak eltűnt bejáratánál és amelyek még ma is ötvenlábnyi magasságban emelkednek a templom helyén elterülő búzaföldek fölé. A két kolosszus, szem nélkül, fül nélkül, orr nélkül és száj nélkül ül ott, ugyanúgy, ahogy ült évszázadokon keresztül, talán restelkedve a szidalmakon, amelyekkel Kambüszesz, a perzsa hódító illette őket, mint ahogy arról Petronianus római utazó a talapzatba bekarcolt felírásban megemlékezik. Valamikor egy kövezett, két oldalán szobrokkal és szfinxekkel szegélyezett út húzódott innen, több mint ezerlábnyi hosszúságban. De mindez már ugyancsak letűnt. Aztán hátat fordítottunk a sík Nílus-vidéki föld termékeny rétjeinek, elvágtunk a folyó felé, és továbbhaladtunk abban az irányban, ahol a thébai dombok összeérnek. Az úton mindenütt a megszokott fehér ruhás férfiakkal és fekete ruhás nőkkel találkoztunk.

Áthaladtunk egy hétköznapi külsejű falun, ahol agyagkunyhók, néhány fehérre meszelt ház, egy kis fehér kupolás mosé tetejéről kiugró miniatűr minaret és kellemes árnyékukért ültetett pálmafák elmaradhatatlan ligete sorakozott egymás mellett.

Megállapodtunk a falu mellett, hogy a szomjas szamár, meg gazdája igyék valamit. Az állat bedugta az orrát egy különös itatóvályúba, amely nem volt más, mint egy töredezett kőszarkofág, amelyben valamikor egy fáraó teste pihent!

Továbbhaladtunk, de útközben már nem állapodtunk meg sem Kurna félig elpusztult templomainál, sem Abd El Kurnában, a thébai előkelőségek kiásott sírboltjainál, sem Dira Abun Naga nevezetes temetőjénél.

Igyekeztem elérni az elhagyott kis völgyet, mielőtt még a tűző

nap sugarai elérnek. Hajnalban keltünk útra, de ezekben a nyári hónapokban nem lehet elég korán elindulni. Mert tudtam, hogy a sziklás magaslatokon az ember kétszeresen érzi a hőmérséklet minden fokát és a napsugarak visszaverődve újra rátűznek az emberre.

Egyre tovább haladtunk nyugat felé az ősrégi országúton, majd lekanyarodtunk a hegyek lábához, ahol a talajt szeszélyes alakú domborulatok borítják. Itt vágtunk be az első keskeny hegyi ösvényre.

A lassan poroszkáló szamár a kiszáradt, homokos és kövekkel szegélyezett országúton botorkálva, végre eljutott a híres völgy nyílásához, ahová valamikor a hatalmas fáraókat hozták, amikor már megpihentek a halál karjai között és földi dicsőségük elkerülhetetlen végéhez ért.

A csipkés szélű, rózsaszínű sziklák, amelyek őrszemekként emelkedtek jobbra és balra az út két oldalán, gyönyörű látványt nyújtottak a kobaltkék háttérrel. Végig a szakadék fölött mindenütt a hegylánc magas sziluettje húzódott. A csúcsok visszaverték a rájuk tűző szikrázó fehér fényt, míg a föld az egyre növekvő hőséget sugározta vissza. Az egész hely, ahogy be volt ágyazva meredek mészkő falak közé, a maga tökéletes elkülönülésében és kopárságában mintha csak egyenesen arra teremtődött volna, hogy azt a szomorú célt szolgálja, amelyre szánták: Egyiptom királyi múmiáinak őrzését. A túloldalon meg a főurak és a főpapok aludtak örök álmukat.

Továbbhaladtam a völgy túlsó vége felé, ahol a már feltárt sírok vannak és ahol a szakadék mindkét oldalát méhkasszerűen tarkázzák a felbontott sírgödrök. Nem lehetett könnyű feladatuk a sírásóknak, akiknek minden egyes nyílást a tömör sziklafalba kellett bevájniok.

Szamaram mereven rakta lábát, mialatt végigkanyarogtunk a kiszáradt szakadékon, mert omladékok, kődarabok, kvarc-és kovakő szilánkok borították mindenütt az utat, úgyhogy meglehetősen nehéz volt előrehaladni. A szikrázó kőhalmok és mésztömbök vakítóan ragyogtak az éles fehér napfényben. A hőség áthatolhatatlan ködként súlyosult mindenre és szinte láthatóan remegett a levegőben. Sehol egy tenyérnyi árnyék. Mintha csak valami szörnyű kemencében járt volna az ember. Ajkam kicserepesedett, nyelvem kiszáradt. Az egész táj kimondhatatlanul kopár volt, de sivárságában mégis volt valami nagyszerűség.

Egyetlen hang sem törte meg a csendet. Egyetlen madár sem trillázott a sivatag forróságtól súlyosuló levegőjében. Egyetlen zöldellő növény sem dugta elő a fejét a kő és a homok pusztaságából.

A szikár hegyek egyetlen lapos tetejű csúcsban végződtek, amelynek lejtős oldalát kőtörmelék borította. De még mielőtt odaértünk volna, már láthatóvá váltak a sírhelyek. Itt már emberek túrták fel az ősi dombokat, amelyek az egykori múmiákat és kincseiket rejtegették és mindezt a sok gonddal elföldelt holmit megint napvilágra hozták.

A völgy oldalát méhkasszerű járatokban fúrják át az alagutak, amelyek különböző sírkamrákhoz vezetnek. Ez a halottak föld alatti városa. Ha az ember lefelé halad a sziklába vágott lépcsősoron, majd belép egy-egy ilyen sírbolt homályos és kanyargós folyosójára, olyan, mintha az alvilágba szállna le.

Zseblámpám fénysugarával megvilágítottam a falakat. Vékony stukkó borítja a falsíkokat, amelyek a padlótól a tetőig tele vannak festve élénk színű, csavarodó kígyókkal, királyi képmásokkal és papalakokkal, amint könyörögve emelik kezüket istenségeik felé, meg szent bárkákkal, védőszellemekkel, emberfejű krokodilusokkal és halotti áldozatokkal, szkarabeuszokkal és jelképes denevérekkel, amelyek mind összefüggő jelenetekben ábrázolják az elhunyt ember földi tevékenységét, majd alvilági útjának történetét. A falakon sűrű sorokban hieroglifák is sorakoznak, amelyeknek az a rendeltetésük, hogy tovább segítsék kalandos útján az újonnan érkezett lelket és e célból a Kapuk Könyvéből és az Alvilág Könyvéből származó szent textusokat tartalmaznak. Ezek a szövegek beszámolnak az alvilág szellemeiről, az alvilágot őrző

kígyók erejéről és valami feneketlen pokolról, amely tökéletesen sötét. Közlik azt is, hogyan kell megvédeni útjában a lelket, hogy elkerülje a

szörnyű megpróbáltatásokat, továbbá hogyan kell szólítani az ítélkező istenségeket és hogyan kell majd felelni kérdéseikre.

Egyre mélyebbre és mélyebbre hatoltam a sírboltban, amelynek lejtős folyosója egy sírkamrába vezetett, majd innen megint egy másik lejtős folyosó nyílt és ez így ismétlődött mindaddig, míg végre már csaknem háromszáz yardnyira hatoltam a hegy belsejébe.

Ezer meg ezer tonna tömör szikla tornyosult a fejem fölött. És a falakon minden tenyérnyi helyen képek és felírások - az egész pontosan tükrözte az ősi egyiptomi életet éppúgy, mint a halált.

A főteremben egy hatalmas mélyedés tátongott a padlóban, hogy befogadja a súlyos gránitszarkofágot, amelyet annak idején belehelyeztek. Valamikor ez a kőkoporsó volt valamelyik dúsan felékszerezett fáraó utolsó nyugvóhelye, merev múmiáját agyag-és gyolcsburkolatával egyetemben azonban már kiemelték innen és a többi felfedezett múmiával együtt éles világítású múzeumokban helyezték el a XX. század kíváncsiságának kielégítésére.

A rám meredő festett szemek között elhaladva, végül kikerültem ebből a nyomott levegőjű, de hűvös alvilágból a késő délelőtti napsütés égető sugárözönébe és elviselhetetlen izzásába, hogy azután néhány méterrel odébb a köves út újabb mély és díszes sírbolt felé vezessen. Vagy fél tucat sírboltot látogattam meg ilyenformán ez egyetlen futólagos szemle alkalmával az érdekes díszítményű falak között, amelyeket később talán alkalmam lesz egyszer még gondosabban végigtanulmányozni. Szeti hatalmas sírboltja - bár több mint négyszáz lábnyi hosszúságban nyúlik a sziklába vágva a föld gyomrában - nem kötötte le annyira érdeklődésemet, mint IX. Ramszesz kisebb terjedelmű sírboltja, ahol olyan faragványokat és festményeket találtam, aminővel a völgy kevés temetkezőhelye dicsekedhetik.

Az ajtóbejárat fölé egy nagy vörös napkorong van festve és alatta Ramszesz látható, amint azt imádja. Durva értelmezésben ez annyit jelent, hogy miként a természetben a vörös, lenyugvó nap belehull a fekete éjszakába, úgy szállott le a király lelke is a sírbolt sötétségébe, majd ahogy ugyanez a nap ismét felkel, éppúgy fog lelke diadalmasan új életre kelni. Ahogy a nap minden reggel csalhatatlanul fölkel keleten - tehát halhatatlan, ugyanígy a fáraó lelke is fel fog támadni a szellemvilágban, miután megjárta az alvilág sötét tájait. - Mert ugyanolyan halhatatlan.

Az ősi misztériumok beavatottjai számára azonban van ennek a jelképnek még egy mélyebb jelentősége is. A halál nem rémületes többé számukra, hiszen ők már meghaltak még életükben - és tudják, hogy a lélek nemcsak tovább él a halál után, hanem feltámad testileg is.

Ahogy továbbhaladtam, villanylámpám fénye tovasiklott az első folyosó bal oldali falán és ott láttam a képeken, amint Ramszeszt bevezetik a nagy istenek - Ozirisz, Harakht és Amon-Ra - elé. Egy lépéssel odébb látható volt, amint a király áldozati szertartásképpen tömjént éget. Majd áthaladtam két sírkamrán, amelyek bejárata fölött a napistent dicsőítő hieroglifák ékeskedtek, aztán elértem egy másik falfestményhez, amelyen egy pap különböző jelképes dolgokat önt keresztvízként a fáraóra - közöttük a fogantyús keresztet, a misztériumok kulcsát, az örök élet jelképét. S csakugyan, a következő képen Ramszesz öltözéke már megváltozik, s ő maga is Ozirisz alakját veszi fel. Lelke fölszabadult, teste feltámadt és jogot nyert arra, hogy neve elé az isteni Ozirisz nevét fűzze.

Amint a szépséges könyörgés mondja: Íme, itt vagyok színed előtt, ó, Amenteit ura! Nincsen bűn az én testemben. Nem mondtam tudatosan olyat, ami nem igaz és nem cselekedtem semmit hamis szívvel. Add, hogy hasonló legyek azokhoz a kiváltságosokhoz, akik környezetedet alkotják és én is Ozirisz legyek, akit kedvel ez a Szépséges Isten és szeret a Világ Ura.

Thoth pedig - aki táblácskáján jegyzi az elhunyt szívének súlyát és az istenek nevében kihirdeti a döntést - ezt mondja: Halld meg az ítéletet. Ozirisz szíve igazsággal megméretett és lelke bizonyságot tett mellette - igaznak találtatott a Nagy Mérlegen való mérlegelése után. Nem találtatott gonoszság benne, nem cselekedett károsat az ő tetteiben és nem mondott gonosz híreket, amíg a földön élt.

Az istenek nagy gyülekezete pedig így felelt rá: Ami kijön a te szájadon, az légyen az igazság. A győzelmes Ozirisz szent és igaz. Nem vétkezett ö és nem tett gonoszat ellenük. Nem fogjuk megengedni, hogy az enyészet győzedelmeskedjék fölötte. Engedtessék meg neki a belépés Ozirisz isten színe elé és nyerjen örök otthont a Békesség Mezején.

A harmadik folyosón a fáraó az Igazság istennőjének áldozati szobrocskáját ajánlja fel Ptahnak. Majd következik egy festmény, amelyen saját Ozirisszé vált, kinyúló múmiája látható, fölötte pedig a felkelő nap, amelynek szikrázó korongjából kiemelkedik a szkarabeuszbogár - az újjáteremtődő élet és a lélek biztos feltámadásának jelképe.

Megint áthaladtam két sírkamrán, majd leszálltam a fő sírboltba, amelynek kincseit régen elrabolták és amelyből eltűnt a fáraó is, koporsójával egyetemben. Csak egy befestett hely mutatja azt a pontot, ahol szarkofágja nyugodott. Ennek a sírboltnak a falán is a halhatatlanság további jelképei láthatók, mint például a szárnyas nap alatt ülő gyermek Hórusz. A boltozatos mennyezeten látható a csillagos esti ég képmása, meg azok az állatöv-konstellációk, amelyek az égboltozat gyönyörű kárpitját teszik.

Visszatértem e zsúfolt alvilágból és paradicsomi túlvilágból a bejárathoz és közben villanylámpám fényénél egyik jelenet suhant el mellettem a másik után, mintha csak valami filmet forgattam volna le. Aztán hirtelen megint rám szakadt a napfény tüzes izzása…

Ezek a feltárt sírboltok kézenfekvően mutatják, milyen rövidlátás lenne teljesen alaptalannak minősíteni az ősi hagyományokat.

Diodorusz, aki Krisztus előtt 51-ben írt erről a dologról, megemlíti, hogy az egyiptomi papok feljegyzéseiben utalás található arra a tényre, hogy Thébában negyvenhét fáraó van eltemetve. A modern egyiptológusok nemcsak hogy nem vetették el Diodorusz megállapítását, hanem teljes hittel követték és ennek köszönhetik a Királyok Sírjának völgyében tett fölfedezéseiket, amelyek az utolsó évek folyamán Tutanhamon sírboltjának és kincseinek feltárásában csúcsosodtak ki.

De már búcsút akartam inteni a fáraóknak, akik úgy próbálták megtalálni a halhatatlanságot a halálban, hogy balzsamozó eljárásokhoz és gyolcsgöngyölegekhez folyamodtak!

Késő délutánra járt. A levegőt átfűtötte a kánikulai hőség; nyelvem kiszáradt. Átbotorkáltam a köves úton, hogy megkeressem Jusszefet és az életadó teát, amelyet magánál hordott. De úgy látszik, valahová elkódorgott, hogy egy kis árnyékot találjon.

Nézegettem jobbra-balra, de nem tudtam felfedezni. Jusszef látszólag felolvadt a hőségben. Végül is, miután szemem cserbenhagyott, a fülemmel jöttem nyomára. Egyiptom egyik híres harcos uralkodójának félreeső sírboltkapuja felől ugyanis hirtelen hangos és szabályos horkolás hallatszott. Odasiettem a sírbolthoz és megpillantottam egy elnyúlva fekvő, fehér ruhás férfit, akinek arcán az édes álom nyugalma tükröződött.

Jusszef volt.

Kellemesen múltak a napok, mialatt igyekeztem csillapíthatatlan szomjamat oltani az eltűnt thébai világ titkos gondolatainak és szent elméleteinek kutatásával. Lassanként megismerkedtem - sőt megbarátkoztam - ezekkel a nyugodt, méltóságteljes istenfigurákkal, meg halandó hívőik komoly, elmélyült arcával, s végül éppoly jól ismertem már őket, mint Théba utódának, Luxornak mai, élő lakóit.

E tanulmányútjaim egyikén történt, hogy összetalálkoztam azzal az emberrel, akivel lefolytatott beszélgetéseimet csak vonakodva rögzítem ezekben a fejezetekben. Egyes kijelentéseit ugyanis nincs módomban személyes kutatás útján igazolni és úgy véltem, hogy ezek a kijelentések egyrészt elképesztően hatnának prózai korunkban, másrészt - és még valószínűbben - csak nevetségessé tennék rangrejtve használt nevét, de engem magamat is, amiért az ilyen meséket készpénznek veszem. Miután azonban mérlegeltem magamban az érveket és ellenérveket, úgy találtam, hogy a közlés mellett szóló évek egy kicsit súlyosabban esnek a latba. Meg aztán az illető maga is azt kívánta, hogy hozzam nyilvánosságra ezeket a dolgokat, amelyeknek korunk szempontjából való fontosságát jelentősebbnek tartotta, mint én, aki kissé kétkedőbben nézem őket.

Egész nap folytattam a kutatást a királysírok között - röviddel napkelte után indultam útnak és dolgoztam egészen késő délutánig.

Hogy hamarabb érjek haza, a Líbiai-hegységen keresztül vezető lovasösvényt választottam és leereszkedtem a Deir-el-Bahri páratlan függőkertszerű sziklatemplomának szomszédságában: így a meredek hegyi úton átkapaszkodva, megtakarítottam azt a jelentős kerülőt, amelyet a régi országút tesz a hegyek körül.

Itt azután a szamaram - amely eleinte annyi bosszúságot okozott, de amelyet lassanként megszoktam, sőt meg is szerettem -

megmutatta, hogy mit ér, amikor biztos lábbal kell haladni a meredek kapaszkodókon fölfelé. A sokat szidott állat biztosan mozgott az utat alkotó csúszós, laza kőtörmelék, meg a málladozó sziklák között. Nem is próbáltam irányítani a szamarat - ami egyébként felesleges is lett volna, mert a maga csalhatatlan ösztönével jobban tudta, mint én, hogy hová rakja a patáját. Az állat egyébként erős és sokkal magasabb volt, mint amilyeneket Angliában látni, körülbelül akkora, mint egy kisebb öszvér.

Egyre magasabbra és magasabbra kapaszkodtunk a csúcs irányába, amely toronyszerű kiszögellésével az egész hegylánc fölé emelkedik. Közben

pedig a nap könyörtelenül zúdította reánk sugarait. Volt egynéhány szakasza az útnak, meg néhány olyan veszedelmes kanyarulat, ahol le kellett szállnom a nyeregből és egy darabon magam előtt engednem a szamarat, nehogy túlságosan igénybe vegyem erejét. Aztán, amikor a szamár a kapaszkodó végére ért, ugyancsak megfeszítettem a lábamat a kengyelben, nehogy mind a ketten lezuhanjunk. Amikor végre elértük a hegycsúcsot, leszálltam a ziháló állat hátáról és engedtem, hogy megpihenjen.

Jómagam pedig elgyönyörködtem abban a nagyszerű panorámában, amely kétezer lábnyi mélységben tárult föl előttem. A csúcs tökéletesen uralkodott a környező hegyek és a síkság fölött.

Különös ellentét volt a sárga színű sivatag, meg az öntözött földek vidám zöldje között. Az elmélyült békesség látványa lelki megnyugvással töltött el. Az egész hely látszólag arra volt teremtve, hogy az ember beleolvadhasson a természetbe! Csend uralkodott körös-körül és az volt az érzésem, hogy minden kapcsolatom megszakadt a szemhatáron túl eső világgal.

Megfordultam és néhány lépést tettem - s akkor észrevettem az idegent.

Ott ült - helyesebben: keresztbe húzott lábbakkal kuporgott - egy alacsony terméskövön, amelynek felületét gondosan letakarta valami kendővel. Turbán volt a fején - a fehér tekercsek alól hosszú, ezüstössel vegyült, hollófekete haj fürtök kandikáltak ki. Mozdulatlanul ült - olybá tűnt, mintha ő is azt az egyedülálló látványt bámulná, amelyet a természet nyújtott ott lenn, lábaink alatt. Kis ember volt, kicsiny lábakkal; magasan a nyaknál végződő, sötétszürke csíkos ruhát viselt. Ámbár arcát a kis kecskeszakáll idősebbé tette, mégis olyan negyven év körülinek néztem. A szemét csak akkor vettem észre, amikor végre felém fordult. És amikor aztán a tekintete reám esett, egyszerre az a leírhatatlan érzésem támadt, hogy valami egészen rendkívüli emberrel állok szemközt. És éreztem azt is, hogy ez a találkozás örök időkre bevésődik az emlékezetembe.

Az egész meglepő arcban ezek a szemek voltak a legmeglepőbbek.

Nagy, szép, tökéletesen kerek és világító szemek voltak, amelyeknek fehérje még jobban kihangsúlyozta a koromfekete pupillák szinte természetellenes mélységét.

Némán néztünk egymásra teljes két percen keresztül. Arca olyan tekintélyt és előkelőséget sugárzott, hogy szinte arcátlanságnak éreztem volna elsőnek megszólítani. Sajnos, sohasem fogok tudni visszaemlékezni

rá, mik voltak a hozzám intézett első szavai, mert olybá tűnt, mintha agyamat valami szédület fogta volna el, mielőtt megszólalt. Koponyám belsejében valami rejtett mirigy hirtelen működni kezdett és eddig lappangó látnoki erőket szabadított fel. Hirtelen úgy tűnt, mintha valami ragyogó fénykerék kezdene forogni előttem, kissé a fejem fölött, szörnyű gyorsasággal. És ahogy a kerék forgott, egyre jobban elszakadtam fizikai kötelékeimtől és valami természetfölötti és éterikus állapot tudata hatalmasodott el rajtam.

Elég annyi, hogy csakugyan megszólított. A forgó kerék látomása elenyészett és agyam megint világosan érzékelte, hogy ott állok a thébai hegyek legmagasabb csúcsán és alattam a pusztulás nagyszerű panorámája tárul fel.

Aztán én is megtörtem a csendet és arab nyelven jó napottal üdvözöltem. Rögtön felelt, mégpedig tökéletes hangsúlyozású angol nyelven. Valóban, ha lehunytam volna a szemem, meg lettem volna győződve róla, hogy nem egy hosszú burnuszos keleti ember, hanem valamilyen angol születésű, egyetemet végzett úr beszél hozzám.

S mielőtt még teljesen átgondolhattam volna, hogy miféle bevezető szavakat intézzek hozzá, valamilyen belső erő ösztönzésére szinte önkéntelenül, ezeket mondtam:

- Uram, biztosra veszem, hogy ön tudja, milyen különös élményben volt részem, mialatt egyszerre itt találtam magamat ön mellett.

Aztán elmondtam neki a váratlan látomásomat. Töprengve nézett rám, majd bólintott.

- Tudom - válaszolta nyugodtan.

- Érzékeny vagyok a szellemi atmoszférákkal szemben - folytattam - és az a tény, hogy ez a látomás akkor folyt le, amikor az egyénisége kapcsolatba került az enyémmel, azt a hitet ébreszti bennem, hogy ön valami rendkívüli erővel rendelkezik.

Szemei megint kutatóan pihentek meg rajtam. Majd kis szünet után így szólt:

- Szándékosan támasztottam önben ezt a látomást. Az akartam, hogy szavak nélkül keltsen önben bizonyos tudatot. És ez meg is történt!

- Úgy gondolja…?

- Hogy ön most már fölismeri azt a Rendet, amelyhez tartozom - fejezte be a mondatomat.

Ez igaz is volt. Felismertem rajta a magas fokozatú fakír, más szóval a jógi minden ismertetőjelét. Még rendkívüli látomásom emléke nélkül is csak bele kellett nézni a szemébe, hogy tökéletesen és ösztönszerűen megbizonyosodjam.

Ami legjobban megragadta a figyelmemet és legnagyobb csodálatra késztetett, az szemeinek nagysága és milyensége volt. Nagy, csillogó, erős és parancsoló szemek voltak ezek, amelyek különös merevséggel szegeződtek rám. Mialatt beszélt velem, ellenállhatatlanul éreztem kettős erejüket: áthatok és hipnotizálok voltak egyszerre. Olvastak lelkemben és ugyanakkor parancsoltak is neki. Kifürkészték gondolatom titkait, és mégis tökéletesen megbénítottak.

- Ez valóban váratlan öröm! - kiáltottam fel. - Csodálatos számomra, hogy az egyetlen ember, akivel ezen a vad, elhagyatott vidéken találkozom, éppen az ön Rendjéből való legyen.

- Úgy gondolja? - felelte. - Én nem csodálkozom. Ütött az óra, hogy ez a találkozás megtörténjék. Nem puszta véletlen, hogy ön most velem beszél. És azt mondom önnek, hogy a véletlennél magasabb rendű erő volt az, amely előbb elrendelte, majd megvalósította találkozásunkat.

Néma, várakozó izgalommal hallgattam. Gondolataim ide-oda cikáztak, igyekezve pontosan meghatározni a helyzetet, míg érzéseimen természetszerűen elhatalmasodott az az ájtatos tisztelet, amelyet az ilyen szellemi kapcsolata emberek mindig is kiváltanak belőlem.

Ő pedig tovább beszélt és elmondta, hogyan találkoznak és keresztezik egymást bizonyos emberek útjai a láthatatlan erők parancsára, továbbá, hogy a látszólagos véletlenek tulajdonképpen előre elrendezett szemei az okok láncolatának, amelyek bizonyos eredmények elérése felé vezetnek. Más dolgokról is beszélt és közben nyugodtan - a legkisebb hiúság nélkül, éppen csak a puszta tényt leszögezve - adeptusnak nevezte magát.

- Ezt a megjelölést jobban szeretem a többinél. Egyébként megfelelt a régieknek - beleértve az egyiptomiakat is -, tehát megfelel számomra is. Abban az időben ismerték az adeptusokat, és tiszteletben tartották rangjukat. Ma már nem tudnak róluk, sőt létezésük tényét is hitetlenkedve kétségbe vonják. De majd fordul a kerék és az ön kora is kénytelen lesz felismerni, hogy a szellemi fejlődés törvénye szakadatlanul működik és elkerülhetetlenül megteremti mindazokat, akik részben mint szellemi, részben mint testi lények szabadon működhetnek.

Éreztem, hogy amit mond, valóban úgy is van. Csakugyan egyike volt azoknak a rejtélyes embereknek, akikről gyakran beszél a keleti hagyomány - egyike azoknak az adeptusoknak, akik részt vesznek az istenek tanácskozásában és ismerik a legmélységesebb szellemi titkokat, amelyeket az ember sohasem fog megtanulhatni.

Jobban szeretnek csendben és titokban dolgozni, hogy a meg nem értő világ ne akadályozza őket. S ha a nyilvános tevékenység már elkerülhetetlen, akkor gyakran küldik maguk helyett valamelyik tanítványukat, aki sokszor a tudatlanok kritikájának és a rosszindulatúak gúnyos nyilainak célpontjává válik.

Elmondotta, hogy tetszése szerint bármilyen távolságból ki tudja cserélni gondolatait adeptustársaival, meg hogy az adeptus időlegesen egy más ember - rendszerint egy tanítvány - testét is fel tudja használni egy olyan folyamat segítségével, amelyet ők felülárnyékolásnak neveznek; e folyamat során lelkét belevetíti az idegen testbe, amely kezessé, hajlékonnyá, befogadóképessé és engedelmessé válik.

- Itt vártam önre - jegyezte meg futó mosollyal. - Ön író. Nekem pedig üzenetem van a világ számára. Amikor majd jónak látom, át fogja venni az üzenetet, mert ez fontos. Mai találkozásunk egyelőre csak bevezetésül szolgál, Mr. Paul Brunton!

Megdöbbenve hátráltam egy lépést. Honnan tudhatja a nevemet? De aztán eszembe jutott, hogy az adeptusok fel vannak ruházva rendkívüli erőkkel, amelyek segítségével még a távolból is olvasni tudnak a gondolatokban.

- Megtudhatnám és is az ön nevét? - érdeklődtem.

Lezárt ajkakkal elnézett a hegy alatt elterülő panorámaszerű táj fölött. Figyeltem nemes metszésű arcát és vártam a feleletet.

- Igen, megtudhatja - szólalt meg nagy sokára. - De az csak az ön magánhasználatára szolgál és nem az írásai számára. Nem akarom, hogy kilétemet felfedje. Nevezzen engem Ra-Muk-Hotepnak. Igen, ez egy ősi egyiptomi név és az önök egyiptológusai kétségkívül majd kitűnő betű szerinti értelmét tudják adni az egyes szavaknak.

Számomra azonban ez a név csak egyet jelent: Béke. Egyiptom nem a hazám. A hazám ma az egész világ. Ázsia, Afrika, Európa és Amerika - mindezeket a földrészeket ismerem és mindegyikben járok. Csak testileg

vagyok keleti, mert szellemileg nem tartozom semmiféle országhoz, szívemben pedig csak a Békességhez tartozom.

Kissé gyorsan, sok erővel és érzéssel beszélt, de azért nyilvánvaló volt, hogy érzelmeit tökéletesen kordában tartja.

Több mint egy óra hosszat társalogtunk szellemi dolgokról, ott ülve a hegytetőn, a nap alatt, amelynek sugarai még mindig vakították a szemet és amelynek heve szinte közvetlen közelből csapódott reám. De mindezekről a kísérő körülményekről megfeledkeztem, annyira lenyűgözött ez az ember, meg az, amiket mondott. Beszélt bizonyos dolgokról, amelyek az egész világot érdeklik, de beszélt másokról is, amelyek csak reám tartoznak.

Pontos utasításokkal és előírásokkal szolgált ama törekvésemet illetően, hogy elérjem a szellemi egyensúlyt és a felvilágosodásnak a jelenleginél egy magasabb rendű fokozatát.

Őszintén és szabad kritikával, sőt sokszor szigorúan is beszélt bizonyos utamban álló akadályokról, amelyeket tulajdonképpen saját hiányosságaim alkotnak. Végül megállapodtunk egy találkozóban, a következő napra, annak a római oltárnak a közelében, amely Luxor templománál, a Nílus partján, az oszlopsor között emelkedik.

Anélkül, hogy felemelkedett volna a szikláról, amelyen ült, búcsút mondott nekem. Sajnálkozását fejezte ki, hogy nem folytathatja a beszélgetést, mert rendkívül sok a dolga és pillanatnyilag is tömérdek elintéznivalója van.

Sajnálkozva hagytam el magam is. Semmiképpen sem esett ínyemre abbahagyni ezt az eredeti és lenyűgöző társalgást és elszakadni ettől az inspiráló és felemelő személyiségtől.

A hegyről lefelé vezető út lejtős és csúszós volt - gyalog botorkáltam a szikladarabok, meg a törmelékek között, gyeplőszáron vezetve magam mögött a szamarat. Mikor a hegy aljára értünk, megint nyeregbe szálltam és egy utolsó pillantást vetettem a hegycsúcsra, amely toronymagasságban emelkedett a fejem fölött.

Ra-Mak-Hotep még nem indult útnak. Még mindig ott ült kuporogva a kopár hegytetőn.

Mit csinálhatott odafenn, mi lehetett az a sok elintéznivalója, amikor még mindig ott ült mozdulatlanul, mint egy szobor? Talán még akkor is ott lesz, amikor az alkonyat árnyai leereszkednek a Líbiai-hegyek rózsaszínű gerinceire?…

17. fejezet * Az adeptus üzenete

A második találkozás pontosan a kiszabott időben ment végbe Luxor templomának romjai között. Egy hieroglifákkal televésett, hosszú kőtömbön ültem, az adeptus pedig keresztbe húzott lábakkal ugyanazon a tömbön kuporgott velem szemben.

Előkészítettem a jegyzőkönyvemet és várakozva fogtam kezembe töltőtollamat, készen arra, hogy írásba foglaljam üzenetét a fehér papírlapokon, a XX. század kevésbé pittoreszk hieroglifa-rendszerével: - gyorsírással!

Ra-Mak-Hotep nem pocsékolta az időt bevezető szavakra, hanem egyenesen rátért üzenetének lényegére.

- Azok, akik feltörték az ősi Egyiptom sírjait, olyan erőket szabadítottak a világra, amelyek azt veszélybe sodorják. Mind az őskor sírrablói, mind pedig a mai archeológusok - anélkül, hogy tudtak volna róla - olyanoknak a sírjait is felnyitották, akik fekete mágiával foglalkoztak. Mert Egyiptom történetének végső ciklusában a tudomány emberei, sőt a papság között is nagy visszafejlődés indult meg és általánossá vált a varázslat, meg más sötét műveletek. Mikor az igazság hófehér fénye - amely előzőleg a tiszta egyiptomi vallást beragyogta - elhomályosult és helyébe különböző hamis materialista elméletek árnyéka vonult, megkezdődött a mumifikálás gyakorlata a hozzátartozó különböző ceremóniák gyakorlásával egyetemben. Ezekbe a téves és ravaszul kiforgatott tanokba azonban belelopakodott a titkos önérdek is, amely a test bebalzsamozása útján a fizikai kapcsolatot igyekezett fenntartani a fizikai világgal.

Ennek az eljárásnak a titkát eredetileg csak Egyiptom történelem előtti aranykorszakának adeptuskirályai, meg a szellemileg magas fokon álló főpapjai. Isten valódi megbízottai ismerték, hogy földi testük - a megszentelt erők segítségével - tovább fennmaradhasson, és mint központ sugározza szét ezeket az erőket a világba.

Kifejlődött azután az ősimádatnak bizonyos formája is és ennek hatása alatt ugyancsak bebalzsamozták a halottak testét, ami nem volt más, mint formális szertartás, hogy megmutassák a következő nemzedékeknek, milyenek voltak elhunyt őseik. Tulajdonképpen csak üres utánzása volt ez a mumifikálásnak, amelyet Egyiptom előző korszakaiban a jó királyok és papok szent maradványainak megőrzése céljából alkalmaztak. Ebben a sötét

korszakban azonban - amely később szállott rá Egyiptomra, amikor a szellem valódi fénye kialudt és amikor az alvilág pokoli erőit idézték fel sok tudással, de kevés együttérzéssel rendelkező emberek - a papi és uralkodó osztályok tudós egyedei saját testüket is bebalzsamoztatták. Ez gyakran a fekete mágia céljait is szolgálta, néha ezért, mert féltek a szellem rontásától a purgatóriumban, ahová majd a halál után kerül, néha azonban egyszerűen csak utánzásból. Csaknem minden esetben az történt, hogy az ilyen ember - mielőtt elhunyt - elrendeztette és elkészíttette sírját. Miután ez a fizikai sírhely elkészült, ő maga - vagy az elég tudással rendelkező pap - felidézett valamely szellemlényt, tehát egy mesterséges és a testi érzékek számára felfoghatatlan, néha jó, de leggyakrabban gonosz elemi erőt, hogy védje és őrizze múmiáját, és sírhelyének védőszelleme legyen.

Hogy ezeket a bebalzsamozott testeket még hatékonyabban megvédjék, először is ravaszul és alaposan elrejtették a sírokat, majd széles körben azt tanították a nép között, hogy e sírok szellemhatalmai a legfélelmetesebb büntetéssel sújtják azokat a beavatatlanokat, akik a sírokhoz közelítenek. Ezt a tanítást a nép el is hitte és a sírok hosszú időn keresztül háborítatlanul maradhattak. A papság és az uralkodó osztály egyre fokozódó hanyatlásával párhuzamosan azonban a népben is kezdett kihalni a babonás hiszékenység és megkezdődtek a sírrablások, hogy összeharácsolják azokat az ékszereket, amelyeket csaknem minden egyes fontosabb személyiség múmiájával együtt eltemettek.

Valóban igaz, hogy ahol valamely mágikus tudományban jártas személy, vagy olyan ember bebalzsamozott teste feküdt, aki hasonló tudással felruházott személy védelme alatt állott, csakugyan szellemerők védték ezeket a sírokat és meg is büntették a háborítókat.

Ezek az erők sokszor rendkívül gonosz, félelmetes és romboló erők voltak. Ott éltek a lezárt sírboltok mélyén és képesek voltak életben maradni évezredeken keresztül is. Azok a régészek tehát, akik tudatlan létükre feltárják az ilyen szellemvédelem alatt álló sírokat, ezt saját veszélyükre teszik.

De ha ez a dolog csak az archeológusok és hozzátartozóik veszélyeztetésével járna, akkor mindannak amit elmondok, nem lenne túlságos fontossága. De nem így áll az ügy. Olyan dologról van szó, amely az egész világ biztonságát érinti.

A magasabb, meg az alacsonyabb rendű személyiségek feltárt sírjai között ugyanis sok olyan van, amelyet efféle erők védenek. Minden ilyen feltárt sírból áradatszerűen robbannak ki az eddig bezárt ártalmas, gonosz szellemlények és rávetik magukat fizikai világunkra. Minden egyes múmia, amelyet kiemelnek sírboltjából és átszállítanak az európai, meg amerikai múzeumokba, magával viszi az éterikus kapcsolatot ezekkel a szellemlényekkel és ilyenformán ártalmas hatásokat teremt. Ezek a hatások mind, kivétel nélkül különböző bajokat zúdítanak a világra, annyira, hogy rombolóan hatnak egész nemzetek sorsára is. Önök, nyugatiak nem is tudnak védekezni ellenük és minthogy nem láthatók az önök számára, csak annál nagyobb mértékben veszedelmesek.

Mire a világ majd rájön arra, hogy számos ilyen sírban gonosz szellemek voltak bebörtönözve, már késő lesz. Addigra ugyanis valamennyi sírt feltárták már és ezek az ördögi lények mind elszabadultak. Többek között ezek okozták és a jövőben is ezek fogják okozni a nemzetek közötti acsarkodásokat. A természet törvényeinek nem ismerése nem mentesíti az embert a szenvedéstől, valahányszor áthágja ezeket a törvényeket - ugyanígy e gonosz, mágikus erők létezésének nem ismerése nem mentesíti az önök századát attól, hogy elszenvedje a büntetést, amelyet a szellemvilágba való szükségtelen belekontárkodással magára zúdít.

Ezek a mesterségesen felidézett elemi szellemerők e század folyamán végig elég nagy számban szabadultak fel ahhoz, hogy visszariasszák a világot szellembirodalmuktól, amely elég anyagtalan ahhoz, hogy láthatatlan legyen, de ugyanakkor képes az élők fizikai létének befolyásolására is. Mi, akik az emberiség szellemi boldogulását szívünkön viseljük, saját területükön harcolunk ezekkel a sötét erőkkel, de a természet törvényei nem engedik meg, hogy elpusztítsuk őket, éppúgy, mint ahogy nem szabad elpusztítanunk élő embereket, még akkor sem, ha tudjuk róluk, hogy tényleges veszélyt jelentenek embertársaikra nézve.

Erőink csak arra szorítkoznak, hogy személyeket és intézményeket különleges védelmünk alá fogadhassunk.

Azok a tárgyak, amelyeket a múmiákkal együtt emelnek ki a sírokból - mint például a szkarabeuszok, ékszerek, amulettek, berendezési tárgyak -, magukban hordják e sírboltok hatásának kisugárzásait. Ha maguknak a síroknak nem volt kapcsolatuk gonosz szellemlényekkel, akkor az ilyen holmi birtoklásából, vagy eltulajdonításából semmiféle baj nem

származhatott. Ha azonban fennállott ilyen kapcsolat, akkor ennek életre keltésével baj és szerencsétlenség járt együtt. A köznapi régész és egyiptológus - aki mindezeket nem tudja és képtelen a kettő közti különbség megállapítására - mind a két fajtát egyformán kezeli. Akár meghallgatja tehát a világ, akár nem, közölje ezt a üzenetemet: Ne nyúljanak sírokhoz, amelyeknek szellemi kapcsolatait emberek nem ismerhetik. Hagyja abba a világ ezeknek a síroknak a feltárását addig, amíg elegendő tudást szerez ahhoz, hogy tisztában legyen cselekedete esetleges komoly következményeivel.

Az uralkodók legtöbbje rendelkezett bizonyos fokig hol jó, hol meg gonosz célokat szolgáló okkult erőkkel, amelyek ismeretébe főpapjaik avatták be őket.

Ezek a mágikus erők, amelyek más emberek részére ártalmasak lehettek, eredetileg önvédelemre, vagy bűnös cselekedetek megakadályozására szolgáltak. Egyiptom magasabb rendű ideáljainak hanyatlásával azonban ezt a tudományt is gonosz célokra használták fel, mint például arra, hogy a távolból veszedelmeket zúdítsanak ellenségeikre, vagy hogy eltegyék láb alól azokat, akik a mágus (vagy ura) becsvágyának útjába állottak. Ugyanígy használták fel azután ezt a tudományt sírjaik védelmére is.

Minden ősi egyiptomi sír feltárása tehát azzal járhat, hogy öntudatlanul is veszedelmes természetű láthatatlan erőkkel kerülhetünk kapcsolatba. Még ha egy jólelkű és magasabb szellemi erőkkel megáldott király sírboltját tárjuk fel, akkor is baj zúdulhat a világra büntetésként azért, mert megzavarta ennek az emelkedett szellemnek a síri nyugalmát. Az ilyen sírból származó tárgyak - például szkarabeuszok - azonban nem fejtenek ki káros hatást, sőt, ellenkezőleg, jótékony tulajdonságokkal vannak felruházva. Ha azonban az effajta tárgy gonosz lelkületű ember birtokába kerül, misem fog használni neki - jótékony hatása ugyanis csak a jóindulatú emberekkel kapcsolatban érvényesül. Ez a szabály változatlan akármilyen nemes volt az elhunyt lelke, és akármilyen messziről hat szellemi kisugárzása. Tutanhamon fáraó is - hogy csak egy példát mondjak - ilyen ember volt. Nagy okkult tudománnyal rendelkezett és emelkedett szellemű volt. Sírjának feltárása mégis szerencsétlenséget zúdított nyugalmának háborítóira, sőt, rejtelmes úton-módon magára az egész világra. A következő néhány év során a világ alaposan meg is fog szenvedni és fizetni

Egyiptom halottainak háborításáért, ámbár ezek a bajok végeredményben a szellemi tökéletesedést fogják szolgálni.

- Ismétlem tehát, hogy azok az idegenek, akik rejtett kincsek kedvéért, vagy gyakran tudományos kutatás leple alatt meghúzódó túlhajtott kíváncsiságból olyan ősi földek feltárására vállalkoznak, ahol a mágiát értették és gyakorolták, súlyos kockázatot vállalnak. A lhasszai nagy lámáknak is vannak rejtett sírjaik Tibetben és részben ez az oka annak, hogy a tibetiek semmiképpen sem akarják beengedni az idegeneket országukba. De eljön majd az idő, amikor az emberek mégis behatolnak oda, majd felfedezik és felbolygatják ezeket a sírokat és ezáltal ismét szerencsétlenségeket zúdítanak magukra.

Az ősidőkben Egyiptom volt a mágikus tudományok és műveletek legfőbb központja. Mind a fehér, mind pedig a fekete mágiában - vagyis akár jó, akár gonosz célra alkalmazták - Egyiptom még Indiát is fölülmúlta. Ezek a múltban szabadjára eresztett hatalmas szellemi erők még ma is hatással vannak az országra és népére - ugyancsak részben áldásos, részben ártalmas hatások formájában. Ez utóbbiak következményei például bizonyos betegségek, mint az ekcéma, amely nem más, mint azoknak a gonosz mágikus hatásoknak egyik megnyilvánulási formája, amelyek még mindig megmaradtak az országban és sújtják az élő egyiptomiakat.

Sugározzék hát szét az ön tolla révén ez a figyelmeztetés. És most azt is meg fogja érteni, hogy miért találkoztunk.

Kötelességünket - ha ugyan vállalja - meg kell tennünk, még ha lekicsinylik, vagy semmibe veszik is. A természet törvénye nem bocsátja meg a tudatlanságot - de ezek után erre sem lehet hivatkozni többé.

Így végződött Ra-Mak-Hotep üzenete. Hűségesen lejegyeztem és ideiktattam és most mindenki okuljon belőle annyira, amennyire tud.

Az adeptus meg én néhányszor még találkoztunk, de aztán folytatnom kellett utazásaimat, tovább, dél felé. Minden egyes találkozásunk alkalmával újabb és újabb közléseket tett annak a titokzatos testvériségnek a szabályairól, amelyhez tartozott.

Egy ízben említést tettem indiai élményeim egyikéről, amikor is találkoztam egy fiatal jógival, aki azt állította, hogy mestere több mint négyszáz esztendős. Ra-Mak-Hotep ekkor azt a meglepő és hihetetlenül hangzó kijelentést tette, hogy az ősi Egyiptomban élő és működő adeptusok egy némelyike - még ma is életben van.

Nem fogom egyhamar elfelejteni, milyen meglepődött felkiáltással fogadtam ezt a kijelentését.

Erre vonatkozó közléseinek lényege az volt, hogy vannak adeptusok, akiknek teste kómaszerű állapotban fekszik bizonyos egyiptomi sírboltokban, amelyek még felfedezetlenek és amelyeket - mint állította - közönséges archeológusok nem is fognak sohasem felfedezni.

- Ezeknek a nagy adeptusoknak a sírjait nagyon is jól őrzik és az önök ásatói sohasem fognak rájuk bukkanni - jelentette ki. - Ezek a sírok nem halottak, hanem élők sírjai. Nem múmiák vannak bennük, hanem adeptusok testei, oly különleges állapotban, amelyet talán a transz szó ír körül a legmegközelítőbben.

Indiában ön is tudomást szerzett arról, hogy egyes fakírok rövidebb-hosszabb időre transzba merült testtel eltemettették magukat.

(Az indiai jógikkal kapcsolatban India titkai című könyvem oldalain említést tettem egy ilyen fakírról, amelyet Sir Claude Wade hivatalos jelentéséből merítettem.) A jelentés szerint a szóban forgó fakírt elevenen eltemették egy ládában, amelyet a padló alatt háromlábnyira, egy üregben helyeztek el és két század katonával őriztettek. Éjjel-nappal négy őrszem állott vártán, ezeket minden két órában felváltották s ügyeltek, hogy a házba senki se hatolhasson be.

“Mikor felnyitottuk a ládát - írja Sir Claude -, *megpillantottuk az embert, egy fehér vászonzsákba burkolva, amely feje fölött zsineggel volt összekötve. Egy szolga meleg vízzel kezdte locsolni - karjai és lábai egészen összezsugorodtak és megmerevedtek, arca megduzzadt, feje pedig a vállára hajlott, pontosan úgy, mint egy hulláé. Én akkor lehívattam az orvosomat, hogy vizsgálja meg a testet, ami meg is történt. De sem a szívnél, sem a halántéknál, sem a hónaljban nem tudott érverést felfedezni. Viszont az agy táján olyan melegséget észlelt, amely a test semmi más részén nem volt észlelhető. Ezután megkezdődött az élesztés folyamata, amely meleg vízzel való lemosásból és ledörzsölésből állott, aztán eltávolították füleiből és orrlyukaiból a viasz-és vattatömést, tiszta vajjal dörzsölték szemhéjait, majd - és ezt sokan különösnek fogják találni - feje tetejére körülbelül ujjnyi vastagságú forró búzalepényt helyeztek. Miután ezt a lepényt harmadszor alkalmazták, a test hevesen megrándult, az orrlyukak kiduzzadtak, megindult a lélegzés, a végtagok visszanyerték eredeti duzzadtságukat, de az érverés még mindig csak gyönge volt. Aztán tiszta vajjal lemosták*

nyelvét, amire a szemgolyók kitágultak és visszanyerték eredeti színüket, a fakír felismerte a jelenlévőket és beszélni kezdett.”

Emlékszem egy igen öreg indusra, aki szemtanúja volt annak, hogy egy jógit huszonhét napra elevenen eltemettek. Elbeszélése szerint, amikor kiásták és életre keltették a fakírt, a levegő

olyan fütyülő nesszel tódult be a tüdejébe, mint egy gőzsíp hangja!

Az eltemetett fakírok légzőszerveinek működése - folytatta az adeptus - tökéletesen szünetel az eltemetés időtartama alatt.

Nos, bizonyos mértékben az egyiptomi adeptusok is ilyen állapotban vannak, tudatuk azonban sokkal mélységesebb és ezért testüket transzállapotban, de élve tudják megőrizni évezredekre.

Van azután egy döntő különbség köztük és a hindu fakírok között.

Az utóbbiak ugyanis az eltemetés tartama alatt tökéletesen öntudatlanok és semmire sem emlékeznek vissza, amíg újra életre nem kelnek - kivéve persze, ha maguk is adeptusok, amely esetben azonban sohasem lennének hajlandók arra, hogy képességeiket nyilvánosan bemutassák. Az egyiptomi adeptusok ezzel szemben az eltemetés egész időtartama alatt is tökéletesen megőrzik öntudatukat és bár testük kómába merül, szellemük fölszabadul és tovább dolgozik. Indiában ön felkereste a Madrasz közelében élő

Néma Bölcset, és az első találkozás alkalmával mélységes transzban találta, mintha csak halott volna. De tudnia kell, hogy a bölcs szelleme nagyon is eleven volt, mert hiszen a második látogatásnál nemcsak hogy mindent tudott az ön első ottlétéről, hanem tiltakozását is kifejezte, amiért ön megpróbálta lefényképezni. Az ilyen ember a létnek egy belső síkján mozog, néha azonban éteri testével fizikai világban él. Az eltemetett egyiptomi adeptusok szellemileg ugyanilyen állapotban vannak, fizikai értelemben azonban testeik természetesen sokkal mélyebb transzba merültek. Lelkük mozog és utazik, agyuk tökéletes tudattal működik és méghozzá az az előnyük is van, hogy agyuk két különböző - egy materiális és egy szellemi - világról bír tudattal.

Testük, amely lelkük visszatérését várja, el van rejtve sírboltokban, amelyeket lehetetlenség megtalálni. A lélek egy napon új életre fogja támasztani a kómában fekvő testet, amely akkor aztán újra kilép a külvilágra. Az újjászületés folyamatára azonban csak az arra alkalmas és a szükséges tudással rendelkező személy hivatott. A feltámasztás

szertartásának egyik részlete az lesz, hogy el kell énekelni néhány “titkos és hatalmas szót”.

Egyébként talán különösnek fogja találni, de ezek a testek látszólag be is vannak balzsamozva, és gyolcsba göngyölve, múmiakoporsókba bezárva fekszenek. Csak az a különbség, hogy szívüket nem vágták ki, mint a valódi múmiákét. Minden életfontosságú szervük sértetlen maradt, csak éppen a gyomruk zsugorodott össze annak következtében, hogy a transzba merülés megindulásától kezdve nem vettek többé élelmet magukhoz. Egy további különbség az is, hogy ezeknek az időket túlélő adeptusoknak az arcát és testét tökéletesen befödi egy viaszréteg, amellyel a transzba merülés után vonták be őket.

Sírjaik hollétét mélységes titok fedi. Számuk rendkívül csekély - ami természetes is, hiszen csak igen magas fokozatú adeptusok merülhettek ilyen évezredes álomba és nem is mindegyik adeptus volt hajlandó rá. Szándékosan nem használom velük kapcsolatban kifejezetten a transz szót, mert ez nem fedi tökéletesen a forgalmat, viszont nem tudok más szót, ami azt pontosan kifejezné. Mert például állapotuk egészen más, mint a spiritiszta médiumok, vagy a hipnotikus médiumok transzállapota. Vannak ugyanis a delejes álomnak olyan egészen mély fokozatai, amelyeket a modern kutatók még nem ismernek. Az általuk észlelt kísérőjelenségek semmiképpen sem hasonlíthatók össze az eltemetett egyiptomi adeptusok mély álomhoz hasonlatos és teljesen önmagában álló állapotához. Ez utóbbiak alvása ugyanis valójában tevékenység - tehát nem nevezhető delejes álomnak abban az értelemben, ahogy a világ ezt a kifejezést ismeri.

Van egy adeptus, aki Krisztus előtt 260 óta fekszik sírjában. Egy másik több mint Krisztus előtt 3000 óta - s olyan is van, aki több, mint 10000 esztendeje van eltemetve! Mindezek titokban tevékenyen dolgoznak az emberiség szellemi boldogulása érdekében.

Annak ellenére, hogy testük el van temetve, pontosan tudják mindazt, ami bárhol a világon történik. Ezek a tökéletes emberek.

Amivel azt akarom mondani, hogy testük érinthetetlen - még egy rovar vagy élősdi sem férkőzhet hozzájuk, olyan erős a földöntúli erejük kisugárzása. Ezenfelül állandó telepatikus érintkezésben állanak jelenleg élő és szerves testtel rendelkező adeptusaink egynémelyikével. Ilyen módon jutnak el ezekhez a most élő adeptusokhoz ez ősi egyiptomi adeptusok által

megőrzött szellemi kincsek. S amikor életre ébresztésük ideje elérkezik, a feltámasztás szertartását a ma élő adeptusok valamelyike fogja elvégezni.

Epilógus

Miután bebarangoltam keresztül-kasul járva Egyiptom tiszteletre méltó ősi földjét és még sok más különös dolgot tapasztaltam, hazafelé irányítottam lépteimet, jó barátom felé, aki örök töprengésbe merülve pihen a Líbiai-sivatag szélén.

- Mondd meg nekem, ó, bölcs szfinx - kiáltottam -, merre menjek, hogy megpihenjenek fáradt lábaim, amelyek már annyit taposták az élet poros országútját?

És a Szfinx így felelt:

- Intézd kérdésedet ahhoz, akinek magányos gyermeke vagyok, akinek méhéből kikerültem, hogy végigszenvedjem e világ szomorú nyüzsgését. Mert én magam vagyok az Ember és amott van anyám, a Föld. Tőle kérdezd meg!

Kissé odább mentem tehát és elérkeztem a Nagy Piramishoz.

Végighaladtam a sötét folyosókon és lemásztam a föld gyomrába, magába a sötét föld alatti üregbe.

És elmondtam az üdvözlő szavakat, amint illik, Egyiptom legősibb könyvének 64. fejezete és 7. verse szerint: Üdv! Üdv neked, Szentély Ura, aki ott állasz a földnek közepén!

Ezután leültem a sziklás padlóra, nyugalomba merült lélekkel és türelmesen várva a feleletet.

Amikor végre megjelent a hatalmas Isteni Ház Mestere, kértem őt, hogy vezessen annak színe elé, akit a titkos templom úrnőjének neveznek és aki senki más, mint Földünk Élő Lelke.

Ekkor a Mester engedett buzgó esdeklésemnek és egy titkos ajtón keresztül bevezetett a Templomba, amely ezen a helyen áll elrejtve. Az isteni Anya igen kegyesen fogadott, de messze tőlem ülve maradt és felszólított, hogy adjam elő kívánságomat.

Előtte is megismételtem kérésemet: - Mondd meg nekem, ó, Titkos Templom Úrnője, merre menjek, hogy megpihenjenek fáradt lábaim, amelyek már annyit taposták az élet poros országútját?

Hosszan és komolyan függesztette rám tekintetét, mielőtt megszólalt és felelt volna:

- Hét út áll nyitva előtted, ó, Kereső. Annak az embernek, aki titkos csarnokomba be akar lépni, hét lépcsőfokon kell felhaladnia. Hét leckét kell

megtanulnia annak az emberi fajtához tartozó lénynek, aki fátyol nélkül akarja megpillantani arcomat.

Csak ha mindez utakat beutaztad, ha minden lépcsőfokon felkapaszkodtál s ha mind a leckéket megtanultad, csak akkor remélheted, hogy lábad nyugodalmat, lelked pedig békességet talál.

Hallottam lágy hangját, amelynek szelídségéből ezredévek ezreinek nyugalma hangzott és amely mégis betöltötte a Templom egész nagy csarnokát.

- Melyek ezek az utak, ó, isteni Anya?

Ő pedig így szólt:

- Az országút, amely a házak sokaságába, az ösvény, amely a sivatagba, az utca, amely a vörös virágokhoz, a kapaszkodó, amely a nagy hegyekbe, a lejtő, amely a sötét barlangokba, a csapás, amely az örök vándorláshoz és az út, amely a nyugalomhoz vezet.

Én pedig az kérdeztem:

- És melyek ama hét lépcsőfokok?

És így válaszolt:

- Az első a könny, a második az imádság, a harmadik a munka, a negyedik a nyugalom, az ötödik a halál, a hatodik az élet és az utolsó a könyörület.

- És melyik az a hét lecke, amelyet meg kell tanulni, ó, Anyám?

És így felelt:

- Az első és a legkönnyebb a gyönyör, a következő a fájdalom, a harmadik a gyűlölet, a negyedik a képzelet, az ötödik az igazság, a hatodik a szeretet, és az utolsó, amit végül meg kell tanulni: a békesség.

Én pedig eltöprengtem ezeken a dolgokon. És ekkor a Titkos Templom Úrnője visszavonult a nagy csarnokból és láttam, hogy mögötte egy nagy aranycsillag volt, a csillagban pedig egy fénylő korona és két ezüst félhold. A korona alatt egy fehér keresztet láttam, a kereszt szárai körül pedig hét vörös rózsa volt elhelyezve.

És mögötte a fal sötétkék színű volt és azon hirtelen szavak jelentek meg ragyogó fénnyel, mintha csak ékkövekből volnának kirakva. Nekem azonban csak a legvégső szavakat volt szabad elolvasnom.

Ezek a szavak pedig a következők voltak: *Mert Egyiptom a tükörképe az égi jelenségeknek és valóságos temploma az egész világnak. És amikor Egyiptom tapasztalni fogja ezeket a dolgokat, akkor az Úr és Atya, aki a*

legmagasabb Isten, a leghatalmasabb, és a világnak kormányzója, megfogja vizsgálni az emberek szíveit és cselekedeteit és az Ő akarata folytán visszafogja állítani őket ősi isteni állapotukba, hogy maga a világ is az Ő keze méltó munkájává váljék.

Vége.

Tartalomjegyzék